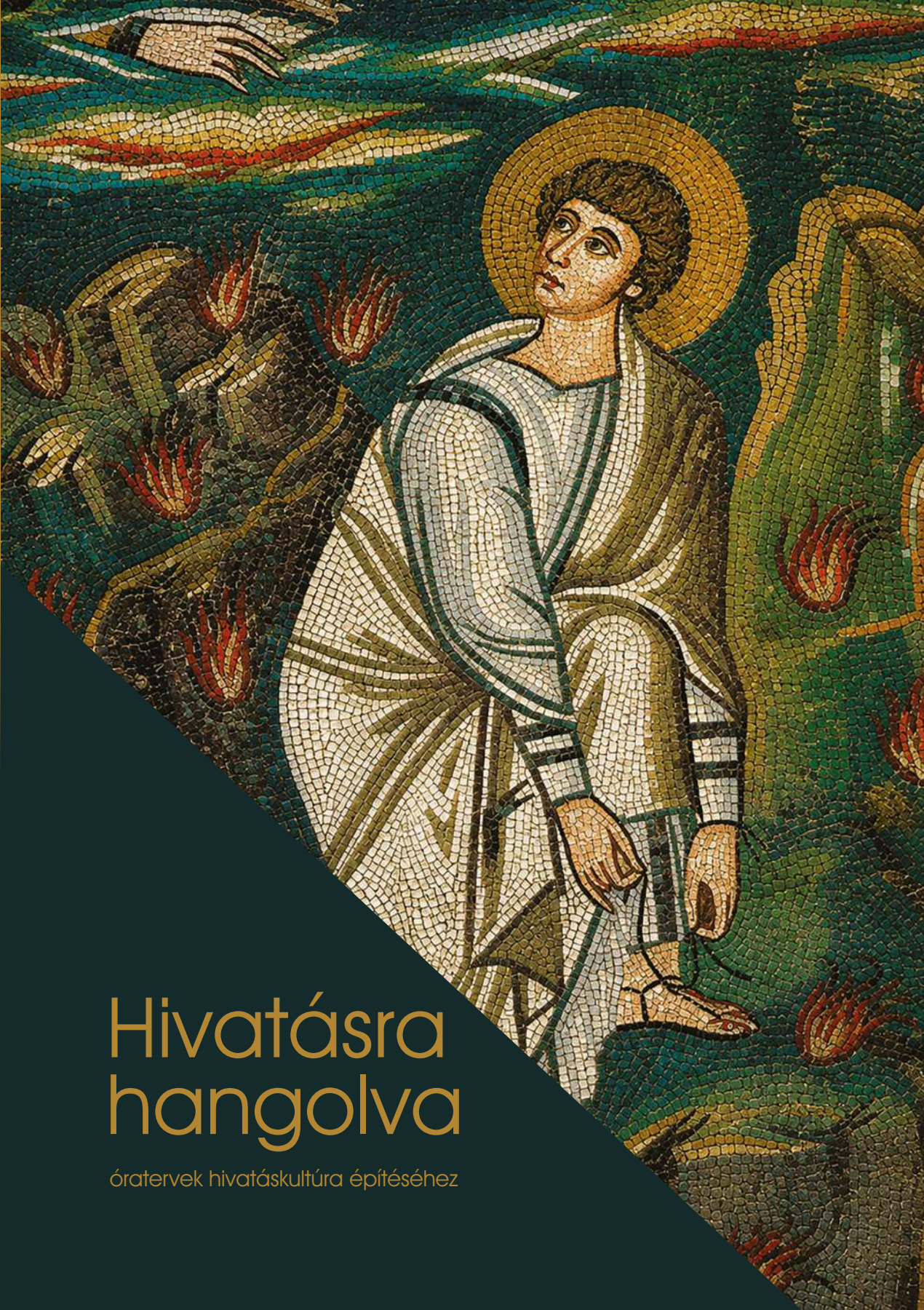

Hivatásra hangolva

óratervek hivatáskultúra építéséhez

Hivatásra hangolva

Hivatásra hangolva

Óratervek hivatáskultúra építéséhez

Szerkesztette

Kalmár Petra

és

Szabó Dániel Sch.P.

A kiadvány megjelenését a Kulturális és Innovációs Minisztérium a VI/1387/2025/FÁFIN ügyiratszámú okirat keretében támogatta. A kiadvány a Sapientia Szerzetesi Hittudományi Főiskola és a Piarista Rend Magyar Tartománya együttműködésében valósult meg.

Budapest • 2026

Nyelvi lektorálás: Bácskai-Horváth Hajnalka

Borítókép: Mózes és az égő csipkebokor (részlet), mozaik,
Basilica of San Vitale, Ravenna, 6. század.

Írták:
Czeglédi Zsolt Sch.P. (szentírástan)
Kalmár Petra (szentírástan)
Mészáros Nándor (egyháztörténelem)
Posta István (alapvető hittan)
Sághy Ádám (alapvető hittan)
Serényi Tamás Sch.P. (erkölcstan)
Sipos Attila (erkölcstan)
Szabó Dániel Sch.P. (dogmatika)
Szakál Ádám Márton Sch.P. (Kalazanci Szent József élete)
Szakálné Harkai Rita (dogmatika)
Szilvásy László Sch.P. (egyháztörténelem)
Turi Gellért Sch.P. (Kalazanci Szent József élete)

ISBN 978-615-5934-65-0
ISBN 978-615-5934-66-7 (online kiadás, pdf)

A nyomás és kötés
az Adimtone Nyomda munkája

TARTALOMJEGYZÉK

Ajánló 7
Bevezető 9

KALAZANCI SZENT JÓZSEF ÉLETE 13
Kalazancius gyermekkora 15
Kalazancius fiatalkora 19
Kalazancius fiatal felnőtt kora 25
Kalazancius szerzetesrendet alapít 29
A szentség kibontakozása Kalazancius életének végén 36

SZENTÍRÁSTAN 45
Ábrahám meghívása 47
Gedeon meghívása 51
Jeremiás meghívása 55
Mária meghívása 60
Péter apostol meghívása 64
„Az én hivatás-térképem" 68

EGYHÁZTÖRTÉNELEM 73
Assisi Szent Ferenc választása 75
Bódi Mária Magdolna személyisége 82
Don Bosco és a szürke kutya 89
Boldog Batthyány-Strattmann László a „szegények orvosa" 97
Kalkuttai Szent Teréz élete 106

ERKÖLCSTAN 113
Lelkiismeret 115
Döntés 120

Erkölcsi lejtő 126
Életállapotok 134
A hivatás hármas csengése 140

DOGMATIKA 145
Az ember teremtése és személyes méltósága 147
A kapcsolatokban formálódó emberi személy 153
„Ki vagyok én?" 158
Személyes küldetés a szeretet útján 162
Hivatás a közösség szolgálatában 169

ALAPVETŐ HITTAN 175
Az egyház társadalmi tanítása 177
Isten országa a földön 184
Modern kori hitvédelem 193
Az egyház és a mesterséges intelligencia 202
Istenképiség és teremtésteológia 211

Utószó 221

AJÁNLÓ

Nagy örömmel ajánlom ezt a módszertani gyűjteményt olvasóinak, elsősorban katekétáknak, hitoktatóknak, papoknak, szerzeteseknek, illetve a hívő fiatalokkal foglalkozni kívánók szélesebb körének. Bizonyára rácsodálkoznak majd, hogy egyfelől milyen sokféleképpen szövi át hitünket a meghívás mozzanata – Isten képére teremtett mivoltunktól és az ősatyák meghívásától fogva a hit legnagyobb, kortárs tanúiig, például Kalkuttai Szent Teréz anyáig –, másfelől módszertanilag milyen gazdagon és korszerűen képes megközelíteni és bemutatni ezt a gyerekek és fiatalok számára olyan fontos témát a kötet piarista nevelési hagyományokat követő szerzői közössége.

Isten Igéje megteremti, ezen felül meg is szólítja, sőt, meg is hívja az embert, hogy hozzá és embertársaihoz kapcsolódjon, és így értelmes életet éljen. Ez a bonyolult mondat önmagában is jelzi a „meghívás", illetve az előbbire alapuló állandósult életforma, a „hivatás" fogalmának összetettségét. A hit és nyomában a teológia bizonyára azzal tehet legtöbbet a világért, ha a közösség szolgálatára, az értelmes életre és az egyéni életpályára irányuló egzisztenciális kérdés legbelső magjára és végső alapjára, a minden embert meghívó Istenre mutat és róla tanúskodik. Mindezt a címzettek számára is befogadható formában – a jelen esetben olyan találkozásokat, iskolai órákat vagy közösségi foglalkozásokat építve és támogatva, ahol a fontos tartalmak a diákok kérdéseit és kreativitását is megszólítva tárulhatnak fel.

A Magyar Katolikus Püspöki Konferencia 2027-re meghirdette a Hivatás évét. A papi és szerzetesi hivatások csökkenő számát és a vele adott nehézségeket a bőrünkön érezzük. De átérezzük-e azt a mélyebb és általánosabb válságot, amely az útjukat nehezen találó fiatalokat és az Isten csendjétől szenvedő embereket

érinti? Szeretném megköszönni alkotóinak ezt az okos és alapos gyűjteményt, s egyben azt kívánom, hogy akik majd használják, megerősödhessenek saját hivatásukban – a szó legteljesebb értelmében –, és láthassák a rájuk bízottak növekedését, egyéni kérdéseik és egyre bátrabb válaszaik mentén.

Dr. Martos Levente Balázs
trebai c. püspök,
a Központi Papnevelő Intézet rektora

BEVEZETŐ

Teológiai perspektíva és gyakorlati tanácsok a kötet tanórai alkalmazásához

A *Hivatásra hangolva* című kötet alapgondolatát és szándékát a piarista iskolák pedagógiai programjának preambuluma a következő módon világítja meg:

> A piarista intézményi közösségekben keresztény életünket hivatásként értelmezzük. Célunk, hogy olyan kultúrát teremtsünk, amelyben hivatását mindenki Istentől kapott adományként keresi és fedezi fel, dönt mellette, gondozza és kiteljesíti. Az emberre, mint fizikai, szellemi, közösségi és spirituális létezőre tekintünk, mind a négy dimenziójában megszólítjuk és fejlesztjük – ezen az úton együtt alakul, fejlődik, halad az önismeret útján diák és tanár, annak érdekében, hogy a világban megtalálja helyét, ott bontakozzék és szolgálja környezete bontakozását is.
>
> Tanítványainkat Istentől kapott ajándéknak, megismételhetetlen és pótolhatatlan csodának tartjuk, akikre kötelességünk vigyázni, és mindent megtenni annak érdekében, hogy a világban megtalálják az őket megillető helyet, és a bennük rejlő lehetőségeket ki tudják teljesíteni."[1]

Keresztény nézőpontból a hivatáskeresés, pályaválasztás nem kizárólag életpálya-tervezési kérdés, hanem a személy kibontakozásának folyamata, egyéni és közösségi üdvtörténet, út, amelyet Istennel mindannyian közösen járunk. A hitnek ez a perspektívája foglalja egészbe a hivatáskereséshez kapcsolódó különböző tevékenységeket és készségeket. A kezünkben lévő kötet ennek megfelelően nem kívánja helyettesíteni a pályaorientáció és életpálya-tervezés tevékenységeit, hanem mindezek hitbéli integrációját szeretné elősegíteni. A diákokat Ferenc pápa buzdításához kapcsolódva[2] szeretnénk meghívni, hogy őszintén tegyék fel ma-

[1] Piarista iskolák pedagógiai programjának preambuluma
[2] Ferenc pápa: Christus vivit, 286

guknak a kérdést; "Ki vagyok én?" és talán még inkább azt, hogy "Kiért vagyok én?". Ennek a folyamatnak lehet kitüntetett helye a hittanóra.

Az óratervek így elsősorban hittanórai alkalmazásra szolgálnak a felső tagozatos és középiskolás diákok körében. Úgy állítottuk össze őket, hogy illeszkedjenek a szentírástan, egyháztörténelem, erkölcstan, dogmatika és alapvető hittan tematikájához, ezzel lehetővé téve a hivatás témájának tantárgyi integrációját. Ezeket egészíti ki a hivatás témáját Kalazanci Szent József életén keresztül megközelítő tematika. Minden egyes tematikus egység öt óratervet tartalmaz, amelyek gyakorlatokat, alkotó egyéni és csoportos feladatokat és reflexiós lehetőségeket kínálnak egy-egy óra megvalósításához.

Az óratervek felépítése, szempontok a tanórai alkalmazáshoz:

A FOGLALKOZÁS BEMUTATÁSA

Röviden bemutatásra kerül az óraterv menete és íve, hogy honnan hová szeretnénk eljutni az óra megvalósítása során, milyen tudást szeretnénk átadni, és milyen képességet, attitűdöt és kompetenciát szeretnénk fejleszteni.

RÁHANGOLÁS, ÉRDEKLŐDÉS FELKELTÉSE

Ennek a résznek az a célja, hogy ráhangolja a diákokat, felkeltse az érdeklődésüket az óra témája iránt. Ennek megvalósítására minden óraterv legalább két javaslatot tartalmaz, hogy a választás lehetősége megkönnyítse a tanórai alkalmazást.

IMPULZUS A TÉMÁVAL KAPCSOLATBAN

Ez a modul olyan szöveget, videót, hanganyagot tartalmaz, ami kiindulópontként szolgálhat a téma megértéséhez, feldolgozásához. Szorosan kapcsolódik hozzá a következő szakasz.

ÉRTELMEZÉS – A ÉS B

Az értelmezés a megismert szöveg, videó vagy egyéb impulzus feldolgozását szolgálja. Két változat közül lehetséges választani. Az egyik változat valamilyen kooperatív módszert javasol, míg a másik valamilyen frontális vagy egyéni munkára épülő módszert alkalmaz. Mindkét esetben törekedtünk arra, hogy a diákok tevékenyen, alkotó módon vegyenek részt az értelmezés folyamatában.

REFLEXIÓ, KAPCSOLAT AZ ÉLETTEL

Az óra utolsó részében azt szeretnénk segíteni, hogy a diákok a saját életükkel, valóságukkal is összefüggésbe hozzák mindazt, amivel foglalkoztak. Ez történhet a reflexió különböző formáiban, elhatározások megfogalmazásában, közös imádságban vagy megosztásban. Annak ellenére, hogy ez a mozzanat a tanóra végén kap helyet, az óratervek szándékának megvalósulása szempontjából kulcsfontosságú, ezért az órát tartó pedagógus tudatos óratervezésének itt nagyon fontos szerep jut.

MELLÉKLETEK, IDŐKERET ÉS ESZKÖZÖK

Minden egyes résznél szerepel az időkeret meghatározása, amely természetesen csak egy becslés, de hasznos támpontot kínál az órai felkészüléshez. Az eszközök felsorolása szintén a tanórák előkészítését segíti. A mellékletek pedig az óratervekhez kapcsolódó szövegeket és feladatlapokat tartalmazzák. A nyomtatásra előkészített változatok pedig itt érhetők el.

Ezt a kötetet azzal a szándékkal adjuk közre, hogy segítséget nyújtsunk a hivatás kultúrájának fejlődéséhez mind a piarista iskolákban, mind a többi egyházi iskolában. Azt reméljük, hogy ezek az óratervek beszélgetéseket indítanak el a hivatásról, és hozzájárulnak ahhoz is, hogy a fiatalok egyre tudatosabban felismerjék életük ajándékjellegét, és felelősen válaszoljanak arra a meghívásra, amelyet Isten személyesen nekik szán.

Szabó Dániel Sch.P.
tartományi hivatásgondozó

01

KALAZANCI SZENT JÓZSEF ÉLETE

KALAZANCIUS GYERMEKKORA

A jelekre figyelés jelentősége a hivatáskeresésben

A FOGLALKOZÁS BEMUTATÁSA

Az óraterv a Kalazancius életét a hivatáspasztoráció fókuszával feldolgozó tanórasorozat első, 45 percben megvalósítható alkalmát írja le. Általános bevezetést ad Kalazancius személyéhez, segít az ő küldetését elhelyezni a piaristaság, valamint a világegyház térképén. Az óra Kalazancius gyermekkorára fókuszál, bemutatja, hogy az életrajzok és a legendárium adatai alapján milyen jelek kísérték az első éveit, amelyek már utalhattak az ő későbbi hivatására. Segíti a résztvevő diákokat, hogy hasonló módon keressenek jeleket, nyomokat életükben, melyek a hivatásuk tisztázásában segíthetik őket.

RÁHANGOLÁS, ÉRDEKLŐDÉS FELKELTÉSE

KICSODA KALAZANCIUS?

Első változat
Időkeret, eszközök: 10 perc (5 perc páros munka, 5 perc megosztás), képregény (Kalazanci Szent József. A piarista iskolák alapítója, Budapest, Piarista Rend Magyar Tartománya, 2026, 8-13., pkk.piarista.hu)

Rövid szövegértési, képregényelemzési páros feladat. A diákok párosával megkapják az eszközökben leírt képregény részletet. Ez történhet papíron, nyomtatva (többször felhasználható) vagy IKT-eszközök használata esetén elektronikusan is. A képregényre, illetve esetleges meglévő ismereteikre támaszkodva írjanak szempontokat a fő kérdésre: Kicsoda Kalazancius? Válaszaikban jelezzék, mely származott korábbi ismeretből, mely a képregény elemzéséből. Öt perc páros

munka után a csoportok előadják állításaikat, az órát tartó tanár szófelhő formájában jegyzi az elhangzottakat a táblán. *A feljegyzések a táblán maradnak. Inkább több legyen, mint kevesebb!*

Második változat
Időkeret, eszközök: 10 perc (5 perc páros munka, 5 perc megosztás), videó (Saint Joseph Calasanz, Betánia Provincia, youtube.com)
Rövid videóelemzési feladat, egyéni és páros körben. A diákok számára alkalmas eszközön levetítjük a Betánia Tartomány által készített *Saint Joseph Calasanz* című videó első részletét (0:00-1:25). A videóra, illetve esetleges meglévő ismereteikre támaszkodva írjanak szempontokat a fő kérdésre: Kicsoda Kalazancius? Válaszaikban jelezzék, mely származott korábbi ismeretből, mely a videó elemzéséből. A videó megtekintése közben készített egyéni jegyzeteket párjukkal dolgozzák egybe 2 perc alatt. Ezután után a csoportok előadják állításaikat, az órát tartó tanár szófelhőszerűen jegyzi az elhangzottakat a táblán. *A feljegyzések a táblán maradnak, inkább több legyen, mint kevesebb!*

IMPULZUS A TÉMÁVAL KAPCSOLATBAN

Időkeret, eszközök: 10 perc, füzet
Páros, majd plenáris munka a táblán található kifejezésekkel: nézzünk rá a táblán található kifejezésekre! Páros munkában osztályozzuk, a megfelelő listába másoljuk őket a füzetbe. Kategóriák: „történelmi tény", „családi helyzet", „személyes tulajdonságok". 5 perc elteltével plenárisan végignézzük a szempontokat, és háromféle színnel bekeretezve csoportosítjuk a táblán is. Ha a csoportok véleménye között eltérés van, a tanár bölcsen válasszon, vagy korrigálja a félreértést.

ÉRTELMEZÉS – A

Időkeret, eszközök: 15 perc (10 perc páros munka, 5 perc plenáris munka), poszter: Order of the Pious Schools (scolopi.org)

Kitekintés a jelenre, összekötés a múlttal
Az eszközöknél hivatkozott posztert kivetítjük, vagy IKT-eszközök használata esetén megosztjuk a diákokkal (a sok részlet miatt ez ideálisabb megoldás). Négyfős csoportokban dolgozzák fel a diákok a posztert. Kérdések: mi a szerepe Kalazanciusnak a rend történetében? Mivel foglalkozik a piarista rend? Hány

tanuló, hány iskola, hány plébánia tartozik a piarista rendhez? Látsz ismerős intézményt, intézménytípust, -nevet a poszteren?

Ezt követően a csoportok nézzék meg az osztályozott, rendszerezett szempontokat a gyermek Kalazancius életéből. Látsz olyan tulajdonságokat, körülményeket, amik már utalhattak arra, hogy milyen nagy szolgálatot vállal majd a világ felé? Melyek ezek? Az időkeret lejárta után megosztás következik, a csoportok plenárisba hozva egy újabb színnel vastagon keretezik a táblán azt a szempontot, ami „előképe" volt Kalazancius szolgálatának.

Tanári zárás: *Kalazancius szolgálata a szegény gyerekek tanítása, nevelése volt. Isten, és munkatársai segítségével hatalmas földi szervezetet hozott létre ennek a célnak az elérésére, amely halála után is egyre csak bővül. Kalazancius szolgálatát az ő HIVATÁSÁNAK is mondjuk, hiszen Isten hívta meg erre. Sokáig tartott, mire saját maga rájött, hogy mi is Isten szándéka vele, azonban láthatóak voltak már jelek, amiket ti is felfedeztetek. Ezek a jelek segítették őt is, hogy végül rájöjjön, hogy is tudja legjobban szolgálni Istent és a többi embert.*

ÉRTELMEZÉS – B

Időkeret, eszközök: 15 perc (10 perc páros munka, 5 perc plenáris munka), poszter: Order of the Pious Schools scolopi.org

Kitekintés a jelenre, összekötés a múlttal

Az eszközöknél hivatkozott posztert kivetítjük, a tanári magyarázat az alábbi szempontokat érinti: Mi a szerepe Kalazanciusnak a rend történetében? Mivel foglalkozik a piarista rend? Hány tanuló, hány iskola, hány plébánia tartozik a piarista rendhez? Mely intézmények, intézmény-típusok, nevek lehetnek ismerősek a tanulóknak?

Ezt követően plenáris kérdéssel folytatjuk: Látsz olyan tulajdonságokat, körülményeket, amik már utalhattak arra, hogy milyen nagy szolgálatot vállal majd a világ felé? Melyek ezek? A diákok jelentkezéssel mondják véleményüket, az órát tartó tanár egy újabb színnel vastagon keretezi a táblán azt a szempontot, amely „előképe" volt Kalazancius szolgálatának. Egy-egy mondatos megerősítést, korrekciót is lehet tenni ilyenkor a tanárnak. Véleménykülönbség esetén kedves, de határozott iránymutatás az időkeret tartása érdekében.

Tanári zárás: Kalazancius szolgálata a szegény gyerekek tanítása, nevelése volt. Isten és munkatársai segítségével hatalmas földi szervezetet hozott létre ennek a célnak az elérésére, mely halála után is egyre csak bővül. Kalazancius szolgálatát az ő *hivatásának* is mondjuk, hiszen Isten hívta meg erre. Sokáig tartott, mire saját maga rájött, hogy mi is Isten szándéka vele, azonban láthatóak voltak már jelek,

amiket ti is felfedeztetek. Ezek a jelek segítették őt is, hogy végül rájöjjön, hogy is tudja legjobban szolgálni Istent és a többi embert.

REFLEXIÓ, KAPCSOLAT AZ ÉLETTEL

Időkeret, eszközök: 4 perc

Egyéni elcsendesedés

Egyéni, csöndes munka. 1) Te miben vagy ügyes? Milyen tulajdonságaid vannak, amikkel tudod a többieket segíteni? Hajtsd le a fejed a padra, csukd be nyugodtan a szemed! Ha van jegyzetfüzeted, akkor írd fel nyugodtan, ha nincs, őrizd meg magadban a gondolatokat! 2) Van olyan tulajdonsága Kalazanciusnak, amit te is szeretnél birtokolni? Gondolj erre, jegyezd fel, vagy őrizd meg magadban!

Közös fohász

1) Lehet egy a tanár által mondott szabad szavas fohász, amiben hálát adunk Kalazancius életéért, szolgálatáért, hivatásáért, valamint azért, hogy számunkra is ad Isten lehetőséget, hogy életünkkel őt és a többeket szolgáljuk. Adjunk hálát a bennünk felmerült jó tulajdonságokért, és kérjük, hogy ajándékozzon meg minket azokkal, amikre vágyunk. Kérjük ezért Kalazancius közbenjárását az ima zárásakor.

2) Mondjuk el közösen az alábbi imát:

Istenünk, te Kalazanci Szent Józsefet a szeretet és a türelem különleges ajándékával ékesítetted, hogy az ifjúságot az életszentségre és a tudományokra nevelje. Add, hogy akit a tanítás mestereként tisztelünk, annak az igazság szolgálatában követői lehessünk. A mi Urunk, Jézus Krisztus, a te Fiad által, aki veled él és uralkodik a Szentlélekkel egységben, Isten mindörökkön örökké.

KALAZANCIUS FIATALKORA

Krízisek és bizonytalanságok a hivatáskeresésben

A FOGLALKOZÁS BEMUTATÁSA

Az óraterv a Kalazancius életét a hivatáspasztoráció fókuszával feldolgozó tanóra-sorozat második, 45 percben megvalósítható alkalmát írja le. Az előző órán adott általános bevezetést, illetve a rendalapító gyermekkorát tovább tárgyalva megismerteti a diákokat a Szent fiatalkori kríziseivel, a hivatása kapcsán érzett bizonytalanságokkal. A témát olyan szinten tárgyaljuk az órán, ami a nagyon diverz világlátást magával hozó kiskamasz korú hetedik évfolyamosok legtöbbje számára befogadható.

RÁHANGOLÁS, ÉRDEKLŐDÉS FELKELTÉSE

GYORS ISMÉTLÉS

Első változat

Időkeret, eszközök: 8 perc, füzet, íróeszköz, képregény (Kalazanci Szent József. A piarista iskolák alapítója, Budapest, Piarista Rend Magyar Tartománya, 2026, 8-13., pkk.piarista.hu

Kalazancius életét feldolgozó képregény egy-egy kockájának kivetítése. A vetítés során párokban dolgozunk, készítsenek a füzetbe egy mondatos lejegyzést arról, hogy Kalazancius gyermekkorából mely jellemzőt, történetet látjuk a képen. A négy képkocka levetítése után 1-1 pár forduljon egymás felé, és beszéljék meg megoldásukat. Egyesítsék válaszukat, alkossanak képkockánként 1-1 mondatot, amiben mind a négyen meg tudnak egyezni, hogy pontosan adja vissza az előző órán elhangzottakat.

Második változat
Időkeret, eszközök: 8 perc, füzet, íróeszköz, gondolatok (ld. melléklet nyomtatott, felvágott lapokon)

Ez nehezebb feladat, kihívást kedvelő és bíró csoportok kapják. Az előző órán feldolgozott gyermekkori történetekhez kapcsolódva, cédulákon két-két jellemző mondatot osztunk ki páronként (ld. melléklet). Ki mondhatta ezeket, és kinek? Páronként hozzanak megoldást, úgy, hogy azt később indokolni is tudják. 4 perc után 1-1 pár forduljon egymás felé, és beszéljék meg megoldásukat. Egyesítsék válaszukat, alkossanak cédulánként 1-1 mondatot, amiben leírják a megoldást, és egy nagyon rövid indoklást (miből gondoljuk, hogy X mondta Y-nak).

IMPULZUS A TÉMÁVAL KAPCSOLATBAN

Időkeret, eszközök: 10 perc, krízis-történetek (ld. melléklet)
Páronként kiosztunk három-három krízis-történetet a mellékletben található gyűjteményből. A párok dolgozzák fel, mi is történt pontosan a kis szövegekben megismert fiatalokkal. Irányító kérdések: Mit gondolhatott a jövőjéről a szereplő a nehézségek megjelenése előtt? Mik azok a nehézségek, amik ezt megváltoztatták? Mit gondolt a nehézségek megjelenése után a jövőjéről? Mit javasolnál neki, mit tegyen ezután? Nyolc perc után plenárisan meghallgatunk az időkeretbe illeszkedő mennyiségű válaszlehetőséget.

ÉRTELMEZÉS – A

Időkeret, eszközök: 15 perc (10 perc plenáris munka, 5 perc páros munka), üres koordináta-rendszerek cédulákon, videó (Saint Joseph Calasanz, Betánia Provincia, youtube.com)

A krízis fogalma, krízis és bizonytalanság Kalazancius életében
Páros munkában dolgozunk. Osszuk ki a mellékletben található, üres koordináta-rendszereket (x: idő, y: magabiztosság). A diákok párosával ábrázolják a koordináta-rendszeren egy vonallal a minta-történetek szereplőinek magabiztosságát, bizonyosságát saját jövőjüket illetően.

Mikor befejezték, rövid tanári magyarázat következik: karikázzuk be a „bezuhanás" szakaszát. Hogy nevezzük ezt? (diákválasz: bizonytalanság, baj, rossz dolog stb.). Vezessük be a *krízis* fogalmát (görög eredetű szó, jelentése: válság, fordulat; veszélyt is jelent, de egyben lehetőséget kínál a fejlődésre és a pozitív változásra).

Plenáris, majd páros munka: A korábban elkezdett, Betánia tartomány által készített videó második részletét (1:20-2:35) levetítve ismerjük meg Kalazancius krízisét. A videó után 1 perc páros beszélgetés során, cédulákon található diagramon azonosítsuk be az előző és a mostani órán megismertek alapján Kalazancius életében kialakult krízist. Határozzuk meg, hogy lett túl ezen a nehézségen!

Fontos: ha a csoport nincsen tisztában a papi élet kereteivel (pl. cölibátus, akár távoli vidéken végzett munka, civil foglalatosság nem űzhető), akkor ezeket fontos nagyon röviden tisztázni. Felmerülhet pl., hogy papként miért nem lehet kovács; papként miért nem tudja továbbadni a család nevét, stb.

Körkérdés: Kalazancius milyen tulajdonságai segíthették azt, hogy ne törjön össze a helyzetben? Nézd vissza az előző órán felírt tulajdonságait nyugodtan!

Tanári zárás: Kalazancius sok ajándékot kapott Istentől, amik segítették őt az útján. Azonban látjuk, hogy mint mindenkinek, az ő életében is voltak nehézségek, amik akár el is tántoríthatták volna. Élete első nagy krízise során olyan szomorú események történtek, mint anyja és testvére halála. Ez az ő jövőjét is elbizonytalanította, hiszen apja fontos feladatokat bíz rá a család nevének továbbvitelével, vagy a hagyományos foglalkozásuk életben tartásával. Kalazancius azonban követi azt a célt, amit már fiatal kora óta érez: pap szeretne lenni. Nem volt könnyű neki ezt kimondania, és Isten segítsége is kellett hozzá, a saját kitartása, a körülményekre való odafigyelése mellett.

ÉRTELMEZÉS – B

Időkeret, eszközök: 15 perc (10 perc plenáris munka, 5 perc páros munka), videó (*Saint Joseph Calasanz, Betánia Provincia, youtube.com*)

A krízis fogalma, krízis és bizonytalanság Kalazancius életében

Rajzoljuk fel a táblára a történetek ívét, egy koordináta-rendszerre (x: idő, y: magabiztosság). A szereplő elhatározása, magabiztossága a krízis előtt egyre csak növekszik, felívelő. A krízisnél ez bezuhan, onnantól a kimenetel kétséges. Karikázzuk be a „bezuhanás" szakaszát. Hogy nevezzük ezt? (diákválasz: bizonytalanság, baj, rossz dolog, stb.). Vezessük be a *krízis* fogalmát (görög eredetű szó, jelentése: válság, fordulat; veszélyt is jelent, de egyben lehetőséget kínál a fejlődésre és a pozitív változásra).

A korábban már elkezdett, Betánia tartomány által készített videó második részletét (1:20-2:35) levetítve ismerjük meg Kalazancius krízisét. A videó után 1 perc páros beszélgetés során, a táblán található diagramon azonosítsuk be az előző és a mostani órán megismertek alapján Kalazancius életében kialakult krízist. Határozzuk meg, hogy lett túl ezen a nehézségen!

Fontos: ha a csoport nincsen tisztában a papi élet kereteivel (pl. cölibátus, akár távoli vidéken végzett munka, civil foglalatosság nem űzhető), akkor ezeket fontos nagyon röviden tisztázni. Felmerülhet pl., hogy papként miért nem lehet kovács; papként miért nem tudja továbbadni a család nevét, stb.

Körkérdés: Kalazancius milyen tulajdonságai segíthették azt, hogy ne törjön összse a nehéz helyzetben? Nézd vissza az előző órán felírt tulajdonságait nyugodtan!

Tanári zárás: Kalazancius sok ajándékot kapott Istentől, amelyek segítették őt az útján. Azonban látjuk, hogy mint mindenkinek, az ő életében is voltak nehézségek, amik akár el is tántoríthatták volna. Élete első nagy krízise során olyan szomorú események történtek, mint anyja és testvére halála. Ez az ő jövőjét is elbizonytalanította, hiszen apja fontos feladatokat bíz rá a család nevének továbbvitelével vagy a hagyományos foglalkozásuk életben tartásával. Kalazancius azonban követi azt a célt, amit már fiatal kora óta érez: pap szeretne lenni. Nem volt könnyű neki ezt kimondania, a saját kitartása, a körülményekre való odafigyelése mellett az Isten segítsége is kellett hozzá.

REFLEXIÓ, KAPCSOLAT AZ ÉLETTEL

Időkeret, eszközök: 4 perc

Egyéni elcsendesedés

Vannak terveid az életeddel? Hunyd be a szemed, és képzeld el magad felnőttként. Mivel szeretnél foglalkozni? Kik vegyenek téged körül? Hol szeretnél lakni? Gondolkodj ezen, képzeld magad elé a helyzetet! Ha van jegyzetfüzeted, akkor írd fel nyugodtan, ha nincs, őrizd meg magadban a gondolatokat! Kalazancius bátran, mégis apjával szemben tisztelettudóan viselkedett a nehéz helyzetben. Gondolatban fordulj hozzá, nyugodtan kérd az ő segítségét, hogy sikerüljön elérned, amit nagyon szeretnél az életedben.

Közös fohász

1) Egy a tanár által mondott szabad szavas fohász, amiben hálát adunk Kalazancius életéért, szolgálatáért, hivatásáért (ezt a szót mindenképp használjuk!), valamint azért, hogy számunkra is ad isten lehetőséget, hogy életünkkel őt és a többeket szolgáljuk. Adjunk hálát a bennünk felmerült jó tulajdonságokért, és kérjük, hogy ajándékozzon meg minket azokkal, amikre vágyunk. Kérjük ezért Kalazancius közbenjárását az ima zárásakor.

2) Mondjuk el közösen az alábbi imát:

Istenünk, te Kalazanci Szent Józsefet a szeretet és a türelem különleges ajándékával ékesítetted, hogy az ifjúságot az életszentségre és a tudományokra nevelje. Add, hogy akit a tanítás mestereként tisztelünk, annak az igazság szolgálatában követői lehessünk. A mi Urunk, Jézus Krisztus, a te Fiad által, aki veled él és uralkodik a Szentlélekkel egységben, Isten mindörökkön örökké.

MELLÉKLET

Krízis-történetek (kiváltó ok, mélypont, fordulat, megküzdés/fejlődés csomópontokkal)

1. Dani világéletében kitűnő tanuló volt, és a szülei büszkén mesélték mindenkinek, hogy építészmérnök lesz. Kilencedikre azonban bekerült egy erős gimnáziumba. Az első fizika- és matekdolgozatai hármasok lettek, a tanárok tempója elképesztő volt. Dani úgy érezte, csalódást okoz, és nem elég jó. Ahelyett, hogy segítséget kért volna, elkezdett bezárkózni. Esténként gyomorgörccsel feküdt le, színlelt betegségekkel próbált otthon maradni, és elhanyagolta a barátait.

A mélypont egy vasárnap este jött el, amikor egy nehéz beadandó felett egyszerűen elsírta magát, és közölte az anyukájával, hogy az egész élete egy csőd, és ott akarja hagyni az erős iskolát. A szülei megdöbbentek, de ahelyett, hogy leszidták volna, megölelték. Leültek beszélgetni, és az apukája elmesélte, hogy az egyetemen ő is majdnem kibukott az első félévben. Dani rájött, hogy a szülei szeretetét nem a jegyei határozzák meg. Együtt kerestek egy egyetemista magántanárt, aki megtanította Danit hatékonyabban tanulni, ő pedig elfogadta, hogy a négyes is szép eredmény.

2. Liliék a nyáron költöztek új környékre, így új osztályban kezdte a tanévet. Nagyon szeretett volna beilleszkedni, de a lányok már összeszokott klikkeket alkottak. Lili próbált vicces lenni, még olyan zenéket is hallgatott, amiket nem szeretett, csak hogy legyen témája, de a többiek levegőnek nézték, és nem hívták

meg a szülinapi bulikra. Lili egyre magányosabb lett, délutánonként órákat görgette a TikTokot, és azt nézte, a régi barátai mennyire jól érzik magukat nélküle. Úgy érezte, vele van a baj, értéktelen és unalmas.

A fordulat akkor történt, amikor a plébánián hirdettek egy önkéntes kutyamenhely-látogatást. Lili imádta az állatokat, ezért elment. Ott találkozott egy sráccal a párhuzamos osztályból, aki szintén egyedül érkezett. Miközben a kutyákat gondozták, kiderült, hogy ugyanaz a fura humoruk, és mindketten imádják a képregényeket. Lili a menhelyen végre önmaga lehetett, nem kellett szerepet játszania. Ezen a közösségen keresztül lassan mások felé is megnyílt, és rájött: nem kell mindenkinek megfelelnie ahhoz, hogy igazi barátai legyenek.

3.Milán élete a kosárlabda volt. Hetente négyszer edzett, a csapat kapitánya volt, és az egész identitását az határozta meg, hogy ő „a sportoló". Egy bajnoki meccsen azonban szerencsétlenül érkezett a földre: elszakadt a térdszalagja. A műtét után az orvos közölte vele: legalább egy év kihagyás vár rá, és kérdéses, hogy versenyszerűen játszhat-e még valaha. Milán világa összeomlott. Úgy érezte, mindent elveszített, ami fontos volt. Nem járt le az edzésekre, mert fájt nézni a többieket, dühös volt a világra, és a családjával is állandóan veszekedett.

A mélyponton az edzője látogatta meg otthon. Nem sajnáltatta, hanem hozott neki egy vágóprogramot és egy tabletet. Megkérte Milánt, hogy mivel a taktikát ő ismeri a legjobban, segítsen neki: elemezze az ellenfelek meccsvideóit, és legyen a csapat másodedzője a kispadon. Milán először vonakodott, de aztán belevágott. Rájött, hogy a kosárlabdát nemcsak a pályán futva lehet szeretni, és a stratégiai látása miatt a csapat még inkább felnézett rá. A sérülés megtanította arra, hogy ő sokkal több, mint a lábai ereje.

A tartalom létrehozásához Gemini MI-t alkalmaztunk.

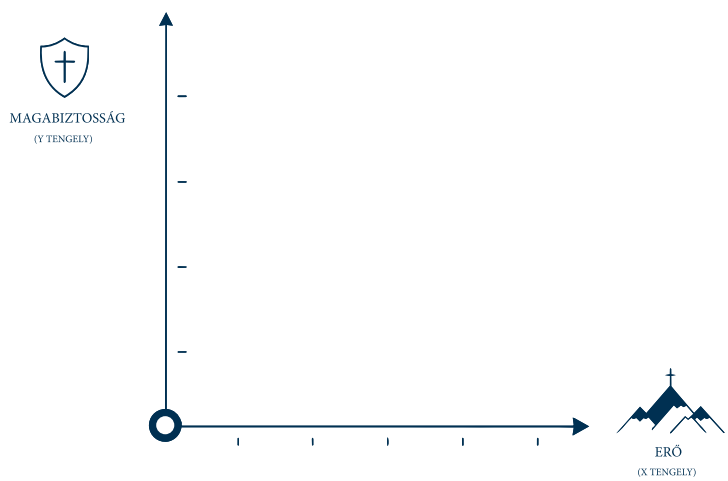

KALAZANCIUS FIATAL FELNŐTT KORA

A hivatáskeresés és a szabadság

A FOGLALKOZÁS BEMUTATÁSA

Az óraterv Kalazancius életét a hivatáspasztoráció fókuszával feldolgozó tanóra-sorozat harmadik, 45 percben megvalósítható alkalmát írja le. Bemutatja Kalazancius életének azon szakaszát, ahol tudatos önfejlesztésének köszönhetően lehetőségek széles tárháza áll rendelkezésére személyes életében. A diákok számára láthatóvá teszi a lehetőségek által biztosított szabadság előnyeit és veszélyeit, bemutatja Kalazancius reflexióval kísért kalandjait, próbálkozásait.

RÁHANGOLÁS, ÉRDEKLŐDÉS FELKELTÉSE

*Időkeret, eszközök: 17 perc (4 perc tanári bevezető, 8 perc páros munka, 5 perc megosztás), képregény (*Kalazanci Szent József. A piarista iskolák alapítója, *Budapest, Piarista Rend Magyar Tartománya, 2026, 8-13., pkk.piarista.hu)*

A siker záloga egykor és most
Bevezetés mindkét változat esetén: rövid tanári előadás Kalazancius Rómába érkezéséről, mely tartalmazza: Kalazancius Spanyolországban több egyházmegye püspöke mellett dolgozott magas beosztásban, ehhez képesítései is voltak. Ezekkel a tapasztalatokkal érkezett fiatal papként Rómába, az akkori keresztény világ központjába. (A cél érzékletesen bemutatni, hogy Kalazancius jó esélyekkel indul Rómában. Ne tartalmazzon azonban olyan listaszerű felsorolást, ami a feladat gyűjtőmunkáját súlytalanná tenné).

Első változat
A diákok már ismerik Kalazancius korát, körülményeit. Páros munka: egy vízszintesen tartott A4-es papír felénél húzzanak egy vonalat. Bal oldalra gyűjtsenek olyan adottságokat és megszerzett képességeket, melyek sikeressé tehetnek egy fiatalt 1600-ban, Rómában. Jobb oldalra gyűjtsenek olyan adottságokat és megszerzett képességeket, melyek sikeressé tehetnek egy fiatalt a jelen korban, Magyarországon. A munka elvégzése után forduljanak egy másik párhoz, és osszák meg gondolataikat. Utána plenáris megosztás következik, a tábla bal és jobb oldalára kerüljön fel minél több gondolat. Itt a 4-esek együtt referáljanak a táblára író tanárnak vagy kijelölt írnoknak.

Második változat
Az első változat rajzos, kreatívabb megoldása erre nyitott csoportok számára. *Kiegészítés az első változathoz képest:* a papír egy-egy „térfelére" a feladat ismertetése előtt egy-egy egyforma ember figurát rajzolnak a párok. Mikor ez megtörtént, instrukciót adunk: rajzoljatok be olyan jellemzőket, szimbólumokat, amelyek kifejezik azokat az adottságokat és megszerzett képességeket, melyek sikeressé tehetnek valakit 1600-ban Rómában és napjainkban, Magyarországon. A páros munka után közvetlen plenáris megosztás, a táblára nem rajz, hanem írás kerül, ahogy az első változatban. Az elkészült alkotásokat óra végén mindenki a padján hagyja, hogy körbe lehessen járni megnézni.

IMPULZUS A TÉMÁVAL KAPCSOLATBAN

Időkeret, eszközök: 6 perc
Páros, majd plenáris munka a táblán található kifejezésekkel: Nézzünk rá a táblán található kifejezésekre! Párokban alkossunk koncepciót: hogy alakulhat Kalazancius élete? Milyen lehetőségeket tárnak elé a táblán látható tulajdonságok, készségek? Milyen lehetőségei lennének egy mai fiatalnak a tábla jobb oldalán található tulajdonságok, készségek alapján? Írjunk le röviden egy-egy életút-lehetőséget.

ÉRTELMEZÉS – A

Időkeret, eszközök: 15 perc (7 perc tanári előadás, 3 perc páros munka, 5 perc plenáris megosztás); Kalazanciusi helyek, Google Earth projekt)

Álláslehetőségek, kapcsolatok, testvérületek
A Google Earth projekt helyeivel illusztrált tanári előadás Kalazancius korai római tevékenységéről: álláskeresés magas egyházi méltóságok udvaraiban (Colonna-palota); karrier léptetésének ügyintézése (Pápai Titkárság); testvérületek a korabeli Rómában (pl. Tizenkét Apostol Testvérület); röviden a testvérületekről („állami" szociális ellátás alacsony szintje, nagy vagyoni különbségek, hívek önkéntes felelősségvállalása).

Páros gondolkodás: Mi vihette rá Kalazanciust, hogy belépjen több testvérületbe is? Ismerünk ma hasonló kezdeményezéseket vagy olyan személyt, aki önkéntesen tesz másokért? *(Az esetlegesen felmerülő aktuálpolitikai megjegyzéseket ügyesen zárjuk le!).*

Osszuk meg gondolatainkat, először Kalazancius kapcsán, utána a jelenkori önkéntességgel kapcsolatban.

Feladatzárás (tanári előadás): Kalazancius adottságai és képzettsége, készségei széles körben biztosították neki a lehetőséget az érvényesülésre. Látjuk azonban, hogy nyitott és kíváncsi maradt, nem félt, hogy bepiszkolja a kezét az önkéntes munka közben. Ez a nyitottsága, kíváncsisága a mai korban is érvényes. Önmagunk fejlesztése lehetőségeket biztosít számunkra, a nyitottságunk pedig teret ad a felfedezésre, kapcsolódásra, tapasztalatszerzésre.

ÉRTELMEZÉS – B

Időkeret, eszközök: 15 perc (7 perc tanári előadás, 3 perc páros munka, 5 perc plenáris megosztás), tanulói IKT-eszköz, Kalazanciusi helyek, Google Earth projekt)

Kitekintés a jelenre, összekötés a múlttal
Az eszközöknél szereplő Google Earth projekt megosztása a tanulókkal. Saját eszközeiken páros munkában kövessék végig Kalazancius római tartózkodásának helyszíneit (6-11. helyek).

Fel fog merülni, hogy mi az a testvérület. Végezzenek páros kutatómunkát az internet segítségével. Mik azok a testvérületek? Milyen testvérületek léteztek? Jegyezzék le a megszerzett információkat a füzetbe.

A párok kettesével (négyes csoportok) gondolkodjanak közösen: mi vihette rá Kalazanciust, hogy csatlakozzon ezekhez a testvérületekhez? Mit adhatott neki ez a tapasztalat? Ismerünk ma hasonló kezdeményezéseket vagy olyan személyt, aki önkéntesen tesz másokért? A négyes munka után plenáris megosztás.

Feladatzárás (tanári előadás): Kalazancius adottságai és képzettsége, készségei széles körben biztosították neki a lehetőséget az érvényesülésre. Látjuk azonban,

hogy nyitott és kíváncsi maradt, nem félt, hogy bepiszkolja a kezét az önkéntes munka közben. Ez a nyitottsága, kíváncsisága a mai korban is érvényes. Önmagunk fejlesztése lehetőségeket biztosít számunkra, a nyitottságunk pedig teret ad a felfedezésre, kapcsolódásra, tapasztalatszerzésre.

REFLEXIÓ, KAPCSOLAT AZ ÉLETTEL

Időkeret, eszközök: 4 perc

Egyéni elcsendesedés
Egyéni, csöndes munka. Milyen adottságaid, tulajdonságaid vannak, amik segíthetnek téged az életben? Mi az, amit személyes sikered zálogának tartasz? Mi az, amivel úgy érzed, hogy másokat is tudsz szolgálni?

Közös fohász
1) A tanár által mondott szabad szavas fohász, amiben hálát adunk Kalazancius életéért, szolgálatáért, hivatásáért (ezt a szót mindenképp használjuk!). Adjunk hálát az imént számba vett adottságainkért és készségeinkért, kérjük Istent, hogy irányítsa életünket úgy, hogy mások számára is tudjunk ezekkel segítő kezet nyújtani, értéket teremteni. Kérjük ezért Kalazancius közbenjárását az ima zárásakor.
2) Feladatzárás (tanári előadás):

Istenünk, te Kalazanci Szent Józsefet a szeretet és a türelem különleges ajándékával ékesítetted, hogy az ifjúságot az életszentségre és a tudományokra nevelje. Add, hogy akit a tanítás mestereként tisztelünk, annak az igazság szolgálatában követői lehessünk. A mi Urunk, Jézus Krisztus, a te Fiad által, aki veled él és uralkodik a Szentlélekkel egységben, Isten mindörökkön örökké.

KALAZANCIUS SZERZETESRENDET ALAPÍT

Kihívások és döntések a hivatáskeresésben

A FOGLALKOZÁS BEMUTATÁSA

Kalazanci Szent József az iskolaalapítás után szembesült egy nagy kérdéssel: hogyan tud fenntartható hátteret adni a kezdeményezésének, az ingyenes népiskolának. Mivel nem talált olyan szervezetet, szerzetesrendet, aki ezt biztosíthatja, döntés elé került, ő maga alapít-e egy szerzetesrendet. Az ő döntésének módja és személyes példája piarista identitású diákjainknak is lehet minta a saját életdöntéseik meghozatalában. Az óra célja tehát egyszerre biztatás egy hozzánk közel álló szent példáján keresztül, de módszereket is javasolhatunk így a döntési szituációkra.

Először Kalazancius életének ezt a szakaszát mutatjuk be a mellékelt szövegek alapján. (A szöveget pihenésképpen egy egyszerű feladattal lehet megszakítani.) Második lépésben egy egyszerű csoportos vagy páros feladatot végeztetünk el a diákokkal, majd végül közös reflexióval, összefoglalással zárhatjuk az órát.

RÁHANGOLÁS, ÉRDEKLŐDÉS FELKELTÉSE

Időkeret, eszközök: 5-6 perc, Kalazanci Szent József-kép (1. sz. melléklet) + bevezető szöveg (2. sz. melléklet)

Az 1. számú mellékletben vagy az osztályteremben, interneten stb. található Kalazancius-képen idézzük fel a diákok bevonásával Kalazanci Szent József attribútumait (Mely jelkép mit jelent a festményen? pl. gyerek = tanító volt, rendi

szabályok és toll = rendalapító volt, szerzetesi ruha = szerzetespap volt, stb.) Ezután a 2. számú melléklet tanári bevezető szövegét is elmondhatjuk.

IMPULZUS A TÉMÁVAL KAPCSOLATBAN

Időkeret, eszközök: 10 perc, 3. számú melléklet kinyomtatva asztalonként (szöveg és pihentető térképes feladat)
A kiosztott szöveg (3. számú melléklet) egyéni, páros vagy közös feldolgozásával a diákok megismerik a szerzetesrend alapítással kapcsolatos döntéshelyzetet Kalazancius életében.

A mellékletben a szövegben egy térképes feladat is található, amelynek a célja, hogy a szövegolvasás monotonitását megszakítsa, illetve éreztesse a diákokkal, hogy mekkora kihívás lehetett Kalazancius számára az iskola hátterének megszervezése.

ÉRTELMEZÉS - A

Időkeret, eszközök: 20 perc, A4-es papírok, toll vagy ceruzák, filctollak, utasítás kinyomtatva vagy kivetítve (4. számú melléklet)
A diákok egyéni rajzot készítenek a 4. számú melléklet utasításai szerint, ezt utána párosával vagy kisebb csoportokban bemutatják egymásnak.

ÉRTELMEZÉS - B

Időkeret, eszközök: 8-10 perc, 5. számú melléklet szövege a tanárnál, tábla, kréta, színes kréta / táblafilc

Zarándoklat – „kivonulás" döntések meghozatalához
Az 5. számú melléklet tanári szövegét felolvasva vagy inkább saját szavakkal összefoglalva vezessük be az assisi zarándoklat jelentőségét Kalazancius életében, majd tegyünk fel kérdéseket az egész csoportnak. A válaszokat, ötleteket a táblára írhatjuk és csoportosíthatjuk a hasonlókat (pl. különböző aláhúzással, színnel stb.) Ezzel a diákoknak egy konkrét módszert is bemutatunk, hogy milyen körülmények között érdemes gondolkodniuk döntési szituációkban.

A „Tudtad?” kezdetű szöveg esetlegesen használható fel, ha van még idő vagy szeretnénk, ha otthon kutatnának, házifeladattal dolgoznának.

REFLEXIÓ, KAPCSOLAT AZ ÉLETTEL

Időkeret, eszközök: 5-10 perc, halk zene opcionálisan, kis papírlapok
Kérjük meg a diákokat, hogy egy perc csendben gondolják végig:

- Van-e most az életemben olyan döntés vagy kérdés, amit nehéz meghozni?
- Ki az, akivel erről őszintén tudok beszélni?
- Mi segít engem abban, hogy ne csak félelemből döntsek?
- Miben szeretnék bátrabb lenni?

Ezután mindenki írjon fel egy mondatot vagy szót egy kis papírra: „Ebben szeretnék most növekedni…”, vagy „A következő időszakban erre szeretnék jobban figyelni…”

A papírokat nem kell megosztani; akár egy közös kosárba vagy az osztályterem közepére is letehetik.

Záró összefoglalás: Kalazanci Szent József sem látott előre mindent. Nem kész válaszokat kapott, hanem apránként fedezte fel, mire hívja őt Isten. A fontos döntésekhez időre, csendre, emberekre és bátorságra volt szüksége. Nekünk sem kell mindent azonnal tudnunk, de fontos, hogy merjünk figyelni arra, mi felé vezet bennünket az élet, a lelkiismeretünk és Isten.

Rövid közös ima:

Istenünk, köszönjük, hogy mindannyiunk életének van értelme és célja. Segíts, hogy a döntéseinkben ne csak a félelmeink vezessenek, hanem a szeretet, a bátorság és a bizalom is. Adj nekünk olyan embereket, akik segítenek jól dönteni, és taníts meg figyelni arra az útra, amelyre Te hívsz bennünket. Ámen.

MELLÉKLET

1. melléklet: Kalazanci Szent József-kép

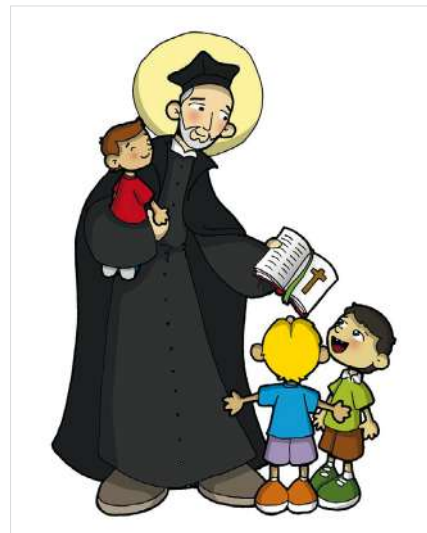

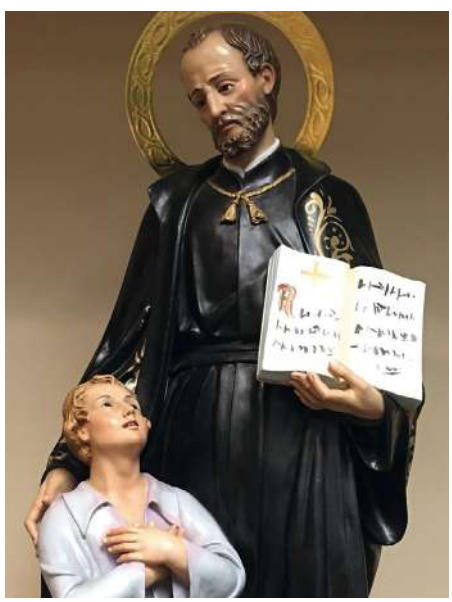

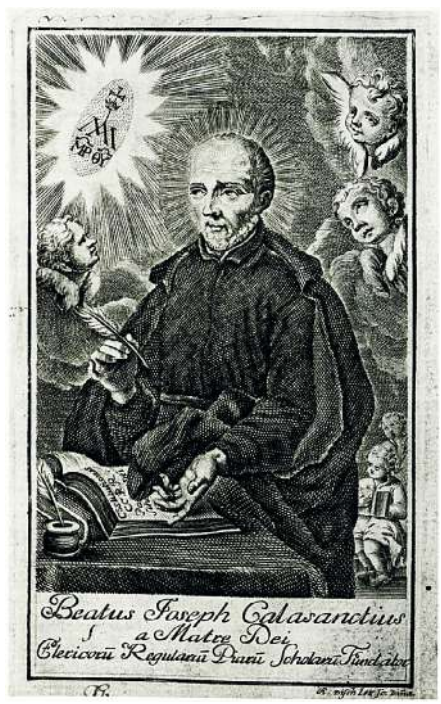

2. melléklet: Tanári bevezető szöveg
Kalazanci Szent József nem tudta előre, hogy Isten mire hívja, milyen feladatot szán neki. Spanyolországból Rómába ment, hogy jobb plébánosi kinevezést szerezzen. Rómában azonban felismerte, hogy szegénygyerekek tanításával kell foglalkoznia, ez a hivatása. De vártak még rá kihívások ezután is. Kalazancius jó példa lehet nekünk is, hogy néha döntenünk kell az életünk nagyobb kérdéseiben is. Ebből a szempontból nézzük most az ő életét.

3. melléklet:
Szöveg Kalazancius döntéséről, térképes feladat
Olvassátok el a következő szöveget Kalazanci Szent József életéről!
A korábbi órák anyagából tudhatod, hogy Kalazanci Szent József Rómában sok mindent kipróbált az iskolaalapítás előtt: segített szegényeknek, ápolt betegeket, aztán létrehozta a kegyes (piarista) iskolát. Ebben úgy akarta segíteni a szegény gyerekeket, hogy tudást és azon keresztül megélhetési lehetőséget ad nekik a jövőjük szempontjából is.

Mint ahogy egy mai iskolában is, egy egész tanári kar foglalkozik a sok gyerekkel, Kalazancius is másokkal együtt dolgozott az általa létrehozott iskolában. Ahogy egyre több gyerek érkezett hozzá, egyre több munkatársra, tanítóra volt szükség, de az épületeket is újra-újra kinőtték.

Feladat:
Számold meg a táblázatban, hány helyen működött Kalazanci Szent József iskolája, mire a San Pantaleon-templom melletti épületben végső helyre talált? Figyeld meg, hogy egy-egy helyen hány diák volt? 15 év alatt hányszorosára nőtt a létszám? (Az iskola végleges helyén, a San Pantaleon Rendházban, napjainkban már nincs iskola, de itt van eltemetve Kalazancius, és ma is itt él a rend legfőbb elöljárója, a generális atya.)

ÉV	HELYSZÍN	DIÁKOK LÉTSZÁMA
1597	Santa Dorotea templom sekrestyéje	100?
1600	Osteria del Paradiso	500
1602	Palazzo Vestri	700
1605	Palazzo Mannini	800
1612	San Pantaleo	1200-1500

Olvassátok tovább, hogy milyen kihívásokkal kellett még Kalazanciusnak szembenéznie:

Az új iskolaépületek bérléséhez, a taneszközökhöz, tankönyvekhez és a munkatársak megélhetéséhez is egyre több pénzre volt szükség. A Jóisten mindig segített és küldött jótékony adakozókat, Kalazancius mégis biztosabb és állandó hátteret akart létrehozni az iskola működéséhez.

Legnagyobb gondot az okozta, hogy az önkéntes tanítók a nehéz munkát gyakran csak néhány évig bírták, állandóan változott a tanári kar. Ezért először olyan szerzetesrendekhez fordult, akikről azt gondolta, tudnak segíteni, azaz át tudják venni a kegyes iskola fenntartását, tanárutánpótlást is tudnak biztosítani. De mindenki óvatos volt, és nem vállalta a feladatot.

Kalazanci Szent József rájött, hogy így neki kell létrehoznia egy, egész életükre elköteleződő szerzetesközösséget, akik csak az iskolát tartják feladatuknak, mint ahogyan ő is már csak ezzel foglalkozott egész nap. Azonban elsőre nem merte ezt megtenni, mert nagyon nagy felelősségnek látta a rendalapítást. Mégis döntenie kellett: vagy szerzetesrendet alapít, ami nagyon nagy kihívást jelentett számára, vagy nem alapít közösséget, de akkor a piarista iskola helyzete bizonytalan marad, akár meg is szűnhet.

Mi tett ebben a helyzetben?

- Tanácsot kért olyan ismerőseitől (pl. az iskolát támogató egyházi vezetőktől), akik ismerték őt vagy támogatták és szerették az iskoláját.
- Imádkozott is, és imáiban a kétségeit is megosztotta Istennel.
- És elzarándokolt kedvenc szentjének, Assisi Szent Ferencnek a sírjához. Itt elvonulva látomása is volt (talán olyan, mint amikor fontos dolgokról álmodunk?), amiben Szent Ferenc jelent meg neki és biztatta, hogy bátran alapítson szerzetesrendet.

4. melléklet: Rajzos feladat leírása

Készíts egy rajzot, arról, amikor döntened kell valamiben!

a) Rajzold le saját magadat középre (bárhogy rajzolhatod, nem kell hogy élethű legyen)
b) Rajzold le magad mellé, neked mi segít, ha döntened kell valamiben:
   - milyen körülmények között, környezetben vagy?
   - mit csinálsz? (több is lehet)
   - kik segítenek a döntésben? Hogyan? (valahogyan ezt is ábrázold)
c) Meséld el a padtársatoknak a rajzot, és azt, hogy neked mi volt eddig a legnagyobb vagy legérdekesebb döntés az életedben? Ő is mesélje el neked a saját rajzát.

5. melléklet: Tanári szöveg és kérdések a zarándoklatról

Láttuk, hogy Kalazanci Szent Józsefet az is segítette, hogy elzarándokolt Szent Ferenc sírjához.

Milyen változást okozott ez a zarándoklat benne? Azt tapasztaljuk, hogy ezután nagyon határozottan küzdött a szerzetesrend alapításáért, pedig sok kétkedő egyházi vezetőt kellett meggyőznie, hogy engedélyezzék ezt neki. Ekkor írta Tonti bíborosnak azt a híres írását, amiben nagyon lelkesen foglalja össze, miért fontos az egyháznak és az emberiségnek a keresztény iskola, és hogy nincs annál fontosabb és jobb munka mint a társadalom jobbá tétele a gyerekek nevelése és tanítása által. Úgy látszik ekkor már semmi kétség nem volt arról, hogy Isten azt szeretné, rendalapító is legyen.

- Mit gondoltok? Miért jó eszköz a zarándoklat, olyankor, amikor valamit nehezen tudunk eldönteni?
- Mire és miért tud jobban figyelni az ember, ha nem a megszokott környezetében van?
- A természet hogyan segíthet, Istenre figyelni vagy döntést hozni?
- Ha nincs időnk elmenni zarándoklatra, hogyan csinálhatjuk meg kicsiben? Milyen elemei, módszerei valósíthatók meg a hétköznapokban is?

Tudtad? (esetlegesen fennmaradó időben elmondható, interneten megmutatható vagy házi feladatként feladható feladat)

- A középkor leghíresebb zarándokútvonalai Jeruzsálembe és Rómába vezettek. De manapság is híres zarándokútvonal a spanyolországi El Camino, amely Szent Jakab sírjához vezet. De vannak híres magyar zarándokutak is, melyek Csíksomlyót, Mátraverebély-Szentkutat és az ausztriai Máriacellt kötik össze (Mária út, Gyöngyök útja). Ezeknek saját turistajelzésük is van.
- Ezeket a zarándokutakat (vagy egy-egy szakaszukat) végiggyalogolva és útközben közben imádkozva, gondolkodva a problémádon, lehet, hogy te is, hogy könnyebben megtalálod a választ, mint otthon ülve a megszokott, kényelmes környezetedben.

A SZENTSÉG KIBONTAKOZÁSA KALAZANCIUS ÉLETÉNEK VÉGÉN

Kihívások és kitartás a hivatáskeresésben

A FOGLALKOZÁS BEMUTATÁSA

Az óra célja, hogy a diákok megismerjék és példaként rögzítsék Kalazanci Szent József életének végső tapasztalatait és reakcióit a legnehezebb kihívásokra, amik őt és az általa létrehozott intézményt érték. Látszólag Kalazancius mindent elvesztett: lemondatták a rend vezetéséről, alkalmatlan vezetők kerültek a helyébe, akik botrányokat okoztak, sőt végül a rend és így az iskolák lassú megszüntetéséről is döntöttek. Közben viszont még jobban elköteleződött egy mélyebb úton Jézus Krisztus követésében, azaz szentebb lett. Élete végén azt is felismerte, hogy Isten a bajokban is gondoskodik, így biztosan remélte, hogy a rend és az iskola egyszer helyre fog állni. A diákoknak fel lehet mutatni a remény hozzáállását és keresztény erényét. Üzenetünk, hogy ha éppen kétségbeejtő a helyzetük, pl. nem jól haladnak a tanulásukkal, hivatásukra készületükkel stb., a barátok támogatása, Isten szeretete, Jézus és Mária személye akkor is reményt adhat nekik, és átviheti őket a nehéz időszakokon.

RÁHANGOLÁS, ÉRDEKLŐDÉS FELKELTÉSE

Időkeret, eszközök: 5-6 perc, tanári magyarázat szövege (1.sz. melléklet), diákok füzete vagy kiosztott rajzpapír, ceruzák

Az 1. számú melléklet tanári magyarázatának célja az ismétlés és az, hogy a példatörténeteket el tudják időben helyezni. Kalazancius életének szakaszait felírhat-

juk egymás mellé a táblára a magyarázat megfelelő szakaszánál (1. Gyerekkora Spanyolországban; 2. papi munka Spanyolországban; 3. Hivatalok látogatása jó plébániáért, és keresztény egyesületekben végzett munka; 4. A kegyes iskola szervezése, rendalapítás; 5. Idős kor, botrányok, kihívások)

Megjegyzés: Ha van idő, akkor a diákok a magyarázat alatt, után egy-egy jellemző jelképet, szimbólumot rajzolhatnak az egyes életszakaszokhoz a füzetükbe.

IMPULZUS A TÉMÁVAL KAPCSOLATBAN

Időkeret, eszközök: 5 perc, tanári magyarázat szövege (2.sz. melléklet)
Kérdve kifejtés módszerével beszélgetünk a diákokkal a siker irigyléséről, majd bemutatjuk, hogy miért támadták Kalazancius művét, milyen problémák jelentek meg.

A kérdve kifejtés szakasza segítheti a diákokat, hogy hasonlóságokat fedezzenek föl a saját környezetük tapasztalatai és Kalazancius helyzete között.

ÉRTELMEZÉS

*Időkeret, eszközök: 25 perc, tanári magyarázat szövege (3.sz. melléklet) és képregényrészletek (*Kalazanci Szent József. A piarista iskolák alapítója*, Budapest, Piarista Rend Magyar Tartománya, 2026., 171–175., pkk.piarista.hu, 4. sz. melléklet), táblázatos feladat kinyomtatva vagy közös feldolgozás esetén táblára rajzolva (5. sz. melléklet)*

Történetfeldolgozás: Az inkvizíció előtti történettel egy példát szeretnénk adni, hogyan viselkedik egy szent – akár igazságtalan helyzetben is. A bevezető tanári szöveg segít a képregény értelmezésében és szempontokat ad az olvasáshoz.

A táblázatos feladat során a diákokat igyekszünk rávezetni, hogy különböző reakciókat adhatunk egy-egy kihívásra, szerepünk és hozzáállásaink alapján. Azt a gondolatot tárjuk eléjük, hogy a szentek másra és másképp figyelnek, más fontos a számukra, ezért nem esnek kétségbe.

REFLEXIÓ, KAPCSOLAT AZ ÉLETTEL

Időkeret, eszközök: 5 perc, tanári magyarázat szövege, képregényrészlet (Kalazanci Szent József. A piarista iskolák alapítója*, Budapest, Piarista Rend Magyar Tartománya, 2026., pkk.piarista.hu) és záróima (6.sz. melléklet)*

A foglalkozást záró történet Kalazanci Szent József haláláról a diákokban megerősítheti a korábbi üzenetet: a nehézségekben a lényeges dolgokra koncentráljanak, és biztatás egyben az imádságra. A záróima újra megerősíti ezt a szemléletet, és példát is ad az imádságra, valamint felhívja a figyelmet, hogy az életút mint hivatás út fontos szempont legyen.

Közös ima

Kalazancius Atyánk! Te a nehéz helyzetekben is bíztál Istenben, a barátaidban és a jóakaratú emberekben. A legnehezebb helyzetekben Jézushoz és Máriához fordultál. Kérünk, hogy járj közben értünk náluk, ha nehéz helyzetekbe kerülünk, kitartásra és reményre lenne szükségünk! Segíts Istenünk, hogy életünkben egyre inkább a fontos dolgokra tudjunk figyelni és megtalálva hivatásunkat, Kalazanci Szent József hitével, szeretetével és reményével megerősödve, boldog életutat járhassunk be! Amen.

MELLÉKLET

1. melléklet

Tanári magyarázat (közben a diákok szimbólumot rajzolhatnak egy-egy életszakaszhoz)

Kalazanci Szent József életét körülbelül négy-öt nagy szakaszra lehet osztani. Az első gyerek- és fiatalkora Spanyolországban (ekkor találja meg a papi hivatást végzi el teológiai tanulmányait).

A második életszakaszában Spanyolországban már papként dolgozik, pl. püspöki titkárként.

A harmadik életszakasza már Rómában zajlik (próbál jó keresetet biztosító plébániát szerezni, különböző keresztény egyesületekbe jár, és végül megalapítja az iskoláját).

A negyedik szakaszban az iskola szervezése tölti ki idejét, tananyagokat dolgoz ki, épületet, anyagi támogatást keres, egészen a szerzetesrend alapításig)

Az ötödik időszakban viszont a már jól működő iskola és terjeszkedő rend mel-

lett Kalazanciust sok csalódás, rágalom éri, és sok botrány után végül még a rend vezetéséről is lemondatják, sőt a rend fokozatos megszüntetését is kimondják.

A mai órán azt nézzük meg, Kalazancius hogyan reagál a kihívásokra, igazságtalan intézkedésekre, és mi mit tanulhatunk tőle a saját életünk kudarcaiban, saját utunk keresésében.

2. melléklet

Tanári magyarázat és kérdve kifejtés a siker irigyléséről:

A piarista iskola sikeresnek bizonyult, egyre több gyerek járt bele, egyre nagyobb híre volt. De egyre többen irigykedtek is erre a sikerre, gyanakodva nézték az új intézményt.

- Ha valaki vagy valami sikeres, akkor hogyan szoktak reagálni az emberek?
- Mik a pozitív és negatív reakciók?
- Mikor érzitek igazságosnak vagy igazságtalannak ezeket a reakciókat?
- Az emberek miért szoktak irigykedni mások sikereire?

Tanári magyarázat a piarista iskola problémáiról Kalazancius idején:

Mi is volt a probléma Kalazancius korában?

- irigység és gyanakvás a piarista iskolák sikeressége miatt
- kevésbé elkötelezett a munkatársai között – inkább a sikert és nem a feladatot szeretik és keresik (pl. az emberek megbecsülését a szerzetesek felé, tanári tekintélyt, stb.)
- túl gyorsan terjeszkedett a rend (nem minden rendtag tudott vagy akart sokáig és jól felkészülni a szerzetesi életre, tanulni hozzá, lelkileg felkészülni)

3. melléklet: Kalazancius az inkvizíció előtt (bevezető tanári magyarázat)

Kalazanci Szent Józsefet egy rosszakarója (a szövegben is szereplő Mario Sozzi, akit Kalazancius generálisságról való lemondatása után helyette kineveztek, pedig teljesen alkalmatlan volt erre) följelentette, hogy hivatalos iratokat lopott el. Ezért az inkvizíció letartóztatta. Nagyon nagy nyári melegben megszégyenítő körülmények között katonai kísérettel vitték a Vatikánban található hivatalba, hogy kikérdezzék. Albizzi bíboros az ármánykodó Sozzit támogatta, de szerencsére megjelent a Kalazanciust támogató Cesarini bíboros is.

Erről és Kalazanciusnak a megalázó és félelmetes helyzetben tanúsított viselkedéséről szólnak a következő képregénykockák.

4. melléklet: Kalazancius az inkvizíció előtt (képregényrészlet)

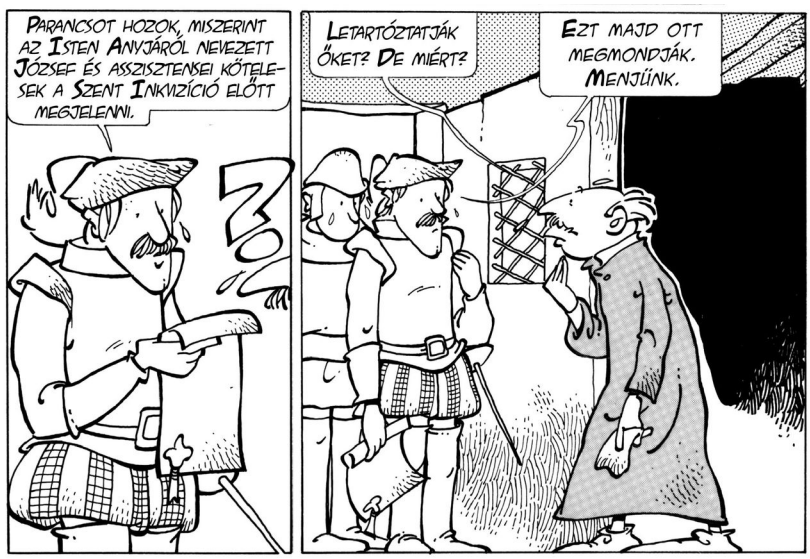

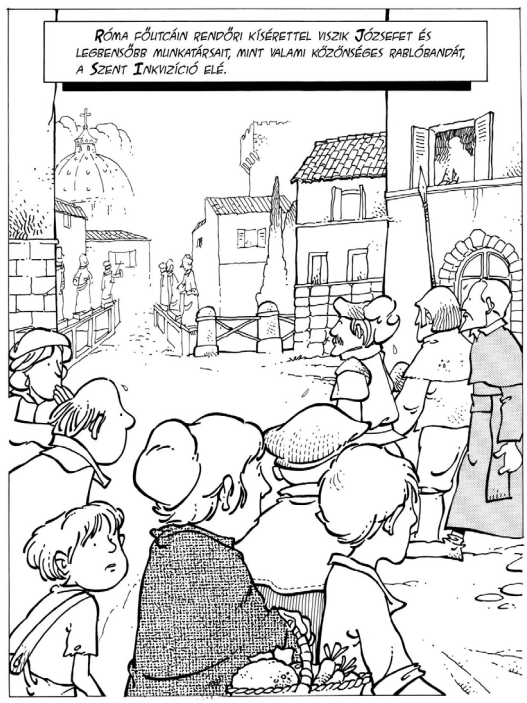

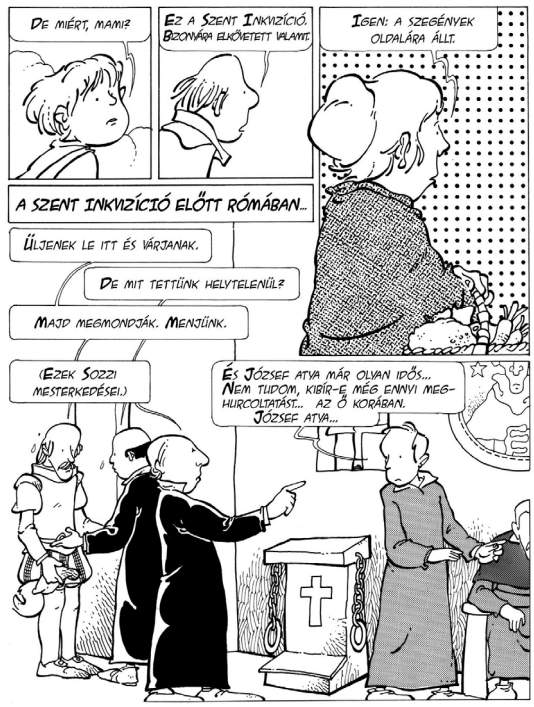
De miért, mamiz
Ez a Szent Inkvizíció. Bizonyára elkövetett valamit
Igen: a szegények oldalára állt.
A SZENT INKVIZÍCIÓ ELŐTT RÓMÁBAN…
Üljenek le itt és várjanak.
De mit tettünk helytelenül?
Majd megmondják. Menjünk.
(Ezek Sozzi mesterkedései.)
És József atya már olyan idős… Nem tudom, kibír-e még ennyi megaláztatást… az ő korában. József atya…

József atya…
József atya!
Elaludt. Nem értem, hogy lehet valakinek ennyire nyugodt a lelkiismerete!
Hat óra telt el így. Mikőzben a színfalak mőgőtt…
Hogy merészelte, Albizzi bíboros, ezt a megaláztatást József atyával szemben?
Nos, tudja meg, Cesarini bíboros, arra vetemedett, hogy elcsalja Márió atyát és lefoglalja a nála lévő szentszéki dokumentumokat!
Akkor tudja meg, hogy az nem ő volt, hanem én!
Ön, Eminenciás uram? De hisz maga Márió biztosított engem ellenkezőről…

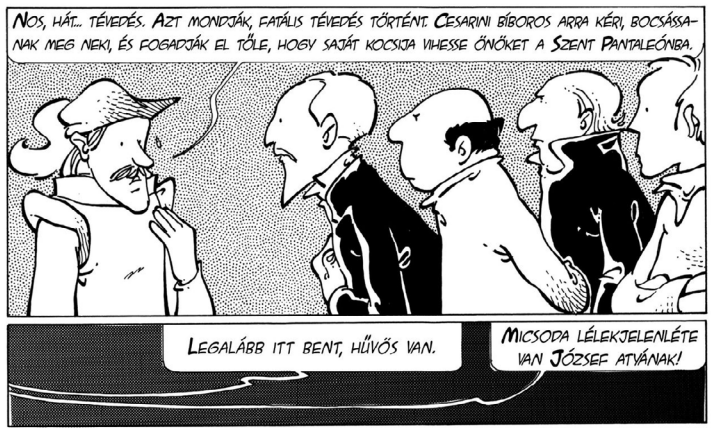

5. melléklet: Táblázatos feladat és kérdve kifejtés a képregény feldolgozásához
Mit mondanának a következő emberek egy ilyen vagy ehhez hasonló helyzetben, mint amikor Kalazanciust letartóztatták? Fejezzétek be a megkezdett mondatokat a táblázat szerint!

	ÁTLAGEMBER	VÁLLALAT-VEZETŐ	TÁBORNOK	EGY SZENT
Az nehéz nekem ebben a helyzetben…				
Szerintem azt kellene csinálni…				
Bízzunk abban, hogy…				

Kérdve kifejtés:

- Mi kell ahhoz, hogy valaki nyugodt legyen egy ilyen nehéz helyzetben? (Soroljuk fel, és írjuk fel a táblára is.)
- Miért különbözik egy szent e tekintetben?
- Ha elkeseredünk, támadások érnek, elbizonytalanodunk, mire kell nagyon vigyáznunk? Mire kell figyelnünk magunkban?
- Kihez fordulhatunk?

- Te kihez szoktál fordulni?
- Miért jó Istenhez fordulni a legeslegkétségbeejtőbb helyzetekben?

6. melléklet: Kalazancius halála és reménye (tanári magyarázat, képregényrészlet, záróima) (kivetíthető vagy kioszthatő)

Tanári magyarázat:
A nehéz helyzeteket az életünkben azért is hívják más néven próbatételeknek, mert kipróbálják, hogy milyenek vagyunk valójában, mi a fontos nekünk, mik azok a dolgok, amikhez ragaszkodunk, hajlandók vagyunk-e a jobb utat választani, vagy fellázadunk, erőszakosak leszünk.

A következő történetrészlet Kalazanci Szent József életének utolsó napjairól ezt mutatja meg. Úgy tűnik a sok baj és megpróbáltatás őt affelé vitte, hogy Szűz Máriára és Jézusra figyeljen jobban. Velük kapcsolatban maradva a remény is megszületett benne, hogy a megszüntetésre ítélt rend és iskola egyszer helyre fog állni. Végülis, mi is ezért vagyunk most itt.

Közös ima:

Kalazancius Atyánk! Te a nehéz helyzetekben is bíztál Istenben, a barátaidban és a jóakaratú emberekben.
A legnehezebb helyzetekben Jézushoz és Máriához fordultál.
Kérünk, hogy járj közben értünk náluk, ha nehéz helyzetekbe kerülünk, kitartásra és reményre lenne szükségünk!
Segíts Istenünk, hogy életünkben egyre inkább a fontos dolgokra tudjunk figyelni és megtalálva hivatásunkat, Kalazanci Szent József hitével, szeretetével és reményével megerősödve, boldog életutat járhassunk be!
Ámen.

02

SZENTÍRÁSTAN

ÁBRAHÁM MEGHÍVÁSA

„...áldás leszel!" (Ter 12,1-4)

A FOGLALKOZÁS BEMUTATÁSA

Az óra célja, hogy a tanulók Ábrahám meghívásának történetén keresztül felismerjék: minden ember élete út, amelyet döntések, kérdések, keresés és valami igaz bizalom kísér; Isten ma is hív mindenkit valamire, sokféle módon; a saját jövővel, a pályaválasztással, az életúttal kapcsolatos kérdések természetesek; továbbá Ábrahám példáján keresztül megtapasztalhatják, hogy a bizonytalanság, az ismeretlenbe lépés és a bizalom (amely nem egyenlő azzal, hogy előre tudok mindent) fontos részei a hivatás útjának.

A foglalkozás középpontjában több kulcsfontosságú kompetencia fejlesztése áll. Egyrészt az önismeret, amely segíti a résztvevőket abban, hogy felismerjék saját vágyaikat, erősségeiket és félelmeiket. Ezzel összefüggésben hangsúlyt kap a szociális és kommunikációs készség is, hiszen a közös munka során fontos a többiekhez való kapcsolódás, valamint a gondolatok és tapasztalatok megosztása. A folyamat része a spirituális érzékenység elmélyítése, amely lehetőséget ad Isten meghívásának felfedezésére és személyesebb megértésére. Mindezt kiegészíti a bibliaismeret fejlesztése, különösen Ábrahám meghívástörténetének (Ter 12,1–4) alapjain keresztül.

RÁHANGOLÁS, ÉRDEKLŐDÉS FELKELTÉSE

Időkeret, eszközök: 5-10 perc, A6-os méretű üres lapok, íróeszköz

Első változat: „Merre tartok?" mini kártya (egyéni, csendes feladat)
Tegyük fel a csoportnak/osztálynak a következő kérdést: „Ha az életed most útként képzeled el, milyen szó jut eszedbe róla?" Mindenki egy szót ír a papírra,

ami eszébe jut (pl. bizonytalan, izgalmas, keresés, remény, útkeresés stb.). A feladat anonim, a lapokat név nélkül egy kosárba dobják. Néhányat olvassunk fel belőle. Kapcsolás a témához: Ábrahám is egy útra kapott meghívást, sok mindent nem látott előre.

Második változat: „1 lépés előre" gyakorlat (mozgásos)
A terem egyik végében helyezzük el egy papíron a „biztos", a másik végében pedig a „bizonytalan" feliratot mindenki számára jól látható módon. Ezt követően állításokat mondunk, például:

- „Szeretem tudni előre, mi fog történni."
- „Könnyen hozok nagy döntéseket."
- „Néha félek a jövőtől."
- …

A diákok minden állítás után saját válaszuknak megfelelően megpróbálnak elhelyezkedni a biztos-bizonytalan skálán valahol. Kapcsolás a témához: így néz ki egy „belső utazás". Ábrahámban is hasonló érzések lehettek. A feladat után egy perc csendben megkeressük magunknak a választ a következő kérdésre: „Hol érzem most az életemben az ismeretlent?" Ezzel kapcsolatban nincs kötelező megosztás.

IMPULZUS A TÉMÁVAL KAPCSOLATBAN

Időkeret, eszközök: 10 perc, nyomtatott, felvágott szövegrészletek
A diákok 3-4 fős csoportokban kapják meg az alábbi rövid bibliai szakaszokat (Ter 12,1–4 kiválasztott mondatai), illetve a három rövid, mai értelmező/reflexiós gondolatot:

Bibliai részek (nyomtatott, felvágott szövegek):

- „Az Úr így szólt Ábrámhoz: »Vonulj ki földedről…«"
- „Nagy néppé teszlek…"
- „Ábrám tehát elköltözött, ahogy az Úr meghagyta neki."

Mai reflexiók (nyomtatott, felvágott szövegek):

- Egy meghívás sosem ad teljes térképet.
- A hivatás kapcsolódik valamilyen ígérethez.
- A bizalom az indulás pillanata.
- stb.

Feladat: minden csoport kap két bibliai és egy reflexiós mondatot. Egymásnak felolvassák, majd röviden megbeszélik: „Mit üzen ez ma nekünk?"

ÉRTELMEZÉS – A

Kooperatív módszer: „Életút-térkép Ábrahámmal”
Időkeret, eszközök: 15-20 perc, A4-es vagy A3-as lap csoportonként, tábla vagy projektor

1. A csoportok megkapják az A4-es vagy A3-as lapot.
2. Feladat: A diákok rajzoljanak egy egyszerű „út-térképet” Ábrahám történetéből, de úgy, hogy minden állomás mellé
   - tegyenek egy mai fiatal életéből vett párhuzamot, vagy
   - egy kérdést, ami ma is releváns (pl. Félek elindulni. Hogyan bízom? Kik támogatnak?).
3. Példák állomásokra:
   - Meghívás (Isten szól) → Mi hív most engem?
   - Elindulás az ismeretlenbe → Mitől félek a jövőben?
   - Ígéret → Mi az álmom?

A feladat elvégzése után a kiscsoportok 1-1 percben bemutatják az alkotásokat.

ÉRTELMEZÉS – B

Frontális, egyéni feladat: „Három kulcsmondat – három kérdés”
Időkeret, eszközök: 10 perc, füzet, papír, íróeszköz
A három kulcsmondatot kivetítjük a táblára (a bibliai kártyákból):

1. „Vonulj ki…”
2. „...áldás leszel”
3. „Ábrám tehát elköltözött...”

A feladatot a diákok egyénileg végzik el: minden diák válasszon ki egy mondatot, és egy rövid választ ír a füzetébe/papírra az ahhoz tartozó kérdésre:

1. Mit jelent ma nekem: „Vonulj ki”? (Mit kell elhagynom?)
2. Hol lehetek „áldás” a környezetemnek?
3. Mikor indultam el valamire úgy, hogy nem láttam előre mindent?

A feladat elvégzése után adjunk lehetőséget arra, hogy 3-4 önkéntes, rövid megosztás elhangozzon.

REFLEXIÓ, KAPCSOLAT AZ ÉLETTEL

Időkeret, eszközök: 5-10 perc, projektor a közös ima kivetítéséhez

Reflexió – A: A diákok egy mondatban fogalmazzák meg: „Ebből az órából ma azt viszem haza, hogy…”

Nagy létszámú osztály/csoport esetén figyeljünk arra, hogy a megszólalások tömörek, konkrétak és lényegretörőek legyenek.

Reflexió – B: Vetítsük ki a következő imádságot, hogy közösen tudjuk mondani.

Uram, ahogy Ábrahámnak szóltál, úgy szólsz ma hozzánk is.
Adj bátorságot az elinduláshoz, bizalmat az ismeretlenben,
és nyitott szívet ahhoz, hogy meghalljuk a hívásodat.
Segíts felismerni, miben lehetek áldássá a világban.
Ámen.

Reflexió – C: Rövid csendet tartunk, amelyben mindannyian keressük a saját válaszainkat az alábbi kérdésre: Hol tartok most az úton? A csendet keresztvetéssel zárjuk.

GEDEON MEGHÍVÁSA

„Az Úr veled van, hős vitéz!" (Bír 6,11-24; 36-40)

A FOGLALKOZÁS BEMUTATÁSA

A „küldetés-kétely-biztatás" ívre épít Gedeon története is, csak belső bizonytalansággal, önértékelési kérdésekkel és jelek kérésével még erősebben foglalkozik. Az ábrahámi vázlathoz képest a hangsúly a „Mit lát bennem Isten, amikor én keveset látok magamból?" kérdésen van. Az óra célja, hogy a tanulók Gedeon meghívástörténetén keresztül felismerjék: a hivatás gyakran belső ellenállással és önbizalomhiánnyal találkozik; a „nem vagyok elég jó" érzés nem zárja ki az elhívást; Isten bátorítása sokszor megelőzi a teljesítményt; és a kérdések, kételyek és megerősítést kereső jelek a hit fejlődésének részei. Ebben a kontextusban a témához kapcsolódó kulcskérdések az alábbiak: Mit lát bennem Isten, amikor én kevésnek érzem magam? Milyen „belső ellenségek" tartanak vissza (félelem, kisebbrendűség, kudarcélmény)? Mi segít elhinni, hogy alkalmas vagyok egy feladatra?

A foglalkozás során több, egymással szorosan összefüggő kompetencia fejlesztésére nyílik lehetőség. Kiemelt szerepet kap az önismeret elmélyítése, amely segíti a résztvevőket saját önképük alakításában, valamint erősségeik és gyengeségeik tudatos felismerésében. Ehhez kapcsolódik az érzelmi intelligencia fejlesztése is, különösen a félelmek megfogalmazásának és kimondásának képessége által. Fontos hangsúlyt kapnak a szociális és kommunikációs készségek, hiszen a közös megosztás és az együtt gondolkodás révén a résztvevők megtapasztalhatják a párbeszéd és a kölcsönös figyelem erejét. A foglalkozás egyúttal a spirituális érzékenységet is erősíti, segítve Isten bátorító jelenlétének felismerését az ember élethelyzeteiben. Mindezek mellett a bibliaismeret is gazdagodik, különösen Gedeon meghívástörténetének (Bír 6) megismerésén keresztül.

RÁHANGOLÁS, ÉRDEKLŐDÉS FELKELTÉSE

Időkeret, eszközök: 5-10 perc, A6-os lapok, íróeszköz
Első változat: „Ez vagyok én most" (önkép-kártya)
Tegyük fel a következő indító kérdést: „Ha most egy szóval vagy rövid mondattal kellene jellemezned magad, mi jutna eszedbe?" A diákok írják le a válaszaikat az üres lapokra, név nélkül. Pl.: bizonytalan/ vidám/nem elég jó/lelkes, de félek/ gyakran viccelődök/keresem a helyem…

A lapokat név nélkül összegyűjtjük, néhányat felolvasunk ezek közül, de figyeljünk arra, hogy ezt mindenképpen igazítsuk az osztály dinamikájához. Kapcsolás a témához: Gedeon így gondolkodott magáról: „a legkisebb vagyok", „kevés vagyok"– miközben Isten egészen mást mondott róla.

Második változat: „Belül-kívül" gyakorlat (mozgásos)
A terem két oldalára, végébe helyezzük el a következő feliratokat: „amit mutatok magamból", „amit belül érzek". Ezt követően olvassunk fel egymás után különböző állításokat. Például:

- „Általában érdekelnek az új feladatok."
- „Gyakran kételkedem magamban."
- „Keresem a kalandokat."
- „Volt már, hogy feladatot kaptam, de féltem belevágni."
- …

A diákok minden állítás elhangzása után a két felirat közötti skálán helyezkednek el annak megfelelően, hogy azt mutatják magukról kifelé, vagy inkább belül érzik. A feladat zárása végezzük rövid reflexiót az alábbi kérdések mentén: Mennyire volt könnyű vagy nehéz elhelyezkedni? Kinek mi volt ezzel kapcsolatban a saját megélése?

Kapcsolás a témához: Gedeon kívülről „hős vitéznek" szólította meg az angyal, belülről viszont tele volt félelemmel.

IMPULZUS A TÉMÁVAL KAPCSOLATBAN

Időkeret, eszköz: 10 perc, nyomtatott, felvágott szövegrészletek
A diákok 3-4 fős csoportokban kapják meg az alábbi rövid bibliai szakaszokat (Bír 6, 11–24, 36–40. kiválasztott mondatai), illetve ezekhez kapcsolódó rövid mai értelmező/reflexiós gondolatokat. A diákok ezekből inspirálódva beszélgessenek az alábbi kérdés mentén: Mi történik Gedeonban? Mi történhetne ma egy fiatalban ugyanezek alapján?

Bibliai részek (nyomtatott, felvágott szövegek):
- „Az Úr veled van, hős vitéz!”
- „Hogyan szabadítsam meg Izraelt? ...a legkisebb vagyok”
- „Az Úr veled lesz...”
- „...adj nekem jelet, hogy valóban te beszélsz velem.”

Mai reflexiós mondatok (nyomtatott, felvágott szövegek):
- Isten gyakran előbb mondja ki, kik vagyunk, mint hogy elhinnénk.
- A hivatás elsősorban nem önbizalom-kérdés, hanem kapcsolat-kérdés.
- A kétely nem az út vége, hanem az út része.
- A bátorság nem a félelem hiánya.

ÉRTELMEZÉS – A

Időkeret, eszközök: 15-20 perc, A3-as lap, filcek
Kooperatív módszer: „Gedeon belső útja”
Feladat: A gyakorlat indító kérdése: jelenítsük meg, hogy milyen utat járt be Gedeon, ennek milyen főbb állomásai voltak. A diákok rajzoljanak egy belső térképet, amely egyfajta lelki állomások megjelenítésére szolgál. Lehetőségük van arra, hogy Gedeon útjának fontosabb mérföldköveit ők nevezzék meg, és kulcskérdéseket is társítsanak hozzá. Lehetséges állomások:
- Elrejtőzés → „Mitől félek most?”
- Meghívás → „Mit mond rólam Isten?”
- Kétely → „Miért érzem magam kevésnek?”
- Ígéret → „Nem vagy egyedül.”
- Jel kérése → „Mire lenne szükségem a bátorsághoz?”

A rajzolás után minden kiscsoport mutassa be az alkotását 1-1 percben. A beszámolóban koncentráljanak az alábbiakra: mi van a képen, számunkra melyik a legfontosabb része a rajznak, és miért?

ÉRTELMEZÉS - B

Időkeret, eszközök: 20 perc
Egyéni/frontális munka: „Két mondat – két kérdés”
Vetítsük vagy írjuk fel a táblára az alábbiakat:
1. „Az Úr veled van, hős vitéz!” → Mit nehéz elhinni ebből magamról?
2. „Az Úr veled lesz...” → Mit változtat meg egy feladaton, ha nem egyedül kell megcsinálnom?

A diákok csendben, egyénileg a táblán látható kérdésekre keressék saját válaszaikat. Rövid csend után nyissuk meg a lehetőséget önkéntes megosztásokra. Jól összeszokott és stabil bizalmi kapcsolatban lévő csoport esetén azt a kérdést is feltehetjük, hogy kinek-kinek melyik kérdésre könnyebb vagy nehezebb a választ megtalálnia.

REFLEXIÓ, KAPCSOLAT AZ ÉLETTEL

Időkeret, eszközök: 5-10 perc

Reflexió – A: Végezzük közös megosztást a csoportban az alábbi felhívás mentén: „Ma ezt a mondatot/gondolatot tartom meg magamnak…”

Reflexió – B: Rövid közös imát mondunk. Vetítsük ki a következő imádságot, hogy közösen tudjuk mondani:

Istenünk, sokszor kevesebbnek látjuk magunkat, mint amik vagyunk. Köszönjük, hogy Te nem a félelmeinket nézed, hanem azt, amivé válhatunk Veled. Adj bátorságot a kérdezéshez, türelmet a növekedéshez, és bizalmat ahhoz, hogy elhiggyük: velünk vagy az utunkon. Ámen.

Reflexió – C: Egy perc csendben keressük saját válaszunkat a következő kérdésekre: Hol érzem most magam Gedeon történetében? Melyik tulajdonságával tudok leginkább azonosulni? A pár perces csendes elmélkedést keresztvetéssel zárjuk, ezzel is kifejezve, hogy mindazt, ami bennünk zajlik Isten kezébe helyezzük.

JEREMIÁS MEGHÍVÁSA

„...még ifjú vagyok" – „Ne mondd azt!" (Jer 1,4-9)

A FOGLALKOZÁS BEMUTATÁSA

Jeremiás meghívása a hivatáskultúra téma tekintetében valóságos aranybánya: rövid a szöveg, mégis erős belső konfliktust hordoz, tele van direkt pedagógiai mondatokkal („Ne mondd azt!"), és a *fiatalság mint akadály* témája különösen érinti ezt a korosztályt. Az alábbi vázlat szervesen illeszkedik Ábrahám és Gedeon mellé, ugyanazzal a didaktikai ívvel, csak a hangsúly most az életkor–alkalmasság, alkalmatlanság–küldöttség gondolatokra helyeződik.

Az óra célja, hogy a tanulók Jeremiás próféta meghívásán keresztül felismerjék: a fiatalság ténye gyakran belső gát, nem külső akadály; a „nem vagyok elég idős/elég jó/elég kész" gondolat sok fiatal közös tapasztalata; a hivatás születésében fontos az is, amit mi elképzelünk, és az is, amire megszólítást kapunk; Isten bátorítása nem kizárólag a jövőre, hanem már a jelenre is irányul: „menj... mondd... ne félj".

Jeremiás meghívása arra tanít, hogy a hivatás keresése és megtalálása elsősorban nem életkor kérdése; a „még nem vagyok kész" érzés nem kizáró oka annak, hogy hivatásom van. A hivatás olyan értelemben önmegvalósítás, hogy amit Isten megálmodott rólam, amit küldetésben kapok, annak felismerése és életté váltása önmagam teljesebb megéléséhez segít hozzá – ami mások javát is szolgálja; Isten nem kizárólag a megszerzett tapasztalatot, hanem a készséget és a kapcsolatot is nézi.

A foglalkozás során több fontos kompetencia fejlesztésére kerül sor. Az önismeret elmélyítése segíti a résztvevőket abban, hogy felismerjék saját határaikat, és tudatosabban viszonyuljanak ezekhez. Ezzel összefüggésben hangsúlyt kap az érzelmi tudatosság is, különösen a félelem és a bizonytalanság megfogalmazásának képessége. A közös munka fejleszti a szociális és kommunikációs készségeket, hiszen lehetőséget ad a véleménycserére és egymás nézőpontjainak meghallgatására. A folyamat egyúttal a spirituális érzékenységet is erősíti, segítve a meghívás

és a küldetés fogalmainak mélyebb megértését. Mindezt kiegészíti a bibliaismeret bővítése, különösen Jeremiás meghívástörténetének feldolgozásán keresztül.

RÁHANGOLÁS, ÉRDEKLŐDÉS FELKELTÉSE

Időkeret, eszközök: 5-10 perc, A6-os lapok, füzet, íróeszköz

Első változat
Kezdjük el az alábbi mondatokat hangosan, a diákok pedig írják le azt, hogy saját maguk miként fejezik be az adott mondatot.

- „Még nem vagyok elég...”
- „Majd akkor merem megtenni, ha…”
- „Most még túl… vagyok hozzá.”

Az így elkészült írásokat szedjük össze, és a név nélkül írt cédulákból húzással néhányat felolvasunk közülük. Kapcsolás a témához: Jeremiás első mondata is ez volt: „...még ifjú vagyok.” Isten bár meghallotta, de átírta ezt a mondatot: „... menj el azokhoz, akikhez küldelek, és mondd el nekik mind, amit parancsolok. Ne félj tőlük, mert veled vagyok, és megoltalmazlak.”

Második változat
Írjunk fel a táblára kétféle mondatkezdést:

- „Bennem azt látják, hogy…”
- „Én belül néha azt érzem, hogy…”

A diákok mindkét mondatot befejezik maguknak (nem kell felolvasni).
Példa:

- „Bennem azt látják, hogy okos vagyok/megbízható vagyok/ügyes vagyok…”
- „Én belül azt érzem, hogy félek/kevés vagyok/még nem…”

Kapcsolás a témához: Jeremiás belső mondata: „...még ifjú vagyok.” Isten válasza nem a körülmény, hanem az önértelmezés átírása volt: „Ne mondd ezt!”

Harmadik változat
Mondatcsere, nagy létszámú csoportnál is működik. Olvassuk fel, vagy vetítsük ki az alábbiakat:

- „Fiatal vagyok még.”
- „Nem vagyok elég felkészült.”
- „Majd ha nagyobb leszek.”

A diákok válasszanak egyet és írják mellé, vagy egészítsék ki szóban a választott mondatot az alábbi kérdés mentén: Mit mondana erre egy bátorító hang?

Példák: „Nem vagy egyedül”; „Most elég vagy”; „Nem később, hanem most” Kapcsolás a témához: Jeremiás történetében Isten pontosan ezt tette: átírta a első mondatot.

IMPULZUS A TÉMÁVAL KAPCSOLATBAN

Időkeret, eszközök: 10 perc, tábla, kivetítő

Első változat: „Megszakított történet” - drámai, figyelmet tart, nincs eszközigény. Lassan, tagoltan olvassuk fel a Jer 1,4–9-et, közben a kritikus pontoknál tartsuk pár másodpercnyi szünetet, és vonjuk be a diákokat egy-egy kérdéssel. Például így:

Felolvasás: „Mielőtt megalkottalak az anyád méhében, már ismertelek…”

Megállás, kérdés az osztálynak: Ez megnyugtató vagy inkább ijesztő? Miért?

Felolvasás: „Erre azt mondtam: »Jaj, Uram Isten! Nézd, nem tudok én beszélni…«” Kérdés: Mi lehetett volna a mondat vége?

Felolvasás: „…hiszen még ifjú vagyok.”

Kérdés: Ismerős ez a mondat? Hol halljuk ma leggyakrabban?

Csak ezután hangzik el a felolvasás záró mondata: „De az Úr így válaszolt: »Ne mondd azt, hogy ifjú vagyok, hanem menj el azokhoz, akikhez küldelek, és mondd el nekik mind, amit parancsolok. Ne félj tőlük, mert veled vagyok, és megoltalmazlak.«” Kapcsolás a témához: Milyennek képzeljük el ezt a párbeszédet? Jeremiás történetében Isten félbeszakítja a kifogást.

Második változat: Ki mondta?

Vetítsük ki a szentírási szakasz mondatait, de ne tüntessük fel, hogy mi mondta.

- „hiszen még ifjú vagyok.”
- „...menj el azokhoz, akikhez küldelek.”
- „...nem tudok én beszélni.”
- „Veled vagyok.”

Haladjunk mondatonként, és tegyük a fel a kérdést: Ki mondta? Miután mindegyikhez elhangzik a válasz, kérdezzük meg a fiataloktól a következőt, és indítsunk beszélgetést: Melyik hang a hangosabb abban az értelemben, hogy számodra jelentőségteljes? Melyik hang ismerős neked?

Kapcsolás a témához: a hivatás születésének története itt még nem cselekvésről, hanem két személy párbeszédéről, és bizonyos értelemben két hang küzdelméről szól. Isten nem adja fel.

Harmadik változat: Egy mondat, két olvasat.

Egyetlen mondatot vetítsünk ki, vagy írjunk fel a táblára: „Fiatal vagyok még.” Szólítsuk meg az osztályt és 1 percben keressük a választ az alábbi kérdésre: Mit

jelent ez kifogásként? Hányféleképpen tud elhangozni? (lehet játszani a különféle hangsúlyokkal, hangtónusokkal - figyeljük azt, hogy milyen nonverbális üzenet társul hozzá, pl. legyintés). Ezt követően szintén 1 percben válaszoljuk meg az alábbi kérdést: Mit jelenthet ez állapotként, nem mentségként? Csak ezután hangzik el Isten válasza: „Ne mondd ezt!" Kapcsolás a témához: Isten nem Jeremiás életkorát vitatja, hanem azt, hogy mit csinál ezzel az állapottal, adottsággal.

ÉRTELMEZÉS - A

Időkeret, eszközök: 15-20 perc, A4-as lap
A kooperatív gyakorlat neve: Jeremiás belső párbeszéde. Kérjük meg a fiatalokat, hogy a lapot osszák két oszlopra, és írják fel a Jeremiás és Isten párbeszédének mondatait. Bal oldal: Jeremiás mondatai, jobb oldal: Isten válaszai.

Példák:

- „...még ifjú vagyok" → „Ne mondd azt!"
- „Nem tudok én beszélni." → „Ajkadra adom szavaimat."
- „Félek…" → „Veled vagyok."

Feladat: a diákok egészítsék ki a jobb oldali oszlop válaszait saját, mai mondatokkal. Az alábbi szempont segít: „Én azt mondanám: …"

ÉRTELMEZÉS - B

A „három mondat - három kérdés" gyakorlatban vetítsük ki az alábbiakat, és indítsunk beszélgetést:

1. „Mielőtt megalkottalak az anyád méhében, már ismertelek…"→ Mit jelenthet az, hogy Isten szemében az életem nem véletlen?
2. „Ne mondd azt, hogy ifjú vagyok"→ Milyen kifogást ismételgetek én?
3. „...menj el azokhoz, akikhez küldelek"→ Most hova nem mennénk szívesen – milyen küldetést nem szeretnénk kapni? És ennek a fordítottja: mit szeretnék, hova, kihez küldjön az Úr?

REFLEXIÓ, KAPCSOLAT AZ ÉLETTEL

Időkeret, eszközök: 5-10 perc
Első változat: A diákok magukban, vagy akár hangos megosztással fejezzék be a következő mondatot: „Azt a mondatot szeretném ma elengedni, hogy: *még nem*…"

Második változat: Vetítsük ki, és közösen imádkozzuk a következő sorokat:

Istenünk, sokszor azt hisszük, még nem vagyunk készen. Köszönjük, hogy Te nem a korunkat, hanem a szívünket nézed. Taníts meg figyelni arra, amire hívsz bennünket, és bátorságot adni ahhoz, hogy válaszoljunk. Ámen.

Harmadik változat: Rövid csendben fogalmazzuk meg saját válaszainkat: „Mit mondana most Isten arra, amit kifogásként hozok fel?”, vagy: „Mit szeretnék, hogy Isten válaszoljon arra, amit kifogásként hozok fel?”

MÁRIA MEGHÍVÁSA

„Íme, az Úr szolgálóleánya" (Lk 1,26-38)

A FOGLALKOZÁS BEMUTATÁSA

Mária a ráhagyatkozás, befogadás, „legyen" dimenzióját hozza. Itt a hivatás nem cselekvési program, hanem *valami, ami bennem akar megszületni*, és ehhez belső szabadság kell. A hangsúlyt most még tisztábban az „igen" teológiájára és pedagógiájára tesszük: ajándék ÉS kockázat, befogadás ÉS bizonytalanság.

Mária meghívása azt mutatja meg, hogy a hivatás ajándék, amelyet nem mi hozunk létre; ugyanakkor kockázat, mert nem látunk előre minden részletet; az „igen" nem teljes megértést, hanem nyitottságot, bizalmat, ráhagyatkozást, reményt jelent; Mária nem passzív: döntése tudatos és szabad.

Kulcskérdések: Mit jelent igent mondani valamire, ami nagyobb nálam? Milyen „nem tudásokkal" együtt lehet mégis dönteni? Miben különbözik a belenyugvás a bizalomtól?

Az óra célja, hogy a tanulók Mária meghívásán keresztül felismerjék: a hivatás gyakran nem keresés, hanem megszólítás; a döntő pillanat nem az értés, hanem a bizalom; az „igen" kimondása belső szabadságot és felelősséget feltételez; Mária példája modell lehet élethelyzetek, döntések, pályaválasztás idején.

A foglalkozás során a résztvevők több alapvető kompetenciát fejleszthetnek. Kiemelt szerepet kap az önreflexió, amely segíti őket abban, hogy felismerjék saját döntési helyzeteiket, és tudatosabban viszonyuljanak ezekhez. Ehhez kapcsolódik az érzelmi tudatosság erősítése is, különösen a félelem és a bizalom megnevezésének képessége révén. A folyamat a spirituális érzékenységet is mélyíti, teret adva a ráhagyatkozás és a nyitottság tapasztalatának. Mindezt kiegészíti a bibliaismeret gazdagítása Mária meghívástörténetének megismerésén keresztül.

RÁHANGOLÁS, ÉRDEKLŐDÉS FELKELTÉSE

Időkeret, eszközök: 5-10 perc, kivetítő, tábla

Első változat: Adjuk ki a diákoknak a következő gyakorlatot, és indítsunk beszélgetést. Gondolj vissza egy olyan helyzetre, amikor igent mondtál valamire, anélkül hogy mindent előre láttál volna. Magát a helyzetet nem kell megosztani. Kérdés: Mi segített dönteni? Miért tudtál igent mondani úgy is, hogy ismeretlenség volt benne? Kapcsolás a témához: Mária „igenje" nem informált döntés volt, hanem bizalmi döntés.

Második változat*:* Adjuk ki a diákoknak a következő gyakorlatot, amelyben a képzeletüket hívjuk segítségül: „Képzeld el, hogy holnap reggel történik veled valami, ami megváltoztatja az egész életed irányát. Valami, ami nagyobb nálad, egyszerre szép és nehéz." Tartsunk rövid csendet, majd adjunk kérdéseket. Mi változna meg először? Mitől félnél a leginkább? Mi adna mégis erőt? Kapcsolás a témához: Mária nem tudta, *mi lesz*, csak azt, hogy valami nagyobb lép be az életébe.

Harmadik változat: Írjuk fel vagy vetítsük ki a következő mondatot: „Igent mondani valamire azt jelenti, hogy…" A diákok kétféleképpen fejezhetik be a mondatot: első körben félelemből fogalmazzák meg a mondatbefejezést, második körben pedig bizalomból. Nem kell mindenkinek megosztania a válaszát, hallgassunk meg pár önként jelentkezőt. Példa:

- félelemből: „elveszítem az irányítást/sok plusz munka jár vele."
- bizalomból: „kipróbálok, helyet adok valami újnak."

Kapcsolás a témához: Mária igenje nem félelem-igen, hanem bizalom-igen volt.

IMPULZUS A TÉMÁVAL KAPCSOLATBAN

Időkeret, eszközök: 8-10 perc, kivetítő vagy tábla

A gyakorlat neve: az igen útja. Olvassuk fel az angyali üdvözlet történetét, majd ezt követően írjuk fel vagy vetítsük ki annak négy mozzanatát (akár két oszlopra bontva: mozzanat jelentése – idézet). Ne írjuk fel előre az összeset, hanem haladjunk időrendben, fokozatosan fedjük fel a következő lépést:

1. Megszólítás, meghívás - „Üdvözlégy…"
2. Váratlanság, megtorpanás - „Zavarba jött…"
3. Kérdés-válasz; élő, szabad párbeszéd - „Hogyan válik ez valóra?"; "A Szentlélek száll rád…"

4. Döntés - „Íme… Legyen nekem…”

Az állomásokra való rátekintés után a következő kérdések mentén beszélgessünk:

- Hogy látjátok, melyik lépéseknél lehet a legnehezebb továbbmenni, továbblépni? Miért?
- Melyik állomás tűnik a legemberibbnek?
- Mi hiányzik leginkább a saját döntéseinkből? Mi tudna abban segíteni, hogy minden részletet nem is tudva, bizalmi igent tudjunk mondani Isten hívására?

Kapcsolás a témához: Mária igenje nem azonnali, hanem egy belső út, töprengés, megkülönböztetés során születik meg.

ÉRTELMEZÉS - A

Időkeret, eszközök: 15-20 perc, papír, toll, kivetítés

Vetítsük ki vagy írjuk fel a következő mondatot: „Íme, az Úr szolgálóleánya.” Ezzel kapcsolatban nem kérünk általános értelmezést, hanem három konkrét nézőpontot adjunk meg. A diákok *nem mindháromra*, csak egy általuk választottra válaszolnak.

1. Mit gondoltok, mit jelentett ez Máriának *abban a pillanatban*? Segítő kérdések (kivetíthetők):
   - Mit engedett el?
   - Mit nem tudott még?
   - Mi maradt számára biztos pont?

Ez segít, hogy ne egy idealizált Máriát, hanem a helyzetben lévő embert lássák meg.

2. Mit nem jelentett ez?

Segítő kérdések:

- Mit nem ígért meg Isten?
- Mi nem lett hirtelen könnyebb?
- Mit nem oldott meg az igen?

Ez lebontja a „boldog, kiszámítható végkifejlet” képzetét, és reálisabbá teszi a hivatás fogalmát.

3. Mit jelenthet ma egy hasonló igen?

Segítő kérdések:

- Hogyan mondok igent?
- Hol lenne most szükségem ilyen nyitottságra, ráhagyatkozásra?

Így az igen attitűd dimenziója, s nem kizárólag döntési szóként való elhangzása is megjelenik.

Módszertani megjegyzés: A diákok megosztásai két dologra fókuszáljanak: magára a saját válaszra, vagy pedig az, hogy *miért azt a nézőpontot* választotta.

ÉRTELMEZÉS - B

Időkeret, eszközök: 10 perc
A diákok alakítsanak párokat, és beszélgessenek az alábbiakról:

- Mit nem tudott Mária az igen pillanatában?
- Mit vállalt mégis?

Közös összegzés: a hivatás nem biztonsági szerződés, hanem reményalapú kapcsolati döntés.

REFLEXIÓ, KAPCSOLAT AZ ÉLETTEL

Első változat: A diákok osszák meg azt az egy szót, amit elvisznek magukkal ebből az órából, amibe bele tudják sűríteni mindazt, amit fontossá vált számukra: bizalom, félelem, nyitottság, kockázat, remény, ajándék stb. Így szófüzért fűzünk, és ez lesz az imádságunk.

Második változat: Vetítsük ki az alábbi szöveget, és imádkozzuk közösen:

Istenünk, köszönjük Mária példáját, aki nem értett mindent, mégis igent mondott. Taníts bennünket bízni akkor is, amikor az út még nem látszik. Adj nyitott szívet a hívásodra, és bátorságot az igenhez. Ámen.

Harmadik változat: Csendben elmélkedjünk az alábbiakról: „Mire lenne most nehéz, mégis igazi, valóságos igent mondani?” Kérjük ehhez Istent, ajándékozzon meg reményével.

PÉTER APOSTOL MEGHÍVÁSA

„Szeretsz-e engem?" – „Legeltesd juhaimat"
(Lk 5,1-11; Lk 22,54-62; Jn 21,15-19)

A FOGLALKOZÁS BEMUTATÁSA

Péter apostol története a hivatásról szóló foglalkozássorozat fontos lezáró állomása, mert új nézőpontot hoz a korábbi szereplők mellé. Ábrahámnál az útra hívás, Gedeonnál az önbizalomhiány, Jeremiásnál a fiatalság akadályélménye (párbeszédben lenni Istennel), Máriánál pedig a bizalommal, ráhagyatkozással kimondott „igen" állt a középpontban. Péter története ehhez képest a hivatás törékenységét és megújulását mutatja meg: azt, hogy az elhívás nem egyszeri, hibátlan történet, hanem olyan kapcsolat, amelybe a kudarc, a félelem és az önmagunkkal való szembesülés is beletartozik. A tanulók számára különösen felszabadító üzenet, hogy Isten nem a tökéletességet várja, hanem a szeretetre képes szívet, tanulékonyságra, fejlődésre épít, ami az ember sajátja, és hogy a bukás nem a hivatás vége, hanem gyakran annak mélyebb kezdete. Így Péter alakja segít a diákoknak megérteni: a hivatás nemcsak megszületik és kimondódik, hanem újra és újra helyreáll és megerősödik az élet során.

Péter története azt mutatja meg, hogy a hivatás nem mindig egyenes vonalú, hanem törésekkel teli; a kudarcélmény nem zárja le a hivatáskeresést, hanem átformálhatja; Isten nem a tökéletességet, hanem a szívet és a kapcsolatot keresi; az újrakezdés kulcsa nem a teljesítmény, hanem a szeretetben való elköteleződés.

Kulcskérdések: Mit kezdek a saját kudarcaimmal? Lehet-e újra és újra, megerősítő igent mondani? Mit jelent, hogy Isten nem „lecserél", hanem visszahív?

Az óra célja, hogy a tanulók Péter történetén keresztül felismerjék: a kudarc az emberi út része, nem kivétel; a hivatás nem egyszeri meghívás, hanem kapcsolat, amely újra és újra megszólít; a szégyen, a bűntudat és a csalódás nem végállomás; az újrakezdés feltétele nem az önigazolás, hanem az őszinte szembenézés.

A foglalkozás során több fontos kompetencia fejlesztése kerül előtérbe. Az ön-

reflexió segíti a résztvevőket abban, hogy felismerjék saját kudarcélményeiket, és tudatosabban viszonyuljanak ezekhez. Ezzel párhuzamosan fejlődik az érzelmi intelligencia is, különösen a szégyen, a bűntudat és a megbocsátás megértésén és megnevezésén keresztül. A folyamat a spirituális érzékenységet is mélyíti, hangsúlyt adva az irgalom és a helyreállítás tapasztalatának, valamint annak az istenképnek, amely szerint Jézus nem a múlt hibáit elemzi és nem tesz szemrehányást, hanem a kapcsolat helyreállítására törekszik. Mindezt kiegészíti a bibliaismeret gazdagítása, különösen Péter meghívásának és rehabilitációjának történetén keresztül.

RÁHANGOLÁS, ÉRDEKLŐDÉS FELKELTÉSE

Időkeret, eszközök: 5-10 perc, papír, íróeszköz

Első változat: A következő gyakorlatot egyéni, csendes munkához adjuk ki. Gondolj vissza egy saját helyzetre, vagy olyanra, amit valakitől hallottál, amikor valami fontos nem úgy sikerült, ahogy szeretted/szerette volna." Önkéntes alapon pár történetet hallgassunk meg, nincs kötelező megosztás.
Kapcsolás a témához: Péter története nem a sikerrel, hanem egy nagy bukással válik igazán hivatástörténetté.

Második változat: Tegyük fel a diákoknak az alábbi kérdéseket, és indítsunk erről beszélgetést:

- Volt már, hogy másodszorra jobban ment valami?
- Volt már, hogy nem mertél újra próbálkozni?
- Mi segít(ett) újrakezdeni?

Kapcsolás a témához: Péter nem „másik feladatot" kapott, hanem ugyanazt - de más szívvel, más megértéssel, más tudatossággal tudta vállalni.

IMPULZUS A TÉMÁVAL KAPCSOLATBAN

Időkeret, eszközök: 10 perc, narratív módszer – tanári felolvasás/kivetítés
Mutassunk be három rövid jelenetet kommentár nélkül:

1. Meghívás: „Ne félj, ezentúl emberhalász leszel."
2. Bukás: Péter félelmében letagadja, hogy ismeri Jézust. „Péter kiment, és keserves sírásra fakadt."
3. Újrakezdés: „Szeretsz-e engem?", „Legeltesd juhaimat!"

Ezután egyetlen kérdést teszünk fel: Hogyan képzelitek el, mi változott a három jelenet között Péterben? Hogyan képzelitek el az ő karakterfejlődését?

Kapcsolás a témához: A történet közepén nem új meghívás áll, hanem összetört és újraépülő, fejlődő önkép.

ÉRTELMEZÉS - A

Időkeret, eszközök: 15-20 perc

Kérjük meg a diákokat, hogy párokban beszélgessenek a következő kérdésekről: Mit nem kérdez Jézus Pétertől? (pl. Miért tagadtál meg? Megígéred, hogy nem csinálod újra?), Mit kérdez, és vajon miért pont azt?

Közös összegzés: Jézus nem a múltat elemzi, hanem a kapcsolatot állítja helyre.

ÉRTELMEZÉS - B

Vetítsük ki vagy írjuk fel a következő mondatot: „Legeltesd juhaimat.”
Beszélgessünk a diákokkal az alábbi kérdések mentén:

- Mi miatt mondhatjuk azt, hogy ez a jézusi hívás, felhatalmazás ugyanaz, mint első meghíváskor? (Kövess engem, emberhalász leszel)
- Miben lehetett más Péter számára?

Segítő gondolat: A hivatás ugyanaz maradt, Péter lett más.

REFLEXIÓ, KAPCSOLAT AZ ÉLETTEL

Időkeret, eszközök: 5-10 perc

Első változat: Hívjuk meg a diákokat arra, hogy saját benyomásuk mentén fejezzék be az alábbi mondatot: „Ebből a történetből most azt értettem meg, hogy a kudarc…”

Második változat: Vetítsük ki a következő imádságot, és mondjuk közösen:

Istenünk, köszönjük, hogy Te nem a tökéletességet keresed, hanem a szívünket alakítod. Köszönjük, hogy van újrakezdés, van bocsánat, és van visszahívás akkor is, amikor mi már feladnánk. Taníts bennünket szeretni, és újra igent mondani. Ámen.

Harmadik változat: Csendes imádság keretében tegyük Isten kezébe válaszainkat: „Hol lenne most szükségem újrakezdésre?”

„AZ ÉN HIVATÁS-TÉRKÉPEM”

Ábrahám-Gedeon-Jeremiás-Mária-Péter történeteinek összekapcsolása

A FOGLALKOZÁS BEMUTATÁSA

Ez az óra a hivatásról szóló sorozat összegző, integráló alkalma, amelynek célja, hogy a tanulók ne különálló bibliai történetekként lássák a megismert alakokat, hanem felismerjék a köztük húzódó közös ívet: a meghívás, a bizonytalanság, a válasz és a megújulás dinamikáját. Ez az óra tehát összefoglaló perspektívát ad: a diákok felismerhetik, hogy a hivatás nem egyszeri döntés, hanem folyamatos párbeszéd az élet és Isten között. A személyes térkép készítése segíti, hogy a tanult bibliai történetek ne elméleti példák maradjanak, hanem belső életértelmezési mintákká váljanak.

A foglalkozás segíti a diákokat abban, hogy felismerjék: a hivatás nem egyetlen pillanat döntése, hanem egy egész életen át formálódó út. Ráláthatnak arra is, hogy az emberi élet különböző tapasztalatai – a félelem, a fiatalság bizonytalansága, a kockázatvállalás, a bizalom, a kudarc vagy az Istenre hagyatkozás – mind részei lehetnek a hivatás történetének. A bibliai szereplők életútján keresztül saját kérdéseikre, döntéseikre és kereséseikre is reflektálhatnak, miközben személyes „hivatás-térképet” fogalmaznak meg, nem kész válaszként, hanem nyitott útként.

A foglalkozás során fejlődik az önismeretük és reflektív gondolkodásuk, valamint a különböző élettapasztalatok összekapcsolására és rendszerszintű értelmezésére való képességük. Emellett hangsúlyt kapnak a szociális és kommunikációs készségek, továbbá a spirituális érzékenység, a belső megkülönböztetés és a személyes megszólítottság felismerésének képessége is.

RÁHANGOLÁS, ÉRDEKLŐDÉS FELKELTÉSE

Időkeret, eszközök: 5-8 perc, kulcsszókártyák
Az óra előkészítése során írjuk fel kis kártyákra az alábbi kulcsszavakat a korábbi történetekből, például:

- út
- félelem
- fiatalság
- igen
- kudarc
- bizalom
- újrakezdés
- ígéret
- küldetés

A kártyákat a diákoknak kiosztjuk. Ezt követően a tanulók röviden megbeszélik:

- Melyik bibliai szereplőhöz kapcsolódik leginkább ez a szó?
- Miért?

Ezután néhány gyors megosztás következik. Kapcsolás a témához: a hivatás története sokféle tapasztalatból áll – és ezek mind jelen voltak a megismert alakok életében.

IMPULZUS A TÉMÁVAL KAPCSOLATBAN

Időkeret, eszközök: 10 perc, nagy csomagolópapír vagy tábla
„Hivatás-mozaik” közös építése: Középre írjuk fel, mintha mindmapet rajzolnánk: HIVATÁS. Majd öt „sugarat” vezetünk ki a központi kifejezésből és írjuk rá a neveket: Ábrahám – Gedeon – Jeremiás – Mária – Péter

Csoportos feladat: gyors megosztásban a diákok mondjanak egy-egy mondatot: Mi volt a legfontosabb üzenet az adott személy történetében?

Jegyezzünk fel kulcskifejezéseket, például:

- Ábrahám → elindulni
- Gedeon → kevésnek érzem magam
- Jeremiás → fiatal, párbeszéd
- Mária → bizalom és igen
- Péter → újrakezdés, megerősödés

Összegző tanári gondolat: Ezek együtt mutatják meg, hogy a hivatás nem tökéletesség, hanem kapcsolat és folyamatos válaszadás.

ÉRTELMEZÉS

Időkeret, eszközök: 20 perc, A3-as lapok, színes tollak
Ez az óra központi, kreatív feladata. A diákok készítsenek egy személyes hivatás-térképet, amely nem konkrét pályát, hanem életutakat és belső állomásokat ábrázol. Fontos: ez egy aktuális állapotot fog tükrözni, nem lezárt történetet. A lapon jelenjen meg:

- egy út vagy térképforma;
- legalább 3-4 állomás, amelyek a tanult történetekhez kapcsolódnak, vagy számukra nagyon fontos fordulópontok
- saját kérdések, érzések vagy remények.

Segítő kérdések a táblán:

- Hol érzem most az „elindulást”? (Ábrahám)
- Mitől érzem magam néha kevésnek? (Gedeon)
- Mikor gondolom, hogy „még nem vagyok kész”? (Jeremiás)
- Mire nehéz igent mondanom? Mi ad reményt? Mi segít igent mondani? (Mária)
- Hol tapasztaltam újrakezdést, megerősödést? (Péter)

Megjegyzés: Ez nem „vallomás”, hanem személyes gondolkodás – csak annyit osztanak meg, amennyit szeretnének. Néhány önkéntes röviden bemutathat egy-egy állomást a térképéből. A megosztást végezhetjük úgy is, hogy beszéd nélkül körbejárunk a teremben, egyfajta tárlatként megtekintjük egymás „tablóját”.

REFLEXIÓ, KAPCSOLAT AZ ÉLETTEL

Időkeret, eszközök: 5-10 perc, vetítési lehetőség

Első változat:

1. lépés: „Egy mondat az útról” – A diákok saját szavaikkal fejezzék be a következő mondatot: „Most úgy látom a saját utamat, hogy…”

2. lépés, közös imádság:

Istenünk, Te, aki megszólítod az embert ott, ahol éppen tart az életében, köszönjük, hogy látod a bizonytalanságainkat, mielőtt mi megértenénk őket. Köszönjük, hogy hívsz akkor is, amikor nem látjuk az utat, amikor kevésnek érezzük magunkat, amikor túl fiatalnak, túl törékenynek, vagy túl hibásnak gondoljuk magunkat. Taníts bennünket arra a csendes bizalomra, amely nem mindent ért, mégis képes igent mondani. És adj bátorságot, hogy amikor elbukunk, ne zárjuk be a szívünket, hanem merjük újra meghallani a megszólításodat. Kísérj minket életünk útján, hogy felismerjük: a hivatás nem egy tökéletes terv, hanem kapcsolat Veled, amelyben napról napra tanulunk válaszolni. Ámen.

Második változat: Csendes lezárást teszünk az alábbi fókuszkérdés mentén: „Hol látom most magamat a saját hivatás-térképemen?” Keresztvetéssel vagy Dicsőséggel zárjuk az alkalmat.

03

EGYHÁZ-TÖRTÉNELEM

ASSISI SZENT FERENC VÁLASZTÁSA

A FOGLALKOZÁS BEMUTATÁSA

Ez az óraterv Assisi Szent Ferenc életének és hivatásának meghatározó mozzanatain keresztül vezeti rá a diákokat a saját útkeresésük mélyebb megértésére. A cél, hogy a hivatást ne csupán, mint foglalkozást, hanem mint Isten által felkínált, szeretetteljesen megélt életszentséget lássák. Kiemelt szempont Szent Ferenc megtérése: a gazdagságtól való elfordulás és a szolgálatban megélt boldogság felismerése. A foglalkozás Szent Ferenc üzenetét járja körül, és a birtoklás helyett a szabadság, a szegénység és a szolgálat radikális választását mutatja be, mint a boldogság valódi forrását. A ráhangolás során a diákok előzetes tudására és az értékválasztás témájára építünk, ezt követi Szent Ferenc életének kulcsmomentumainak feldolgozása kooperatív módszerekkel, majd az értelmezés lépése opcionálisan egyéni vagy közösségi formában. Az alkalmat végül imával zárjuk.

RÁHANGOLÁS, ÉRDEKLŐDÉS FELKELTÉSE

Első változat: Gyakorlat a birtoklás csapdájáról
Időkeret, eszközök: 10-12 perc fejenként egy A6-os papírlap
Mindenki kap egy papírcetlit, melyre 3 perc gondolkodási idő alatt egyéni munkában írják fel az 5 legfontosabb tárgyat (lehet telefon, ruha, pénz, szobám stb.) és mellé 1-1 szót, hogy miért fontos ez számukra (pl. telefon – *kapcsolat*, márkás cipő – *elfogadás*, szoba – *biztonság*).

Az egyéni munkát 2 x 2 perces páros megosztó kör követi.

Első körben: keressenek tetszőlegesen egy párt, és oda-vissza osszák meg egy-

mással a listájukat, és egy mondatban mondják el, hogy melyik az a tárgy, amit a legkevésbé sajnálnának, ha el kellene engedniük, és miért.

Második körben: új párt keresnek, és megosztják, melyik az az egy tárgy, amit a legnehezebben engednének el, és milyen áldozatot hoznának érte.

Plenáris szakasz: miután visszaültek a helyükre, beszélgetést kezdeményezünk, lezárva a ráhangolódás szakaszát 5 percben:

- Mit fedeztek fel az összehasonlítások során?
- Mennyiben jelent a birtoklás felelősséget, kötelességet vagy akár függőséget?
- Milyen érzés ránézni a listára, tudva, hogy van, aki önként lemondott mindenről? (Ez a kérdés vezeti be Assisi Szent Ferencet).

Második változat: Beszélgetés (mi az igazi érték?)
Időkeret, eszközök: 10-12 perc második változathoz tábla/projektor
Beszélgetés indítása a következő kérdések mentén:

- Mikor érzed magad igazán szabadnak?
- Mi adhat hosszútávú boldogságot – a pénz, a hatalom, a hírnév vagy valami más?
- Milyen szabályokat/elveket követnek azok az emberek, akiket példaképnek tartasz? (Utalás: a sikeres élet mögött is van egyfajta „életszabály").
- Gondoljunk a nagy világvallásokra és alakjaikra (pl. buddhizmus – Buddha, kereszténység – Jézus). Mi volt a közös bennük a világi javakkal kapcsolatban? (A világi kincs mulandósága). Ezek az elvek is egyfajta szabályt adnak az élethez.

IMPULZUS A TÉMÁVAL KAPCSOLATBAN

Időkeret, eszközök: 10-12 perc, Ferenc életéből vett, kinyomtatott, felvágott szövegrészletek
Csoportmunka a mellékelt forrásszövegek részletekkel: lehetőleg négy fős csapatokban dolgozunk. Mindegyik csapattag másik forrásrészlettel dolgozik a négyből. Egyéni munkában elolvassák a kapott forrásrészletet, majd minden csoporttag a saját szavaival ismerteti a többiekkel a részletét, és megmagyarázza, szerinte melyik az a mondat, ami a legjobban megmutatja, miért döntött úgy Ferenc, hogy teljesen megváltoztatja az életét, és mi lett az ő igazi küldetése.

Végül a csoporttagok megegyeznek egyetlen központi üzenetben, amit Szent Ferenc a saját, radikális döntésével üzent a világnak.

ÉRTELMEZÉS - A

Időkeret, eszközök: 15 perc, egy-egy A4-es papírlap minden csoport számára, tollak/színesek, tábla/projektor a szempontok kivetítéséhez

3-4 fős csapatokban dolgozzunk. Olyanok alkossanak közös csapatot, akik az előző szakasz során ugyanazzal a forrással dolgoztak.

- A csoportok: a leprás megcsókolása,
- B csoportok: a San Damianó-i feszület
- C csoportok: a ruhalevétel az apa előtt
- D csoportok: a „napfivér" éneke

A csoportoknak egy-egy modern szlogent és vizuális tervet kell készíteniük egy plakáthoz, ami Szent Ferenc radikális döntésének a mai üzenetét hordozza. A feladatvégzés során a diákok – ha nyitottak rá - bevonhatják a mesterséges intelligencia segítségét is.

- A szolgálat radikalitása (leprások megcsókolása, a legkisebbek szolgálata): szlogen pl.: „A legnagyobb lázadás a szeretet."
- A bátorság radikalitása (Atyával való szakítás): szlogen pl.: „Merj nulláról kezdeni."
- Az önismeret radikalitása (a San Damianó-i hang/napfivér ének: felismerni Isten akaratát): szlogen pl.: „A belső hang fontosabb a zajnál."

Bemutatás: a csoportok felolvassák/bemutatják a szlogenjüket, és elmondják, miért pont ez a kép jelenne meg a plakáton. (A hangsúly azon van, hogy mi az a radikális döntés ma egy fiatal életében, ami az életszentség felé vezet).

ÉRTELMEZÉS - B

Időkeret, eszközök: 15 perc, egy-egy A5-ös papírlap mindenki számára, tanári laptop és projektor a videó részlet megtekintéséhez, videó: Franco Zeffirelli: Napfivér, Holdnővér (youtube.com)

Közösen megtekintjük Franco Zeffirelli *Napfivér Holdnővér* című filmjének 6 perces jelenetét (Szent Ferenc és a pápa találkozása), majd a vizuális élményt követően egyénileg a kiosztott cetlire megválaszolják a kivetített kérdéseket:

- Ferenc a pápai udvar előtt a kiszolgáltatottságot, a szegénységet és a társadalmi megítélést (gúnyolódás) kockáztatja. Mit tanulsz tőle a hűség áráról? Mi az a cél, amiért te is hajlandó lennél áldozatot hozni?
- Ferenc a szegénységet választja, hogy a küldetésére fókuszálhasson. Véleményed szerint korunkban ideális esetben hogyan viszonyul egymáshoz a

pénzkereset és a belső küldetés (az, amiért igazán érdemesnek érzed élni)? Vajon meg kell-e találni a kompromisszumot a kettő között?
- A pápai udvar és Ferenc követői kétféle életmódot, kétféle környezetet képviselnek. Mennyire befolyásolja a saját környezeted (barátok, család, iskola) azt, hogy mennyire tudsz hű lenni a saját, még kibontakozóban lévő hivatásodhoz?

Rövid frontális megbeszélés.

REFLEXIÓ, KAPCSOLAT AZ ÉLETTEL

Időkeret, eszközök: 5 perc, projektor a közös ima szövegének kivetítéséhez
Hagyjuk most leülepedni mindazt, amit ma Szent Ferenc élete és döntései megmozgattak bennünk. Ahogy megnéztük, a hivatás egy életforma, ami a belső hangra figyel. Nézzünk most befelé, és osszuk meg egy-egy gondolatban, hogy mi az, ami az órán a leginkább megszólított bennünket.
- Ha egy szóval kellene jellemezned azt a belső iránytűdet, ami a valódi boldogság felé mutat, mi lenne az a szó?
- Ha Szent Ferenc egyetlen, egyszerű és radikális lépésre hívna téged a következő héten, hogy a szegénységben és a szeretetben növekedj, mi lenne ez a lépés (pl. elengedek egy felesleges szokást, megkeresek valakit, aki segítségre szorul)?
- Téged mi érintett meg a leginkább Szent Ferenc életével kapcsolatban? Mi az, ami a leginkább megszólít?

Közös záróima: megkérünk egy diákot, hogy olvassa fel a következő, Szent Ferencnek tulajdonított imát (szepi.hu)

Assisi Szent Ferenc: Békességért
Uram,
tégy engem békéd eszközévé.
Hadd vigyem a szeretetet,
ahol a gyűlölet uralkodik,
a megbocsátást oda,
ahol a vétek él.
Hogy egyességre hozzam azokat,
akik széthúzásban élnek,
s az igazságot vigyem oda,
ahol a tévely az úr.
Hadd vigyem a hitet,

hogy szétoszlassam a sötétséget,
s az örömöt vigyem oda,
ahol szenvedés az élet.

MELLÉKLET

1. tag: a leprás megcsókolása (Részletek Assisi Szent Ferenc életéből, *A szentek élete*, szerk. Diós István, Budapest, Szent István Társulat, 2009., archiv.katolikus.hu)

Egy dáridó után nótázva vonultak végig az utcán, és Ferenc is tagja volt e menetnek, „kezében bottal, amely a vezérségét volt hivatva jelezni." Egyszer csak leszakadt a daloló csapattól, kicsit visszament az úton, és megállt az utca közepén. „A hölgyre gondol, akit feleségül akar venni!" – kiáltotta egyik cimborája, és hívta vissza a többieket köréje. „Igen – válaszolta Ferenc –, egy hölgyre gondolok, aki nemesebb, szebb és gazdagabb mindazoknál, akiket ti valaha is láttatok!" Harsány kacagás volt a felelet, mert a többiek nem is sejthették, hogy Isten mit művel majd Ferenccel. „Az ő menyasszonya az Isten tiszteletéért égő élet volt, amelynek egészen át akarta adni magát, amely a szegénység által nemesebb, szebb és gazdagabb, mint bármi más."

A fiatalúr ezután lóháton kezdte járni a vidéket. Egyszer csak a lova visszahőkölt az úton előtte fekvő emberroncstól, aki a közeli leprás házban lakott. Ferenc már menekülni akart, amikor erőt tudott venni magán, leugrott a lóról, átölelte ezt a szerencsétlent, és megcsókolta. Ezután gyakran fölkereste a leprások házát, és szolgált a betegeknek: mosdatta őket.

Ettől kezdve Ferencet gyakran látták a város előtt lévő leprás házban, ahol ellátta a legalantasabb szolgálatokat is. Később megvallotta: „Itt édessé vált a testem és a lelkem számára az, amit korábban keserűségnek tartottam." Életmódját lényegesen megváltoztatta: a csendet kereste, hogy imádkozzék; Rómába zarándokolt, belső sugallatokhoz kezdett igazodni. Így egy szép napon ruhát cserélt Rómában egy koldussal, és odaült a Szent Péter-bazilika kapujához kéregetni.

2. tag: a San Damianó-i feszület (Részletek Assisi Szent Ferenc életéből, *A szentek élete*, szerk. Diós István, Budapest, Szent István Társulat, 2009., archiv.katolikus.hu)

Egy nap eljutott a félig összedőlt San Damiano-templomhoz. Bement imádkozni, s miközben a feszület előtt térdelt, hirtelen hangot hallott a keresztről, mely ezt mondta neki: „Ferenc, menj, és építsd fel újra egyházamat, mert mint látod, majdnem összedől!" Ferenc még nem értette e szavak mélyebb értelmét, ezért úgy engedelmeskedett, ahogy jónak gondolta. Ment, eladott néhány vég posztót,

eladta a lovát is, és az árát elhozta a templom papjának, hogy állíttassa helyre belőle az épületet. Ő maga is ott akart maradni a templom szolgálatára, de a pap visszautasította a pénzt. Ekkor Ferenc az erszényt betette az egyik ablakmélyedésbe – és többé nem ment haza.

A szülővárosában való koldulás azonban igen nehezére esett. Egyszer elindult, hogy a San Damiano-templom feszülete előtt égő örökmécshez olajat kolduljon. Belépett az egyik ház kapuján, és az udvaron ott látta egykori barátai csapatát. Erre cserbenhagyta a bátorsága, és kifordult az udvarból, hogy továbbmenjen. Aztán mégis visszafordult, odament a barátaihoz, megvallotta előttük a gyávaságát, és olajat kért - de a kérést franciául fogalmazta meg! Anyanyelve is cserben hagyta, annak jeléül, hogy micsoda küzdelmébe került ez a koldulás.

3. tag: a ruhalevétel az apa előtt (Részletek Assisi Szent Ferenc életéből, *A szentek élete*, szerk. Diós István, Budapest, Szent István Társulat, 2009., archiv.katolikus.hu)

Eljött azonban az óra, amikor nem kerülhette el a világgal, elsősorban az apjával való összeütközést. Egy nap Ferenc minden búcsúzás nélkül, egy lóval és egy vég posztóval eltűnt a házból. Atyja kerestette, s mikor nyomára bukkant, felverte az összes szomszédot, és kisebb sereggel vonult a San Damiano-kápolnához. Ferenc megneszelte a dolgot, és mint egy ijedős állat, elmenekült egy barlangba. Az édesanyját, Pica asszonyt is rémület fogta el, amikor egy hónappal később a város utcáin egy kiéhezett, ápolatlan „őrültben", akit az utcagyerekek kacagva táncoltak körül és kövekkel dobáltak, felismerte a tulajdon fiát. Az apa haraggal futott utána, megragadta, és bevonszolta a házba, megpofozta, és bezárta a pincébe. Ezután egy másik városba ment, s mikor napok múlva hazatért, látnia kellett, hogy Pica asszony és a cselédek kiszabadították és futni hagyták a fiút.

Bernardone ekkor elkeseredésében feljelentést tett „megtévedt" fia ellen, hogy visszaperelje tőle a pénzét. Először a városi tanácshoz, majd a püspökhöz fordult. A nyilvános tárgyalás meghökkentő módon zárult: Ferenc ruha nélkül állt ott, mert a püspök lába elé letette atyjától kapott ruháját, erszényét és így kiáltott: „Halljátok mindnyájan! Örömmel adom vissza atyámnak azt, ami az övé, nemcsak a pénzét, hanem a ruhákat is. Mostantól fogva nem azt akarom mondani: „atyám, Bernardone", hanem azt mondom: „Miatyánk, ki vagy a mennyekben!'' A püspök a palástjával takarta be Ferencet.

4. A Napfivér éneke (kottacsere.hu)

Fivérem, Nap és nővérem, Hold
Oly ritkán látlak, hallom hangotok
Nyomaszt a sok gyötrelem és gond.
Fivérem, Szél és levegő ég
Nyisd ki szemem, hogy lássam ami szép
Körülölel a ragyogás, dicsfény.
Mert Isten műve minden teremtmény
Érzem jóságát és szívem újra él
Fivérem, Nap és nővérem, Hold
Most végre látlak, hallom hangotok

BÓDI MÁRIA MAGDOLNA SZEMÉLYISÉGE

A FOGLALKOZÁS BEMUTATÁSA

Ez az óraterv Bódi Mária Magdolna életének legfontosabb mozzanatain keresztül szeretné a résztvevőket elgondolkodtatni azon, hogy ők vajon mire alapozzák az életüket, és hogyan élnek ezen alapokra építkezve. Ehhez felhasználjuk a Magdi életének bemutatására készült animációs filmet, ill. a róla írt visszaemlékezések feldolgozásának segítségével ismerjük fel azokat az értékeket, amelyeket Magdi élete alapjául választott.

Oktatási cél: Magdi életének értékválasztásain keresztül reflektálni a saját életem értékeire és azok életalakító hatására.

RÁHANGOLÁS, ÉRDEKLŐDÉS FELKELTÉSE

Időkeret, eszközök: 10 perc, laptop internetkapcsolattal, projektor

Első változat
Magdi életéről készült animációs film 2. részének megtekintése (Bódi Mária Magdolna élete, animációs kisfilmsorozat, 2. rész, youtube.com, 3:30 p.)

Utána csoportmunka: mi volt számodra a legérdekesebb a filmben Magdival kapcsolatban? (5 p.)

Második változat:
Beszélgetés az osztályban: Kit nevezünk szentnek? Hogyan lesz valakiből szent? Szerinted ki a szent? A beszélgetés végén az animáció film megtekintése (Bódi Mária Magdolna élete, animációs kisfilmsorozat, 1. rész, youtube.com, 7+3 p.)

IMPULZUS A TÉMÁVAL KAPCSOLATBAN

Időkeret, eszközök: 10 perc, a mellékelt szövegrészletek nyomtatva, felvágva, papír jegyzetelésre

Az 1. számú melléklet szövegrészletei alapján az osztályt osszuk hat kiscsoportra (A, B, C, D, E, F). Készítsék el Madgi fiktív LinkedIn vagy Insta profilját a kapott rövid szövegrészlet alapján. Ez a feladat modern újraértelemzésre hívja a fiatalokat.

ÉRTELMEZÉS – A

Időkeret, eszközök: 15 perc, egy-egy papírlap mindenki számára a jegyzeteléshez rajta a 2. melléklet értékeivel

Maradunk a csoportkeretek között és a csoport által felfedezett értékeket összehasonlítjuk a 2. melléklet értékeivel.

- Mi találtunk-e olyat, ami nincs a felsorolásban?
- Volt-e olyan, ami benne volt a felsorolásban, de mi nem találtunk rá?
- Mit gondolsz, miért nem azonos a két felsorolás?
- Ma hogyan lehet megvalósítani azokat az értékeket, amelyeket Magdi fontosnak tartott?
- Milyen apostoli munkát lehetne ma végezni, úgy, ahogyan Magdi tette?
- Mi tette rendkívülivé Magdit a te szemedben?

ÉRTELMEZÉS – B

Időkeret, eszközök: 15 perc, egy-egy A4-es papírlap mindenki számára rajta a 3. melléklet táblázatával

Beszélgetés az osztállyal:

- Milyennek ismertétek meg Magdit?
- Milyen tulajdonságait emelnétek ki, amelyek nektek szimpatikusak?
- Szívesen lennétek-e a barátai?
- Van-e köztetek olyan, aki 1-1 tulajdonságában hasonlít Magdihoz? (3. számú melléklet kitöltése, egymással megosztás)

REFLEXIÓ, KAPCSOLAT AZ ÉLETTEL

Időkeret, eszközök: 5-10 perc, papírlap és toll a fogadalomhoz, projektor a közös ima szövegének kivetítéséhez

Mindenki kap a kis darab papírt, és arra felírja, hogy a következő héten milyen jócselekedettel fogja gyakorolni azoknak az értékeknek a valamelyikét, amiről most tanultunk Magdi életében. Ezt ki-ki elteszi magának, hogy majd később ellenőrizhesse, mennyire sikerült figyelnie az elhatározására.

Az óra végén egy rövid imával idézzük fel még egyszer Magdi életét:

A Beléd vetett hitben - Erősíts meg minket, Urunk!
A Benned való reménységben
Az Isten- és emberszeretet útján
Az elmélyült imádságban
A Neked való teljes önátadásban
A rendszeres szentgyónás és szentáldozás által
A legszentebb Oltáriszentség imádása által
A Szent Szívedből ránk áradó szeretet által
A Szentírásról való elmélkedés által
A teremtett világ feletti szemlélődés lelkületében
A Gondviselésre való ráhagyatkozásban
A Szűzanya iránti gyermeki bizalom által
A lelkipásztorainkkal való jó együttműködésben
Az Isten Országáért való apostolkodásban
A munkás lelkületben
A mindennapi helytállásban
Az önzetlen és nagylelkű szolgálatban
A szegények és betegek gondozásában
A gyermekek és fiatalok szeretetteljes nevelésében
A találékony szeretet cselekedeteiben
A keresztény öröm és tisztaság megélésében
A tisztaszívűségben és az igazlelkűségben
A szerénységben és az alázatosságban

A kedvességben és a jóságban
A békességszerző lelkületben
Keresztény hitünk és kultúránk megőrzésében
A bántások türelemmel való viselésében
A hitünkért való üldöztetések között
A lelki erősségben és a bátorságban
A jóban való állhatatosságban
Az áldozatos lelkületben
Abban, hogy mindent a te nagyobb dicsőségedre tegyünk
Abban, hogy Hozzád mindhalálig hűségesek legyünk

MELLÉKLET

1. Szövegrészletek (Temesi József, *Bódi Mária Magdolna: Tanúságtétel liliommal, vérrel*, Veszprém, 2025.)

A) Hit

Bíró néni egy alkalommal elbeszélte Magdinak, hogy az egyik oltáregyleti közös ismerősük mennyire fél a haláltól. Erre ő felkacagott, mint amikor az ember egészen érthetetlen furcsaságot hall:

– Hogyan lehet a haláltól félni?! Hiszen csak utána láthatjuk Urunkat színről színre... A halál egy boldog pillanat. Hogyan lehet attól félni?!

Arról beszélt még - mondták el a lányok -, hogy végeredményben nem a földi élet a célunk, hanem hogy egyesüljünk a Mennyei Atyával.

Mint máskor, úgy most is természetes vidámsággal tudott beszélni halálosan komoly dolgokról. Az egyik asszony – látva ezt a kiegyensúlyozott, derűs és emelkedett lelkületet - megállapította: – Magdus, de erős a maga hite, hogy nem fél!

B) Életvidámság, öröm

– Itt a Szívem! Itt a Szívem! – kiáltotta Magdi, a rikkancs, az üzemben. A Szív újságot árulta, és adta is el szép eredménnyel.

Különös gondja volt, hogy az Istentől elrugaszkodottak is megvegyék. Mosolygott, kínálta az újságot, nehéz volt neki ellenállni. Aztán egy kis beszélgetés.

Máskor Magdi huncutságból úgy tudta az igazat is megmondani, hogy mások meghökkentek:

– Képzeljétek, megbotránkoztattam a halottakat!

– Hogyan? – kérdezték kíváncsian.

– Hát úgy, hogy napozni akartam, de mivel strandra nem megyek, kimentem a temető melletti gyepre. Ott legfeljebb a halottak botránkozhattak rajtam. (Ehhez tudni kell, hogy a litéri temető távolabb van a falutól, és ha valaki közeledik, messziről észre lehet venni.)

C) Céltudatos élet

– Csak azt szeretném – mondta Magdi Bíró néninek –, hogy minél több jót tehessek, hogy minél több lelket vezethessek a jó Istenhez. Valami nagyot szeretnék véghez vinni, hogy egészen tökéletes legyen az életem, hogy biztosan tessék a jó Istennek.

– Egy alkalommal, amikor tőlem kért lelki olvasmányt – meséli József atya –, és könyveim között válogatott, így szólt: – Engem a szentek küzdelmei érdekelnek. Nem az, amikor már szentek voltak, hanem az, ahogyan azzá lettek. Különösen szeretem Loyolai Szent Ignácnak lelki törekvéseit, küzdelmeit olvasni.

A katolikusokkal szemben nagyon barátságtalanul viselkedő református gyárigazgatónak rosszindulattal jelentették, hogy Bódi Magda a hadiüzem területén engedély nélkül ifjúsági egyesületet szervez. Egyszerű megoldás ilyenkor a szervezőt előállítani és letiltani. Egy hadiüzemi gyárigazgató nagy úr volt ebben az időben. Magdi mindenre el volt szánva, de azért kedélyesen latolgatta: – Nem félek a János bácsitól. Ha becsukat, becsukat. Mit tehetnek velem? A legtöbb, hogy kitiltanak a gyártelepről. Ekkor mosolyogva hozzátette: – Ha kidobnak az ajtón, bemászom az ablakon.

D) Kreativitás

1935 nyarán Bíró néni és Magdi a Szív újság terjesztésével kapcsolatban nagyszabású vállalkozásba kezdtek. Épült a templom Balatonfűzfőn, amibe egy kőoltárt szerettek volna, amit maga a megyéspüspök szentelt volna fel. A Szív újság húsz százalékos viszonteladói jutalékából süteményt készítettek, aminek árát átadták kőoltár céljára. Egyszer Magdi elmesélte Bíró néninek, hogyan győzött meg egy munkást a káromkodás helytelenségéről:

– Rossz emberek szoktak csak káromkodni – mondtam neki –, de látom, hogy maga nem az. Maga finom lélek, csak rossz környezetben él. Ezért le kell szoknia durva kiszólásairól. Csak egy kis akarat kell hozzá.

Az illető később bevallotta, hogy mindig Magdi jutott eszébe, ha káromkodásra került volna sor, de szájára tette a kezét. Egy robbanás alkalmával két munkás súlyos égési sebeket szenvedett. Kórházba kerültek. Magdi süteményt készített nekik, meglátogatta őket. A sütemény mellé néhány jó könyvet is csomagolt. Csomagolópapírnak a Szív újság egy nem régi példányát használta. Hátha azon is megakad a szemük.

E) Segítségnyújtás

Még javában iskolába járt a kis Magdi, de már kezdett használható segítséget nyújtani az otthoni munkában – emlékezik az édesanyja.

– Sokszor dolgoztam a szomszédban. Nyugodtan megtehettem, mert Magdi lassanként átvette tőlem a házimunkákat. Takarított, főzött. Alig volt tizenkét éves, de a csirkesütést már kitűnően értette. Trécselni vagy szomszédolni sohasem látták. A puszta másik végén elhelyezett ólakhoz is kiküldtük állatokat etetni. Jobb kezem volt, mindent rá lehetett bízni.

– A szegényekhez már nagyon korán vonzódott. Még Köveskálon történt, hogy egy kisgyermek a szomszédságunkban elvesztette szüleit. A nagyszülők nevelték. Amikor közeledett a hideg idő, Magdi egy napon így szólt hozzám:

– Édesanyám, én elmegyek és kéregetek, hogy pénzt szerezzek, és meleg ruhát vehessek neki.

– Hát nem szégyellsz koldulni?

– Miért szégyellnék? Összeszedem a pénzt, és veszek neki barhent ruhát (barhent = egyik oldalán bolyhos, sűrűn szőtt pamutszövet). A pénz hamarosan együtt is volt, a meleg ruha elkészült. Az eset sokaknak feltűnt és meg is jegyezték: – Milyen csodálatos lelke van ennek a kislánynak.

F) Megkülönböztetés nélkül

Különös szeretettel gondolt azokra a fiatalasszonyokra, akiknek családon belül nem volt segítőjük pár hetes vagy hónapos kicsi gyermekük gondozásában. Megszervezte a megsegítésüket. Nem tett különbséget, hogy melyik édesanya katolikus és melyik protestáns. A vegyes vallású községekben az egyes katolikus asszonyok kifogásolták, hogy katolikus lányok protestáns asszonyokat segítenek. Magdi nem törődött a kifogással, emberi szempontokra nem adott, amikor a felebaráti szeretetről volt szó.

Egy alkalommal sztaniolpapírt gyűjtött a szegény gyerekek karácsonyára az üzemben. Három munkástársa rátámadt Magdira:

– Hogy tud valaki így koldulni? Hogyan alázhatja meg magát valaki ennyire?! Ez nem lehet más, csak mánia. Magdi minden sértődöttség nélkül felelt:

– Ha maguknak az mánia, hogy letörlöm a könnyeket, adok az éhezőknek, felemelem az elesetteket, akkor csak legyek az, aminek mondanak. Mindezt azért teszem, mert szeretem Istent.

2. Milyen erények jellemezték Magdi életét?

Megjegyzés: Az ebben a mellékletben szereplő tulajdonságlista segítheti, de irányítottá is teheti a gondolkodást. Érdemes lehet előbb teljesen szabad értékgyűjtést kérni a csoportoktól, és csak utána összevetni a listával, hogy valóban saját felismeréseikből induljon ki a beszélgetés.

- Céltudatos

- Gyakran mosolyog, vidám
- Kreatív, jó ötletei vannak
- Szívesen segít másoknak
- Szorgalmas
- Optimista
- Pontosan végzi feladatait
- Szívesen meghallgat másokat
- Szerény
- Jószívű

3. Ki miben hasonlít Magdira?
Írjátok be a táblázat megfelelő helyére annak a csoporttársatoknak a nevét, akire igaz az állítás! Több nevet is beírhattok ugyanabba a sávba.

CÉLTUDATOS	
GYAKRAN MOSOLYOG	
KREATÍV, JÓ ÖTLETEI VANNAK	
SZÍVESEN SEGÍT MÁSOKNAK	
SZORGALMAS	
OPTIMISTA	
PONTOSAN VÉGZI FELADATAIT	
SZÍVESEN MEGHALLGAT MÁSOKAT	
SZERÉNY	
JÓSZÍVŰ	

DON BOSCO ÉS A SZÜRKE KUTYA

A FOGLALKOZÁS BEMUTATÁSA

Ez a foglalkozás Don Bosco rendhagyó életén keresztül mutatja meg a diákoknak, hogy a hivatás nem egy távoli, elérhetetlen eszmény, hanem egy nagyon is gyakorlatias válasz a világ bajaira. Az óra íve a látványostól a belső tartalom felé vezet be, a bűvészinas játékával kezdünk, ami itt nem csupán szórakozás, hanem egyfajta pedagógiai híd – pontosan úgy, ahogy Don Bosco is a trükkjeivel nyitotta meg a bizalmatlan utcagyerekek szívét. Ezzel azt üzenjük a diákoknak, hogy a derű és a figyelem az első lépés minden értékes kapcsolathoz.

Ahogy haladunk előre, a fókuszt a belső fegyelemre és a biztonságra helyezzük. Margit mama időmérlegével rávezetjük a fiatalokat arra, hogy a mindennapi apró döntéseik építik a jövőjüket, a szürke kutya rejtélyes története pedig segít nekik felismerni a saját életükben jelen lévő láthatatlan védőhálókat. Az óra az oratórium 2.0 közös megtervezésével folytatódik, ahol a diákok a hagyományos szalézi pilléreket – az otthont, az iskolát, a templomot és a játszóteret – töltik meg modern tartalommal. Itt döbbenhetnek rá, hogy a biztonság fészke nem egy épület, hanem az a közösség, amit ők maguk alkotnak itt és most.

A foglalkozás végén a szerszám, a toll és a mosoly szimbólumai segítenek abban, hogy a tanultak ne elvont gondolatok maradjanak, hanem konkrét elhatározássá érjenek a következő hétre. Így válik a hivatás témája élő tapasztalattá: a diákok megtanulják, hogy a saját képességeikkel ők is lehetnek valaki más számára a „Szürke kutya” – a váratlan segítség és védelem a bajban.

RÁHANGOLÁS, ÉRDEKLŐDÉS FELKELTÉSE

Időkeret, eszközök: 10-12 perc, ceruza, kétszázas forint érme

Első változat: A bűvészinas (Don Bosco bűvészmutatványokkal és kötéltánccal gyűjtötte magához a gyerekeket). Egy önkéntes diákot kivezetünk a teremből. Amíg kint tartózkodik a folyosón, a többiekka videó segítségével megtanulnak elméletben egy érme eltüntetős bűvésztrükköt (youtube.com).

A videó megtekintését követően behívjuk az önkéntes tanítványt, majd az osztálynak, vagy egy kiválasztott kis csoportnak pontosan 2 perc áll a rendelkezésére, hogy megtanítsa a trükköt a tanítványnak. A második perc letelte után a tanítványnak az osztály előtt be kell mutatnia, mit tanult.

Reflexió és beszélgetés:

- Milyen volt tanítani? Türelmesek voltatok, vagy sürgettétek a társatokat az időkeret miatt?
- Hogyan reagáltatok, amikor láttátok, hogy nem megy neki elsőre? Nevettetek, vagy próbáltatok segíteni?
- Szerintetek mi kell ahhoz, hogy valaki szívesen tanuljon tőletek? Elég a tudás, vagy kell hozzá valami más is?
- Miért fontos a szórakoztatás vagy a játék a komoly dolgok előtt (pl. matekóra vagy hittan előtt)?
- Hogyan változik meg a kapcsolatod egy tanárral vagy felnőttel, ha tudod róla, hogy őt is érdeklik azok a dolgok, amik téged (zene, sport, játékok)?

Rövid megjegyzés: Don Bosco korának Torinójában a gyerekek féltek a tekintélytől és a büntetéstől. A bűvészkedés és a kötéltánc számára nem öncélú mutatvány volt, hanem egy híd. Ezzel a híddal érte el, hogy a gyerekek ne bizalmatlanul, hanem barátként tekintsenek rá. Az óra további részében azt nézzük meg, hogyan építette tovább ezt a bizalmat egy egész életen át tartó hivatássá.

Második változat: „Aki alszik, nem fog halat”

Időkeret, eszközök: 10-12 perc, toll, írólap

Ez a gyakorlat Don Bosco édesanyjának, a gyerekek által csak Margit mamának nevezett asszonynak a bölcsességére épít. Ő volt az oratórium lelke, aki józan paraszti ésszel és szigorú, de szerető következetességgel segítette fia munkáját.

Don Bosco édesanyja, Margit mama gyakran mondogatta, hogy aki alszik, nem fog halat. Ez a mondás nem a pihenés ellen szólt, hanem a lehetőségek elszalasztása ellen. Azt tanította a fiúknak, hogy az idő Isten ajándéka, és rajtunk múlik, hogy alkotunk-e belőle valamit, vagy hagyjuk kifolyni a kezünkből.

Egyéni gyakorlat: Az időmérleg (4 perc)

Kérjük meg a diákokat, hogy hajtsanak félbe egy lapot, bal oldalra az időnyelő tevékenységeket, jobb oldalra az életet adó célokat rögzítsék.

Bal oldal – időnyelők: írj le három olyan tevékenységet, amire az utóbbi héten túl sok időt szántál, de valójában nem épített téged, nem tett boldogabbá, vagy csak elment vele az idő (pl. céltalan görgetés, halogatás, felesleges viták).

Jobb oldal - életet adó célok: írj le három olyan dolgot, amire több időt kellene szánnod, hogy közelebb kerülj a céljaidhoz, a hivatásodhoz vagy ahhoz az emberhez, aki lenni szeretnél (pl. egy hobbi elmélyítése, segítség valakinek, tanulás, csend/ima).

Páros megosztás és reflexió (4 perc)
Forduljatok a padtársatokhoz, és beszéljétek meg a következőt: ha napi csak egy órával kevesebbet töltenél az időnyelőkkel, és azt az órát valami értékesre fordítanád, mit tudnál létrehozni egy hónap alatt?

- Megtanulnál egy dalt gitáron?
- Kifutnál a világból (edzés)?
- Helyrehoznál egy megromlott kapcsolatot?
- Mélyítő reflexiós kérdések (plenáris beszélgetés):
- Szerintetek miért nehezebb elkezdeni a halászatot (a hasznos munkát), mint hagyni magunkat aludni (a kényelemben maradni)?
- Margit mama szerint a munka is imádság. Egyetértetek ezzel? Lehet-e egy asztalosmunka vagy egy szoftverkód írása szent dolog?
- Don Bosco éjjeleket dolgozott át a fiúkért. Mi adhat egy embernek ekkora energiát, hogy ne a saját kényelmét nézze?

Rövid megjegyzés: A hivatás nem a semmiből bukkan fel. A mindennapi kis döntéseinkben dől el.

IMPULZUS A TÉMÁVAL KAPCSOLATBAN

Időkeret, eszközök: 10 perc, szivacslabda/kisméretű plüssfigura vagy bármilyen puha tárgy

A láthatatlan testőr – bizalom és védelem: A diákok körben állnak. Egy önkéntes középre megy, ő becsukja a szemét. A többieknek az a feladatuk, hogy a kiválasztott puha tárgyat dobálják egymásnak halkan, minél kisebb zajjal. Amikor a tanár jelt ad, a középen állónak meg kell mutatnia, szerinte kinél van a labda.

Reflexió

- Milyen érzés volt csukott szemmel lenni?
- Mennyire bíztál abban, hogy a többiek vigyáznak rád?
- Ki a te „védőhálód” a mindennapokban?

Forrásszöveg felolvasása (*Grigio, Don Bosco négylábú őrangyala*, szaleziak.hu)

„Az 1850-es években Don Bosco gyakori támadások áldozata lett, és ezekben az években kezdett megjelenni ez a kutya, mindig védve az ifjúság szentjét. Hogy ki volt ez a kutya, aki nem evett, mindig a legjobbkor jelent meg, anélkül, hogy hívták volna, és eltűnt, anélkül, hogy az ajtót kinyitotta volna? Don Bosco is gyakran kérdezte magától... De soha nem lehetett más választ adni a kérdésre, csak azt, hogy egy rendkívüli eszköz volt Isten kezében.

Akik látták, megpróbálták leírni a külsejét. Carlo Tomatis leírásából tudjuk, hogy »majdnem olyan volt az alakja, mint egy farkas, hosszú pofája volt, egyenes fülei, szürke volt a szőre, és egy méter magas volt.« Tényleg egy tekintélyt parancsoló kinézetű kutya volt.

Don Bosco azt írta, hogy 1866-ban látta utoljára a Szürkét, aztán rejtélyes módon eltűnt, hogy 1883-ban ismét megjelenjen, amikor Don Boscónak sötétben, sárban, nehéz úton kellett gyalogolnia. Mikor az egyre gyengébb látási viszonyok miatt Don Bosco lassan már azt sem látta, hova lép, hirtelen előbukkant egy régi jó barátja, a híres Szürke, akit már jó évtizede nem látott."

Kérdések a csoporthoz:

- Don Bosco a legnehezebb helyzetekben nem volt egyedül. Szerintetek ki vagy mi lehetett ez a kutya? (Jelképezheti a barátságot, a gondviselést vagy a bátorságot).
- Volt már olyan az életedben, hogy váratlan helyről kaptál segítséget, amikor szorongattak?

ÉRTELMEZÉS – A

Időkeret, eszközök: 18-20 perc, csomagolópapír, filctollak, nagyobb méretű kartondoboz, post-itek, forrásszövegek (Don Bosco, in A szentek élete, szerk. Diós István, Budapest, Szent István Társulat, 2009., archiv.katolikus.hu)

A biztonság fészke – oratórium2.0: Don Bosco oratóriuma lényegében egy 4 az 1-ben második otthon: olyan „otthon, iskola, templom és játszótér" egyben, ahol a fiatalok szeretetben, közösségben és vidámságban fejlődhetnek becsületes emberekké és jó keresztényekké. Ahogy a Szürke kutya megvédte Don Boscót a sötét utcákon, úgy kell az oratóriumnak megvédenie a fiatalokat a világ veszélyeitől. A csoportok feladata, hogy a forrásszövegek alapján tervezzenek meg egy-egy „védelmi vonalat".

Egy nagyobb kartondobozt helyezünk a tanári asztalra, a doboz négy oldalára pedig a csoportok neveit írjuk fel nyomtatott nagy betűkkel: MŰHELY, JÁTSZÓTÉR, KÁPOLNA, OTTHON.

A csapatok a csomagolópapírra összegyűjtik a terveiket 8 percben, majd közülük kiválasztanak egy szóvivőt, a többiek pedig körbejárnak a teremben, és meghallgatják egyenként 2-2 percben a másik három csapat szóvivőjét, aki bemutatja a látogatóknak, hogy a csapatuk a feladatvégzés során mire jutott.

A sétálók személyes extra feladata, hogy keressenek minden terven egy olyan részletet, ami szerintük leginkább a védelmet nyújtja egy mai fiatalnak. Ezeket a gondolatokat 1-1 post-itre felírva ráragasztják a tanári asztalon található doboz megfelelő oldalára.

Csoportmunka:

1. csoport: MŰHELY – Védelem a céltalanság ellen

Forrás: „Alkalma nyílt sorban megismerkedni a szabó, lakatos, asztalos mesterséggel. (...) Egyik műhelyt a másik után állította föl, hogy a növendékek mesterséget is tanulhassanak, s ha az ő keze alól kikerülnek, becsületes munkásemberként élhessenek."

Feladat: A tudás biztonságot ad. Milyen mai műhelyeket építenétek, amik megvédik a fiatalokat a munkanélküliségtől vagy a kiszolgáltatottságtól? (pl. digitális biztonság, szakmai mentorálás).

2. csoport: JÁTSZÓTÉR – Védelem a magány ellen

Forrás: „Amikor pedig látta, hogy hallgatói fáradnak vagy unatkozni kezdenek, egy anyjától tanult történettel vagy bűvészmutatvánnyal szórakoztatta őket. [..] Don Bosco kibérelt egy rétet, ahol felügyelete alatt szabadon játszhattak a fiúk."

Feladat: A játék összeköt. Hogyan lehet a szabadidőt úgy megszervezni, hogy az láthatatlan védőhálóként működjön a kiközösítés és a magány ellen?

3. csoport: KÁPOLNA – Védelem a belső félelmek ellen

Forrás: „Visszahívta, s mise után megtanította a keresztvetésre, és beszélt neki a Teremtőről, aki életünk végső célja is. [...] Nem veréssel, hanem szelídséggel és szeretettel teheted ezeket barátaiddá. Tanítsd meg őket a bűn utálatosságára és az erény szépségére!"

Feladat: A szelídség ereje. Hogyan segíthet a spiritualitás (pl. csend, ima, közös értékek) abban, hogy a fiatalok belső békére leljenek a farkasokkal teli világban?

4. csoport: OTTHON – Védelem az otthontalanság ellen

Forrás: „Margit mama ettől fogva haláláig az összes fiú édesanyja is lett. (...) Az oratóriumból lassan éjszakai menedékhely is lett, mert egyre több olyan fiú jelentkezett, akiknek semmifajta szállása sem volt. Don Bosco megosztotta velük a házat."

Feladat: Az otthon melege. Hogyan válik egy közösség olyan hellyé, ahol mindenki biztonságban érezheti magát, bármilyen háttérből érkezzen is?

Tanári lezárás a feladat végén: összekötjük a csoportmunkát a forrásszöveg és Don Bosco víziójának lényegével:

- Nézzünk erre a házra a táblán! Amikor Don Bosco bérbe vette a Pinardi-fészert, az csak egy düledező épület volt. De ő beleépítette Margit mama jóságát, a saját bűvésztrükkjeit, a kápolna csendjét és a műhelyek munkáját.
- Ez a ház nem téglából épült, hanem bizalomból. Ahogy a Szürke kutya váratlanul ott termett a sötétben, úgy válik ez az oratórium is láthatatlan testőrré.
- Mindeközben vegyétek észre: ezt a házat ma ti terveztétek meg. Ez azt jelenti, hogy a biztonság fészke nem egy épület valahol Olaszországban, hanem az a közösség, amit ti alkottok itt, a teremben, amikor figyeltek egymásra.

ÉRTELMEZÉS – B

Időkeret, eszközök: 15 perc, írólapok, projektor a kérdésekkel

Ki az én Szürkém? – Én kinek lehetek a Szürkéje?

Feladat:

- Don Bosco sokféle tudását (szakács, zenész, bűvész) használta a gyerekek körül. Írd össze a saját képességeidet! Mi az, amiben te jó vagy, és amire mások támaszkodhatnak?
- Ahogy a titokzatos kutya váratlanul megjelent a bajban, te hogyan tudnál a saját képességeiddel váratlan segítség lenni valakinek?
- A forrás szerint Don Bosco szelídséggel és szeretettel formálta barátokká a nyughatatlan, belső viharokkal küzdő fiatalokat. Volt már olyan, hogy erőszak helyett kedvességgel oldottál meg egy vitát? Mit éreztél ekkor?

Példa: „Jó vagyok matekból, ezért segíthetek annak, aki lemaradt (védelem a bukás ellen).”

Példa: „Jól tudok hallgatni, ezért mellette állhatok annak, akit bántanak (védelem a szomorúság ellen).”

REFLEXIÓ, KAPCSOLAT AZ ÉLETTEL

Időkeret, eszközök: 6-8 perc, a 35 mondást tartalmazó, előre felvágott cetlik (melléklet), egy tál, projektor a záróima szövegének, illetve helyezzünk a tanári asztalra egy szerszámot (pl. kalapács), egy tollat és egy kinyomtatott mosolygós emojit[3]

Kivetített kérdés: Melyik tárgyat vinnéd magaddal a következő hétre?

- Szerszám: Megtanulok valami újat, vagy segítek otthon.
- Toll: Figyelek a szavaimra, és építek velük másokat.

[3] Don Bosco három oldala: a mesterember, az író/tanító és a vidám szent.

- Mosoly: Megpróbálok derűt sugározni akkor is, ha nehéz.

Aki szeretné, megoszthatja a gondolatait a többiekkel.

Közös záróima: a tanár a tálban lévő, összehajtogatott mondásokat körbeviszi az osztályban. Minden diák húz egyet, de még nem nyitja ki. A diákok és a tanár (ha a terem alkalmas erre) egy kört alkotnak a terem közepén. Rövid, félperces csend következik, amely alatt mindenki kinyitja és magában elolvassa a saját mondatát, megpróbálva kapcsolódni annak tartalmához. Tetszőleges sorrendben (vagy a kör mentén haladva) mindenki felolvassa a saját mondatát. Nem fűzünk hozzá kommentárt, hagyjuk, hogy a mondatok egymás után, imaszerűen hangozzanak el.

A felolvasások után a tanár (vagy egy felkért diák) elimádkozza Don Bosco imáját (magyarkurir.hu):

Uram, engedj azért imádkoznom, hogy szüntelen erősödjék mindannyiunkban a közösségi lelkület, hogy egymást tiszteljük és el is viseljük, hogy ne legyek ellenállhatatlanul kemény, hogy inkább gyengédnek és gyengének tűnjek föl, mint büszkének és megközelíthetetlennek! Könyörgök, Uram, alázatért és jóságért, hogy hűséges maradhassak azokhoz, akik hozzám hűtlenek lettek, hogy megbocsátó és türelmes azokkal szemben, akik bosszút forralnak ellenem. Ámen."

MELLÉKLET

Don Bosco mondásai (szaleziak.hu)

1. Kapaszkodj Istenbe, mint a madár: amikor énekel, remeg alatta az ág, de tudja, hogy tud repülni.
2. Légy vidám, és tedd a jót, a verebeket meg hagyd csiripelni.
3. Tegyetek jót feltűnés nélkül. A viola rejtett virág, de az illatáról rá lehet ismerni.
4. Ne vesztegessétek az időt, tegyetek nagyon sok jót, ezt nem bánjátok meg soha sem.
5. Aki alázatos és kedves, azt mindig szeretni fogja mindenki: Isten is és az emberek is.
6. Akinek lelkiismerete békében van, nagy kincset bír.
7. Akkor leszel igazán boldog, ha mindenkivel jóban vagy, szereted barátai-

dat, könnyezel a sírókkal, nem irigyled más boldogságát, jót teszel mindenkivel és senkivel sem rosszat.
8. A jótetthez kell egy kis bátorság és egy kis önmegtagadás vállalása is.
9. Gondold meg, hogy csak a jótett tesz boldoggá.
10. Az Úr jó gazda, hagyjuk, hogy ő irányítson, mert amit tesz még mindig jobb, mint amit kívánhatunk.
11. Úgy kell dolgozni, mintha sohasem kellene meghalni és élni pedig úgy kell, mintha mindennap meg kellene halni.
12. Szinte lehetetlen, hogy aki hálás, ne legyen neki több más erénye is.
13. Az idő kincset ér. El kell hárítani minden akadályt, ami nehezíti kihasználását.
14. Amikor játszatok, társalogtok vagy szórakoztok, emeljétek szíveteket Istenhez, neki ajánlva mindent.
15. Ami szépet látunk a világban, Isten nekünk teremtette. Hálával tartozunk ennyi jóért az alkotó Istennek.
16. Tegyétek gyorsan a jót, mert kifuthattok az időből.
17. A jóság nem abban áll, hogy nem hibázunk, hanem abban, hogy javulni akarunk.
18. Ne fáradjunk bele a jóba, Isten mindig velünk lesz.
19. Legyetek határozottak a jó elérésében és a rossz megakadályozásában, de mindig kedvesen és okosan.
20. Kedvesség a beszédben, figyelmeztetésnél mindent és mindenkit megnyer.
21. Tanulás, munka és imádság: ez őrzi meg a fiatalokat jónak.
22. Szokjátok meg az apró önmegtagadásokat és készüljetek fel a nagyobbak elviselésére.
23. Tudjátok meg, az ördög fél a vidám emberektől.
24. Lépkedjetek a földön, de szívetek legyen már otthon az égben.
25. A szeretet mindig győzedelmeskedik.
26. Isten másokért teremtett bennünket.
27. Ha a szeretet irányít, megtalálod minden számításodat.
28. Aki óhajtja a szeretetet, mutassa meg, hogy szeret.
29. Bárhol vagytok, mutassátok ki, hogy jó keresztények és megbízható emberek vagytok.
30. Tegyünk úgy, mint a földműves: vessük el a magot, és türelemmel várjuk az aratást.
31. A legeredményesebb tanítás az, ha azt tesszük, amit tanítunk.
32. Bízzál hitedben és meggyőződésedben… Reszkessenek a gonoszok a jók előtt és ne a jók a gonoszok előtt.
33. Vállaljuk az egyszerű dolgokat, de végezzük kitartással.
34. Isten a nagy ajándékait a csendben osztogatja.
35. Legyetek a jó példa hirdetői.

BOLDOG BATTHYÁNY-STRATTMANN LÁSZLÓ A „SZEGÉNYEK ORVOSA”

A FOGLALKOZÁS BEMUTATÁSA

Boldog Batthyány-Strattmann László életútján keresztül a szakmai kiválóság és a hit egységét bemutatni. A cél, hogy a diákok ne csak egy történelmi alakot ismerjenek meg, hanem egy olyan példaképet, aki magas társadalmi rangját (herceg) és a tudományos felkészültségét (orvos) mások, különösen a legrászorultabbak szolgálatába állította, és ezen keresztül élte meg keresztény élethivatását és hitét. A folyamat során a diákok a herceg életének állomásaitól (honnan) eljutnak az önzetlen segítés és a keresztény felelősségvállalás belső megéléséig (hová).

Fejlesztendő kompetenciák: empátia, erkölcsi ítélőképesség, forráselemzés, együttműködési készség és reflexió a saját hivatástudatra.

RÁHANGOLÁS, ÉRDEKLŐDÉS FELKELTÉSE

Első változat (játékos): „Rangsor-játék”
Időkeret, eszközök: 7 perc tábla, kréta
Soroljunk fel fogalmakat: hírnév, gazdagság, tudás, segítőkészség, hit stb. A diákoknak egyénileg kell sorrendet felállítaniuk fontosság szerint, majd megbeszéljük, vajon egy hercegnek mi lehetett a legfontosabb

Második változat (imádságos, reflektív): „A látás ajándéka”
Időkeret, eszközök: 7 perc, kendők szemkötéshez
Hunyjátok be a szemeteket 1 percre! Próbáljatok meg így kinyitni egy táskát,

vagy írni egy mondatot. Beszéljük meg, mit jelenthet egy vak vagy majdnem vak embernek, ha valaki visszaadta a látását.

IMPULZUS A TÉMÁVAL KAPCSOLATBAN

Időkeret, eszközök: 8 perc, projektor, képgaléria a hercegről
Rövid életrajzi kollázst: vetített képek Dunakilitiről, a köpcsényi és körmendi kórházról, valamint a családról. Közben magyarázzuk a képeket rövid életrajzi ismertetéssel.

ÉRTELMEZÉS – A

Időkeret, eszközök: 15 perc, szerepkártyák, forrásrészletek (melléklet)
Csoportmunka kooperatív módszerrel: „A kórház kapujában"
A diákok 3-4 fős csoportokat alkotnak. Minden csoport kap egy „szerepkártyát" (pl. szegény parasztember, aki nem tud fizetni; egy hitetlen orvoskolléga; a herceg felesége; egy ápoló). Feladatuk: egy rövid (1-2 perces) szituációs játékban mutassák be, hogyan viszonyult a herceg az adott személyhez a napi munka során a kapott forrásszövegek alapján.

ÉRTELMEZÉS – B

Időkeret, eszközök: 15 perc, munkalapok, post-it jegyzetek
Osszunk ki a diákoknak egy-egy szövegrészletet Batthyány-Strattman László naplórészleteiből (2. sz. melléklet) és kortársak visszaemlékezéseiből (3. sz. melléklet). A kapott szövegrészből (Idézetek, vagy Visszaemlékezések melléklet) gyűjtsenek számukra meghökkentő mondatokat, vagy cselekedeteket. Azt keressük, ami felkelti az érdeklődésüket. Szabad jelentkezéssel hallgassunk meg pár megosztást, indítsunk beszélgetést.

REFLEXIÓ, KAPCSOLAT AZ ÉLETTEL

Időkeret, eszközök: 10 perc, hivatalos ima a szentté avatásért
Zárókör: „Az én szemüvegem”
A herceg szemész volt – segített az embereknek tisztán látni. A diákok fogalmazzák meg: „Mi az a dolog az életemben vagy a környezetemben, amire ezentúl „tisztábban”, több szeretettel szeretnék nézni?”

Az órát a Boldog Batthyány-Strattmann László tiszteletére írt közös imával vagy egy csendes elhatározással zárjuk:

Mennyei Atyánk!
Hálát adunk Neked, mert Boldog László hitvallót a hit ajándékával megáldottad, és képessé tetted arra, hogy hercegi rangja és vagyona ellenére a szegények alázatos szolgája legyen.
Te megadtad neki, hogy orvosi hivatását a Te szereteted eszközeként gyakorolja, és családapaként gyermekeit a Te utaidon nevelje. Kérünk, dicsőítsd meg őt az Egyház szentjei között, hogy példája még ragyogóbban világítson mindannyiunk számára.
Segíts minket, hogy az ő közbenjárására mi is hűségesek maradjunk hitünkhöz, és tiszta szívvel szolgáljuk szenvedő embertársainkat. Krisztus, a mi Urunk által. Ámen.

MELLÉKLET

A szegények orvosa és a szeretet apostola

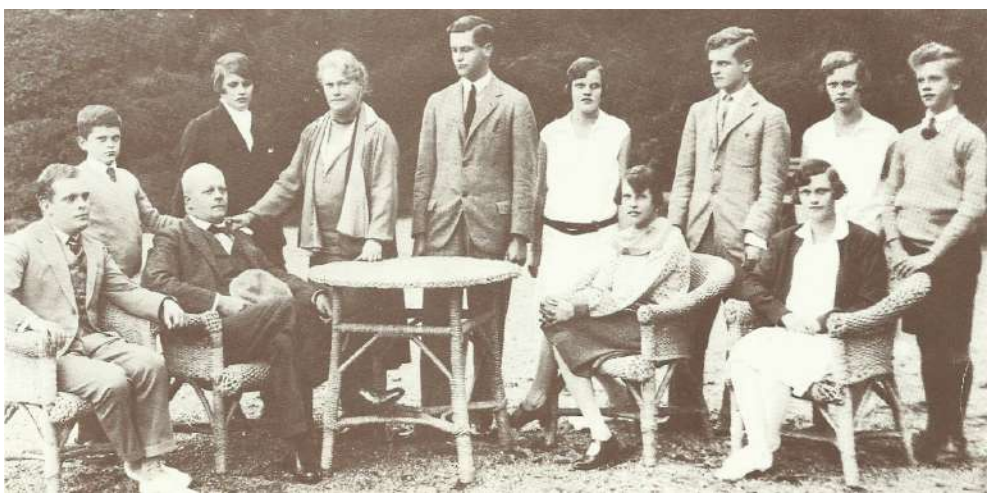

A kórház északi oldala. Nordfront des Spitales.

1. Idézetek Batthyány-Strattmann Lászlótól (Az orvos Batthyány-Strattmann László, s. a. r. Gazda István, Budapest, 2003., real.mtak.hu)

A) „…mint életemben mindig, e helyen is mély hálát adok a Teremtőnek, hogy az orvosi pályára hívott. Ha boldogok akartok lenni, tegyetek másokat boldoggá. Életem egyik fő feladatának tekintettem, hogy orvosi működésemmel szenvedő embertársaimnak szolgálatot tegyek, és ezáltal a jó Istennek tetsző dolgot cselekedjem. Munkám végzése során számtalan kegyelemnek és sok lelki örömnek voltam részese. Hálát adok mindezért a Teremtőnek.” „Imádlak, végtelen Fönség, aki nekem az orvosi hivatást jelölted ki, s megadod a lehetőséget ahhoz is, hogy kórházat tartsak fenn a testvéri szeretet gyakorlására. Mennyei Atyám, áldj meg minden hozzám forduló beteget, add, hogy ne csak testi gyógyulást, hanem lelki vigasztalást is találjanak nálam.”

B) „Sokat hibázunk türelmetlenséggel is. Úgy kellene, hogy minden beteghez alapos adag türelmet vigyünk magunkkal, és minden rossz hangulatot a betegszoba előtt hagyjunk. Sose éreztessük a beteggel, hogy kevés időnk van számára, hallgassuk meg nagyon figyelmesen szenvedéseit, és jegyezzük meg magunknak, amit mond, hogy mindenekelőtt nagy részvétünket lássa. Kezünk minden mozdulata a betegágynál csupa türelem, szelídség és kímélet legyen, és minden csak szeretetet leheljen; soha ne legyünk sietősek, felületesek, mintha csak minél előbb készen akarnánk lenni, se lármásak és hevesek. Hiszen olyan jól esik a betegnek, ha gyöngeségében, fájdalmában látja iránta való figyelmünket, amely mindenben megnyilvánul, a halk járásban, halk beszédben és cselekvésben. Szép szokás, ha a betegnek nyújtott orvosságot, ételt-italt előzőleg megáldjuk.”

C) „Én szeretem hivatásomat, a beteg megtanít, hogy mindig jobban szeressem Istent, és a betegekben Istent szeretem, a beteg többet segít nekem, mint én neki! Imádkozik értem, és elhalmoz békével engem és családomat. A beteg Isten jóságából Cirenei Simonná tesz engem, mert segítek Krisztus keresztjét hordozni, a felebarát keresztjét a felebaráti szeretet által.”

D) Egyszer egy kislány szeméből kellett eltávolítania idegen anyagot. A gyermek félt, és sírt. A jóságos doktor azonban így bátorította: „Ne sírj! Ketten fogjuk elvégezni a műtétet. Te megfogod könyökömnél a kezemet, amelyben ez a csipesz van, aztán segítesz nekem kivenni a vasreszeléket a szemedből. Ha fájdalmat érzel, megszorítod a könyököm, és mindjárt megállunk. Egyet pihenünk, és máris készen vagyunk.”

„…betegem, Veihmann kisasszony ott térdelt a kápolna sarkában, odamentem hozzá: – Látja, most megint egészségesen láthatja a kedves májusi oltárt. – Ugyanis amikor beteg volt, azt mondta: bárcsak láthatnám a drága Szűzanyát!”

E) Amikor kórházából útra bocsátotta gyógyult betegeit, lelki útmutatást adott nekik a Nyisd fel szemeidet és láss! című könyvecskéjével: „Sok évre kiterjedő orvosi ténykedésem alatt elégszer tapasztalhattam, mily nagy volt öröme betegeimnek, amikor gyógyulva hagyhatták el kórházamat vagy rendelőmet. Ilyenkor önkéntelenül is az a gondolatom támadt: a tested ismét egészséges, de a lelked, az ember emez összehasonlíthatatlanul fontosabb részét, talán már rég súlyos kór emészti! Mily örömest vésnék lelkedbe is néhány megszívlelendő szót, hogy a halálos ágyadig és azon túl is, Isten ítélőszékéig kíséröd maradjon."

2. Visszaemlékezések

A) Egy ízben egy ütött-kopott öreg koldus jelentkezett nála az ambulancián. A lerongyolódott ember szemei rettenetes állapotban voltak. Majdnem teljesen vak volt. Két szemét valamilyen úton-módon oltott mész roncsolta össze. „Segítsen rajtam, doktor úr!" A herceg azonnal felvette őt kórházába, és heteken át kezelte majdnem teljesen remény nélkül, hogy a szeme világát megmenthesse. Ismételten megoperálta s a gondos kezelés eredménye az lett, hogy a páciens teljesen felgyógyult. Szemei épek maradtak. Azután tetőtől talpig új ruhát és cipőt adatott neki, s gazdagon megajándékozva bocsátotta el. Az öreg koldus hálálkodása nem ismert határt. Térdre borult a herceg előtt, s kezét csókokkal akarta illetni. De a herceg gyorsabb volt, mint az öreg koldus. Hirtelen mellé térdelt. „Ha már hálát akar adni öregem, akkor adjunk együtt hálát a jó Istennek, aki magát az én közbe jöttömmel meggyógyította." Arcán lepergő hálakönnyekkel hagyta el a herceg kórházát az öreg koldus.

B) Ha a nevét aláírta, legtöbbször elhagyta a herceget, sokszor a keresztnevét is, de a doktor sohasem maradt el a neve elől. Nyolcévi főispánságom alatt csak egyszer kért tőlem valamit. A háború első évében, amikor a köpcsényi körorvos és az õ kórházának főorvosa is hadba vonult, egy széles vidék orvos nélkül maradt, és akkor csaknem mentegetődzve, hogy egyszer ő is kér valamit, adta elő azt a kívánságát, nevezzem ki őt ideiglenesen a körorvosi állásra. És bizony mondom, hogy nem hiszem, hogy ebben az országban volt, van vagy lesz kör, ahol az orvosi szolgálat jobban, lelkiismeretesebben és pontosabban lett volna ellátva.

C) Nem méltatlankodott, ha éjnek idején, legjobb álmából verték fel, nem húzódozott hóban, fagyban, sárban kocsira ülni, hogy elmenjen egy szülő asszonyhoz, nem fogta be az orrát, ha alacsony, szellőzetlen, a munka verejték szagától terhes földes szobába kellett lépnie, és úgy vizsgálta meg, úgy ápolta a legutolsó napszámost vagy beteg cigányt, mintha főherceget kezelt volna.

D) De ezen a komoly, életet betöltő hivatáson felül még valami volt. Emberbarát. Emberbarát a szó legszebb, legnemesebb, legtisztább értelmezésében. Az orvosi mesterség, tudomány vagy művészet csak eszköz volt arra, hogy a legszebb és legfennköltebb erényt, a felebaráti szeretetet gyakorolhassa. Hiszen alig van még egy második olyan foglalkozás, ahol annyi alkalom van fájdalmat enyhíteni, könnyet letörölni, munkaerőt visszaadni és ezzel kenyeret adni, a felebaráton segíteni. És ha visszaadott valakit az egészségnek, az életnek, a családnak és a kenyérkeresetnek, akkor benne nemcsak az orvos örült a sikernek, de az ember is boldog volt, aki megsegíthette felebarátját. Orvos volt és emberbarát.

E) Amikor közel két évtizeddel ezelőtt, a herceg elődjének elhalálozása után, bizonyos öröklési és rangdolgokat kellett tisztázni, az akkori miniszterelnök, Tisza István gróf felvilágosításokat kért tőlem. Sajnos, nem ismerem Batthyány Lászlót, keveset is hallottam róla. Nem tudnád nekem röviden elmondani, milyen ember? Azt hiszem - feleltem - egyetlen mondatban megadhatom a választ. Olyan emberrel, mint Batthyány László, másikkal ebben az életben még nem találkoztam; csak régi krónikákban, szent legendákban és írásokban olvastam, hogy ilyenek is éltek a földön. Azóta két évtized telt el, és én ma sem mondhatok mást, mint amit akkor mondtam. Olyan emberrel, mint Batthyány László volt, ebben az életben másikkal nem találkoztam, és azt hiszem, nem is fogok találkozni; csak régi krónikákban, szent legendákban és írásokban olvastam, hogy ilyen emberek is éltek a földön.

KALKUTTAI SZENT TERÉZ ÉLETE

A FOGLALKOZÁS BEMUTATÁSA

Ez az óraterv Kalkuttai Szent Teréz anya életének és döntéseinek elemzésével vezeti rá a diákokat a hivatás fogalmának mélyebb megértésére. A fő cél, hogy a hivatást ne csupán mint szakmát vagy távoli életválasztást lássák, hanem mint Istentől kapott, életre szóló elhívást a kitartó, cselekvő szeretetre.

A foglalkozás kiemelt szempontja Teréz anya üzenete: a pénz szegénysége mellett a „szeretetlenség szegénységére" való figyelemfelhívás. Az óra megmutatja, hogy a világot nem a nagy szavak, hanem a mindennapi, apró, szeretetteljes tettek változtatják meg, és a hivatás megingathatatlan ereje a legnehezebb pillanatokban is a küldetésre fókuszál.

Az óra során fejlesztendő legfőbb kompetencia az empatikus, cselekvő szeretet és a kitartás attitűdje. A tanóra a lelki terhek megosztásának élményére épít, majd kooperatív módszerekkel dolgozza fel Teréz anya életének kulcsmomentumait. Az értelmezés fázisa a hivatás nehézségeire és áldozataira fókuszál, lehetőséget adva a diákoknak, hogy Teréz anya üzenetét modern, kreatív formában fogalmazzák meg, és rálássanak a küldetésükre a saját családi környezetükben. Az alkalmat végül reflexióval és imával zárjuk, összekapcsolva az óra tartalmát a diákok mindennapi elhatározásaival.

A digitális feladat idő- és technikaigényes lehet: A dalgeneráló alkalmazás kreatív ötlet, ugyanakkor technikai akadályok (internet, regisztráció, eszközhiány) vagy időkeret-problémák merülhetnek fel. Érdemes lehet egy egyszerűbb alternatívát is kínálni (pl. plakát, rövid üzenet, mottó megfogalmazása).

RÁHANGOLÁS, ÉRDEKLŐDÉS FELKELTÉSE

Időkeret, eszközök: 10 perc
Első változat: A láthatatlan teher
Kezdeményezzünk beszélgetést az alábbi kérdések közül valamelyikről:

- Milyen hétköznapi helyzet szokott mostanában nehézséget okozni az iskolában? (Például dolgozatok, időbeosztás, sok feladat, sport, különórák.)
- Neked mi segít ilyenkor egy kicsit megnyugodni vagy újra erőt gyűjteni?
- Volt-e mostanában olyan napod, amikor egy nehéz helyzet végül jobban sikerült, mint előre gondoltad?
- Ki az a személy, akinek a jelenléte vagy egyetlen mondata ilyenkor segíteni szokott?

Fontos: Ezt a gyakorlatot olyan csoportban biztonságos végezni, hogy erős a bizalom és a csoportkohézió. A beszélgetés célja nem a mély élethelyzetek feltárása, hanem annak felismerése, hogy a mindennapi élet természetes része a nehézség, és ezekről biztonságos keretek között lehet beszélgetni. Ne erőltessük a diákokat traumatikus, családi vagy mentális egészséggel kapcsolatos élményeik megosztására.

Minden résztvevő számára egyértelművé kell tenni, hogy a megosztás önkéntes. A gyakorlat alkalmazása előtt egyeztessünk az osztályfőnökkel, vagy az iskola pszichológusával, esetleg más megfelelő segítő szakemberrel arról, hogy szükség esetén milyen utógondozási lehetőségek állnak rendelkezésre. Bár a feladat nem mély önfeltárásra épül, előfordulhat, hogy egy-egy diákban nehéz érzéseket vagy kérdéseket indít el.

Második változat: A „szeretetlenség szegénysége”
Időkeret, eszközök: 10-12 perc, rövid videó (Euronews, Növekszik az éhezők száma a világon, mutat rá az ENSZ jelentése, youtube.com)

Lejátsszuk a rövid, 2 perces videórészletet (Euronews, *Növekszik az éhezők száma a világon*, mutat rá az ENSZ jelentése) Indítsunk beszélgetést a következő kérdések mentén (8-10 perc):

- A látott és hallott nyomor az elsődleges szegénység, ami eszünkbe jut. De mi lehet az, amit Teréz anya a „szeretetlenség szegénységeként” emlegetett?
- Mi az, ami ma a fiatalok világában okozza a legnagyobb lelki elhagyatottság érzését? (Magány, kirekesztés, személyes kapcsolatok hiánya vagy múlékonysága, online bántalmazás).
- Hosszú távon melyik szegénységet tartod károsabbnak: a pénz vagy a szeretet hiányát?
- Ha a hivatásunk az, hogy szeretetet vigyünk oda, ahol nincs, milyen eszközeid vannak erre a te saját környezetedben?

IMPULZUS A TÉMÁVAL KAPCSOLATBAN

Időkeret, eszközök: 10-12 perc, a Teréz anya hivatástörténetéről szóló szövegrészletek (mellékletben) kinyomtatva, felvágva.

A mellékletben található forrásszövegek felhasználásával dolgozunk: az osztály négy fős csapatokat alkot (lehetőleg vegyes csoportokban dolgozzunk, akik korábban nem dolgoztak együtt).

A melléklet tartalmaz négy, Teréz anya életének kulcsmomentumait bemutató, felvágott szövegrészletet:

1. Teréz anya gyermekkora és szerzetesi elhívása,
2. Szerzetes nővérként eltöltött évei és a belső hívás pillanata,
3. A Szeretet Misszionáriusai rend megalapítása és a szolgálat hitvallása,
4. A Nobel-békedíjtól a szentté avatásig.

Minden csapattag a fentiek közül másik szövegrészlettel dolgozik (egyéni olvasás).

Ezt követően mindenki kiemel, vagy összefoglal egy-egy nagyon beszédes mondatot a szövegéből, amivel úgy érzi, hogy a legtöbbet elárul társainak Teréz anya hivatásának általa elemzett szakaszáról.

Újra egyéni munka következik: a saját forrásszövegük alapján a diákok megfogalmazzák, hogy a mai világunkban hol lenne a legnagyobb szükség „Teréz anyákra", hol szomjazza a leginkább a világunk a hozzá hasonló emberek szolgálatát. A szakaszt plenáris megosztással zárjuk.

ÉRTELMEZÉS – A

Időkeret, eszközök: 20 perc, egy-egy A6-os papírlap minden diák számára, tollak, csapatonként egy, internetkapcsolattal rendelkező digitális eszköz (mobiltelefon/tablet/laptop)

4 fős csapatokban dolgozunk továbbra is (maradhatnak az előzetesen már kialakult csapatok). Szerepjátékra hívjuk őket, amelyben:

1. Egyikük Teréz anya, aki megválaszolja a kérdéseket.
2. A másikuk egy hivatáskutató újságíró, aki olyan kérdéseket tesz fel, amelyek a döntés, az áldozat és a kitartás nehézségeire fókuszálnak.
3. A harmadik csapattag a jegyző, aki jegyzeteli a legfontosabb válaszokat a hivatásról, és a végén összefoglalja az interjú tanulságát.
4. A negyedik csapattag a csapatkapitány pedig azokat a beszélgetésben megjelenő pozitív értékeket jegyzeteli, amelyek ma is hiánycikkek a világunkban.

Kérdések kidolgozása: az újságíró és a jegyző is kidolgoz 3-4 olyan kérdést,

amelyet Teréz anyának tennének fel a hivatása különböző állomásaival, de különösen is a legnehezebb pillanataival kapcsolatban.
Szerepjáték és interjú: a csoportok rövid interjút készítenek. A hangsúly azon van, hogy Teréz anya válaszaiban a cselekvő szeretet és a kitartás logikája jelenjen meg.

Az interjút követően a csapattagok csapaton belül röviden összefoglalják, hogy mi volt az interjú legfontosabb üzenete a hivatásról, majd ezeket az üzeneteket még kiegészíthetik és mondatokká fogalmazzák: Teréz anya mit üzenne a ma élő embereknek. Ezeket a mondatokat beírják a mobiltelefonjuk segítségével a https://suno.com/home alkalmazás felületére, és elkészítik „A nagyvilágnak Teréz anya azt üzente" c. dalukat. 1-2 percet meghallgatunk közösen az elkészült munkákból. (10 perc)

Megjegyzés: A digitális feladat idő- és technikaigényes lehet. A dalgeneráló alkalmazás kreatív ötlet, ugyanakkor technikai akadályok (internet, regisztráció, eszközhiány) vagy időkeret-problémák merülhetnek fel. Érdemes lehet egy egyszerűbb alternatívát is kínálni (pl. plakát, rövid üzenet, mottó megfogalmazása).

ÉRTELMEZÉS – B

Időkeret, eszközök: 15-20 perc, egy-egy A6-os papírlap mindenki számára, tanári laptop és projektor a videó megtekintéséhez.

Közösen megtekintjük Teréz anya Nobel-békedíj átvételekor elmondott beszédének egy rövid, hivatás fókuszú részletét (youtube.com)

A videó megtekintését követően a kiosztott cetlire egyénileg megválaszolják a kivetített kérdéseket:

- Mi az a belső küldetés (egy ügy, amit szívből tennél a közösségért), ami fontosabb lenne neked a pénznél?
- Teréz anya a szeretet hiányát nevezte a legrosszabb szegénységnek. Szerinted ma Magyarországon ki érezheti magát a leginkább elhagyatottnak?
- Milyen egyszerű, apró dolgot tehetnél már holnap valakiért, hogy ne érezze magát annyira egyedül?
- Mi a fontosabb a segítségnyújtásban: a nagyon sok pénz felajánlása vagy a szívből jövő, konkrét cselekedet?
- Teréz anya szerint a segítség a családban kezdődik. Mit jelent neked ez a mondat: „Menj haza, és szeresd a családod"?
- Mi az a helyi cél (az iskolában, a lakóhelyeden vagy a családban), amiért hajlandó lennél lemondani valamiről, hogy segíthess?

Rövid megosztást tartunk a kérdésekről. A hangsúly azon van, hogy a hivatás a mindennapi, apró tettekben is megnyilvánul.

REFLEXIÓ, KAPCSOLAT AZ ÉLETTEL

Időkeret, eszközök: 5 perc, tanári laptop, projektor a közös ima szövegének kivetítéséhez.
Hagyjuk most leülepedni mindazt, amit ma Teréz anya élete és döntései megmozgattak bennünk. A hivatás, mint látjuk is, egy olyan belső hívás, ami arra szólít, hogy a nehéz helyzetekben is kitartsunk a cselekvő szeretet mellett, mert a világot nem a nagy szavak, hanem a mindennapi, apró tettek változtatják meg.

Rövid kérdések a megosztásra:

- Ha egy szóval kellene jellemezned a Teréz anya által képviselt belső iránytűt, ami a szolgálat felé mutat, mi lenne az a szó?
- Ha Teréz anya egyetlen, egyszerű és radikális lépésre hívna téged a következő héten, hogy a szeretetben növekedj a saját környezetedben, mi lenne ez a lépés? (pl. odafordulás valakihez, önzetlen segítség).
- Téged mi érintett meg a leginkább Teréz anya életével kapcsolatban? Mi az, ami a leginkább megszólít?

Első változat
Közös záróima: a tanár és/vagy a diákok a saját szavaikkal megfogalmaznak egy elhatározást vagy kérést Isten felé, hogy segítsen nekik hűnek lenni a saját, még kibontakozóban lévő hivatásukhoz, különösen is az apró, szeretetteljes tettekben.

Második változat

Istenünk, te Kalkuttai Szent Teréz anyát arra hívtad, hogy a keresztben szomjazó Fiad szeretetére a legszegényebbek iránt való áldozatkész szeretettel válaszoljon. Közbenjárására add, hogy szenvedő testvéreinkben mi is Krisztust lássuk és szolgáljuk. Aki veled él és uralkodik a Szentlélekkel egységben, Isten mindörökkön örökké. Ámen.

MELLÉKLET

Kalkuttai Szent Teréz élete (magyarkurir.hu)

1. szakasz: Teréz anya gyermekkora és szerzetesi elhívása
Az albán nemzetiségű Teréz anya 1910-ben született Agnes Gonxha Bojaxhiu (ejtsd: Ányesz Gondzsa Bojadzsiu) néven Üszküb városában (ma Szkopje, Észak-Macedónia). Édesapja építési vállalkozó volt, édesanyja otthon nevelte három gyermeküket. Agnes kilencéves volt, amikor édesapja meghalt. Édesanyját a jótékony cselekedetek asszonyának nevezték, mivel a szegények megsegítését mindig kötelességének tartotta. Gyakran adott nekik alamizsnát és erre nevelte gyermekeit is. Ebben az időben jezsuiták működést vállaltak a kalkuttai főegyházmegyében. Egyikük leveleket írt a missziós lehetőségekről. Agnes egyike volt azoknak, akik önként jelentkeztek a bengáliai misszióba. Kapcsolatba került ezért a kalkuttai főegyházmegyében is szolgálatot végző írországi Loreto-nővérekkel. Agnes 1928-ban határozta el, hogy szerzetesként Istennek szenteli életét. Felvételét kérte az angolkisasszonyok írországi anyaházába. Hamarosan Indiába küldték, hogy megkezdje noviciátusát Dardzsilingben. Itt tett szerzetesi fogadalmat. A Teréz nevet Lisieux-i Kis Szent Teréz iránt érzett tiszteletből választotta. Döntését így indokolta meg: „Én azokat szeretem, akik egyszerűek, mint Lisieux-i Szent Teréz, Jézus kis virága. Őt választottam névadómnak, mert hétköznapi dolgokat tett nem hétköznapi szeretettel."

2. szakasz: szerzetes nővérként eltöltött évei és a belső hívás pillanata
Teréz anya földrajzot tanított a kalkuttai Szent Mária Iskolában, néhány évig az intézmény igazgatónője volt. Egyszer vonattal indult Dardzsilingbe, lelkigyakorlatra. Zsúfoltság volt, különösen ott, ahol a legszegényebbek utaztak. A kasztrendszer teljes, tragikus valójában mutatkozott meg előtte, és e szegények tülekedő, nyomorúságos tömegét látva hirtelen úgy érezte, nincs joga ahhoz a kényelemhez és békességhez, amit megkap a kolostorban. Tisztán észlelte Jézus hívását, hogy hagyja el a zárdát, és éljen a legszegényebbek között. Ez volt Teréz anya életében a „sugallat napja".

Ezt követően engedélyt kért elöljáróitól, hogy egyedül élhessen a zárdán kívül, és a kalkuttai nyomornegyedben dolgozhasson. Kérését Róma elé terjesztették, és XII. Piusz pápa jóváhagyta azt. 1948 augusztusában Teréz anya fehér szárba öltözött, kék szegéllyel, a vállán kereszttel. Ugyanebben az évben engedélyt kapott első nyomornegyedbeli iskolájának megnyitására.

3. szakasz: A Szeretet Misszionáriusai rend megalakulása és a szolgálat hitvallása
1950-ben jóváhagyták az új szerzetestársulatot, a Szeretet Misszionáriusait, amely

Kalkuttában alakult meg, és innen terjedt el egész Indiában, majd világszerte. Hitvallásuk szerint: „Mindenekelőtt szerzetesnővérek vagyunk, és nem szociális segítők, tanárok, ápolónők vagy orvosok. A különbség köztünk és a szociális gondozók között az, hogy ők valamit cselekszenek, mi pedig Valakinek. Jézust szolgáljuk a szegényekben. Minden, amit csinálunk, Jézusért van. Életünknek ez az értelme. A nap 24 órájában Jézust szolgáljuk."

A Szeretet Misszionáriusai szabad döntésükből a szegényeket szolgálják és munkájukért semmi pénzt nem fogadhatnak el. Teréz anya 1979-ben megkapta a Nobel-békedíjat is. Kérésére nem tartották meg az ilyenkor szokásos bankettet, az erre szánt összeget az éhezők kapták: „Nem tudnék venni belőle, és nyugodt lelkiismerettel megenni, amikor testvéreim közül annyian halnak éhen. Nekem egy darabka kenyér és egy pohár víz elegendő."

4. szakasz: A Nobel-békedíjtól a szentté avatásig

Teréz anyának a szegények sorsáról, illetve a gazdagok felelősségéről vallott nézetei II. János Pál pápa gondolkodásában is fontos helyet foglaltak el, ezért is szövődtek kivételes baráti szálak a szerzetesnővér és a pápa között.

Teréz anya 1997-ben halt meg. II. János Pál pápa avatta boldoggá 2003-ban, a szentek sorába pedig Ferenc pápa iktatta 2016-ban. Liturgikus emléknapja szeptember 5. A Szeretet Misszionáriusainak rendjéhez ma már több mint négyezer apáca és négyszáz szerzetes tartozik. Gyógyító-gondozó tevékenységüket hárommillió önkéntes segíti. Öt földrész csaknem százötven országában – köztük Magyarországon – vannak jelen, gondoskodnak a szegényekről, ápolják a betegeket, a legsúlyosabbakat, így a leprásokat is. Az alapítás óta eltelt ötven esztendő alatt Teréz anya és rendje kiterjesztette tevékenységét a világ minden országára és az „élet minden sebesültjére".

04

ERKÖLCSTAN

LELKIISMERET

A FOGLALKOZÁS BEMUTATÁSA

Az óra célja, hogy a diákok megismerjék a lelkiismeret fogalmát. A lelkiismeret megítéli, hogy az adott cselekedett jó vagy rossz. Ha a cselekedetet a lelkiismeret rossznak ítéli, akkor a tettet követően negatív érzéseket tapasztalunk: lelkiismeret-furdalás. Ha a lelkiismeret a cselekedetet helyesnek ítéli, akkor még a külső bírálat ellenére is megtapasztalhatjuk a tiszta lelkiismeretet.

A lelkiismeret azonban torzulhat. Az ember képes elhallgattatni a lelkiismeretét.

A foglalkozás során a lelkiismeret fenti működéseit egy-egy szentírási példán keresztül mutatjuk be. Ádám és Éva lelkiismeretfurdalását Bassano festménye alapján fedezzük fel.

A tiszta lelkiismeretet Jób példázza. A lelkiismeret elhallgattatását pedig Pilátus.

A jól ápolt lelkiismeret hozzásegíti az embert, hogy elsajátíthassa a megkülönböztetés művészetét. Már ne csak a jó és rossz között, hanem a jó és jobb között is különbséget tudjon tenni. Ez a készség pedig a hivatás megkülönböztetésének egyik alapja.

RÁHANGOLÁS, ÉRDEKLŐDÉS FELKELTÉSE

Időkeret, eszközök: 10 perc, projektor, Francesco & Jacobo Bassano: Isten megfedi Ádámot (1570) című festményének reprodukciója (wikipedia.org)

Kivetítjük Bassano: Isten megfeddi Ádámot (1570) című festményét.

Egyéni munkában a diák alaposan megnézi a festményt, majd összegyűjt minél több (de legalább öt) észrevételt a képpel kapcsolatban.

Négy fős csoportban szóforgó módszerrel megosztják egymással a megfigyeléseiket. Majd a csoport közösen megpróbálja kitalálni mi lehet a címe a festménynek.

Majd frontális kérdve-kifejtő módszerrel meghallgatunk néhány cím-javaslatot, majd a tanár elárulja a kép címét: "Isten megfedi Ádámot".

Hasonló módszerrel meghallgatunk néhány észrevételt a képpel kapcsolatban. A tanár moderálja, kérdéseivel segíti a munkát. Ha fontos észrevétel hangzik el a tanár megkérdezheti, hogy még melyik csoport gondolt hasonlóra.

Értékes észrevétel lehet:

- Ádám és Éva szégyene: elbújnak, megszeppentnek látszanak.
- Az Úr haragvó arca: az Istent távolinak és haragosnak észlelik a bűn elkövetése után.
- A festő nagyon részletesen ábrázolja a tájat, Isten szinte eltörpül, de az ősszülők is mellékalakoknak tűnnek inkább.
- A sötétség átsöpör a tájon. Közeledik Ádámhoz és Évához.
- Az állatok még békésen egymás mellett élnek, de már kezd megtörni a harmónia.

A bűn elkövetése után megjelenik a szégyenérzet, a valóság félelmetessé válik, a kapcsolatok sérülnek. Az ember lelkiismeret-furdalást érez.

A lelkiismeret-furdalással kapcsolatba hozható észrevételeket felírhatjuk a táblára.

Megjegyzés: A kép egyéni munkában is feldolgozható. Ebben az esetben kérdve kifejtő módszerrel gyűjthetjük össze a fontos információt.

IMPULZUS A TÉMÁVAL KAPCSOLATBAN

Időkeret, eszközök: 15 perc, reprodukciók kinyomtatva vagy elektronikusan:
William Blake: Jóbot megfeddik a barátai, 1805. (wikimedia.org)
Munkácsy Mihály: Jézus Pilátus előtt, 1881 (wikipedia.org)
Szentírási idézetek kinyomtatva: Jób 27,6; Mt 27,24.26. (melléklet)

Írjuk fel a táblára az alábbi fogalmakat: „tiszta lelkiismeret", „elnémított lelkiismeret".

A diákok párokba rendeződnek. Páronként kapnak egyet-egyet a reprodukcióból és a szentírási idézetekből.

Először a diákok egyéni munkában alaposan megnézik és tanulmányozza a képzőművészeti alkotást, valamint elolvassák a hozzá tartozó szöveget. Írásban válaszol az alábbi kérdésekre:

- Az adott személyre a tiszta lelkiismeret, vagy az elnémított lelkiismeret a jellemző?
- Hogyan ábrázolja a művész a tiszta lelkiismeretet/az elnémított lelkiismeretet? Megjelenik egyáltalán az ábrázoláson?
- Mit fejez ki a szereplő szeme, tekintete?

- A szövegekben hogyan jelenik meg a tiszta lelkiismeret/elnémított lelkiismeret?
- Mi a jellemzője a tiszta lelkiismeretnek/elnémított lelkiismeretnek?

Az egyéni feldolgozás után két pár kialakít egy négy fős munkacsoportot. Bemutatják a másiknak a saját festményüket, felolvassák a szöveget. 2-2 diák ismerteti, hogy mit gyűjtött össze a saját témájáról. Összehasonlítják a megállapításokat, és kiegészítik.

Majd választ keresnek arra a kérdésre, hogy mennyiben hasonlít és miben különbözik egymástól a lelkiismeret működésének ez a kétféle típusa.

Ha az idő engedi néhány szempontot közösen is meghallgatunk, osztályszinten is megvitatjuk.

Megjegyzés: Csupán a szentírási idézetek is alkalmas impulzust adhatnak. Hasonló munkamódszerrel dolgozhatjuk fel: először a diák egyéni munkában válaszol az alábbi kérdésekre, majd párokban megbeszélik, végül az értékes megjegyzéseket meghallgatjuk.

A kérdések:

- Jób és Pilátus nevéhez párosítsd a „tiszta lelkiismeret” és az „elnémított lelkiismeret” fogalmát.
- A szöveg alapján indokold a választásodat!
- Mi a jellemzője a tiszta lelkiismeretnek/elnémított lelkiismeretnek?

ÉRTELMEZÉS - A

Időkeret, eszközök: 10 perc, projektor, dia (Katolikus Egyház Katekizmusa, 1778. pont)

A Katolikus Egyház katekizmusa 1778. pontjának egy részletét kivetítjük:

„Az erkölcsi lelkiismeret az értelem ítélete, aminek segítségével az emberi személy fölismeri egy konkrét – következő, folyamatban lévő vagy már megtett – cselekedet erkölcsi minőségét.”

A szöveg alapján a diákok fejezzék ki a saját szavaikkal, hogyan viszonyul időben a lelkiismeret működése a cselekedethez képest?

Írjuk fel a három típust egymás mellé a táblára:

- Megelőző lelkiismeret
- Aktuális lelkiismeret
- Követő lelkiismeret

A diákok írjanak egy-egy szituációt mindhárom típusú működésre. Mindhárom esetben adjanak példát arra, amikor a cselekedetet elítéli a lelkiismeret, és arra is, amikor tiszta marad, vagy a lelkiismeret helyesli a tettet. Lehetőleg a saját tapasztalatból adjon példát.

Az egyéni munka után négyes csoportokban beszéljék meg a példákat. Plenárisan meghallgatunk néhány példát.

ÉRTELMEZÉS - B

Minden diák egyéni munkában dolgozza föl az A változat kérdéseit. Egyéni munkában írjanak példát. Osztályszinten meghallgatunk néhány példát és beszélgetünk róla. A példa legyen reális és releváns.

REFLEXIÓ, KAPCSOLAT AZ ÉLETTEL

Időtartam: 10 perc

Első változat: Írj egy imádságot, amelyben a jól működő lelkiismeretért imádkozol, amelyben arra kéred Istent, hogy a lelkiismereted szerint tudj dönteni. Ha érzel olyan területeket az életedben, ahol különösen rászorulsz a segítségre, akkor azt is belefoglalhatod az imádságba. Ha van olyan dolog, amivel kapcsolatban rossz a lelkiismereted, azt is feltárhatod Isten előtt.

Ezt az imádságot nem mutatjuk meg egymásnak.

Ha alkalmasnak látszik, akkor összehajtva összegyűjthetjük és meggyújthatjuk, ezen a módon is kifejezve, hogy az imádság Isten felé száll. Miközben a lapok égnek megfelelő kötött imát mondhatunk (pl. Miatyánk vagy a szentmise bűnbánati imádsága: Gyónom…).

Második változat: Egy diák mesélte, hogy amikor észrevette, hogy az osztálytársáról egy bántó mém terjedt, akkor ő is továbbküldte. Arra gondolt: „Nem én találtam ki, csak továbbküldtem. Nélkülem is mindenkihez eljutott volna. Így legalább megerősítettem a helyem a csapatban.”

Jellemezd a diák lelkiismeretének a működését!

Voltál már hasonló helyzetben? Írj példákat! Írd le, hogy hogyan lehetne ebben az esetben jól működő lelkiismerettel a helyes döntést meghozni.

Néhány példát érdemes meghallgatni és megbeszélni.

MELLÉKLET

Szentírási idézetek

Jób:
„Távol legyen tőlem, hogy nektek helyeseljek, ártatlanságomat nem adom fel holtig. Igazamhoz ragaszkodom, nem mondok le róla. Egyetlen napomért sem szégyenkezik szívem!” (Jób 27,5-6)

Pilátus:
„Pilátus látta, hogy nem megy semmire, sőt a zajongás még fokozódik is. Vizet hozatott, s a nép szeme láttára megmosta kezét: „Ennek az igaz embernek vére ontásában én ártatlan vagyok – mondta. – Ti lássátok! Akkor szabadon bocsátotta Barabást, Jézust pedig megostoroztatta, és átadta nekik, hogy feszítsék keresztre.” (Mt 27,24.26)

Kérdések:
Első változat:

- Az adott személyre a tiszta lelkiismeret vagy az elnémított lelkiismeret a jellemző?
- Hogyan ábrázolja a művész a tiszta lelkiismeretet/az elnémított lelkiismeretet? Megjelenik egyáltalán az ábrázoláson?
- Mit fejez ki a szereplő szeme, tekintete?
- A szövegekben hogyan jelenik meg a tiszta lelkiismeret/elnémított lelkiismeret?
- Mi a jellemzője a tiszta lelkiismeretnek/elnémított lelkiismeretnek?

Második változat:
Párosítsd össze a neveket a megfelelő fogalmakkal. A szöveg alapján indokold a válaszodat!

Jób	Elnémított lelkiismeret
Pilátus	Tiszta lelkiismeret

Mi a jellemzője a tiszta lelkiismeretnek/elnémított lelkiismeretnek?

DÖNTÉS

A FOGLALKOZÁS BEMUTATÁSA

A döntés alapfeltétele a szabadság. A döntés következménye lehet a szabadság növekedése, vagy beszűkülése. A helyes döntés elköteleződés a jó, a jobb mellett. Az órán a gazdag ifjú történetén keresztül vizsgáljuk meg a helyes döntés, a jobb melletti döntés feltételeit. Megértjük, hogy a jó döntésben az Isten iránti elköteleződés erősödik meg. A rossz döntés, pedig mindig magában foglal egy életellenes, Isten-ellenes tartalmat. A hivatástisztázás kulcsmomentuma a megfelelő életdöntés meghozatala. Ennek feltétele a hétköznapi helyes döntések begyakorlása, reflexiója.

RÁHANGOLÁS, ÉRDEKLŐDÉS FELKELTÉSE

Időkeret, eszközök: 10 perc

Első változat: Beszélgetés az osztállyal - Sakk-hasonlat

- Szerintetek kinek van nagyobb szabadsága a sakkban: a kezdőnek, a haladónak, vagy a mesternek?
- Hány lépést tart jónak és mennyit rossznak a kezdő játékos?
- A haladó játékos több vagy kevesebb lehetőséget lát rossznak? Hány lépés közül választhat?
- Mi a helyzet a mester szinten sakkozóval?
- Ki a szabadabb? Ki az eredményesebb?
- Mi korlátozza a döntést?

A sakkmester látja, hogy mit kell elkerülni. Megvan hozzá a tudása és a tapasztalata. Tudja, hogy mi a célja. Keresi a cél eléréséhez vezető legjobb utat. Kreatívan, szabadon.

A „szabadság valamitől” ezt jelenti: a rendetlen ragaszkodásoktól való megszabadulás.

A „szabadság valamire" ezt jelenti: nyitottság, nagylelkűség, Mária lelkületéhez hasonlóan: „Legyen nekem a te igéd szerint"(Lk 1,38).

Második változat: Játék - Átkelés a hídon

Időkeret, eszközök: 10 perc, hat szék, négy A4-es lap, az egyikre bomba van rajzolva. Két kis papírszelet sorsoláshoz: egyiken egy angyal, másikon egy ördög figura.

Cél: Átérni a hídon anélkül, hogy a rejtett bombára rálépnénk. Szereplők: angyal, ördög, vándor.

Elrendezés: hat széket leteszünk egymás mellé, hogy kényelmesen át lehessen lépni egyikről a másikra. A szélső székek jelentik a híd pillérét, a középső négy a híd testét. A híd testét alkotó székek alatt egy-egy A4-es lap fekszik. Az egyiknek a lefelé fordított oldalán egy bomba rajza rejtőzik.

A játék indulása előtt: kisorsoljuk, hogy a két segítő közül melyik az angyal, és melyik az ördög. Sem a nézők, sem a vándor nem tudja, hogy ki-kicsoda. A bomba elhelyezkedését csak az angyal és az ördög, valamint a játékmester ismeri.

A játék menete: az angyal meg akarja menteni a vándort, azaz segít neki, hogy ne lépjen a bombára. Az ördög éppen ellenkezőleg: igyekszik elérni, hogy a vándor a bombára lépjen.

A vándor a pillértől indul. A másik pillérre érkezik. Közben vagy a következő székre lép, vagy kihagy egyet, és a mellette lévő a második székre érkezik.

Minden lépés előtt az angyal és az ördög tanácsokkal látja el a vándort.

Ha a vándor átér anélkül, hogy a bombára lépett volna: nyer. Ha rálép a bombára: veszít.

A játék végén megkérdezzük az angyalt és az ördögöt: milyen volt ebben a szerepben lenni, mit éltek át. Milyen stratégiát választottak? Milyennek látták a vándort, a másikat?

Majd megkérdezzük a vándort, hogy milyen volt ebben a szerepben lenni? Hogy élte meg a döntés helyzeteket? Mit élt át az angyal és az ördög tevékenysége közben?

Érezte-e, hogy ki akar segíteni neki? Mi alapján döntött? Mi segített volna?

Játék változatok: bővíthető a pillérek száma. Hosszabb hídon több bomba is lehet.

Átalakíthatjuk a játékot, hogy a vándor egy plüssállat vagy egy kisebb figura legyen. A híd lehet a tanári asztal egy szakasza. Az asztal peremére ragasztott post-itek jelölik a pilléreket. Az egyik post-it ragacsos felére rajzolható a bomba. Ha a figura odaér, akkor fel lehet fedni.

Az osztályt négy részre oszthatjuk, és ezekben a kisebb csoportokban is játszható a játék. Ebben az esetben négy játékmesterre van szükség, négy diákot előre fel kell készíteni a szerepre. Ebben az esetben a kisebb csoportban több menetet játszhatnak. Érdemes osztályszintű reflexiót tartani.

Harmadik változat
Négyfős csoportokat alkotunk. Mindegyik csoportban közösen definiálják a szabadság fogalmát.

A csoportmunka után meghallgatjuk a definíciókat. Felírjuk a lényegüket a táblára az alábbiak szerint csoportosítva: szabadság valamire (jobbra), szabadság valamitől (balra). Beszélgetünk az osztállyal arról, hogy mit mond nekünk a fogalmak tapasztalt eloszlása.

IMPULZUS A TÉMÁVAL KAPCSOLATBAN

Időkeret, eszközök: 10 perc
Meghallgatjuk a gazdag ember történetét. Figyeljük az egyes szereplők motivációit. Mi a szándékuk? Hogyan viszonyulnak egymáshoz? Mi történik velük? Hogyan alakul a belső világuk?

„Amikor útnak indult, odasietett hozzá valaki, térdre borult előtte, és úgy kérdezte: „Jó Mester! Mit tegyek, hogy elnyerjem az örök életet?" „Miért mondasz engem jónak? – kérdezte Jézus. – Senki sem jó, csak egy: az Isten. Ismered a parancsokat: Ne ölj! Ne törj házasságot! Ne lopj! Ne tanúskodjál hamisan! Ne csalj! Tiszteld apádat és anyádat!" „Mester – válaszolta –, ezeket mind megtartottam kora ifjúságomtól fogva." Jézus ránézett és megkedvelte. „Valami hiányzik még belőled – mondta neki. – Menj, add el, amid van, oszd szét a szegények közt, és így kincsed lesz az égben, aztán gyere és kövess engem!" Ennek hallatára az elszomorodott, és leverten távozott, mert nagy vagyona volt." (Mk 10,17-22.)

A szöveg alapján válaszoljunk a kérdésekre:

- Máté evangéliuma gazdag ifjúnak nevezi a főszereplőt. A fenti szöveg azonban Márk evangéliumából való. Kiderül-e, hogy ifjúról van szó? Kiderül-e, hogy gazdag a főszereplő? (Ez a kérdés nem tartozik szorosan a tárgyhoz. Kihagyható.)

A szöveg nem beszél az ember életkoráról. Az ember azt mondja, hogy a parancsokat ifjúkora óta megtartja. A szöveg alapján inkább idősebb embernek tűnik. Csak az utolsó mondatban derül ki, hogy gazdag: „nagy vagyona volt".

- Hogyan viszonyul emberünk Jézushoz? Hogyan változik ez a viszony a beszélgetés során? Milyen a kapcsolatuk dinamikája?

Az ember tiszteli Jézust. Udvariasan szólítja meg. Bízik benne, hozzáfordul élete nagy kérdésével. Célja az örök élet elérése, és tudja, hogy ebben a kérdésben Jézushoz fordulhat. Jézus mesterként válaszol neki. A legfőbb parancsok betartására inti. Az ember talán kicsit csalódott. Hiszen ezeket megtartja. De

aztán Jézus olyat kér tőle, amire még nem áll készen. Még nem tudja elengedni a vagyonát. Elszomorodik és távozik.

- Hogyan viszonyul Jézus a gazdag emberhez? Ennek a viszonynak milyen a dinamikája?

Kezdetben visszautasítja az üres udvariassági szavakat. Felsorolja a parancsokat, amelyek megtartásán múlik az erkölcsös élet. Amikor látja, hogy az ember ennél többre vágyik, akkor megkedveli. Rámutat arra, hogy mi az, ami még távol tartja a céljától. De az ember nem tud lemondást vállani.

- Mire vágyik kezdetben az ember?

Az örök élet elérésére kérdez rá az elején az ember. Az ember bár helyes szabályok szerint éli az életét, mégis hiányzik neki valami. Nem tudja megfogalmazni pontosan, de többre vágyik.

- Mi akadályozza ennek a vágynak a beteljesülését?

Ragaszkodása a gazdagságához.

Minden diák egyéni munkában válaszol a kérdésekre. Ha alkalmasnak látszik párokban, vagy négyes csoportokban megvitatják a válaszaikat. Végül meghallgatunk közösen néhány saját választ.

Exkurzus a „Jó Mester" megszólításhoz (érdeklődőknek):
Agathosz (ἀγαθός): jó, helyes, tökéletes, értékes. Az ember ezt eredetileg udvariassági formulaként használja: „Jó Mester!". Jézus azonban azzal szembesíti, hogy a szavai sokkal többet mondannak annál, mint amit eredetileg gondolt. Jézus nem utasítja el a jelzőt, de rákérdez: tényleg az Isten jóságát, teljességét, tökéletességét tulajdonítod nekem? Az emberünk bár jószándékú, de nem jut el Jézus ilyen mélységű ismeretére, ezért nem is képes követni őt.

ÉRTELMEZÉS - A

Időkeret: 15 perc
Egyéni munka: Olvassuk most saját életünk evangéliumát!

- Szerinted egy mai fiatalt (barátodat, osztálytársadat) mi tart vissza attól, hogy megtegye azt, ami jó, amit helyesnek tart? Sorolj fel néhány példát!
- Ha az ismerős felnőtteket figyeled, náluk milyen belső ok akadályozza, hogy megtegyék azt, amit helyesnek tartanak?
- Van-e tapasztalatod arról, hogy valamilyen jó dologra vágysz, de annak az elérése belső akadályokba ütközik? Van a lelkedben valami, ami visszatart a helyes lépésektől?

Csoportmunka: Tartsatok egy rövid megosztást a csoportotokban. Válasszatok ki néhány gondolatot, amit megosztotok az osztállyal.

Osztály: Meghallgatunk néhány megosztást. Megvitatjuk.

ÉRTELMEZÉS - B

Időkeret, eszközök: 20 perc, a Gaudium et Spes 17. pontja

Egyéni feldolgozás, esszé írása:
Olvassuk el a II. Vatikáni Zsinat *Gaudium et Spes* kezdetű lelkipásztori konstitúciójának 17. pontját.

„Az ember azonban csak szabadon fordulhat a jó felé, mely szabadságot kortársaink nagyra értékelik és lázasan keresik; méltán. De gyakran visszaélnek vele: úgy tekintik mint kötetlenséget, hogy mindent megtehessenek, ami élvezetet okoz, még a rosszat is. Az igazi szabadság azonban az istenképiség nagy jele az emberben. Isten ugyanis az embert a saját döntésére akarta bízni, hogy a maga elhatározásából keresse Teremtőjét, és hozzá ragaszkodva, szabadon jusson el a teljes és boldog tökéletességre. Az ember méltósága tehát megköveteli, hogy tudatos és szabad választás alapján cselekedjék, tudniillik személyként, belső indítás és irányítás, ne pedig belső vak ösztön vagy merő külső kényszer hatására. E méltóságot akkor éri el az ember, ha kiszabadulva a szenvedélyek rabságából, a jó szabad választásával törekszik célja felé, az alkalmas eszközöket pedig hatékonyan és gondosan válogatja meg. Ezt az Istenre irányultságot a bűntől megsebzett emberi szabadság teljesen csak Isten segítő kegyelmével tudja megvalósítani.

De mindenkinek számot kell majd adnia saját életéről Isten ítélőszéke előtt, hogy jót vagy rosszat cselekedett-e.”

Kérdések:

- Mi szűkíti a döntési szabadságot a szöveg szerint?
- Mit jelent a szövegben a „belső vak ösztön”? Milyen példát tudnál adni?
- Mit jelent a szövegben a „merő külső kényszer”? Milyen példát tudnál adni?
- Mi segíti a döntési szabadságot?

Az egyéni munka után közösen megbeszéljük és feldolgozzuk a szöveget. Hangsúlyozzuk az örömelv veszélyét a valóságelvvel szemben. A keresztény döntés távlatokban, pontosabban az örök élet távlatában gondolkodik.

REFLEXIÓ, KAPCSOLAT AZ ÉLETTEL

Időkeret: 5 perc

Első változat

A diák egyéni munkában egymás után válaszol az alábbi kérdésekre:

- Jézus előtt állva te mit kérdeznél? „Mester, mit tegyek, hogy…?”
- Jézus mit válaszolna neked?

Jézus válasza lényegre mutató. Kivezet a komfortzónádból. Rámutat olyan belső akadályokra, amelyek a célod elérését gátolják.

Második változat

Elmeséljük a diákoknak *Szent Kevin és a sárkány* meséjét.

A legenda szerint a 6-7. századi Írországban élt Szent Kevin. Aki remete életet kezdett Glendalough mellett. Itt két tó található, az alsó és a felső tó. A felső tó egy barlangjánál (ami ma a Kevin ágya nevet viseli) telepedett le, és élte az imádságos remete életet. A tóban azonban egy sárkány lakott. A sárkány elrabolta a környező lakosok állatait, megölte az embereket, felperzselte a földeket, és még sok egyéb szörnyűséget művelt. Kevin azonban imádságával és szelídségével megszelídítette a sárkányt. A sárkány az alsó tóba költözött és szelíd, szolgálatkész életet élt ezentúl.

A sárkány az ösztönkésztetéseink szimbóluma lehet. A jó döntés nem legyőzni akarja, hanem megszelídíteni és integrálni. Írj magadnak egy imádságot a te sárkányod megszelídítéséért!

ERKÖLCSI LEJTŐ

A FOGLALKOZÁS BEMUTATÁSA

A tanóra célja, hogy a diákok megismerjék és megértsék az erkölcsi lejtő fokozatait:

1. Belső világ összezavarodása
2. Elfordulás a hiteles életet élő személyektől, családtagok, barátok. Torz értékrend szerint élők felé fordulás. Elfordulás a helyes értékrendtől, erkölcstől, hittől.

3. Életfegyelem lazulása. Időbeosztás szétesése. Testünkkel való bánásmód. Anyagi világgal való kapcsolat zavara.
4. Váltás igénye.
5. Pótlék. Belső üresség. Szerepe: eltakarni a belső káoszt, hamis vígaszt nyújt.
6. Önsajnálat, életuntság.
7. Törés.

Az egymást követő döntéseink vezethetnek a nagyobb belső szabadság, így a valódi önmagunk felé vagy azzal ellentétesen.

A tékozló fiú történetét tekintjük az erkölcsi lejtő mintatörténetének, és ezen keresztül mutatjuk be a lejtő lépcsőfokait, a valódi szabadság beszűkülésének folyamatát. Szembesülünk azzal, hogy miközben a lejtő jelenti a realitást, az azon lefelé haladó személy nem ezt a realitást látja, mert valami elrejti a szeme elől. Kapcsolatba hozzuk a tanultakat a diák tapasztalatával. Először az általa másokon tapasztalt példákon keresztül. Majd óvatosan a saját életén keresztül.

A hivatáskultúra fontos eleme a hivatás ápolása. A hivatást veszélyezteti, ha az életdöntésünkkel szembe mennek az aktuális döntéseink. A hivatás megtalálását veszélyezteti, ha az erkölcsi lejtőre lépve egyre távolabb kerülünk hiteles önmagunktól és beszűkül a szabadságunk. Az erkölcsi lejtő lépéseinek tudatosítása a hivatás ápolásának fontos eleme.

RÁHANGOLÁS, ÉRDEKLŐDÉS FELKELTÉSE

Időkeret, eszközök: 10 perc

Az alábbi történetet meséljük el az osztálynak. Adott pontokon megkérdezzük, hogy két lehetőség közül melyiket választják.

- Az osztályterem két (egymással szemközti) fala a két válasz. A diák odasétál ahhoz a falhoz, amelyiket választja.
- A helyén ülve mindenki kinyújtja a jobb kezét. A hüvelykujja fölfelé néz. Ha az egyiket választja, akkor az adott jelre jobbra, ha a másikat, akkor balra fordítja az ujját.
- A füzetébe leírja, hogy melyik választ gondolja. A végén kérdezünk rá. Esetleg előbb megbeszélhetik párban vagy négyes csoportokban.

A történet: Egy új, egymással már összeszokott társaságba kerülsz (tábor, edzés stb.).

Észreveszed, hogy időről időre elhangzik egy-egy belsős poén, amelyet nem igazán értesz, de hamar rájössz, hogy mindig ugyanaz a társatok a célpontja. Látod rajta, hogy inkább kényszeredetten vigyorog ilyenkor.

Mit teszel?

- Nem szólsz.

- Rákérdezel.

Egyszer csak te lettél a célpontja a poénnak. Rosszul esik. Mit teszel?

- Rákényszeríted magad, hogy nevess rajta.
- Jelzed, hogy ez neked sok.
- Hamarosan odajön hozzád, akit a többiek kipécéztek. Beszélgettek. Jófejnek, normálisnak tűnik.
- Távolságtartó vagy vele. Nem akarod, hogy a többiek azonosítsanak vele.
- Barátságos vagy vele.
- Valamivel később ismét olyan helyzet áll elő, ahol a poén a társatok ellen el szokott hangozni. A csapat egyig tagja odasúgja: gyerünk te jössz.
- Mondasz valami enyhén csípőset.
- Kihagyod.
- Otthon eszedbe jut az illető arca. Nem esett jól neki.
- Holnap odamegyek hozzá.
- Nem fontos.

Hol kezdtél el szerepet játszani? Hol döntöttél a csoport miatt? Mennyire tudtál önmagad maradni?

Mi a fontosabb, hogy bevegyen a csapat, vagy hogy önmagad legyél?

Megjegyzés: Az erkölcsi döntés jellemzőit be lehet mutatni a *Training Day* (2001) című filmmel. Ebben a thrillerben a kezdő nyomozót a korrupt öreg zsaru újabb és újabb döntési helyzet elé állítja. Ha hajlandó átlépni a szabályt, akkor vele dolgozhat, ha nem, akkor nem lesz nyomozó. A fiatal rendőr egyre több határt lép át. A végén már gyilkolnia kellene… Kemény film. De keményebb társasággal tanulságos a feldolgozása. Ha korábban látták, akkor itt lehet rá hivatkozni.

IMPULZUS A TÉMÁVAL KAPCSOLATBAN

Időkeret, eszközök: 10 perc

Felolvassuk a tékozló fiú történetét (Lk 15,11-24).

Elmondjuk (kivetítjük) a kérdéseket. Majd újra felolvassuk a történetet.

- Mi volt a fiú motivációja, amikor pénzt kért magának?
- Miért költözött el hazulról?
- Mi volt a motivációja a szertelen életnek, miért tékozolta el a pénzt?
- Milyen helyzetbe került?
- Hogy látta önmagát a végén? Hogy látta őt az apja?

Minden diák egyéni munkában átgondolja és a mellette ülővel megbeszéli. Meghallgatunk néhány választ, kapcsolódunk, megvitatjuk. Érdemes kiemelni, hogy szeretett fiúból utolsó szolgává lett a fiú. De az apja továbbra is szeretett fiúnak látja.

ÉRTELMEZÉS - A

Időkeret, eszközök: 20 perc, az A mellékletben található feladatlap megfelelő módon felszeletelve. Négy főnként egy sorozat.
Négyfős csoportokat alkotunk. A csoport megkapja a tékozló fiú történetének szövegét felszeletelve (Lk 15,11-24) és az erkölcsi lejtő lépéseit szintén külön lapokon. Feladatként a történet egyes szakaszai elé illesszük be címként az erkölcsi lejtő adott lépcsőjét. Írjanak indoklást az egyes lépésekhez.

A történet elemzése:
„Egy embernek volt két fia. A fiatalabbik egyszer így szólt apjához"

Belső zavar
„Apám, add ki nekem az örökség rám eső részét! Erre szétosztotta köztük vagyonát."

A fiú valamilyen hiányt él meg, amit a pénz segítségével akar betölteni.

Amikor valami hiányt tapasztalunk arra különböző válaszokat tudunk adni. Kérdés, hogy a választásunk a valódi önmagunk felé vezet minket, vagy eltávolít igazi önmagunktól.

Elfordulás az életadó kapcsolatoktól
„Nem sokkal ezután a fiatalabbik összeszedte mindenét, és elment egy távoli országba."

A történet végén kiderül, hogy szerető családban él, meglehetős jólétben. De ő elfordul azoktól, akik szeretik. Kiszakad az életadó kapcsolataiból. Mivel elszakad azoktól, akik szeretik, ezért nem kap többé visszajelzéseket, amelyek a helyes úton tarthatták volna. Vannak, akik a régi barátaiktól szakadnak el, mert visszatartják őket, amikor helytelen irányba indulnak. Szívük mélyén érzik, hogy nem jó irányba haladnak, ezért egyre kevésbé szívesen vannak olyanokkal, akik erre emlékeztetik őket.

Fegyelem lazulása
„...eltékozolta vagyonát."
A fiú a pénzét szórta el. Mások az idejüket pazarolják fölösleges dolgokra. Vannak, akik nem tudnak kitartani a céljuk mellett: figyelmüket, erejüket szórják szét.

Pótlék
„léha életet élve"
A fiú a belsejében fellépő hiányt különböző pótlékokkal próbálja kitölteni. Ma gyakori, a telefonfüggőség. Vannak olyanok is, akik különböző szerek fogyasz-

tásával próbálják kitölteni a bennük támadó űrt. Megint mások életveszélyes tevékenységekkel teszik kockára életüket stb.

Váltás igénye

„Amikor már mindenét elpazarolta, az országban nagy éhínség támadt, s nélkülözni kezdett. Erre elment, és elszegődött egy ottani gazdához. Az kiküldte a tanyájára a sertéseket őrizni. Örült volna, ha éhségét azzal az eledellel csillapíthatta volna, amit a sertések ettek, de még abból sem adtak neki."

Amikor valaki távolodik a valódi önmagától. Elkezdi érezni, hogy a pótlékok valójában nem elégítik ki a hiányt, sőt csak mélyítik. Ekkor váltani szeretne. De azt már fájdalommentesen nem lehet megtenni. Sokakat távol tart a váltástól annak az ára.

Önsajnálat

„Ekkor magába szállt: Apám házában a sok napszámos bővelkedik kenyérben – mondta –, én meg éhen halok itt."

Ebben az állapotban megjelenik az önsajnálat. De ha az illető nem vált, akkor az önsajnálat átalakulhat haraggá, vagy még erősebben a menekülésre, az élvezetekben való elmerülésbe hajszolja az illetőt. Egyre gyorsabban csúszik le az ember.

Törés, megtérés

„Útra kelek, hazamegyek apámhoz, és megvallom: »Apám, vétkeztem az ég ellen és teellened. Arra, hogy fiadnak nevezz, már nem vagyok méltó, csak béreseid közé fogadj be.«"

A fiú, amikor az élete teljesen összedőlt: hazamegy. Tudja, hogy már fiúként nem térhet haza, de még a béressorsot is jobbnak tartja a helyzeténél.

A fiatal szeretett fiúból utolsó megtűrt szolgává süllyed.

A csoportmunka után közösen ellenőrizzük a megoldást. Minden lépésnél megbeszéljük, hogy mik a jellemzői az adott lépcsőnek.

ÉRTELMEZÉS - B

Időkeret, eszközök: 15 perc, a B melléklet minden diák számára nyomtatva

Vetítsük ki a lejtő lépéseit. Egyéni munkára minden diák megkapja a 2. számú mellékletben található szöveget. A tékozló fiú történetében az egyes szakaszok elé odaírja az erkölcsi lejtő odaillő lépcsőfokát. Az előző változatban ismertetett szempontok szerint közösen megbeszéljük az egyes lépcsőfokokat, indoklással.

REFLEXIÓ, KAPCSOLAT AZ ÉLETTEL

Első változat
Időkeret, eszközök: 5 perc
Páros munka: Keress példát, hogy egy kortársad vagy egy felnőtt mitől indul el a lejtőn? Beszéljék meg, majd írjanak le három példát. Minden példához keressenek javaslatot, hogy barátként mit lehetne tenni, hogy segítsünk.

Második változat
Időkeret, eszközök: 10 perc, papír, rajzeszköz (pl. színes ceruza, toll, festék stb.)
Egyéni munka: Képzelj el egy kortársadat, aki elindul a lejtőn. Rajzolj képregényt a történetéből! A történet egy tetszőleges pontján ágazzon el a történet: a főszereplő abban a pontban másképp dönt, és nem halad tovább lefelé.

Harmadik változat
Időkeret: 5 perc
Egyéni munka: Írj egy kérő imádságot, amelyben egy olyan ismerősödért imádkozol, aki a lejtőn lefelé halad.

Negyedik változat
Időkeret: 5 perc
Páros munkában vitassátok meg: Miért nem látja a lejtőn lévő személy, hogy ott van?

MELLÉKLET

Kérdések:

1. Mi volt a fiú motivációja, amikor pénzt kért magának?
2. Miért költözött el hazulról?
3. Mi volt a motivációja a szertelen életnek, miért tékozolta el a pénzt?
4. Milyen helyzetbe került?
5. Hogy látta önmagát a végén? Hogy látta őt az apja?

A. melléklet
Az tékozló fiú történetét (Lk 15,11-24) a megfelelő helyeken elvágva 16 részre osztjuk. Minden csoport egy sorozatot kap.

1)
„Egy embernek volt két fia. A fiatalabbik egyszer így szólt apjához”
Belső zavar

2)
„Apám, add ki nekem az örökség rám eső részét! Erre szétosztotta köztük vagyonát.”
Elfordulás az életadó kapcsolatoktól

3)
„Nem sokkal ezután a fiatalabbik összeszedte mindenét, és elment egy távoli országba.”
Fegyelem lazulása

4)
„...eltékozolta vagyonát.”
Pótlék

5)
„léha életet élve”
Váltás igénye

6)
„Amikor már mindenét elpazarolta, az országban nagy éhínség támadt, s nélkülözni kezdett. Erre elment, és elszegődött egy ottani gazdához. Az kiküldte a tanyájára a sertéseket őrizni. Örült volna, ha éhségét azzal az eledellel csillapíthatta volna, amit a sertések ettek, de még abból sem adtak neki.”
Önsajnálat

7)
„Ekkor magába szállt: Apám házában a sok napszámos bővelkedik kenyérben – mondta –, én meg éhen halok itt.”
Törés, megtérés

8)
„Útra kelek, hazamegyek apámhoz, és megvallom: »Apám, vétkeztem az ég ellen és teellened. Arra, hogy fiadnak nevezz, már nem vagyok méltó, csak béreseid közé fogadj be.«”

B. melléklet
Feladat: A szakaszokat megelőző vonalra írd föl, hogy az erkölcsi lejtő mely fokát tartalmazza szerinted!
A választásodat indokold!

A tékozló fiú története (Lk 15,11-24)
„Egy embernek volt két fia. A fiatalabbik egyszer így szólt apjához”

_____

„Apám, add ki nekem az örökség rám eső részét! Erre szétosztotta köztük vagyonát.”

_____

„Nem sokkal ezután a fiatalabbik összeszedte mindenét, és elment egy távoli országba.”

_____

„...eltékozolta vagyonát.”

_____

„léha életet élve”

_____

„Amikor már mindenét elpazarolta, az országban nagy éhínség támadt, s nélkülözni kezdett. Erre elment, és elszegődött egy ottani gazdához. Az kiküldte a tanyájára a sertéseket őrizni. Örült volna, ha éhségét azzal az eledellel csillapíthatta volna, amit a sertések ettek, de még abból sem adtak neki.”

_____

„Ekkor magába szállt: Apám házában a sok napszámos bővelkedik kenyérben – mondta –, én meg éhen halok itt.”

_____

„Útra kelek, hazamegyek apámhoz, és megvallom: »Apám, vétkeztem az ég ellen és teellened. Arra, hogy fiadnak nevezz, már nem vagyok méltó, csak béreseid közé fogadj be.«”

ÉLETÁLLAPOTOK

A FOGLALKOZÁS BEMUTATÁSA

Az emberi élet második legfontosabb döntése az értékrendszer, a világnézet után az életállapot eldöntése. Minden ember szeretetre született. De hogy házasként, szerzetesként vagy papként éli meg valaki ezt az utat, az döntés kérdése. Fontos, hogy kialakuljon a diákokban ezen döntés fontosságának felismerése. Az alkalom célja, hogy megismerjék a diákok az egyes életállapotok sajátosságait, és megszülessen a nyitottság bennük a kérdésről való töprengésre.

A főáramú gondolkodásban a házasságra, a papi és szerzetesi életre gondolunk az életállapotok kifejezés alatt – ez a vázlat is e háromra koncentrál. Ugyanakkor fontos látni, hogy minden ember hivatása a szeretet. Vannak, akik életük egy szakaszában egyedülállóként élnek, nem feltétlenül választásból, hanem veszteségből, meg nem valósult vágyból vagy élethelyzetükből adódóan. Az ő életük is lehet teljes, értékes és mások felé ajándékká váló élet. Az Egyház nem tanítja azt, hogy az egyedülálló élet „kevesebb" lenne emberi vagy lelki értelemben. Inkább azt mondja, hogy az ember alapvető hivatása a szeretet, és ezt különböző életutakon lehet megélni.

RÁHANGOLÁS, ÉRDEKLŐDÉS FELKELTÉSE

Időkeret, eszközök: 5-10 perc, projektor és laptop a vetítéshez
Időkeret változó a választott módtól függően.

Első változat
Kiscsoportos megbeszélés 2 kérdés mentén 3 fős kiscsoportokban:

- Számolj be egy olyan családról, akik szerinted szépen élik a családi élet szeretetközösségét! Miért?

- Számolj be egy olyan papról, szerzetesről, apácáról, akit ismersz és számodra hiteles az életpéldája. Miért látod így?

Második változat
A házas életforma kezdetéről, a szerelemről, a csókról egy híres alkotást, Gustav Klimt *A csók* című művét wikimedia.org tekintjük meg. Mit árul el ez a festmény a családi életállapot alapjáról egy férfi és nő között? Mit fedeztek fel benne? (pl. egymás iránti lenyűgözöttséget, a másik „az én jobbik felem", aki kiegészít)

IMPULZUS A TÉMÁVAL KAPCSOLATBAN

Időkeret, eszközök: 10 perc, projektor és laptop a vetítéshez
Megnézünk közösen egy rövid részletet a szerzetesi életállapothoz kapcsolódóan: *A szerzetesi életforma kezdeteiről* (youtube.com, 2:45-7:14)

Tisztázzuk a szerzetességgel kapcsolatos alapvető kérdéseket, talán ez a legkevésbé ismert életforma a diákok körében: pl. három fogadalom (szegénység, tisztaság, engedelmesség), szabályozott közösségi élet (regula, elöljárók, kolostorok, rendházak), sajátos küldetés (tanítás, gyógyítás, imádság, evangelizáció).

ÉRTELMEZÉS – A

Időkeret, eszközök: 15-20 perc, laptop vagy papír
A diákokból 3 fős kiscsoportokat alakítunk: mindegyik csoport húz a különböző életállapotok közül: házas, szerzetes, pap

Minden csoport készítsen egy infografikát, amelyen az általuk húzott életállapot sajátosságait, értékeit és kihívásait jelenítik meg:

- Ez lehetséges digitális módon (AI-eszközök) vagy papíron megrajzolva az infografikát (ez időigényesebb).
- Mivel nem biztos, hogy jól ismerik a diákok az egyes életállapotokat hasznos, ha interneten is tudnak információt keresni a diákok a témáról, illetve jó, ha a tanár is mindvégig rendelkezésre áll a feladatnál.

Ezután megkérjük a csoportokat, hogy mutassák be az alkotásaikat. A tanár vezetésével közösen reflektálunk az egyes életállapotok sajátosságaira.

ÉRTELMEZÉS – B

Időkeret, eszközök: 15-20 perc
Felrajzolunk a táblára két olyan halmazábrát, amelyen három, egymást metsző halmaz jelenik meg a három életállapot szerint.

Az egyik ábrába az életállapotokra jellemző örömöket gyűjtjük össze a diákokkal együtt, a közös metszeteket is használva.

A másik ábrába ugyanígy az életállapotok nehézségeit gyűjtjük össze.

A Mellékletben található szövegrészletek szabadon beépíthetőek a foglalkozásba, ha fogalmi, tartalmi tisztázás szükséges.

REFLEXIÓ, KAPCSOLAT AZ ÉLETTEL

Időkeret, eszközök: 5-10 perc, minden diák kap egy A5-ös lapot
Osszuk ki a lapokat a diákoknak. Most arra kérjük őket, hogy gyűjtsék össze, hogy melyek azok az értékek, lehetőségek és örömök, amelyek a különböző életállapotokból fontosak számukra.

Ezután egy rövid csendet tartunk, Isten jelenlétébe helyezkedünk, és magunkban elé visszük mindazt, amit megfogalmaztunk a lapunkra.

Végül a tanár imádkozzon a saját szavaival vagy olvassa a következő fohászt:

Mennyei Atyánk, hálásak vagyunk azért, hogy olyan sokféle úton lehetőséget adsz a szeretet megélésére. Adj nekünk nyitott szívet, és önts belénk bátorságot, hogy megtaláljuk a saját utunkat, az elköteleződés számunkra legalkalmasabb módját. Ámen.

MELLÉKLET

Részletek (*A piarista rend konstitúciói és reguláí*, Budapest, Piarista Rend Magyar Tartománya, 2024. piarista.hu

A kalazanciusi küldetés

(1) A piarista szerzetescsalád alázatos és hálás lélekkel azt vallja magáról, hogy Istennek és Kalazanci Szent József szerencsés és merész vállalásának, kitartó türelmének műve. Kalazancius ugyanis a Szentlélek sugallatára egészen arra a szolgálatra szentelte magát, hogy főként a szegény gyerekeket a tudás és a hit szellemében keresztény nevelésben részesítse.

(8) Intézményünknek tehát az lesz a feladata, hogy a gyerekeket az elemi ismeretektől kezdve helyes olvasásra és írásra, számolásra és latin nyelvre, főleg pedig hívő életre és keresztény hitre tanítsa, és mindezt a lehető legnagyobb jártassággal tegye.

(12) Mi tehát az alapítói karizmának megfelelően Krisztus szeretetétől indíttatva, a piarista szerzetescsaládban szerzetesi fogadalommal szenteljük életünket testvéreink szolgálatára, és szent alapítónk példájára a gyerekek egész emberré nevelésén munkálkodunk.

Közösségi életünk

(30) Krisztus Lelke, aki állandóan velünk van, szeretetünket jóságos emberséggel járja át, úgyhogy kölcsönösen előzékeny tisztelettel vagyunk egymás iránt, testvéri szeretettel szeretjük, jóindulattal, megbocsátással, de kölcsönös figyelmeztetéssel is segítjük egymást.

(32) Igazi közösséget akkor alkotunk, ha komolyan törődünk testvéreink életkörülményeivel; ha részt veszünk a közösségi programokon és a közös imákon,

amelyeken Krisztus van közöttünk; ha buzgón bekapcsolódunk szerzetescsaládunknak azokba a megbeszéléseibe, amelyeken lelki életünk és apostoli munkánk megtervezéséről és javításáról van szó; végül, ha pontosan igazodunk ahhoz a napirendhez, amelyet a közösség előzőleg megállapított, és a nagyobb elöljáró tanácsával jóváhagyott.

(33) Különleges törődéssel és megkülönböztetett szeretettel karoljuk fel azokat, akik most csatlakoztak hozzánk, vagy akik egyéni nehézségekkel küszködnek, betegségben szenvednek, vagy éltesebb korúak. Végezetül pedig az életből eltávozottakat a Regulákban előírt közbenjáró könyörgéseinkkel segítjük az Úrban.

Közösség az imádságban

(40) Szavaival és példájával Üdvözítőnk arra tanított, hogy szüntelenül imádkoznunk kell. Ezért fáradhatatlanul ápolva az imádságos lelkületet és magát a tényleges imádságot arra irányítjuk egész életünket és egyházban végzett apostoli tevékenységünket, hogy egységbe összeforrva Istent dicsérjük.

(45) A szüntelen imádság révén, és azzal, hogy mindennapi tevékenységeink közben felidézzük Isten jelenlétét, hatékonyabban felkészülünk a szent liturgia ünneplésére, amelyben a legteljesebben valósul meg megszentelődésünk és Isten dicsőítése.

(46) Naponta részesülünk az Úr asztaláról, és az ősegyház példájára kitartunk Isten igéjének és a kenyértörésnek közösségében. Ezek építik fel a testvéri közösséget, amelynek sajátos jele az eucharisztia közösségi megünneplése. Az imaórák liturgiája révén – melynek végzése papok és diakónusok számára kötelező parancs – az egész napra kiterjesztjük és megőrizzük az Istennel és az emberekkel való közösség tudatát, amely az eucharisztikus áldozatból fakad.

A szerzetesi fogadalmak:

Tisztaság: (55) A mennyek országáért fogadalommal vállalt tisztaság evangéliumi tanácsa, amely az eljövendő világ jele és az osztatlan szív bőségesebb termékenységének forrása, magában foglalja a cölibátusban való teljes önmegtartóztatás kötelességét.

Szegénység: (63) Ha Krisztust követjük, aki noha gazdag volt, értünk szegénnyé lett, hogy szegénysége által mi gazdagok legyünk, szíves örömest osztozunk szegénységében, és az anyagiakkal való törődéstől mentesen és szabadon tanúbizonyságot teszünk arról, hogy egyedül Istenben bízva Isten országát minden földi kincsnél többre becsüljük, és önmagunkat egészen az emberek szolgálatára szenteljük. (71) A földi javakat abban a mértékben használjuk, amennyire szükségünk van rájuk szolgálatunk végzéséhez. Mindig törekedjünk arra, hogy intézményeink gyarapodjanak új pedagógiai eszközökkel és felszerelésekkel. Ezeket fordítsuk a szegények, a fiatalok és egész apostolkodásunk javára.

Engedelmesség: (76) Krisztus engedelmessége él bennünk, amikor hitben az

isteni gondviselésre bízzuk magunkat, és az önakaratunkról való lemondást Isten és testvéreink szolgálatára ajánljuk fel. Ezért szabad elhatározással vállaljuk a piarista életnek azt a sajátos formáját, amelyet Konstitúciónk tartalmaz és az egyház jóváhagyott. Az engedelmesség fogadalmával tehát alávetjük magunkat azoknak a rendelkezéseknek, amelyeket a Konstitúció értelmében az elöljárók adnak nekünk.

A HIVATÁS HÁRMAS CSENGÉSE

A FOGLALKOZÁS BEMUTATÁSA

Az óraterv kiindulópontja az élet értelmének a kérdése, a bevezető gyakorlatok segítenek megérteni, hogy miért fontos ezzel a kérdéssel törődni, és milyen nehézségei vannak ennek a keresésnek. Az óraterv központi része a napkeleti bölcsek történetére épül, amely a csillag képén keresztül szimbólumot nyújt a hivatás fogalmának értelmezéséhez, és a történet egyes mozzanatai pedig segítenek megvilágítani a hivatás keresésének, felfedezésének három szempontját, „csengését". Az óra utolsó részében a három megismert szempontra való személyes reflexió kerül előtérbe.

RÁHANGOLÁS, ÉRDEKLŐDÉS FELKELTÉSE

Időkeret, eszközök: 5-10 perc, vetítési lehetőség a két képpel a második változatnál

Első változat
Skálázás, az osztályterem két szemközti fala két végletet jelent. Az egyik falnál van az az állítás, hogy az életet alaposan meg kell tervezni, a célokat világosan meg kell fogalmazni így lehetünk boldogok hosszú távon, míg a másik falnál az az állítás van, hogy nincs szükség tervezésre, célok kijelölésére, inkább az adott pillanatban kell a lehető legjobb lehetőséget választani, az élet akkor lesz boldog, ha ilyen spontán. Arra kérjük a diákokat, hogy a két véglet között keressük meg a helyüket. Ezután megkérünk néhány diákot, hogy mondják el, hogy miért választották azt a helyet, mi a véleményük erről a témáról.

Második változat
A diákoknak mutatunk két képet (egy egyenes út és egy labirintus, lásd melléklet) és megkérdezzük őket, hogy szerintük melyikre hasonlít jobban az életünk útja. Ezután közösen összeszedjük a felmerülő szempontokat, és táblára fel is írjuk ezeket két oszlopba.

- Példák az egyenes útra: látszik a cél világosan, vannak kiszámítható mérföldkövek, tervezhető az előrehaladás, minden apró lépésnek van értelme
- Példák a labirintusra: nem mindig tudjuk épp hol vagyunk és merre tartunk, folyamatosan döntési helyzetekbe kerülünk, a célt elméletben ismerjük de a hozzá vezető út talányos, a keresés helyzete alapélmény

IMPULZUS A TÉMÁVAL KAPCSOLATBAN

Időkeret, eszközök: 10 perc
Idézzük fel a diákokkal a napkeleti bölcsek történetét (Mt 2,1-12): melyek a történetük fontos mozzanatai?

- Meglátnak egy új csillagot az égen.
- Elhatározzák, hogy útra kelnek, és felkutatják, hogy mit jelent ez az új csillag.
- Vándorlás a csillag után, keresés, van benne kitérő Heródes udvara felé is.
- Végül megtalálják jászolban fekvő csecsemőt, a Kisjézust, és hódolnak előtte.
- Ezután hazatértek övéikhez.

Ezen az órán azzal foglalkozunk, hogy mi a mi csillagunk, amit követhetünk, ami értelmet ad a vándorlásunknak, az életünknek, amiért érdemes viszontagságos utat is vállalni. Életünknek ezt a csillagát nevezzük itt hivatásnak.

A hivatás hármas csengéséről fogunk beszélni, mert ezek a "csengések" mind ugyanarról szólnak, csak más-más módon segítenek megközelíteni.

ÉRTELMEZÉS – A

Időkeret, eszközök: 15-20 perc, egy-egy szempont kinyomtatva minden csoportnál
A diákokat három-hat csoportra osztjuk, mindegyik csoport kap egy-egy szempontot:

Első csengés: talentumok, „amit jól tudok élni és tenni"
Milyen képességekre, adottságokra, tulajdonságokra volt szükségük a napkeleti bölcseknek az utazáshoz? (Pl. csillagászati ismeretek, kíváncsiság, kalandvágy, idegen nyelvek ismerete, kitartás stb.)

Második csengés: vágyak, „amit én akarok”
Milyen vágyak élhettek a szívükben, amelyek képesek voltak motivációt adni nekik az elinduláshoz? (Pl. belevágni egy érdekes utazásba barátokkal együtt, felfedezni valami igazán jelentőset, hozzájárulni a közösség életéhez a felfedezéssel stb.)

Harmadik csengés: megérintődés „amit tennem kell”
Vajon miért tartották fontosnak, hogy útnak induljanak? Miért térnek vissza a napkeleti bölcsek hazájukba? Mit visznek oda? Az utazásuk hogyan járul hozzá a saját népük boldogulásához? (Pl. hírül akarják vinni a felfedezésüket, azt szeretnék, hogy az ő népük is értesüljön a megváltó érkezéséről, meg akarják osztani az örömüket, az utazásuk tapasztalatait stb.)

Ezután az egyes csengéseken végighaladva, a tanár vezetésével plenárisan összegezzük a megállapításokat.

ÉRTELMEZÉS – B

Időkeret, eszközök: 15-20 perc, kivetítési lehetőség vagy tábla a szempontok és kérdések megjelenítéséhez, cetlik vagy post-itek minden diák számára

Kivetítjük, vagy felírjuk a táblára a hivatás hármas csengését a mellékelt kérdésekkel:

Első csengés: talentumok, „amit jól tudok élni és tenni”
Milyen képességekre, adottságokra, tulajdonságokra volt szükségük a napkeleti bölcseknek az utazáshoz?

Második csengés: vágyak, „amit én akarok”
Milyen vágyak élhettek a szívükben, amelyek képesek voltak motivációt adni nekik az elinduláshoz?

Harmadik csengés: megérintődés, „amit tennem kell”
Vajon miért tartották fontosnak, hogy útnak induljanak? Miért térnek vissza a napkeleti bölcsek hazájukba? Mit visznek oda? Az utazásuk hogyan járul hozzá a saját népük boldogulásához?

Ezután minden diáknak osztunk egy-egy kis lapot vagy post-itet. Arra kérjük őket, hogy mindenki válasszon egy „csengést”, és fogalmazzon meg egy választ a hozzá tartozó kérdésre. Ezután a post-iteket felragasztjuk a táblára a három szempont szerint, vagy ha lapokat használtunk, akkor ezeket három kupacban összegyűjtjük.

Ezután a tanár vagy egy diák felolvassa az egyes „csengésekhez” tartozó válaszokat, átbeszélik ezeket. Lehetséges megoldásokra példák az Értelmezés – A opciónál.

REFLEXIÓ, KAPCSOLAT AZ ÉLETTEL

Időkeret, eszközök: 5-10 perc, egy-egy A5-ös méretű lap minden diáknak a megadott kérdésekkel

Minden diáknak kézbe adjuk a mellékelt kérdéssort, és arra kérjük őket, hogy csendben próbálják meg felismerni a saját válaszaikat ezekre a kérdésekre.

Kérdéssor:

- Melyek a te sajátos talentumaid, képességeid, adottságaid? Mi az, amit igazán jól tudsz csinálni?
- Mi az, amire nem sajnálod az időt és energiát? Amiből nem akarsz kimaradni? Amiről álmodozol titokban?
- Mik azok a problémák, amik nem hagynak nyugodni? Mik azok a helyzetek, amikor úgy érzed, hogy tenned kellene valamit? Ami mellett nem tudsz, elmenni válasz nélkül?

Ha marad rá idő, akkor a diákok szabadon párt alkotva egymással is megoszthatják, hogy az egyéni csendjükben mit fogalmaztak meg a fenti kérdésekre.

Az órát rövid imával zárjuk:

Mennyei Atyánk, hálásak vagyunk neked, hogy sok talentummal ajándékoztál meg bennünket, mély vágyakat ültettél belénk, és érzékeny szívet adtál nekünk, hogy meglássuk a különféle szükségeket magunk körül. Segíts nekünk, hogy felfedezzük életünk csillagát, amely értelmet ad az utunknak, és amely vezethet bennünket igazi önmagunk felé. Ámen.

MELLÉKLET

A hivatás hármas csengése: Értelmezés A és B változathoz

Első csengés: talentumok, „amit jól tudok élni és tenni”
Milyen képességekre, adottságokra, tulajdonságokra volt szükségük a napkeleti bölcseknek az utazáshoz?

Második csengés: vágyak, „amit én akarok”
Milyen vágyak élhettek a szívükben, amelyek képesek voltak motivációt adni nekik az elinduláshoz?

Harmadik csengés: megérintődés, „amit tennem kell”
Vajon miért tartották fontosnak, hogy útnak induljanak? Miért térnek vissza a napkeleti bölcsek hazájukba? Mit visznek oda? Az utazásuk hogyan járul hozzá a saját népük boldogulásához?

Kérdéssor a személyes reflexióhoz:

- Melyek a te sajátos talentumaid, képességeid, adottságaid? Mi az, amit igazán jól tudsz csinálni?
- Mi az, amire nem sajnálod az időt és energiát? Amiből nem akarsz kimaradni? Amiről álmodozol titokban?
- Mik azok a problémák, amik nem hagynak nyugodni? Mik azok a helyzetek, amikor úgy érzed, hogy tenned kellene valamit? Ami mellett nem tudsz elmenni válasz nélkül?

05

DOGMATIKA

AZ EMBER TEREMTÉSE ÉS SZEMÉLYES MÉLTÓSÁGA

„Teremtsünk embert képmásunkra, magunkhoz hasonlóvá." (Ter 1,26)

A FOGLALKOZÁS BEMUTATÁSA

Ez az óraterv az ember teremtésének teológiáját és az emberi méltóság kérdését járja körül. Célja, hogy a diákok a biológiai tényeken túl felismerjék: minden ember Isten által teremtett, egyszeri és megismételhetetlen személy, aki halhatatlan lélekkel bír. A ráhangolódás választható módon (magzatfejlődés vagy ikrek/klónozás témájú videókkal) indítja el a gondolkodást az egyediségről. A fő részben a diákok három forrástípust (szentírási, szépirodalmi és katekizmusrészleteket) vetnek össze csoportos vagy egyéni munkában, arra keresve a választ, mit jelent Isten képmásának lenni. A foglalkozást közös ima zárja, amely segít személyes hálává formálni a létezés ajándékát a figyelmet a személyes hivatás felé irányítja.

RÁHANGOLÁS, ÉRDEKLŐDÉS FELKELTÉSE

Első változat

Időkeret, eszközök: 5-10 perc, mobiltelefon, projektor, hangszóró, videó (Miracle of Life, youtube.com)

Az első változatnál az óra bevezetéséhez lejátsszuk a *Miracle of Life* című videót, amely az emberi élet méhen belüli fejlődését mutatja be. Próbáljuk felhívni a figyelmet, hogy bár biológiailag minden emlős méhen belüli fejlődése hasonlóképpen zajlik, ennek ellenére az már a fogantatás pillanatában eldől, hogy a két ivarsejtből ember lesz.

Második változat

Időkeret, eszközök: 5-10 perc, mobiltelefon, projektor, hangszóró, videó (Twin vibes, different,), cikk (kutyabarat.hu)

Itt is két különböző módon tudjuk bevezetni az órát. Lejátszhatjuk a *Twin vibes, different* című videót az ikrek különböző viselkedéséről azonos helyzetekben. Ez is segít megérteni, hogy minden egyes ember egyedi létező. Vagy választhatjuk a rövid cikk elolvasását is, ami pedig arra hívja fel a figyelmet, hogy ha egy házi kedvencet klónoznak is, az nem ugyanaz az egyed lesz valójában, hiszen nem csak az örökítő anyag határozza meg az egyes egyedek viselkedését.

IMPULZUS A TÉMÁVAL KAPCSOLATBAN

Időkeret, eszközök: 10 perc, a mellékelt szövegrészletek kinyomtatva, felvágva

Három szöveg az ember teremtéséről. Minden szövegrészletet más-más diák olvas fel, majd a szövegek kiosztása után egyéni vagy kiscsoportos formában elkezdődik a szövegek értelmezése.

ÉRTELMEZÉS – A

Időkeret, eszközök: 15-20 perc, egy-egy feladatlap minden csoport számára.

Kérdések kiscsoportos feldolgozáshoz: 3 szöveg, 3 fős csoportban

1. Mi teszi az embert emberré? Miben különbözik az ember a többi teremtménytől a szövegek alapján? (irodalmi szövegek, Katolikus Egyház Katekizmusa)
2. Példaválaszok: átalakítja a természetet, megműveli, uralja, kitüntetett helye van a természetben, Isten képmása, szellemi természetű lelke van, nem csupán valami, hanem valaki, képes a Teremtővel kommunikálni, együttműködni, önuralomra, önismeretre képes, közösségben él.
3. Mit jelent az a szövegek alapján, hogy „minden egyes szellemi lelket Isten közvetlenül teremt”? (szentírási szakasz, Katolikus Egyház Katekizmusa)
4. Példaválaszok: az egyes ember létrejötténél Istennek is szerepe van, nem csak a biológia játszik szerepet az emberi személy foganásánál, az ember Istentől kapja a lelkét, nem a szülőktől, és ez a lélek halhatatlan, Isten ismer bennünket és gondolatai vannak, álma van minden egyes ember életéről.
5. Miben nyilvánul meg az egyes ember egyedisége, egyénisége? (irodalmi szövegek, szentírási szakasz)

6. Példaválaszok: minden egyes ember sajátos tulajdonságokkal rendelkezik, tud jót és rosszat tenni, Istennek mindenkire személyesen gondja van, az emberek különböznek bőrszínükben, nemzetiségükben, tulajdonságaikban, de azonos méltósággal rendelkeznek.

A csoportos munka után a tanár vezetésével plenáris megbeszélés kezdődik a kérdések mentén, amelyhez a csoportokból egy-egy személy kapcsolódik, kiemeli a közös munka lényegét. Nem az a fontos, hogy a kérdésekre teljes körű választ kapjunk, hanem az, hogy a szövegekből kiindulva rácsodálkozzon az osztály az ember egyediségére és Isten szerepére az emberi személy létrejöttével kapcsolatban.

ÉRTELMEZÉS – B

Időkeret, eszközök: 15-20 perc, egy feladatlap minden diák számára

Kérdések egyéni munkához: egy diák csak egy kérdéssel dolgozik az alábbiak közül, a tanár osztja be az osztályban, hogy ki melyikkel a szövegek alapján. A kérdéseket úgy osztja el a diákok között a tanár, hogy lehetőleg mindegyik kérdéssel foglalkozzon valaki.

1. Mi teszi az embert emberré? Miben különbözik az ember a többi teremtménytől a szövegek alapján? (irodalmi szövegek, Katolikus Egyház Katekizmusa)
2. Példaválaszok: átalakítja a természetet, megműveli, uralja, kitüntetett helye van a természetben, Isten képmása, szellemi természetű lelke van, nem csupán valami, hanem valaki, képes a Teremtővel kommunikálni, együttműködni, önuralomra, önismeretre képes, közösségben él.
3. Mit jelent az a szövegek alapján, hogy „minden egyes szellemi lelket Isten közvetlenül teremt”? (szentírási szakasz, Katolikus Egyház Katekizmusa)
4. Példaválaszok: az egyes ember létrejötténél Istennek is szerepe van, nem csak a biológia játszik szerepet az emberi személy foganásánál, az ember Istentől kapja a lelkét, nem a szülőktől, és ez a lélek halhatatlan, Isten ismer bennünket és gondolatai vannak, álma van minden egyes ember életéről.
5. Miben nyilvánul meg az egyes ember egyedisége, egyénisége? (irodalmi szövegek, szentírási szakasz)
6. Példaválaszok: minden egyes ember sajátos tulajdonságokkal rendelkezik, tud jót és rosszat tenni, Istennek mindenkire személyesen gondja van, az emberek különböznek bőrszínükben, nemzetiségükben, tulajdonságaikban, de azonos méltósággal rendelkeznek.

Az egyéni munka után a tanár vezetésével plenáris megbeszélés kezdődik a kérdések mentén. Nem az a lényeges, hogy a kérdésekre teljeskörű választ kap-

junk, hanem az, hogy a szövegekből kiindulva rácsodálkozzon az osztály az ember egyediségére és Isten szerepére az emberi személy létrejöttével kapcsolatban.

REFLEXIÓ, KAPCSOLAT AZ ÉLETTEL

Időkeret, eszközök: 5-10 perc

Isten mindenkit egyedinek teremtett, és sajátos tulajdonságokkal és képességekkel ruházott fel. Sokféle érzés lehet bennünk ezzel kapcsolatban, hála a jó tulajdonságainkért és akár bosszúság is a hiányainkért, rossz tulajdonságainkért.

Mindezt vigyük most be imádságba a diákokkal. Tartsunk egy rövid csendet, helyezkedjünk Isten jelenlétébe, és kérjük meg a diákokat, hogy mondják el magukban Istennek, hogy melyek azok a tulajdonságaik, amelyekért hálásak, és melyek azok, amelyeket nehéz hordozniuk. Az ima végén még kérhetjük azt a kegyelmet Istentől, mutassa meg nekünk, hogy milyen álmot álmodott rólunk, mire hív bennünket.

Fohász az óra végén

Köszönjük Urunk, hogy életet ajándékoztál nekünk, és mindannyiunkra személyesen gondoltál a létünk kezdetén. Köszönjük mindazt, amit kaptunk tőled, és az álmokat, amelyeket rólunk szőttél. Állj mellettünk, és segíts, hogy napról napra növekedni tudjunk és rólunk szőtt legszebb álmod teljesedjék be az életünkben. Ámen

MELLÉKLET

1. Szentírási részletek

Szentírási részlet a 139. zsoltárból
„Te alkottad veséimet,
anyám méhében te szőtted a testem.
Áldalak, amiért csodálatosan megalkottál,
és amiért csodálatos minden műved.
Lelkem ismered a legmélyéig,
létem soha nem volt rejtve előtted.
Amikor a homályban keletkeztem,
és a föld mélyén elindult életem,
szemed már látta tetteimet,
s könyvedben mind felírta őket.
Meghatároztad napjaimat,
mielőtt még egy is megjelent belőlük.
Terveid, Uram, felfoghatatlanok,
s milyen tömérdek a számuk!
Ha megszámlálnám:
több, mint a homokszem,
s ha végére érnék, az csak kezdet volna." (Zsolt 139, 13-18)

Szentírási részlet a Makkabeusok második könyvéből
„Nem tudom, hogyan öltöttetek testet méhemben. Nem én ajándékoztam nektek a lelket és az életet, nem én fűztem össze elemeiteket csodálatos módon, hanem a mindenség Teremtője, aki az emberiséget alkotta és létet adott mindennek." (2Makk 7,22-23)

2. Irodalmi szövegek

Vörösmarty Mihály: *Gondolatok a könyvtárban* (részlet)
„Hogy annyi elszánt lelkek fáradalma,
Oly fényes elmék a sár fiait
A sűlyedéstől meg nem mentheték!
Hogy még alig bír a föld egy zugot,
Egy kis virányt a puszta homokon
Hol legkelendőbb név az emberé,
Hol a teremtés ősi jogai

E névhez „ember!” advák örökűl –
Kivéve aki feketén született,
Mert azt baromnak tartják e dicsők
S az isten képét szíjjal ostorozzák.

Szophoklész: *Antigoné* (részlet)
„Sok van, mi csodálatos,
De az embernél nincs semmi csodálatosabb.
Ő az, ki a szürke
Tengeren átkel,
A téli viharban
Örvénylő habokon,
S Gaiát, a magasztos istennőt,
Zaklatja a meg megújulót
Évről évre az imbolygó ekevassal,
Fölszántva lovával a földet.”

3. Részlet a Katolikus Egyház Katekizmusából

Az emberi egyed, mivel Isten képmása, a személy méltóságával bír: nem csupán valami, hanem valaki. Képes arra, hogy megismerje önmagát, uralkodjék önmagán, szabadon ajándékozza magát és közösségre lépjen más személyekkel; és kegyelemből szövetségre hivatott a Teremtőjével, hogy hittel és szeretettel válaszoljon neki, amit helyette senki meg nem tehet (KEK 357).

Az Egyház tanítja, hogy minden egyes szellemi lelket Isten közvetlenül teremt – nem a szülők „hozzák elő” –; azt is tanítja, hogy a lélek halhatatlan; nem vész el, amikor a halálban elválik a testtől, és a végső föltámadásban újra egyesülni fog a testtel (KEK 366).

Feladatlap:

1. Mi teszi az embert emberré? Miben különbözik az ember a többi teremtménytől a szövegek alapján?
2. Mit jelent az a szövegek alapján, hogy „minden egyes szellemi lelket Isten közvetlenül teremt”?
3. Miben nyilvánul meg az egyes ember egyedisége, egyénisége?

A KAPCSOLATOKBAN FORMÁLÓDÓ EMBERI SZEMÉLY

„Nem jó az embernek egyedül lennie.” (Ter 2,18)

A FOGLALKOZÁS BEMUTATÁSA

Ez az óraterv az ember társas természetét járja körül, azt az alapvető igazságot megvilágítva, hogy személyünk másokkal való kapcsolatunkban formálódik. A foglalkozás két, látszólag távoli szöveg – a bibliai teremtéstörténet (Éva teremtése) és Mary Shelley *Frankenstein vagy a modern Prométheusz* című munka - párhuzamára épít. A diákok ezen keresztül ismerik fel, hogy a társ, a másik utáni vágy az emberi lét alapvető sajátossága. A fő részben a Frankenstein-szörny monológját vizsgálva tudatosul bennük, hogy az ember személyisége a másik emberrel való kapcsolódás során fejlődik, alakul. Az órát egy személyes reflexió zárja, ahol a tanulók egy „kapcsolati térkép” elkészítésével tudatosítják magukban, kik azok az emberek az életükben, akik feltétel nélkül elfogadják őket, és akik mellett önmaguk lehetnek.

RÁHANGOLÁS, ÉRDEKLŐDÉS FELKELTÉSE

Időkeret, eszközök: 10 perc, padonként egy-egy példány a két szövegrészletből (1., 2. sz. melléklet)
Két szöveggel vezetjük fel az órát. Az első Éva teremtésének az elbeszélése, a második szöveg Mary Shelley *Frankenstein vagy a modern Prométheusz* című művéből van. A két szövegrészletet a melléklet tartalmazza.

Első változat
A két szöveget a tanár vagy egy-egy diák az egész osztály előtt felolvassa. Ezután közösen megbeszéljük a tanár vezetésével, hogy mik a közös pontjai a két szövegnek, milyen alapvető emberi vágyat fogalmaznak meg.

Második változat
Páros munka a szövegekkel, a tanár padonként ad egy-egy példányt mind a két szövegrészletből. A diákok arra keresik a választ, hogy mik a közös pontjai a két szövegnek, milyen alapvető emberi vágyat fogalmaznak meg. Ezután az egész osztály előtt meghallgatunk néhány megoldást.

Lehetséges megoldások: az ember alapvető vágyakozása egy társra, a magányosság fájdalma. Olyan társra van szüksége az embernek, aki hasonló hozzá, akivel valami közös benne, mert ez a feltétele a megértésnek, az együttérzésnek.

IMPULZUS A TÉMÁVAL KAPCSOLATBAN

Időkeret, eszközök: 5 perc, szövegrészlet (3. sz. melléklet)
A mellékletben szereplő harmadik szövegrészlet felolvasása. Ezután kiscsoportban dolgoznak a diákok a szöveggel, vagy pedig egyénileg, majd plenárisan.

ÉRTELMEZÉS – A

Időkeret, eszközök: 15-20 perc, egy-egy feladatlap minden csoport számára (3. sz. melléklet)
Kérdések kiscsoportos feldolgozáshoz: harmadik szöveggel, 3-4 fős csoportban

1. Mi a lény gonoszságának az oka?
2. Példaválaszok: a külseje miatt viszolyognak tőle, senkitől sem kap szeretetet és elfogadást, mivel mindenki elutasító vele, ő is elutasít mindenkit, és gonosszá lesz. Magányos, nincs senkije.
3. Mire vágyik a lény?
4. Példaválaszok: szeretetre vágyik, elfogadásra, megértésre, szeretne jó lenni
5. Mitől, kitől reméli ezt?
6. Példaválaszok: egy olyan valakitől, aki hasonló hozzá, aki szereti őt, elfogadja, együttérez vele, aki elfogadja olyannak, amilyen.

A csoportos munka után a tanár vezetésével plenáris megbeszélés kezdődik a kérdések mentén, amelyhez a csoportokból egy-egy személy kapcsolódik, kiemeli a közös munka lényegét. Nem az a fontos, hogy a kérdésekre teljes körű

választ kapjunk, hanem az, hogy a szövegekből kiindulva rácsodálkozzon az osztály az ember egyediségére és Isten szerepére az emberi személy létrejöttével kapcsolatban.

ÉRTELMEZÉS – B

Időkeret, eszközök: 15-20 perc, egy feladatlap minden diák számára (3. sz. melléklet)

Kérdések egyéni munkához: minden diák kézbe kapja a feladatlapot, ami tartalmazza a szöveget és a hozzá tartozó kérdéseket.

1. Mi a lény gonoszságának az oka?
2. Példaválaszok: a külseje miatt viszolyognak tőle, senkitől sem kap szeretetet és elfogadást, mivel mindenki elutasító vele, ő is elutasít mindenkit, és gonosszá lesz. Magányos, nincs senkije.
3. Mire vágyik a lény?
4. Példaválaszok: szeretetre vágyik, elfogadásra, megértésre, szeretne jó lenni
5. Mitől, kitől reméli ezt?

Példaválaszok: egy olyan valakitől, aki hasonló hozzá, aki szereti őt, elfogadja, együttérez vele, aki elfogadja olyannak, amilyen.

Az egyéni munka után a tanár vezetésével plenáris megbeszélés kezdődik a kérdések mentén.

REFLEXIÓ, KAPCSOLAT AZ ÉLETTEL

Időkeret, eszközök: 15 perc, A4-es papírlap fejenként, íróeszköz

Minden diák kap egy A4-es méretű papírlapot. A papírlap közepére írja fel saját nevét. Ezután mindenki egy kapcsolati térképet rajzol (a személyek távolság jelzi a kapcsolat erősségét). Azokat tüntesse fel a rajzon, akik őt elfogadják, feltétel nélkül szeretik, akik mellett igazán önmaguk lehet, akik a legjobbat hozzák ki belőle.

Ezután a diákok jelöljék meg (bekarikázás/aláhúzás) azokat a személyeket, akikből ők hozzák ki a legjobbat, vagyis akikkel ebből a szempontból kölcsönös a viszonyuk.

Feladat a diákok számára: a lapjukon szereplő emberek közül egy valakit kérdezzenek meg a következő hittanóráig arról, hogy milyen jó tulajdonságokat, erősségeket látnak bennük, miben tartják őket tehetségesnek. Ezek a visszajelzések sokat tudnak segíteni abban, hogy megtaláljuk az utunkat, a hivatásunkat.

Záró fohász:

Köszönjük Urunk azokat, akik szeretnek bennünket, akik mellett igazán önmagunk lehetünk. Arra kérünk, hogy őrizd meg őket, és adj mellénk mindig ilyen társakat az életünk útján. Segíts nekünk, hogy mások számára mi is képesek legyünk szeretetünkkel megnyitni a szabadság terét. Ámen.

MELLÉKLET

1. Szentírási részlet a Teremtés második könyvéből
„Azután így szólt az Úristen: »Nem jó az embernek egyedül lennie. Alkotok neki segítőtársat, aki hozzá illő.« Az Úristen megteremtette még a földből a mező minden állatát, s az ég minden madarát. Az emberhez vezette őket, hogy lássa, milyen nevet ad nekik. Az lett a nevük, amit az ember adott nekik. Az ember tehát minden állatnak, az ég minden madarának és a mező minden vadjának nevet adott. De a maga számára az ember nem talált segítőtársat, aki hasonló lett volna hozzá. Ezért az Úristen álmot bocsátott az emberre, s mikor elaludt, kivette egyik oldalcsontját, s a helyét hússal töltötte ki. Azután az Úristen az emberből kivett oldalcsontból megalkotta az asszonyt, és az emberhez vezette. Az ember így szólt: „Ez már csont a csontomból és hús a húsomból. Asszony a neve, mivel a férfiből lett.” (Ter 2,18-23)

2. Mary Shelley: Frankenstein vagy a modern Prométheusz (mek.oszk.hu)
„Nem válhatunk el addig, míg meg nem ígéred, kívánságomnak eleget teszel. Egyedül vagyok, és nyomorult vagyok. Ember nem társul velem, s csak az a nő nem tagadja meg magát tőlem, aki maga is torz és iszonyú, akár magam. Nekem az kell, hogy az életem párja az én fajtám legyen, tökéletlen maga is, mint én. És e lényt neked kell megteremtened!”

3. Feladatlap szövegrészlet (Mary Shelley: *Frankenstein vagy a modern Prométheusz*) *és kérdések az értelmezéshez*

Az alábbiakban a Dr. Frankenstein által halottak testrészeiből megteremtett, öntudatra ébredt lény panaszát, kérését olvassuk Teremtőjéhez:

„...Fenyegetés helyett inkább vitába szállok veled. Azért vagyok gonosz, mert nyomorult vagyok. Hát nem kerül, nem gyűlöl az egész emberiség? [...] Ha csak egyvalaki is jóindulattal viseltetne irányomban, én százszorosan, ezerszeresen viszonoznám. Egyetlen lélek kedvéért békét kötnék az egész emberfajjal! [...] Csak annyit kérek tőled, légy józan és mértéktartó. Egy éppoly csúf teremtményt szeretnék, mint jómagam, csak más neműt [...] Ha nem köt semmi, és nem szeretek senkit, akkor gyűlölet és gonoszság a részem. De ha szeret valaki, ez semmivé teszi bűneim okát, s olyasvalakivé leszek, akinek a létezését sem veszi észre senki. Az én gonoszságom a rám kényszerített és utált magány gyermeke, de ha velem egyenlővel élek együtt, szükségszerűen támad föl bennem az erény. Akkor egy érző lény szeretetét érzem, s kötve tart a létezés és a történések lánca, amelyről most elszabadultam."

1. Mi a lény gonoszságának az oka?
2. Mire vágyik a lény?
3. Mitől, kitől reméli ezt?

„KI VAGYOK ÉN?”

A személyes identitás felfedezése

„Te vagy az én szeretett Fiam, benned telik kedvem.” (Mk 1,11)

A FOGLALKOZÁS BEMUTATÁSA

Ez az óraterv az identitáskeresés témakörét dolgozza fel. A foglalkozás célja, hogy a diákok a külső elvárások és a felvett szerepek mögött felfedezzék saját valódi énjüket, erősségeiket és vágyaikat. A ráhangolódás a társadalmi szerepek jelentőségének tisztázásával indul. A fő részben a „Ki vagyok én?” kérdést vizsgálják meg egy kettős tükörben: összevetik azt, ahogyan a környezetük látja őket, azzal, ahogyan ők definiálják önmagukat. Vagy egy jövőorientált írásbeli feladat (levél a jövőbeli énhez vagy motivációs levél) segítségével lépnek közel a diákok a fenti kérdéshez. Az órát egy vezetett ima zárja, amelyben a diákok azt keresik, hogy Isten milyennek látja őket.

RÁHANGOLÁS, ÉRDEKLŐDÉS FELKELTÉSE

Időkeret, eszközök: 5-10 perc, mobiltelefon a cikkolvasáshoz (Michaletzky Luca, a Ki vagyok én valójában? – Szerepeink fogságában*, Ridikul, 2018)*

Első változat
Mit nevezhetünk az életben betöltött szerepnek? A szerep normák, viselkedések és elvárások összessége. Véleményalkotás a szerepek fontosságáról, jelentőségéről, pozitív és negatív hatásairól párban, majd plenáris megosztással a *Ki vagyok én valójában? – Szerepeink fogságában* című cikk alapján.

Második változat
Hogyan különböztették meg az embereket régen, amikor még nem voltak vezetéknevek? (plenáris ötletelés)

Lehetséges megoldások: kinek a fia, mivel foglalkozik, külső és belső tulajdonságok, társadalomban betöltött szerep vagy tisztség

IMPULZUS A TÉMÁVAL KAPCSOLATBAN

Időkeret, eszközök: 10 perc, projektor, laptop, hangszóró, internet, videó (Abigél 4. rész, 1.13.30-végéig) videa.hu
Szabó Magda *Abigél* című regényében a szobor mögé rejtőzve Kőnig tanár úr megoldja nemcsak a diákok ügyes-bajos dolgait, de vigyáz a főszereplő Gina életére is. Ezt úgy tudja sikeresen végrehajtani, ha a világ előtt elrejti valódi személyiségét, és szerepet játszik. A jelenet felhívja a figyelmet, hogy nagyban különbözhet az ember saját természete attól, amit a világ feltételez rólunk, és elsősorban nem a szavaink, hanem a tetteink beszélnek arról, hogy kik is vagyunk valójában.

ÉRTELMEZÉS – A

Időkeret, eszközök: 15-20 perc, diákonként két-két A/6-os papírlap
Egyéni feladat: mindenki kap két papírlapot, mind a két lap tetejére felírjuk, hogy „Ki vagyok én?”

- Az elsőre azt írja fel, hogy szerinte hogyan látják őt mások, akár egy konkrét személy helyébe is beleképzelheti magát (pl. meghatározó tulajdonságok, képességek, adottságok, érdeklődés).
- A második papírlapra azt fogalmazza meg, hogy ő mit mondana saját magáról, ő hogyan válaszolná meg néhány mondatban ezt a nagyon is összetett kérdést.
- Beszélgetés kiscsoportban:
- Mi befolyásolja, hogy hogyan látnak bennünket mások? Kinek a szavára érdemes adni?
- Kik azok, akik igazán ismernek téged?
- Milyen jó tulajdonságaid, képességeid vannak? Milyen vágyak mozgatnak téged?

ÉRTELMEZÉS – B

Időkeret, eszközök: 15-20 perc, egy-egy A4-es papírlap diákonként
Hosszabb egyéni szövegalkotás a témában:

Első változat: levél írása a 10 évvel későbbi önmagának a következő szempontok szerint:

- Milyennek szeretnéd önmagadat látni tíz év múlva?
- Mit csinálsz, milyen tevékenységek töltik ki a napjaidat?
- Milyen tulajdonságaid, erősségeid lesznek?

Második változat: bemutatkozás és motivációs levél írása álmai munkájára, munkahelyére.

- Milyen fontos képességeid, adottságaid vannak, amelyeket kamatoztatni tudsz?
- Mi az, ami motivál, amivel szívesen foglalkozol, amivel szívesen töltesz időt?
- Hogyan kapcsolódsz másokhoz? Milyen erősségeid vannak a személyes kapcsolatokban (pl. türelmes meghallgatás, bátor kezdeményezés, mások lelkesítése…)?

A végén lehetőség szerint kerüljön sor páros megosztásra arról, ami megszületett a munka során.

REFLEXIÓ, KAPCSOLAT AZ ÉLETTEL

Időkeret, eszközök: 10-15 perc, szentírási részlet (melléklet), második változathoz diákonként egy-egy A/6-os lap
Szentírási rész feldolgozása: ebben a szentírási szakaszban (Mk 1,9–11) Jézus hallja az Atya szavát arról, hogy kicsoda. Ebben a jelenetben kinyilvánul Jézus identitása, hiszen az Atya az, aki a legjobban tudja, hogy kicsoda Jézus, és Ő az, aki bennünket is a legmélyebben ismer.

Első változat
Imádság Jézus megkeresztelkedésének jelenetével. Megkérjük a diákokat, hogy üljenek egyenesen, csendesedjenek el, és ekkor felolvassuk a szentírási szakaszt. Most arra kérjük őket, hogy csukják be a szemüket, és képzeljék magukat a Jordán partjára. Újra felolvassuk a szentírási szakaszt, és arra kérjük őket, hogy képzeljék bele magukat a történetbe, és hagyják, hogy megjelenjen a szemük előtt Jézus megkeresztelkedése. Ezután aki szeretné, elképzelheti, hogy belép ő is Jordánba,

és figyelje, hogy amikor feljön a vízből, mit mond neki az Atya, mind mond arról, hogy kicsoda ő. Ezután még egy rövid csendet hagyunk és arra kérjük a diákokat, hogy figyeljenek arra, hogy mi érkezik az Úrtól, kinek tartja őket az Isten.

Második változat
Egy-egy A6-os lapot adunk minden diáknak. Megkérjük a diákokat, hogy üljenek egyenesen, csendesedjenek el, és ekkor felolvassuk a szentírási szakaszt. Ezután arra kérjük őket, hogy figyeljenek egy kicsit befelé, és fogalmazzák meg a lapra, hogy szerintük Isten hogyan, milyennek látja őket, ők milyen szózatot kapnának Istentől.

MELLÉKLET

Szentírási szakasz Márk könyvéből
„Azokban a napokban történt, hogy eljött Jézus a galileai Názáretből, és megkeresztelteti magát Jánossal a Jordánban. Amikor feljött a vízből, látta, hogy megnyílik az ég, és a Lélek galamb alakjában leszáll rá. Szózat is hallatszott az égből: »Te vagy az én szeretett Fiam, benned telik kedvem.«” (Mk 1,9–11)

SZEMÉLYES KÜLDETÉS A SZERETET ÚTJÁN

„Aki meg akarja találni életét, elveszíti; aki azonban elveszíti értem életét, az megtalálja." (Mt 10,39)

A FOGLALKOZÁS BEMUTATÁSA

Ez az óraterv a személyes küldetés és a szolgáló szeretet összefüggéseit tárja fel. A foglalkozás arra a felismerésre vezet, hogy az élet mozaikdarabjai – legyenek azok sikerek vagy kudarcok – Isten szemében egy értelmes egésszé állnak össze, ahogy azt Mózes története vagy az Egyiptom hercege betétdala is szemlélteti. A fő részben Gisbert Greshake gondolatai alapján a diákok megértik: az emberi élet célja nem az öncélú boldogságkeresés, hanem az önátadás és a másokért vállalt szolgálat. Isten mindenkit egyedi karizmákkal hív meg arra, hogy társa legyen a szeretetben. A lezárás a konkrét cselekvésre ösztönöz: a tanulók számba veszik saját talentumaikat, és megfogalmazzák, hogyan tudnák azokat környezetük javára fordítani.

RÁHANGOLÁS, ÉRDEKLŐDÉS FELKELTÉSE

*Időkeret, eszközök: 10 perc, laptop és hangszóró, padonként egy-egy példány a dal szövegéből (1. sz. melléklet), videó (*Egyiptom hercege, *youtube.com)*

Első változat
Meghallgatjuk az *Egyiptom Hercege* című rajzfilm egyik betétdalát. A szöveget a mellékletben közöljük, ezt is osszuk ki a diákoknak. Kérdések a dal szövegének feldolgozásához:

- Milyen üzenetet hordoznak a dal versszakai?

Lehetséges megoldások:

  - Mindannyian egy nagy egész részei vagyunk.
  - A jelentéktelennek tűnő dolgok is válhatnak fontossá.
  - Amikor a helyünkre kerülünk, akkor értjük meg az életünk történéseit.
  - Mindenkinek megvan a szerepe a világban, nincs felesleges ember.

- Mit üzen a dal refrénje?

Lehetséges megoldások:

  - Isten az, aki egészében átlátja az életünket.
  - Isten olyan utakra hívhat, amilyeneket el sem tudunk még képzelni magunkról, Ő képes csodát tenni az életünkben, olyat is kihozni belőlünk, amit mi nem is látunk magunkban.
  - Bármi is történjen az ember életében, Istennél van tovább, Ő képes bármiből jót kihozni a végén.
  - Nem az számít, hogy másokhoz képest hogyan látjuk magunkat, hanem hogy Isten szemében kik vagyunk, Ő hogyan lát bennünket.

Második változat

Röviden elevenítsük föl Mózes életének eseményeit a születésétől egészen a meghívásáig.

- Feladat: gyűjtsük össze, hogy ezek az események hogyan járultak hozzá később ahhoz, hogy Izrael népét kivezesse Egyiptomból, a nép élére tudjon állni.
- Lehetséges megoldások:
  - Zsidó családban született: a zsidóság testvérként tekinthetett rá.
  - A fáraó udvarában nevelkedett: képes volt közvetíteni az egyiptomiak felé, megismerte egy nép vezetésének fogásait, ismerte a egyiptomi társadalmat.
  - Megöli az egyiptomi tisztviselőt, és menekülnie kell: alázatot tanul, az előző életének összeomlása megnyitja arra, hogy Isten hívását meghallja a pusztában.
  - Midián pusztájában pásztorkodik: megtanulja, hogyan lehet életben maradni a pusztában, megismeri a vidéket
- Konklúzió: az ember életének eseményei váratlanul nyerhetnek értelmet. Amikor az ember a helyére kerül, akkor hirtelen összeállnak az életének eseményei egy egésszé.

IMPULZUS A TÉMÁVAL KAPCSOLATBAN

Időkeret, eszközök: 5 perc, egy példány a szövegből (2. sz. melléklet)
Gisbert Greshake *Hallgatni a hívásra* cím kötetéből olvassunk fel egy rövid részletet.

ÉRTELMEZÉS – A

Időkeret, eszközök: 20 perc, egy-egy példány diákonként a szövegből és a hozzá tartozó kérdésekből (2. sz. melléklet)

Egyéni szövegfeldolgozás
Kérdések a szöveg értelmezéséhez:

1. Mit mutat meg az ember lényegének ősigazságáról a szerelem tapasztalata?
Lehetséges válaszok:
   - Az ember akkor lesz boldog, ha nemcsak a saját boldogságáról akar gondoskodni, hanem szeretetből odaadja magát a másiknak, és ezt kölcsönösen megteszik.
   - Az ember csak akkor tudja kibontakoztatni önmagát, ha kapcsolatba lép másokkal, szabadon odaadja önmagát (idejét, figyelmét, gondoskodását), és képes befogadni mások önajándékozását.
2. Mit jelent Isten társának lenni a szeretetben?
Lehetséges válaszok:
   - Az életünket, a képességeinket mások szolgálatába állítjuk, vagyis a szeretet mindig konkrét tettekben mutatkozik meg, amelyekkel a másik javát segítjük elő, vagyis a boldogságáért teszünk.
3. Miért van az, hogy mindenkit sajátos úton hív a szeretet megvalósítására az Isten?
Lehetséges válaszok:
   - Mert mindannyian egyediek vagyunk, sajátos képességekkel, adottságokkal, így különböző utakon tudunk kibontakozni.
   - Mert így kiegészítjük egymást, így válik az emberi közösség egy nagy egésszé, így tudjuk egymást kölcsönösen megajándékozni.

Plenáris összegzés a tanár vezetésével.

ÉRTELMEZÉS – B

Időkeret, eszközök: 20 perc, csoportonként egy-egy példány a szövegből és a hozzá tartozó kérdésből (2. sz. melléklet)
Csoportos szövegfeldolgozás. Mindegyik csoport egy-egy kérdésre keresi a választ a szöveg alapján, majd plenáris megosztás következik.

Kérdések a szöveg értelmezéséhez:

1. Mit mutat meg az ember lényegének ősigazságáról a szerelem tapasztalata?
Lehetséges válaszok:
   - Az ember akkor lesz boldog, ha nem csak a saját boldogságáról akar gondoskodni, hanem szeretetből odaadja magát a másiknak, és ezt kölcsönösen megteszik.
   - Az ember csak akkor tudja kibontakoztatni önmagát, ha kapcsolatba lép másokkal, szabadon odaadja önmagát (idejét, figyelmét, gondoskodását), és képes befogadni mások önajándékozását.

2. Mit jelent Isten társának lenni a szeretetben?
Lehetséges válaszok:
   - Az életünket, a képességeinket mások szolgálatába állítjuk, vagyis a szeretet mindig konkrét tettekben mutatkozik meg, amelyekkel a másik javát segítjük elő, vagyis a boldogságáért teszünk.
   -

3. Miért van az, hogy mindenkit sajátos úton hív a szeretet megvalósítására az Isten?
Lehetséges válaszok:
   - Mert mindannyian egyediek vagyunk, sajátos képességekkel, adottságokkal, így különböző utakon tudunk kibontakozni.
   - Mert így kiegészítjük egymást, így válik az emberi közösség egy nagy egésszé, így tudjuk egymást kölcsönösen megajándékozni.

REFLEXIÓ, KAPCSOLAT AZ ÉLETTEL

Időkeret, eszközök: 5-10 perc, A7-es lapocska/post-it
Egyéni feladat a diákoknak: melyek azok a képességeid, adottságaid, amelyeket mások szolgálatába tudnál állítani, amivel mások javát tudnád szolgálni?
(Párban is végezhető feladat, egymásnak is tudnak visszajelzést adni, ha a bizalmi szintet megfelelőnek tartjuk a csoportban.)

Ezután mindenki felírja egy kis lapra, hogy jelenleg, családja és barátai körében mik a szeretetnek azok a konkrét tettei, amelyeket meg tudna tenni, akár a mai naptól.

Ha alkalmas, ezeket a kis elhatározásokat imádság keretében egy meggyújtott gyertya mellé a tanári asztalra is kihelyezhetik az Úr segítségét kérve.

MELLÉKLET

1. Egyiptom hercege című rajzfilm dalszövege

A szőnyeg száz kicsi színes szál,
No de egy sem látja át,
Mint szövet válnak eggyé
Csak te láthatod a ritmusát!

És a kő mely fenn van a hegy ormán,
Lehet fontosabb talán,
Mint az ezer másik társa,
Kire ő büszkén feláll?

Nem tudhatod azt, hogy te mennyit érsz,
Mi munkák várnak rád?
Nem a sokaság, kihez mérd magad!
Hanem ahogy az Úr,
Ahogy az Úr a Mennyből lát!

Tenger kincs, hol a víz kéne,
Tán cseppnyi esőt sem ér!
És ha bárány látja juhászát,
Az több lehet egy hercegnél!

És ha elvész, oda minden pénz,
Ugye nem jön még a vég?
Hiszen csuda szép az élet,
Tehát újra kezdenéd!

Ó, hogy örül az, ki mint sokat ér
Más, hogy hasznos, vagy hogy árt
Hogy odaadón, vagy hogy önzőn él?
A felelet jő
De felelet annak jő, ki lát
Úgy, ahogy az Úr a Mennyből lát!

Hát mindenen szépen elosztozunk,
Pedig kevés már, mi van.
S ha nincsen semmid, fiam
Veled osztjuk annyian!

Ó, nem tudod, mit hoz a holnap majd,
Vajon trón jön-é, vagy lánc?
És bár nem tudod, hogy lépni kell,
Téged vár a tánc!
Látod téged vár a tánc!

Nem tudhatod azt, hogy ki mennyit ér,
Legyen szakács, vagy ács!
A szemnek nem elég csak a földi lét,
Fönn a menyben lát,
Ahogy az Úr,
Ahogy az Úr,
Ahogy az Úr a Mennyből lát!

2. Részletek Gisbert Greshake *Hallgatni a hívásra* című munkájából (Budapest, Jezsuita Kiadó, 2019., 11–12., 16.)

„Aki szeret, nem önmagának él, nem önmagát keresi, nem csak a saját boldogságáról akar gondoskodni. Mindent a másiktól vár (a másik pedig tőle). A szerelem egyfajta csere: mindkét fél odaadja és a másiktól visszakapja önmagát. Mindkettejük számára a másik jelenti az életet, a boldogságot, a beteljesülést.

Az ilyen és a hasonló emberi tapasztalatokban az ember lényegének ősigazságából mutatkozik meg valami: jóllehet az ember egyedülálló és öncélú személy, s szabadságából és önállóságából fakadó méltósággal rendelkezik, személylétét mégis csak akkor valósítja meg, ha relációnak tekinti azt, vagyis ha életét másokra irányuló vagy innen fakadó kapcsolatként éli meg – ha a Szentírás szavával »elveszíti az életét, hogy megnyerje azt« (vö. Mt 10,39). Annál szabadabb és önállóbb, minél inkább -szabadon! - a másikra irányulva elszakad önmagától,

odaadja önmagát és elfogadja az ebből fakadó kötöttségeket. [...] »Isten társakat akar, akik vele együtt szeretnek«, mondja Duns Scotus, a nagy ferences teológus. Egészen személyes módon tovább kell adnunk azt a szeretetet, amellyel Isten munkálkodik a világban. Az ember tehát azzal válaszol Isten hívására, hogy életét, képességeit mások szolgálatába állítja, önmagából kilépve a közösség boldogulását tartja szem előtt.

A küldetés konkrét formája és megvalósítása mindig egyénre szabott, személyes utat jelöl ki. Isten mindenkinek – ráadásul mindenkinek másképp! – sajátos karizmákat, tehetséget, képességeket ad feladatai teljesítéséhez, s ezeket kölcsönösen egymás szolgálatba kell állítanunk."

1. Mit mutat meg az ember lényegének ősigazságáról a szerelem tapasztalata?
2. Mit jelent Isten társának lenni a szeretetben?
3. Miért van az, hogy mindenkit sajátos úton hív a szeretet megvalósítására az Isten?

HIVATÁS A KÖZÖSSÉG SZOLGÁLATÁBAN

„Isten határozta meg minden egyes tag feladatát a testben, tetszése szerint." (1Kor 12,18)

A FOGLALKOZÁS BEMUTATÁSA

Ez az óraterv az egyéni hivatás és a közösségi szerepvállalás szoros kapcsolatát tárja fel. A cél, hogy a diákok felismerjék: minden munka válhat küldetéssé, és mindenki nélkülözhetetlen, egyedi része a közösségnek. A ráhangolódás során (Placid atya példája vagy szituációs játék) a kényszerű munka és a belső indíttatásból végzett hivatás különbségét tisztázzák. A teológiai alapot Szent Pál testhasonlata (1Kor 12) adja, amelyen keresztül a diákok szimbolikus testrészekkel (pl. „szem" – aki átlátja, „fül" – aki meghallgatja) azonosítják a közösségi szerepeket. A gyakorlati részben egymás és önmaguk erősségeinek megnevezésével kerülnek közelebb saját hivatásuk felismeréséhez, és annak közösségi vonatkozásához. A foglalkozást egy küldetésre indító ima zárja.

RÁHANGOLÁS, ÉRDEKLŐDÉS FELKELTÉSE

Időkeret, eszközök: 15 perc, projektor, laptop, hangszóró, videó

Első változat: megnézzük a Placid atya életéről szóló interjú néhány perces részletét (*Placid atya: Aki megjárta a gulágot*, youtube.com, 24.26–34.25 percig).

A videó közös értelmezése a csoport segítségével:

- Melyik történelmi korszakban járunk? (a második világháború után) Mi az

oka, hogy a szovjetek elfogják Placid atyát? (A kommunista hatalom egyházellenes volt, különösen is üldözte a fiatalok között dolgozó papokat)
- Hogyan fedezte föl a hivatását, a küldetését ebben a megváltozott helyzetben?
- Mi erősítette meg ebben az új szolgálatban?

Második változat: páros szerepjáték az osztállyal.
- Gyűjtsünk össze olyan foglalkozásokat, amelyekben konkrétan emberekkel lépnek kapcsolatba a dolgozók: pl. autószerelő, bolti eladó, fodrász, egészségügyi dolgozó, tanár, kormánytisztviselő, buszsofőr. Az alábbi videót megtekinthetjük (youtube.com)
- Ezután következik a szerepjáték: válasszunk ki a diákokkal egy foglalkozást. Kérjük két önként jelentkezőt, akik előadnak egy rövid párbeszédet úgy, hogy az adott foglalkozást végző személy csak terhes munkának tartja, ami csinál. Ezután két újabb önkéntes segítségével egy olyan párbeszédet is megnézünk, ahol az adott foglalkozást végző személy hivatásának tekinti, amit csinál, szívvel lélekkel beleadja magát.

IMPULZUS A TÉMÁVAL KAPCSOLATBAN

Időkeret, eszközök: 5 perc, szentírási szakasz nyomtatva vagy kivetítve (1. sz. melléklet)
Felolvassuk, kivetítjük vagy kézbe adjuk a diákoknak a mellékelt szentírási szakaszt, a korintusiakhoz írt levélből (1Kor 12,12-21, 27).

ÉRTELMEZÉS – A

Időkeret, eszközök: 20 perc, egy-egy példány padonként a szentírási szakaszból (1. sz. melléklet)

Első kör: közösen a csoporttal gyűjtsük össze, hogy milyen testrészek fordultak elő a fenti szentírási részben, majd próbáljuk meg megfogalmazni, hogy milyen belső tulajdonságokat fejezhetnek ezek ki.

Megoldási lehetőségek:
- Fej: vezető, kezdeményező, „a csapat esze”
- Kéz: kreatív, finom, ügyes, tettrekész
- Fül: figyelmes, meghallgat másokat
- Orr: aki észreveszi, ha baj van, aki követi a trendeket
- Szem: aki átlátja a dolgokat, aki észrevesz másokat, problémákat

- Láb: aki erős, aki hordoz másokat, aki nem fél a kétkezi munkától, viszi a többieket magával

Második kör: a közösség milyen kihívását említi Szent Pál ebben a részletben? (Pl. a tagok együttműködése, egymás megbecsülése, mindannyian függünk egymástól, egymás nélkül életképtelenek vagyunk.)

Harmadik kör: mi az, ami közösséggé tehet egy csapat embert? (Pl. közös eredet, mint a keresztség, a közös cél, mint az Isten országa, de kereshetünk más példákat is)

ÉRTELMEZÉS – B

Időkeret, eszközök: 20 perc, diákonként egy feladatlap (2. sz. melléklet)
Minden diák kap egy lapot, ami egy embert ábrázol.
Egyéni feladat: az egyes testrészek sajátos tulajdonságokat jelenítenek meg, gyűjtse össze minden diák a saját lapjára, hogy szerinte az osztályból kik töltik be ezeket a szerepeket.

Három-négy fős kiscsoportokban, amelyeket ők választanak, beszéljék át egymással az előző feladat eredményét.

Ezután a csoportok beszéljék meg, hogy mi kell ahhoz, hogy egy közösség tagjai jól tudjanak együtt dolgozni? (Pl. a közös eredet, a közös cél, egymás elfogadása, szimpátia stb.)

REFLEXIÓ, KAPCSOLAT AZ ÉLETTEL

Időkeret, eszközök: 10 perc, Szentírás a tanárnak
Egyéni időben gondoljuk végig az alábbi kérdéseket: te melyik testrész vagy vagy tudnál lenni akár a családodban, akár az osztályközösségben, vagy más közösségben, ahová tartozol? Miért?

Rövid szentírási rész felolvasása:
„Ezek után az Úr kiválasztott más hetvenkettőt, és elküldte őket kettesével maga előtt minden városba és helységbe, ahová menni készült. Így szólt hozzájuk: »Az aratnivaló sok, de a munkás kevés. Kérjétek hát az aratás urát, küldjön munkásokat az aratásra. Gyógyítsátok meg ott a betegeket s hirdessétek: Közel van hozzátok az Isten országa!«” (Lk 10,1-2, 9)

Egyéni csendben figyeljünk arra, Jézus hová küld engem, vajon milyen feladatot szán nekem a közösségeimben, ebben a teremtett világban.

Záró fohász:

Köszönjük Urunk, hogy egyedinek teremtettél minket, hogy társakat adtál mellénk, és arra hívtál, hogy közösséget alkossunk másokkal. Állj mellettünk, hogy soha ne kételkedjünk értékességünkben, és felfedezzük az utunkat, amelyen legjobban kibontakozhatnak képességeink és amelyen leginkább mások javára lehetünk. Ámen.

MELLÉKLET

1. Szentírási részlet a korintusiakhoz írt első levélből

A test ugyan egy, de sok tagja van, a testnek ez a sok tagja azonban mégis egy test. Így Krisztus is. Mi ugyanis mindnyájan egy Lélekben egy testté lettünk a keresztséggel: akár zsidók, akár pogányok, akár rabszolgák, akár szabadok. Mindannyiunkat egy Lélek itatott át. Mert a test nem egyetlen tagból áll, hanem sokból. Ha a láb azt mondaná is: „Nem vagyok kéz, tehát nem tartozom a testhez", azért a testhez tartozik. Ha pedig a fül azt mondaná: „Nem vagyok szem, tehát nem tartozom a testhez", azért a testhez tartozik. Ha a test csupa szem volna, hol maradna a hallás? Ha meg csupa hallás, hol volna a szaglás? Isten határozta meg minden egyes tag feladatát a testben, tetszése szerint. Ha valamennyi egy tag volna, hol volna a test? Így azonban sok a tag, de a test csak egy. A szem nem mondhatja a kéznek: „Nincs rád szükségem" vagy a fej a lábnak: „Nincs rád szükségem." [...] Ti Krisztusnak teste vagytok, s egyenként tagjai. (1Kor 12,12-21, 27)

2. Feladatlap a test képével:

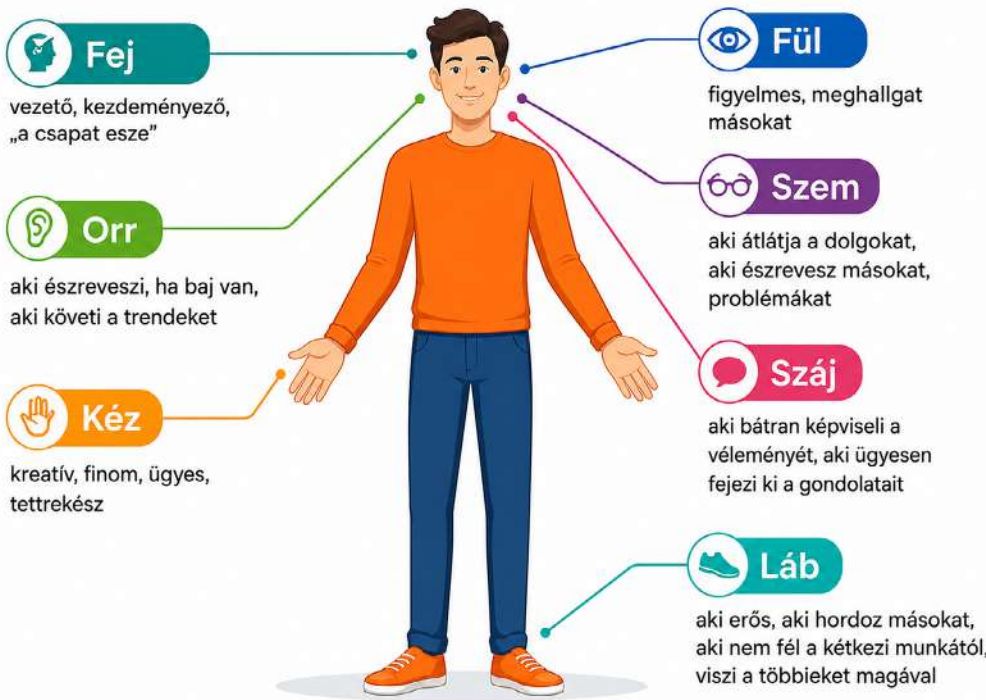

06

ALAPVETŐ HITTAN

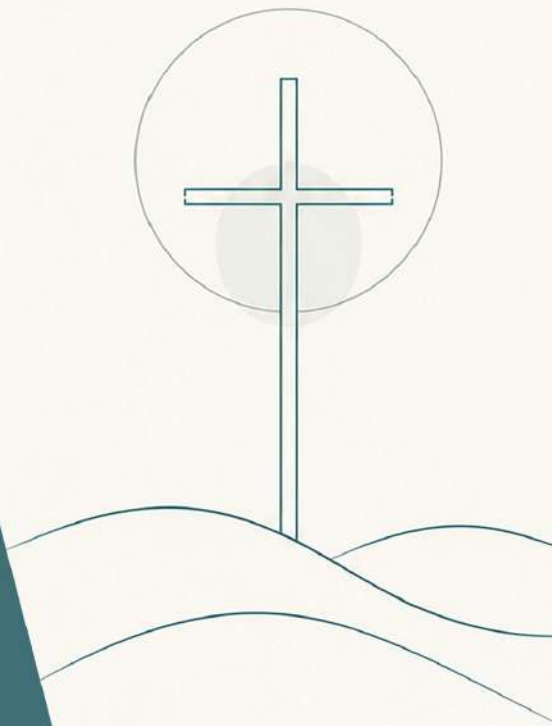

AZ EGYHÁZ TÁRSADALMI TANÍTÁSA

A magántulajdon és a javak egyetemes rendeltetése

A FOGLALKOZÁS BEMUTATÁSA

Az óra elsődleges célja, hogy a diákokat megismertesse a katolikus egyház társadalmi tanításának egyik kiemelt témájával. A magántulajdon kérdése, illetve a közös társadalmi javak felhasználására vonatkozóan az elmúlt évtizedben fontos tanítóhivatali dokumentumok születtek, amelyek azt is jelzik, hogy a fundamentális teológia új hangsúlyai az egyház társadalmi tanításában jelennek meg. Az óra célja a diákok keresztény szolidaritáson alapuló kritikus gondolkodásnak elősegítése az egyház társadalmi tanításának fényében. Végül a diákok meghívást kapnak arra is, hogy személyes terveikkel is összevessék az órán tanultakat.

Az egyház társadalmi tanítása nem pusztán véleménykérdés, hanem eligazítás az életre és hivatásforma. Az óra célja annak felismerése, hogy a javakhoz, munkához és társadalmi igazságossághoz való viszonyunk nemcsak vélemény, hanem hivatásbeli döntés kérdése is.

RÁHANGOLÁS, ÉRDEKLŐDÉS FELKELTÉSE

Időkeret, eszközök: 5 perc

Első változat
Keressetek történeteket a közelmúltból (személyes élmény, hírek, olvasmány, film) amelyekben megnyilvánultak az alábbiak:

- az emberi méltóság tisztelete vagy ennek hiánya
- szolidaritás vagy ennek hiánya
- szubszidiaritás[4] vagy ennek hiánya
- a közjó szolgálata, a közérdek magánérdek elé helyezése vagy ennek fordítottja
- igazságosság vagy ennek hiánya

Kérdés: Ezekben a helyzetekben szerintetek az emberek csak reagáltak, vagy egy belső meggyőződés (belső elköteleződés, hivatás) szerint cselekedtek?

Második változat

Pontozd 0-10-ig, szerinted mennyire jellemző a mai magyar társadalomra az alábbi értékek megbecsülése! Konkrét példával igyekezz alátámasztani a véleményedet! *(Keressünk közösen példákat!)*

- az emberi méltóság tisztelete
- szolidaritás
- szubszidiaritás
- a közjó szolgálata, a közérdek magánérdek elé helyezése
- igazságosság

IMPULZUS ÉS ÉRTELMEZÉS - A

Időkeret, eszközök: 15 perc, melléklet nyomtatva vagy kivetítve (1. sz. melléklet)

Tények, adatok ismertetése (5 perc):

Elsősorban ne véleményezzük, inkább ismerkedjünk az alábbiakkal. Kérdésként felvethetjük: Mit gondoltok, a világ szegényebb 50%-a a globális vagyon mekkora részét birtokolja?

- Az 1980-as évek óta világszerte, így Európában is folyamatosan nőnek a jövedelmi és vagyoni egyenlőtlenségek: az elmúlt tíz évben megtermelt új vagyon felét a leggazdagabb egy százalék szerezte meg; a milliárdosok összvagyona naponta 2,7 milliárd dollárral nő, a világ lakosságának 60%-a pedig ugyanezen idő alatt szegényebbé vált.
- A világ leggazdagabb 1%-a a globális vagyon 59%-át birtokolja.
- A világ szegényebb 50%-a a globális vagyon 2%-án osztozik.
- A világ leggazdagabb régiója Észak-Amerika, átlagosan kb. 150.000 eurós

[4] Szubszidiaritás: a döntéseket és a feladatok végrehajtását a lehető legalacsonyabb, az érintettekhez legközelebbi szinten kell megvalósítani. A magasabb szintű szerv (pl. állam, EU) csak akkor avatkozik be, ha az alacsonyabb szint (pl. önkormányzat, egyén) képtelen a feladat ellátására

egy főre jutó vagyonnal, a legszegényebb Latin-Amerika, ahol az egy főre jutó átlagos vagyon kb. 2800 euró.
- A világ dollármilliárdosaira kivetett 5 százalékos vagyonadó évente 1,7 billió dollár adóbevételt termelhetne, ami elegendő lenne kétmilliárd ember kiemelésére a szegénységből.

(További adatok: World Inequality Report, 2024, wid.world)

Reflexiós kérdés: Mit gondoltok, ha ezek az adatok igazak, az elhangzottak fényében most milyen hivatásokra van szükség a világban? (A cél, hogy a különféle ínségekről ne pusztán a tény szintjén beszélgessünk, hanem láttassuk a kapcsolatot: nehézség, probléma és meghívás, válasz, hivatásszükséglet között.)

Szövegrészletek feldolgozása: Szentírás, *Rerum novarum* (10 perc)

Munkamódszer: egyéni munka, majd frontális megbeszélés. A feladat nyomtatható formában a mellékletek között elérhető (1. sz. melléklet).

Hasonlítsd össze az alábbi szövegeket a Szentírásból és a *Rerum novarum* című 1891-es pápai enciklikából! Keress lehetséges magyarázatokat és feloldást a látszólagos ellentmondásokra! Milyen értékek mellett, minek a védelmében, illetve mi ellen érvelnek? Mi a közös bennük?

Bármelyik szöveggel is dolgozunk, mindenképpen beszélgessünk a csoporttal az alábbi kérdésről: Mit gondoltok, ha komolyan vesszük ezeket a szövegeket, akkor milyen életformák vagy hivatások következnek belőlük? Milyen emberré kell válni ahhoz, hogy ezek a gondolatok megvalósuljanak?

Szövegek nyomtatható formában a mellékletek között.

IMPULZUS ÉS ÉRTELMEZÉS – B

Időkeret, eszközök: 20 perc, melléklet nyomtatva vagy kivetítve (2. sz. melléklet)

Szövegrészletek feldolgozása: Fratelli tutti, Laudato si' (20 perc)

Az óraterv alternatív feladatokat javasol, aszerint, hogy az enciklikák gondolataival inkább kritikus (első változat) vagy inkább elfogadó (második változat) osztállyal van dolgunk. A feladatok nyomtatható és a diákoknak kézbe adható változatban a dokumentum végén szerepelnek.

Az alábbi szövegrészletek Ferenc pápa *Fratelli tutti* (2021) és *Laudato si'* (2015) kezdetű enciklikáiból valók. Olvassátok el a szövegeket, majd oldjátok meg a feladatokat! Szövegek nyomtatható formában a mellékletek között.

Első változat

Munkamódszer: egyéni, majd csoportos és plenáris megbeszélés

Amennyiben ezt a feladatot választjuk, maradjon legalább öt perc az óra végén

arra, hogy közösen szülessenek konkrét és reális javaslatok a két pápai enciklika gondolatainak gyakorlatba ültetésére, illetve a gondolatok szélesebb körben való képviseletére! Enélkül a gondolatok kritikája maradhat hangsúlyos, a lehetséges megvalósulás elképzelése nélkül.

Felezzük el az osztályt (ülésrend szerint)! Mindenki egyénileg alkosson két érvet, az osztály fele az itt idézett gondolatok ellen, másik fele a gondolatok mellett! (3 perc)

1. Négyfős csoportokban osszák meg és röviden vitassák meg az érveiket, majd (a nyolcból) válasszák ki azt az egyet, amelyet a legerősebbnek tartanak! (5 perc)
2. Az osztály közösen vitassa meg az érveket: felváltva egy-egy érvet az egyik és a másik oldalról! Minden érvre válaszoljon egy ellenérvvel a másik oldal! Az idő függvényében két-három érv hangozzon el mindkét oldalról! (12 perc)

Második változat

Munkamódszer: csoportos, majd az osztály előtt megosztás

Válasszatok az alábbi három feladat közül:

1. Készítsetek gondolattérképet a következő szempontok alapján:

- Értelmezzétek az utolsó, kiemelt állítást a földi javak egyetemes rendeltetéséről! Mit jelent itt az „egyetemes rendeltetés” kifejezés?
- Mit jelent az a gyakorlatban, hogy a földi javak használatához mindenkinek joga van? Milyen érvekkel tudnátok ezt alátámasztani?
- Milyen valós nehézségek állnak annak útjában, hogy ez az elv általánosan érvényesüljön? Milyen közvélekedéssel állnak szemben ezek a gondolatok?
- Hogyan lehetne ezeket a gondolatokat szélesebb körben megismertetni, és vonzóvá, minél népszerűbbé tenni?
- Hogyan lehetne ezeket a gondolatokat a gyakorlatba ültetni?

2. Dolgozzatok ki minél konkrétabb, reális tervet arra, hogyan lehetne ezeket a gondolatokat szélesebb körben megismertetni, és vonzóvá, minél népszerűbbé tenni! Vegyétek figyelembe azt is, milyen nehézségekkel kellene szembenézni ennél a tervnél, és hogyan válaszolnátok ezekre!
3. Dolgozzatok ki minél konkrétabb, reális tervet arra, hogyan lehetne ezeket a gondolatokat a gyakorlatba ültetni! Vegyétek figyelembe azt is, milyen nehézségekkel kellene szembenézni ennél a tervnél, és hogyan válaszolnátok ezekre!

REFLEXIÓ, KAPCSOLAT AZ ÉLETTEL

A fenti téma mindannyiunk életét érinti, mindannyian kezeljük valahogyan a tulajdonunkat (onnantól kezdve, hogy megosztjuk-e valakivel a tízórainkat odáig, hogy milyen cél érdekében vállalunk diákmunkát nyáron). Ez a középiskola után még inkább az életetek része lesz, a magatartásunkkal mindenképp állást foglalunk arról, hogy melyik magántulajdonhoz kapcsolódó kultúrát erősítjük. Az óra végén arra hívunk, hogy gondold át az alábbi kérdéseket:

- Mennyire fontos neked a pályaválasztásban, hogy milyen lesz a kereseted? Inkább akarnál olyan foglalkozást, ahol kevesebbet keresel, de jobban élvezed, vagy inkább választanád azt, hogy nem szereted annyira a munkád, de jó a fizetésed? Miért?
- Mennyire tartod fontosnak az anyagi jólétedet? Mennyire van erre szükséged a személyes boldogságodhoz?
- Téged mire hív a javak egyetemes rendeltetésének tanítása?

Vigyük ezeket az óra végén néhány perc csendben Isten elé.

Zárás: A keresztény ember nem csupán véleményt formál a világról, hanem választ ad az életével. Közös megosztás keretében vigyük imádságba a következőket: Hol hív engem Isten ebben a kérdésben: a döntéseim kapcsán, a felelősségeimben, életmódomban, a jövőm alakításában?

MELLÉKLETEK

1. Impulzus és értelmezés – A

Hasonlítsd össze az alábbi szövegeket a Szentírásból és a *Rerum novarum* című 1891-es pápai enciklikából! Keress lehetséges magyarázatokat és feloldást a látszólagos ellentmondásokra! Milyen értékek mellett, minek a védelmében, illetve mi ellen érvelnek? Mi a közös bennük?

„Ne kívánd embertársad feleségét, házát, földjét, szolgálóját, ökrét, szamarát, egyáltalán ...semmit sem, ami embertársadé!” (MTörv 5,21).

„A sok hívő mind egy szív, egy lélek volt. Egyikük sem mondta vagyonát sajátjának, mindenük közös volt. Az apostolok nagy erővel tanúsították Urunk, Jézus feltámadását, és mindnyájan bőségesen részesültek a kegyelemben. Nem akadt köztük szűkölködő, mert akinek földje vagy háza volt, eladta, és az érte kapott pénzt elhozta, és az apostolok lába elé tette. Mindenkinek adtak belőle, a szükséghez mérten.” (ApCsel 4,32–35)

„Egy Ananiás nevű ember feleségével, Szafirával együtt eladta az egyik földjét. Az árából felesége tudtával egy részt megtartott magának, s csak egy másik részt vitt el, és tett oda az apostolok lába elé. Péter azonban így szólt hozzá: »Ananiás, hogy csábíthatta el szívedet a sátán, hogy be akard csapni a Szentlelket, és a föld árának egy részét félretedd? Hát nem a tied maradhatott volna, ha meg akartad tartani? Vagy ha eladtad, nem rendelkezhettél szabadon az árával? Miért vetemedtél ilyesmire? Nem embereknek hazudtál, hanem Istennek!« E szavak hallatára Ananiás összeesett és meghalt. Nagy félelem fogott el mindenkit, aki csak hallotta." (ApCsel 5,1–5)

Részletek XIII. Leó pápa, *Rerum novarum* kezdetű enciklikájából (az első enciklika az egyház társadalmi tanításáról, katolikus.hu)

Szocializmussal szemben:
„Sőt mi több, olyan orvoslást ajánlanak, ami nyilvánvalóan ellentmond a jogszerűségnek, minthogy az embernek természetadta joga, hogy magántulajdonban, sajátjaként birtokoljon dolgokat."

Állam és magántulajdon viszonya:
„Az ember ugyanis régebbi, mint az állam, ezért természeténél fogva előbb kellett legyen joga életének fenntartására, mint hogy bármely államalakulat létrejött volna."

„A magántulajdon létjogosultságának az sem mond ellent, hogy Isten a földet az egész emberi nemnek adta, hogy használja és gyümölcseit élvezze. Azt mondjuk ugyanis, hogy Isten az egész emberi nemnek közösen adta a földet, nem mintha azt akarta volna, hogy annak birtoka egyformán mindenkié legyén, hanem mert ő maga közvetlenül senkinek sem jelölte ki a részét, hanem az emberek szorgalmára és a népek intézményeire bízta a birtok felosztását"

2. Impulzus és értelmezés – B
Szövegrészletek Ferenc pápa *Fratelli tutti* (2021, katolikus.hu) és
Laudato si' (2015, katolikus.hu) kezdetű enciklikáiból.

„Aranyszájú Szent Jánostól idézve: »Ha nem adjuk oda a szegényeknek a javaink egy részét, az a szegényektől való lopást, az életük elrablását jelenti; és amink van, az nem a miénk, hanem az övék«" (FT, 119)

„Nagy Szent Baszileosztól idézve: »Midőn a szűkölködőknek segélyt nyújtunk, sajátját adjuk vissza és nem a magunkéból adakozunk«" (FT, 119)

„a magántulajdonhoz való jog soha nem abszolút vagy elidegeníthetetlen"

„olyan bolygót kívánok, amely földet, otthont és munkát kínál minden ember számára" (FT, 127)

„A magántulajdonhoz való jog csak másodlagos természetes jogként tekinthető,

amely a létrehozott javak egyetemes meghatározásának elvéből fakad, és ennek nagyon konkrét következményei vannak" (FT, 120)

„A föld javainak egyetemes rendeltetéséről való meggyőződés megköveteli, hogy ezt alkalmazzák az országokra, azok területeire és erőforrásaikra is. Minden ország és nép köteles segíteni a szegényt, az életlehetőségeit elveszített embert. Elsősorban a rászoruló saját földjén, de szükség esetén az ő befogadásával is" (FT, 124)

„A keresztény hagyomány soha nem ismerte el feltétlennek és érinthetetlennek a magántulajdonhoz való jogot, és hangsúlyozta mindenféle magántulajdon társadalmi szerepét." (LS, 93)

„A magántulajdonhoz való jog mellett mindig érvényes az elsődleges és mindent megelőző alapelv is, mely szerint a magántulajdon a földi javak egyetemes rendeltetésének van alárendelve, így e javak használatához mindenkinek joga van" (FT, 123)

Válasszatok az alábbi három feladat közül:

1. Készítsetek gondolattérképet a következő szempontok alapján:

- Értelmezzétek az utolsó, kiemelt állítást a földi javak egyetemes rendeltetéséről! Mit jelent itt az „egyetemes rendeltetés" kifejezés?
- Mit jelent az a gyakorlatban, hogy a földi javak használatához mindenkinek joga van? Milyen érvekkel tudnátok ezt alátámasztani?
- Milyen valós nehézségek állnak annak útjában, hogy ez az elv általánosan érvényesüljön? Milyen közvélekedéssel állnak szemben ezek a gondolatok?
- Hogyan lehetne ezeket a gondolatokat szélesebb körben megismertetni és vonzóvá, minél népszerűbbé tenni?
- Hogyan lehetne ezeket a gondolatokat a gyakorlatba ültetni?

2. Dolgozzatok ki minél konkrétabb, reális tervet arra, hogyan lehetne ezeket a gondolatokat szélesebb körben megismertetni és vonzóvá, minél népszerűbbé tenni! Vegyétek figyelembe azt is, milyen nehézségekkel kellene szembenézni ennél a tervnél, és hogyan válaszolnátok ezekre!
3. Dolgozzatok ki minél konkrétabb, reális tervet arra, hogyan lehetne ezeket a gondolatokat a gyakorlatba ültetni! Vegyétek figyelembe azt is, milyen nehézségekkel kellene szembenézni ennél a tervnél, és hogyan válaszolnátok ezekre!

Mutassátok be a munkátok eredményét az osztály előtt! Hallgassátok meg társaitok reakcióit, és igyekezzetek válaszolni ezekre!

ISTEN ORSZÁGA A FÖLDÖN

A FOGLALKOZÁS BEMUTATÁSA

Az óra célja, hogy reflektív módon bemutassa Isten országának jelenlétét és működését, és segítsen felismerni, hogy a keresztény hivatás nem csupán személyes életút, hanem részvétel Isten országának építésében – döntéseinkben, munkánkban és kapcsolatainkban.

RÁHANGOLÁS, ÉRDEKLŐDÉS FELKELTÉSE

Időkeret, eszközök: 10 perc, választott szentírási részlet
Ha megoldható, érdemes az óra előtt elolvastatni Márk evangéliumának 4. fejezetét.

Gyűjtsük össze a táblán szófelhő formában, milyen asszociációkat kapcsolnak a diákok ehhez a fogalomhoz: *Isten országa*.

Segítő kérdések:

- Mit jelent az Isten országa? Milyennek gondolják el? Mik a tartalmai? Mi ebből a lényeges, mi tűnhet partikulárisnak?
- „Az Isten országa nem jön el szembetűnő módon. Nem lehet azt mondani: Nézzétek, itt van, vagy amott! Mert az Isten országa közöttetek van.” (Lk 17,20–21)
- Vannak-e jelei, hogy Isten országa már itt a földön elkezdődött?
- Ha ennek nincsenek látható jelei, akkor mit jelent az, hogy „közöttetek van”?
- „Mihez hasonlítsuk az Isten országát? Milyen hasonlattal szemléltessük? Olyan, mint a mustármag. Amikor elvetik a földbe, kisebb minden más magnál. De aztán, hogy elvetették, egyre nő, és minden kerti veteménynél nagyobb lesz. Akkora ágakat hajt, hogy az égi madarak árnyékában tanyáznak.” (Mk 4,30–32)

  - Mik lehetnek ma ilyen „mustármagok” egy fiatal életében: egy döntés, egy irány, egy igent mondás valamire?
  - Van-e olyan, hogy egy hivatás nagyon kicsinek, jelentéktelennek indul, mégis hatása lesz másokra?
  - Mi a különbség aközött, hogy nagy dolgot akarok csinálni, és hogy hűséges akarok lenni valamiben?
- Mik lehetnek ezek az „alig látható”, rejtett magok, amelyekből kiteljesedik majd az Isten országa?
- Milyen cselekvések következnek abból, ha valaki a magvető példázatának megfelelően meghallja Isten igéjét, és benne sokszoros termést hoz?
- Ha Isten országa „közöttünk van”, akkor hol jelenik meg a mindennapi döntéseinkben?
- Szerintetek egy ember életútja (pl. pályaválasztás) lehet-e része Isten országának, vagy ez teljesen külön világ?
- Mi a különbség aközött, hogy „sikeres akarok lenni”, vagy „valami jót akarok szolgálni”?

A diákok alighanem megsejtik a kérdésben rejlő eszkatologikus feszültség lényegét, érdemes bevezetésül erről beszélni: Isten országa egyfelől Krisztussal már itt van, másfelől viszont még nem teljesedett ki. A tanítványoknak így kell imádkozniuk eljöveteléért: „elthető hé baszileia szu”, „jöjjön el a te királyságod”. (Mt 6,10 / Lk 11,2). A görög igeidő (*aoristos*) arra utal, hogy a kérés egy egyszeri, a jövőben várható eljövetelre irányul. Isten országa eljövetelében Isten lesz az egyedüli cselekvő személy, ő mutatja fel várt királyságát.

IMPULZUS ÉS ÉRTELMEZÉS - A

Időkeret, eszközök: 10 perc, nyomtatható feladatlap (1. sz. melléklet)
Hogyan valósul meg Isten országa? *(10 perc)*
A kérdésben való elmélyüléshez három szöveget ajánlunk a diákoknak olvasásra: a zsidó liturgiában általánosan használt *Tizennyolc imádság* („*Smóné 'esre*”) 11. és 14. áldásának régebbi, palesztinai változatát; Petőfi Sándor *Az ítélet* című 1847-es költeményének részleté; és Kosztolányi Dezső *Édes Anna* című regényének részletét. Az utóbbi kettőt nagyobb diákjaink alighanem ismerik. A szövegek a mellékletben megtalálhatóak.

A *Tizennyolc imádság* szerint az a királyság, amelyet Jézus vár, eredetileg bizonyára Izraelt érinti, végeredményben, a kereszténységgel azonban az egész emberiségre vonatkozik.

Petőfi 1847-es versében az örök üdvösség kora a világtörténelem utolsó nagy háborúját követi, ami konkrét, e világi megvalósulást jelent.

Kosztolányi 1926-ban írt regénye közvetlenül a Tanácsköztársaság bukása után játszódik, a konkrét jelenetben is erre utalnak a szereplők. A társasági beszélgetés témája a cselédkérdés, amiben az idős és beteg Moviszter doktor fejti ki a társaság többségétől eltérő véleményét.

A három szöveg összehasonlítása jó kiindulópontja lehet az Isten országa megvalósulásáról szóló beszélgetésnek. A konkrét feladatok a részletek után szerepelnek.

A szövegrészletek elolvasása után az alábbi kérdésekből tetszőlegesen választva indítsunk beszélgetést:

- A három szöveg mögött milyen „életstratégia" áll? (harc, rendszerépítés, belső átalakulás)
- Ha a saját jövőtökre gondoltok, melyik logika áll közel ahhoz, ahogyan élni szeretnétek?
- Melyik modell vezet inkább karrierhez, sikerhez, valódi hatáshoz?
- Lehet-e úgy „jobbá tenni a világot", hogy közben az ember elveszíti önmagát vagy az irányt?
- Melyik szövegrészlet hogyan képzeli el az Isten országát? Mik a különbségek ezekben az elképzelésekben?
- Melyik szövegrészlet áll legközelebb az evangéliumokban Krisztus által elmondottakhoz?
- Melyik szövegrészlet milyen emberi magatartást, tetteket vár el Isten országának eljöveteléért?
- Melyik elgondolást érzitek a leghatékonyabbnak, legtermékenyebbnek abból a szempontból, hogy leginkább képes elősegíteni a világ megváltozását?
- „Előállítható", felépíthető-e Isten országa emberi erőfeszítéssel, Isten „kihagyásával"– azaz megtérés nélkül, az emberi jóságra alapozva? Ha igen, hogyan, milyen lépésekben, ha nem, miért nem?
- Milyen emberi erőfeszítésekre tudtok példákat mondani a jelenből vagy a történelemből, amelyek a cselekvők szerint az Isten országához közelítő e világi állapotot céloztak?
- Mit jelent az, hogy az ember dolga elsősorban az Ige meghallása, azaz a megtérés? Megtérés nélkül milyen eredményekre juthat az ember?

IMPULZUS ÉS ÉRTELMEZÉS - B

Időkeret, eszközök: 10 perc, nyomtatható feladatlap (2. sz. melléklet)
Uralkodhat-e Isten? *(15 perc)*
Márk evangéliumában közvetlenül a fenti példázatok után szerepel a vihar lecsendesítésének története, mintegy a gyakorlatban igazolva az addig elmondottakat:

Istennél semmi sem lehetetlen. Az evangéliumi szakasz olvasása után Rembrandt festményéből kiindulva javaslunk beszélgetést az aktív cselekvés és az imádság, kontempláció viszonyáról. A feladat fő iránya annak a cselekvésnek a bemutatása, amely a festményen sötétnek és passzívnak tűnik fel, mégis ez menti meg a hajót.

A képről való gondolkodás előtt olvassuk el az evangéliumi történetet: Mt 4,35-41
Vetítsük ki Rembrandt 1633-ban készült festményét: *Vihar a Galileai-tengeren*!

Szabadon választható feladatok, kérdések a képről való gondolkodáshoz:

- Ha a saját jövődre gondolsz, inkább „a hajó elejében" vagy (pánik, kontroll), vagy „hátul" (bizalom, csend)?
- Melyik hozzáállás jellemző ma a pályaválasztásra: folyamatos teljesítménykényszer vagy belső irány keresése? Esetleg más szempont?
- Mit jelentene az, hogy nem csak építem az életemet, hanem hallgatom is?
- Mi történik, ha valaki csak cselekszik, de nincs mögötte belső irány?
- Melyek a kép kompozíciójának legfeltűnőbb jellemzői? Figyeljetek az elrendezésre, a színekre és a fény-árnyék-hatásokra!
- Hasonlítsátok össze a hajó elejében és hátuljában megjelenített tanítványok magatartását, gesztusait, ábrázolt érzelmeit! Mire figyel, mit lát, hogyan reagál az egyik és a másik csoport?
- Mit fejez ki Jézus elhelyezkedése, testtartása, arca?
- Mit gondoltok, miért a hajó eleje van fényben és a hátulja sötétben? Milyen jelentése lehet ennek?
- A tanítványok melyik csoportjának viselkedését érzed magadhoz közelebb? Miért? Idézz fel egy élethelyzetet, amiben valamennyire hasonlóan viselkedtél!
- Mit gondoltok, melyik csoportnak van „igaza"? Kik járnak el helyesen? Miért?
- Miben „tévednek", „hibáznak" szerintetek a másik csoporthoz tartozó tanítványok?
    - A „vita activa" és „vita contemplativa" (cselekvő élet és elmélkedő, szemlélődő élet) megkülönböztetése és feszültsége a korai kereszténység óta témája az egyháznak. Hozzatok példákat a mai életből mindkét magatartásformára! Kikre, milyen élethelyzetekre lehetnek érvényesek ezek a kategóriák?
    - Hozz példákat a saját életedből: te melyiket érzed magadhoz közelebbinek?
    - Mit gondoltok, a mai kor melyik magatartást „jutalmazza" inkább? Miért? Hogyan?
    - Vitassátok meg: az aktív és a kontemplatív élet ellentétben áll egymással? Lehet-e egyszerre aktív és kontemplatív az életünk?

  - Idézzétek fel az evangéliumból Mária és Márta történetét (Lk 10,38–42)! Hogyan értelmezitek? Hogyan kapcsolódik az eddigiekhez?
  - A kontemplatív (elmélkedő, szemlélődő, imádságos) életből hiányzik az aktivitás? Isten igéjének meghallásából, a megtérésből milyen konkrét cselekvések fakadnak?
- Mi az Isten és mi az ember szerepe Isten országának eljövetelében?

REFLEXIÓ, KAPCSOLAT AZ ÉLETTEL

Konkrét cselekvés felé (15 perc)
Egyéni reflexió az óra végén a személyes hivatás témájához kapcsolódva: Isten országának mindannyian a polgárai vagyunk, de a bevonódásunk mértéke és a magatartásunk különböző lehet ebben az uralomban. A saját személyes utad, hivatásod szempontjából gondold át az alábbi kérdéseket:

- A hivatás vagy hivatáskeresésed szempontjából mit jelent az aktív cselekvés: a saját jövőd, pályád, döntéseid szempontjából? Mit lehet és mit kell megtenni?
- Jelenleg mi motivál: biztonság, pénz, elismerés, valami belső „igen”, stb.?
- Volt-e már olyan, hogy érezted: „erre kell mennem”, még ha nem is volt racionális?
- Mi akadályoz meg abban, vagy mi segít, hogy erre hallgass?
- Mit jelentene számodra az, hogy nem csak választasz egy utat, hanem válaszolsz valamire?
- Milyen okai lehetnek annak, ha valaki nem válaszol áll bele aktívan ebbe a keresésbe, gyakorlatilag nem tesz semmit? Milyen magyarázatra, indokokra szoktak hivatkozni ilyen esetben az emberek?
- Ha Isten országában betöltött személyes helyedről gondolkodsz mit jelenthet “az Ige meghallása” (lásd a magvető példázatát)? Mit jelent itt a példázat többi esete: az útfélre esett mag, a köves talajba esett mag és a tövisek közé esett mag?
- Szükséges-e a megtérés ahhoz, hogy ebben a konkrét helyzetben jó válaszokat adj?
- Az Ige meghallása, az imádság, Istenre hagyatkozás nélküli válaszadás és cselekvés milyen következményekkel járhat? (Lásd a Rembrandt képen a hajó elejében szereplő tanítványokat!)
- Ha tudsz, mondj példát a saját életedből, amikor az elcsendesedésből és imádságból válasz és konkrét cselekvés született!

MELLÉKLET

1. Impulzus és értelmezés – A

„Hozd vissza bíráinkat, mint régen, tanácsosainkat, miként kezdetben, s légy egyedül Te a mi királyunk [...] Könyörülj Urunk, lstenünk városodon, Jeruzsálemen, s uralmad lakhelyén, Sionon, valamint Dávid házának királyságán, akit igazságosságod kent fel."

(a zsidó liturgiában általánosan használt *Tizennyolc imádság* („*Smóné 'esre*") 11. és 14. áldása)

„Két nemzet lesz a föld ekkor, s ez szembe fog állni:
A jók s a gonoszak. Mely eddig veszte örökké,
Győzni fog itt a jó. De legelső nagy diadalma
Vértengerbe kerűl. Mindegy. Ez lesz az itélet,
Melyet igért isten, próféták ajkai által.
Ez lesz az ítélet, s ez után kezdődik az élet,
Az örök üdvesség; s érette a mennybe röpűlnünk
Nem lesz szükség, mert a menny fog a földre leszállni."

(Petőfi Sándor: *Az itélet,* 1847.)

„– …Mindig voltak urak, és mindig voltak szolgák. Ez mindig így volt, és mindig így lesz. Punktum. Ezen mi nem változtathatunk. Hát csak maradjanak ők a cselédek. [...] Más megoldás nincs.

– De van – mondta Moviszter, aki a hintaszéken szórakozottan babrálgatta az óraláncáról lecsüngő Mária-érmet.

– Erre kíváncsi vagyok. Micsoda az a megoldás? – kérdezte Tatár fölvetve kövér, okos fejét.

– Az irgalom.

–Az irgalom? – ismételte Tatár, és örült, hogy a vita új tápot kapott.

– Van egy ország, ahol mindenki szolga és úr egyszerre. És egyenlő. Mindig, az év minden napján.

– Melyik az az ország?

– Krisztus országa.

- Az fönn van, a felhőkben.

– A lélekben van.

– De tessék megvalósítani itten. A bolsevikiekkel, az elvtársakkal.

– Nem is kell megvalósítani – szólt Moviszter ingerülten, mert a betegsége miatt ideges volt. – Nem kell. A kommunistáknak is az volt a hibájuk, hogy egy ideált meg akartak valósítani. Egyetlen ideált se szabad megvalósítani. Akkor vége. Csak maradjon fönn, a felhők között. Úgy hat, és úgy él.

– Bocsánat, ön, doktor úr, odaültetné asztalához a cselédjét?

– Nem.

–Miért nem?

– Talán azért – gondolkozott –, mert nem tart rá számot. És ez csakugyan komédia lenne. Legalább egyelőre. Itt a földön.

– Akkor egy malomban őrölünk.

– Nem egészen, tanácsnok úr. Mert lélekben mindig az én asztalomnál ül az én cselédem."

(Kosztolányi Dezső: *Édes Anna*)

A fenti szövegrészletek alapján válaszoljatok az alábbi kérdésekre:

1. Melyik szövegrészlet hogyan képzeli el az Isten országát? Mik a különbségek ezekben az elképzelésekben?
2. Melyik szövegrészlet áll legközelebb az evangéliumokban Krisztus által elmondottakhoz?
3. Melyik szövegrészlet milyen emberi magatartást, tetteket vár el Isten országának eljöveteléért?
4. Melyik elgondolást érzitek a leghatékonyabbnak, legtermékenyebbnek abból a szempontból, hogy leginkább képes elősegíteni a világ megváltozását?
5. „Előállítható", felépíthető-e Isten országa emberi erőfeszítéssel, Isten „kihagyásával" - azaz megtérés nélkül, az emberi jóságra alapozva? Ha igen, hogyan, milyen lépésekben, ha nem, miért nem?
6. Milyen emberi erőfeszítésekre tudtok példákat mondani a jelenből vagy a történelemből, amelyek a cselekvők szerint az Isten országához közelítő e világi állapotot céloztak?
7. Mit jelent az, hogy az ember dolga elsősorban az Ige meghallása, azaz a megtérés? Megtérés nélkül milyen eredményekre juthat az ember?

2. Impulzus és értelmezés – B

„Aznap alkonyatkor így szólt hozzájuk: »Keljünk át a túlsó partra.« Erre elbocsátották a népet, és magukkal vitték úgy, ahogy ott volt a bárkában. Más csónakok

is csatlakoztak. Nagy szélvihar támadt, a hullámok a bárkába csaptak, úgyhogy az már-már megtelt. Ő a bárka végében egy vánkoson aludt. Felkeltették: »Mester – kérdezték –, nem törődöl vele, hogy elveszünk?« Erre fölkelt, parancsolt a szélnek, és utasította a tavat: »Csendesedj! Némulj el!« A szél elült, s nagy nyugalom lett. Ekkor hozzájuk fordult: »Miért féltek ennyire? Még mindig nincs bennetek hit?« Nagy félelem fogta el őket. »Ki ez – kérdezték egymástól –, hogy még a szél és a víz is engedelmeskedik neki?« Ugyanezen a napon, amikor este lett, így szólt hozzájuk: »Menjünk át a túlsó partra!« Ők pedig otthagyva a sokaságot, csatlakoztak hozzá, minthogy ő már a hajóban volt; de más hajók is követték őt. Ekkor nagy szélvihar támadt, és a hullámok becsaptak a hajóba, úgyhogy az már kezdett megtelni. Ő pedig a hajó hátsó részében a vánkoson aludt. Ekkor felébresztették, és így szóltak hozzá: »Mester, nem törődsz azzal, hogy elveszünk?« Ő pedig felkelt, ráparancsolt a szélre, és azt mondta a tengernek: »Hallgass el, némulj meg!« És elült a vihar, és nagy csendesség lett. Akkor ezt mondta nekik: »Miért féltek ennyire? Még mindig nincs hitetek?« Nagy félelem fogta el őket, és így szóltak egymáshoz: »Ki ez, hogy a szél is, a tenger is engedelmeskedik neki?«" (Mk 4,35–41)

Rembrandt: *Vihar a Galileai-tengeren* (wikimedia.org, 1633)

- Ha a saját jövődre gondolsz, inkább „a hajó elejében" vagy (pánik, kontroll), vagy „hátul" (bizalom, csend)?
- Melyik hozzáállás jellemző ma a pályaválasztásra: folyamatos teljesítménykényszer vagy belső irány keresése? Esetleg más szempont?
- Mit jelentene az, hogy nem csak építem az életemet, hanem hallgatom is?
- Mi történik, ha valaki csak cselekszik, de nincs mögötte belső irány?
- Melyek a kép kompozíciójának legfeltűnőbb jellemzői? Figyeljetek az elrendezésre, a színekre és a fény-árnyék-hatásokra!
- Hasonlítsátok össze a hajó elejében és hátuljában megjelenített tanítványok magatartását, gesztusait, ábrázolt érzelmeit! Mire figyel, mit lát, hogyan reagál az egyik és a másik csoport?
- Mit fejez ki Jézus elhelyezkedése, testtartása, arca?
- Mit gondoltok, miért a hajó eleje van fényben és a hátulja sötétben? Milyen jelentése lehet ennek?
- A tanítványok melyik csoportjának viselkedését érzed magadhoz közelebb? Miért? Idézz fel egy élethelyzetet, amiben valamennyire hasonlóan viselkedtél!
- Mit gondoltok, melyik csoportnak van „igaza"? Kik járnak el helyesen? Miért?
- Miben „tévednek", „hibáznak" szerintetek a másik csoporthoz tartozó tanítványok?

- A „vita activa” és „vita contemplativa” (cselekvő élet és elmélkedő, szemlélődő élet) megkülönböztetése és feszültsége a korai kereszténység óta témája az egyháznak. Hozzatok példákat a mai életből mindkét magatartásformára! Kikre, milyen élethelyzetekre lehetnek érvényesek ezek a kategóriák?
- Hozz példákat a saját életedből: te melyiket érzed magadhoz közelebbinek?
- Mit gondoltok, a mai kor melyik magatartást „jutalmazza” inkább? Miért? Hogyan?
- Vitassátok meg: az aktív és a kontemplatív élet ellentétben áll egymással? Lehet-e egyszerre aktív és kontemplatív az életünk?
- Idézzétek fel az evangéliumból Mária és Márta történetét (Lk 10,38–42)! Hogyan értelmezitek? Hogyan kapcsolódik az eddigiekhez?
- A kontemplatív (elmélkedő, szemlélődő, imádságos) életből hiányzik az aktivitás? Isten igéjének meghallásából, a megtérésből milyen konkrét cselekvések fakadnak?
- Mi az Isten és mi az ember szerepe Isten országának eljövetelében?
- Mi mindent jelent az általatok választott konkrét helyzetben az aktív cselekvés? Mit lehet és mit kell megtennünk?
- Milyen okai lehetnek annak, ha valaki nem köteleződik el ebben a helyzetben, nem válaszol aktívan a kérdésre, gyakorlatilag nem tesz semmit? Milyen magyarázatra, indokokra szoktak hivatkozni ilyen esetben az emberek?
- Mit jelenthet ebben a konkrét helyzetben „az Ige meghallása” (lásd a magvető példázatát)? Mit jelent itt a példázat többi esete: az útfélre esett mag, a köves talajba esett mag és a tövisek közé esett mag?
- Szükséges-e a megtérés ahhoz, hogy ebben a konkrét helyzetben jó válaszokat adjunk?
- Az Ige meghallása, az imádság, Istenre hagyatkozás nélküli válaszadás és cselekvés milyen következményekkel járhat? (Lásd a Rembrandt képen a hajó elejében szereplő tanítványokat!)
- Ha tudtok, mondjatok példát a saját életetekből, amikor az elcsendesedésből és imádságból válasz és konkrét cselekvés született!
- Mi mindent jelent az általatok választott konkrét helyzetben az aktív cselekvés? Mit lehet és mit kell megtennünk?

MODERN KORI HITVÉDELEM

A kor kihívásaira adott válaszok

A FOGLALKOZÁS BEMUTATÁSA

A fundamentális teológia egyik alapja a II. Vatikáni Zsinat *Gaudium et Spes* kezdetű 1965-ben kiadott lelkipásztori konstitúciója, amely lényegében arra hívta fel a résztvevőit, hogy saját korukat vegyék szemügyre, és törekedjenek annak megismerésére. Ennek *Az ember helyzete a mai világban* című bevezetése így kezdődik: „*Az Egyháznak mindig kötelessége vizsgálni és az evangélium fényénél értelmezni az idők jeleit, azért, hogy minden nemzedéknek megfelelő módon tudjunk választ adni az emberek örök kérdéseire a jelen és az eljövendő élet értelméről és e kettő összefüggéseiről. Így tehát ismernie és értenie kell a világot, melyben élünk, várakozásait, vágyait és gyakran drámai vonásait.*" (GS, 4)

Az órán a *Gaudium et Spes* bevezetéséből vett szövegrészletek értelmezése alapján igyekszünk a diákok számára ismert és megélt problémákat feltárni, és ezek közül a legfontosabbakkal kapcsolatban a válaszkeresés felé elindítani őket. Célunk az, hogy az általuk feltárt aktuális problémákra - pl. élet védelme, szegénység, társadalmi egyenlőtlenségek stb. – szentírási alapokon, kortárs nyelvi formában tudjanak válaszokat adni. Célunk, hogy olyan sajátos, számukra beszélt és értett nyelvi formákat fedezzenek fel, amelyek szerintük is megjeleníthetők a mindennapokban.

Az óra célja, hogy a diákok felismerjék: a keresztény hit megélése és védelme nem csupán gondolati állásfoglalás, hanem személyes hivatás és társadalmi felelősség is. A saját életút, pályaválasztás és jövőkép is összekapcsolódhat azzal, hogy ki milyen válaszokat ad korunk kérdéseire, a világ sebeinek gyógyulására. Ezzel az órával a diák nemcsak arra hangolódik rá, hogy milyen problémái vannak a világnak, hanem arra is, hogy hol lehet az ő helye ebben?

RÁHANGOLÁS, ÉRDEKLŐDÉS FELKELTÉSE

Ráhangolódásul tartsunk ötletbörzét, és kulcsszavakkal, szófelhő formában jegyezzük fel a táblára a válaszokat: Melyeket tartjátok ma a világ és az Egyház fő kérdéseinek, amelyekkel kapcsolatban egy felelős keresztény embernek törekednie kell az evangéliumi válaszok megtalálására?

- Melyik társadalmi vagy egyházi kérdés érint meg titeket személyesen leginkább?
- Van-e olyan ügy, amely mellett úgy érzitek, egyszer majd nem tudtok semlegesen elmenni? Van-e olyan ügy, ami benned nem csupán véleményt, hanem belső nyugtalanságot kelt?
- Szerintetek egy keresztény ember hivatása lehet-e az, hogy egy konkrét társadalmi problémára adjon választ?
- Mi a különbség aközött, hogy „érdekel egy téma", és aközött, hogy „küldetésemnek érzem"?

IMPULZUS A TÉMÁVAL KAPCSOLATBAN

Időkeret, eszközök: 15 perc, 1. sz. melléklet (II. Vatikáni Zsinat, Gaudium et Spes *kezdetű lelkipásztori konstitúció, vatican.va)*

Szövegrészletek értelmezése kiscsoportban*:* A *Gaudium et Spes* kezdetű lelkipásztori konstitúció a II. Vatikáni Zsinaton, 1965-ben született meg, és a mai napig fundamentális teológia egyik alapját képezi. Arra hívja fel az egyház tagjait, hogy saját korukat vegyék szemügyre, és törekedjenek annak megismerésére.

A diákok kiscsoportokban dolgozzanak, ideális esetben hat csoport tud dolgozni a hat szövegrészlettel.

Olvassátok el a *Gaudium et Spes* című lelkipásztori konstitúció mellékelt részletét!

- Értelmezzétek és foglaljátok össze a saját szavaitokkal, mit tartalmaz a szövegrészlet!
- Van-e a részletnek olyan felvetése, amely nem egészen érthető? A nyelvezete vagy a konkrétumok hiánya okoz-e nehézséget? Esetleg valami más nehezíti a megértést?
- Szerintetek ma is létező problémákról beszél a több mint hatvanéves szöveg? Melyeket tartjátok ma is aktuálisnak, melyeket nem? Melyek azok, amelyek súlya, jelentősége azóta tovább nőtt?
- Konkretizáljátok a szövegrészletben általánosságban megfogalmazottakat: milyen mai helyzetben hogyan jelenik meg a jelzett probléma!

- Hogyan lehetne a szövegrészlet felvetéseit mai nyelven, az osztálytársaitok számára érthetőbben megfogalmazni?
- Válasszatok ki a részletben felmerülő kérdések, problémák közül egyet, és mélyítsétek el: hogyan látjátok ezt a mai világban? Milyen konkrét módokon jelenik meg a probléma? Milyen további kérdések, problémák kapcsolódnak ehhez a szövegben említetteken túl?
- Milyen lehetséges válaszokkal, megoldásokkal lehet találkozni a világban ezzel kapcsolatban? (Egyelőre nem kell a saját válaszaitokat megfogalmazni, azzal egy következő feladatban tudtok majd foglalkozni.)

Számoljatok be a többi csoportban a beszélgetésetek eredményéről: röviden foglaljátok össze a szövegrészletet, majd a válaszaitokat a fenti kérdésekre!

ÉRTELMEZÉS

Időkeret, eszközök: 10 perc, 2. sz. melléklet

A problémakör kitágítása:

Milyen kérdéseket és problémákat láttok a legfontosabbnak ma az egyházban a *Gaudium et Spes* szövegében felvetetteken túl? Melyekről van ezek közül közvetlen tapasztalatotok?

- Vitassátok meg, hogy az általatok talált problémák közül melyik a legsürgetőbb! Hozzatok érveket a saját álláspontotok mellett, majd szavazzatok, hogy a csoport melyiket sorolja első helyre!
- Járjátok körül ezt a problémát: Milyen konkrét módokon jelenik meg számotokra közvetlenül? Milyen más konkrét kérdésekkel kapcsolódik össze? Milyen nehézségek merülnek fel a probléma megoldásával kapcsolatban?

Az eddigi, inkább problémát feltérképező kérdések mellé hivatásfókuszú kérdéseket is tegyünk:

- Gondoljátok végig: melyik felvetett probléma az, amelyhez a jövőbeli tanulmányaitok, pályaválasztásotok vagy személyes érdeklődésetek kapcsolódhat?
- Milyen emberi szerepeket, hivatásokat feltételez ez a probléma megoldása?
- Kik lehetnek ma azok, akikre különösen szükség van ezen a területen?
- Milyen személyes képességek, tulajdonságok segítenének ebben a szolgálatban?

Foglaljátok össze a beszélgetésetek eredményét a többi csoport számára!

REFLEXIÓ, KAPCSOLAT AZ ÉLETTEL

Időkeret, eszközök: 15 perc
Válasszatok egyet az óra eddigi részében feltárt problémakörök közül, amelynek a lehetséges megoldásain szívesen elgondolkodnátok alaposabban! Akár a *Gaudium et Spes* idézett szövegei, akár másik vagy saját csoportotok felvetéseiből választhattok.

1. Keressetek lehetséges válaszokat és megoldási irányokat!
   - Lehetőleg minél konkrétabb cselekvésekben megnyilvánuló válaszokat keressetek, egyéni, közösségi, egyházi és össztársadalmi szinten is! Igyekezzetek minél több szempontot figyelembe venni: vegyétek számba a felmerülő erkölcsi, teológiai, lélektani, szociológiai és anyagi-gazdasági kérdéseket is! Amennyiben tudtok, válaszotokat alapozzátok szentírási tanításokra!
2. Mutassátok be a problémára kidolgozott válaszlehetőségeiteket a többi csoportnak!
3. Egyéni reflexió: a saját utamon melyik itt megjelent probléma megoldásához tudnék hozzájárulni személyes adottságaimmal, képességeimmel? Melyik az a probléma, ami engem személyesen a leginkább megérint, elgondolkodtat? Mire hív, milyen döntésre ösztönöz ez a társadalmi szükség? Mi az, amiben már most is felelősséget tudok vállalni? Mi az a terület, ahol nemcsak érdeklődést, hanem belső megszólítottságot érzek?

MELLÉKLET

II. Vatikáni Zsinat *Gaudium et Spes* kezdetű lelkipásztori konstitúciója az Egyházról a mai világban, 1965. (vatican.va)

1. melléklet
Olvassátok el a *Gaudium et Spes* című lelkipásztori konstitúció mellékelt részletét! (A *Gaudium et Spes* kezdetű lelkipásztori konstitúció a II. Vatikáni Zsinaton, 1965-ben született meg, és a mai napig a fundamentális teológia egyik alapját képezi. Arra hívja fel az egyház tagjait, hogy saját korukat vegyék szemügyre, és törekedjenek annak megismerésére.)

- Értelmezzétek és foglaljátok össze a saját szavaitokkal, mit tartalmaz a szövegrészlet!

- Van-e a részletnek olyan felvetése, amely nem egészen érthető? A nyelvezete vagy a konkrétumok hiánya okoz-e nehézséget? Esetleg valami más nehezíti a megértést?
- Szerintetek ma is létező problémákról beszél a több mint hatvanéves szöveg? Melyeket tartjátok ma is aktuálisnak, melyeket nem? Melyek azok, amelyek súlya, jelentősége azóta tovább nőtt?
- Konkretizáljátok a szövegrészletben általánosságban megfogalmazottakat: milyen mai helyzetben hogyan jelenik meg a jelzett probléma!
- Hogyan lehetne a szövegrészlet felvetéseit mai nyelven, az osztálytársaitok számára érthetőbben megfogalmazni?
- Válasszatok ki a részletben felmerülő kérdések, problémák közül egyet, és mélyítsétek el: hogyan látjátok ezt a mai világban? Milyen konkrét módokon jelenik meg a probléma? Milyen további kérdések, problémák kapcsolódnak ehhez a szövegben említetteken túl?
- Milyen lehetséges válaszokkal, megoldásokkal lehet találkozni a világban ezzel kapcsolatban? (Egyelőre nem kell a saját válaszaitokat megfogalmazni, azzal egy következő feladatban tudtok majd foglalkozni.)

Számoljatok be a többi csoportban a beszélgetésetek eredményéről: röviden foglaljátok össze a szövegrészletet, majd a válaszaitokat a fenti kérdésekre!

1. csoport

Remény és szorongás

„Az emberi nem még soha nem bővelkedett ekkora gazdagságban, ilyen lehetőségekkel és gazdasági hatalommal, s mégis a föld lakóinak igen nagy része éhezik és nélkülözések közt gyötrődik, és megszámlálhatatlan az analfabéták száma. Az embereknek még sohasem volt ilyen erős érzékük a szabadság iránt, mint ma, s közben a társadalmi és lélektani szolgaság új formái jelentkeznek. Miközben a világ oly mélyen átérzi a maga egységét és mindenkinek mindenkitől való kölcsönös függését a szükségszerű szolidaritásban, óriási ellentétekbe sodorják az egymásra támadó erők; még mindig dúlnak az elkeseredett politikai, társadalmi, gazdasági, »faji« és ideológiai viszályok, és nem hárult még el egy követ kövön nem hagyó háború veszedelme sem. Az eszmék egyre szélesebb körben terjednek, közben pedig a különböző ideológiákban meglehetősen eltérő értelmet nyernek azok a szavak, melyek nagyon jelentős fogalmakat fejeznek ki. Végül az ember szorgosan igyekszik anyagi ügyeinek jobb megszervezésére, anélkül, hogy ezzel lépést tartana lelki gyarapodása.

A helyzet ily nagy bonyolultsága következtében nagyon sok kortársunk nem képes jól fölismerni az örök értékeket és azokat összhangba hozni a most jelentkező új értékekkel; ezért amikor a dolgok jelenlegi menetén -- remény és szorongás között -- töprengenek, nyugtalanság vesz erőt rajtuk. Pedig épp a dolgok menete szólítja, sőt kényszeríti az embereket válaszra.” (GS, 4)

2. csoport
A létfeltételek mélyreható módosulása
A lelkek mai nyugtalansága és az életfeltételek megváltozása összefügg a dolgoknak azzal a széles körű átalakulásával, mely egyre nagyobb jelentőséget juttat a művelődésben a matematikai, a természet- és éppen az emberről szóló tudományoknak is, a cselekvés rendjében pedig az említett tudományokból eredő technikának. Az ilyen tudományos beállítottság a kultúrát és a gondolkodásmódot másként alakítja, mint korábban. A technika úton van afelé, hogy átalakítsa a föld arculatát, és már a világűr meghódítására tör.

[...] A biológiai, pszichológiai és társadalomtudományok fejlődése az embert nem csupán jobb önismeretében segíti, hanem abban is, hogy technikai módszerekkel közvetlenül befolyásolja a társadalmak életét. Egyidejűleg az emberi nem a saját demográfiai növekedéséről egyre inkább előrelátással és rendező szándékkal gondolkodik.

Maga a történelem olyan mértékben gyorsul, hogy az egyes emberek alig tudják követni. Az emberiség sorsa eggyé válik, s többé nem szinte különálló történelmekből áll. Így az emberi nem a dolgok rendjének statikus fölfogásáról áttér egy inkább dinamikus vagy fejlődő szemléletére, s ebből a problémáknak új, nagyon bonyolult összetettsége következik, mely új elemzésekre és összegezésekre késztet." (GS, 5)

3. csoport
Változások a társadalmi rendben
„...Lassanként terjed az ipari társadalom típusa, mely egyes nemzeteket gazdasági jólétre emel, és a társadalmi élet évszázados fogalmait és körülményeit teljesen átformálja. Ugyanígy növekszik a városi életforma értékelése és a feléje törekvés, részben a városok és lakosságuk növekedése, részben a városi élet falura áramlása által.

Az új és tökéletesebb tömegkommunikációs eszközök megkönnyítik az eseményekről való tájékozódást, és lehetővé teszik, hogy a gondolatok és fölfogások mindenüvé villámgyorsan eljussanak, és láncreakciókat indítsanak el.

Az sem lebecsülendő, hogy nagyon sokan különféle okokból elhagyván otthonukat megváltoztatják életmódjukat.

Így az emberek közötti kapcsolatok folyton-folyvást sokasodnak, s maga a *szocializáció* is új kapcsolatokat hoz magával, anélkül azonban, hogy a *perszonalizációt,* a személy érettségét és az igazán személyes kapcsolatokat mindig segítené.

E fejlődés szembetűnőbben jelentkezik azoknál a nemzeteknél, melyek már birtokában vannak a gazdasági és technikai fejlődés előnyeinek, de vonzza a fejlődésben lévő népeket is, melyek szintén szeretnék hozzájuttatni régióikat az iparosodás és városiasodás jótéteményeihez. E népek, kiváltképp az ősi hagyo-

mányokkal rendelkezők, egyidejűleg a személyes szabadság érettebb és nagyobb fokát tapasztalják." (GS, 6)

4. csoport
Pszichológiai, erkölcsi és vallási változások
„A gondolkodás és a struktúrák változása gyakran kérdésessé teszi az átvett értékeket, főleg a fiatalok szemében, akik nem egyszer türelmetlenné, sőt félelmükben lázadókká válnak, és a társadalom életében játszott szerepük fontosságának tudatában azt követelik, hogy minél hamarabb részt kapjanak benne. Ebből gyakran egyre súlyosabb nehézségek következnek feladatuk teljesítésében a szülők és a nevelők számára.

Úgy tűnik, hogy az elődöktől áthagyományozott intézmények, törvények, gondolkodás- és cselekvésmódok nem mindig jól alkalmazhatók a mai ember helyzetében; ebből súlyos zavar támad a magatartásban, és magukban a cselekvési normákban.

Végül az új körülmények magát a vallásos életet is érintik. Egyrészt az élesedő ítélőképesség megtisztítja a világ mágikus fölfogásától és a még mindig bujkáló babonáktól, és a hithez személyesebb és tevékenyebb csatlakozást igényel; ezért sokakban elevenebbé válik az érzék Isten iránt. Másrészt mind nagyobb tömegek hagyják el a vallás gyakorlását. A korábbi időktől eltérően Isten és a vallás tagadása vagy mellőzése többé nem szokatlan és egyéni jelenség: ma úgy mutatják be, mint a tudományos fejlődés vagy valamilyen új humanizmus követelményét. Mindez sok régióban nem csupán a filozófusok véleménye, hanem a legszélesebb körben hat az irodalomra, a művészetekre, az ember-tudományokra, a történelem értelmezésére, sőt a polgári törvényekre is, s emiatt sokan elbizonytalanodnak." (GS, 7)

5. csoport
Egyensúlyzavarok a mai világban
„Magában a személyiségben gyakran megbillen az egyensúly a modern gyakorlati értelem és az elméleti gondolkodás között, mely ismereteinek tömegén sem úrrá lenni nem tud, sem szintézisbe foglalni nem képes őket. Hasonlóképpen egyensúlyzavar támad a gyakorlati hatékonyságra törekvés és az erkölcsi lelkiismeret követelményei, továbbá igen sokszor az élet társadalmi föltételei és a személyes gondolkodás, sőt a kontempláció igényei között. Végül megbomlik az egyensúly az emberi tevékenység szakosodása és a teljes valóságot átfogó életszemlélet között.

A családban ellentéteket idéznek elő a nyomasztó népesedési, gazdasági és társadalmi viszonyok, az egymást követő nemzedékek közt fölmerülő ellentétek, valamint a férfiak és a nők közt létrejövő új társadalmi kapcsolatok.

Nagy ellentétek vannak a fajok, sőt egy adott társadalom különböző csoportjai

között; a bőségben élő és a szegény, sőt nélkülöző népek között; s végül a népek békevágyából született nemzetközi intézmények és a saját ideológia terjesztésére irányuló törekvések, illetve a nemzetek és egyéb csoportok kollektív önzése között.

Ebből ered a kölcsönös bizalmatlanság és ellenségeskedés, a sok konfliktus és nyomorúság, melyeknek az ember okozója is, áldozata is egyszerre." (GS, 8)

6. csoport

Az emberi nem egyetemesebb törekvései

„Közben növekszik a meggyőződés, hogy az emberi nemnek nem csupán a teremtett dolgok fölötti uralmát lehet és kell napról napra erősítenie, hanem ezen felül olyan politikai, társadalmi és gazdasági rendet kell építenie, mely egyre jobban szolgálja az embert és segíti az egyéneket és a csoportokat saját méltóságuk kiművelésében és érvényesítésében.

Ezért igen sokan erélyesen követelik azokat a javakat, melyektől határozott meggyőződésük szerint megfosztotta őket az igazságtalanság vagy az aránytalan elosztás. A fejlődő népek, s azok, melyek a közelmúltban lettek önállóvá, nemcsak politikai, hanem gazdasági téren is részesedni kívánnak a mai civilizáció javaiból, és szabadon akarják betölteni szerepüket a világban. Ezalatt pedig napról napra növekszik lemaradásuk és gyakran gazdasági függőségük is a gyorsabban fejlődő, gazdagabb népektől. Az éhező népek kérdőre vonják a bőségben élő népeket. A nők, ahol még nem vívták ki, követelik a férfiakkal való jogi és gyakorlati egyenlőséget. A munkások és földművesek nemcsak a megélhetésüket akarják biztosítani, hanem munkájukkal személyes adottságaikat is ki akarják művelni, sőt részt akarnak venni a gazdasági, társadalmi, politikai és kulturális élet alakításában is. Az emberi történelemben most először van tudatában minden nép annak, hogy a kultúra áldásait valójában mindenkire ki lehet és ki is kell terjeszteni.

Mindeme igények mögött azonban egy mélyebb és egyetemesebb vágy húzódik meg, tudniillik a személyek és a csoportok teljes és szabad, emberhez méltó életre szomjaznak, melyben mindazt, amit a mai világ oly bőségesen nyújthat, a maguk szolgálatába állíthatják. Ezen kívül a népek mind nagyobb erőfeszítéseket tesznek, hogy valamilyen egyetemes közösséget alakítsanak ki.

Mindezek után a mai világ egyszerre mutatkozik hatalmasnak és erőtlennek, képesnek a legjobbak vagy a legrosszabbak megtételére; egyformán nyitva van számára a szabadságra vagy a rabszolgaságra, a fejlődésre vagy a visszaesésre, a testvériségre vagy a gyűlölködésre vezető út. Továbbá az ember ráébred, hogy neki magának kell helyes irányba terelnie azokat az erőket, melyeket ő maga ébresztett föl, s melyek eltiporhatják vagy szolgálhatják. Ezért igazában kérdéseinek tárgya – önmaga. (GS, 9)

2. melléklet
Milyen kérdéseket és problémákat láttok a legfontosabbnak ma az egyházban a *Gaudium et Spes* szövegében felvetetteken túl? Melyekről van ezek közül közvetlen tapasztalatotok?

- Vitassátok meg, hogy az általatok talált problémák közül melyik a legsürgetőbb! Hozzatok érveket a saját álláspontotok mellett, majd szavazzatok, hogy a csoport melyiket sorolja első helyre!
- Járjátok körül ezt a problémát: Milyen konkrét módokon jelenik meg számotokra közvetlenül? Milyen más konkrét kérdésekkel kapcsolódik össze? Milyen nehézségek merülnek fel a probléma megoldásával kapcsolatban?

Foglaljátok össze a beszélgetésetek eredményét a többi csoport számára!

3. melléklet
Válasszatok egyet az óra eddigi részében feltárt problémakörök közül, amelynek a lehetséges megoldásain szívesen elgondolkodnátok alaposabban! Akár a *Gaudium et Spes* idézett szövegei, akár másik vagy saját csoportotok felvetéseiből választhattok.

- Keressetek lehetséges válaszokat és megoldási irányokat!
- Lehetőleg minél konkrétabb cselekvésekben megnyilvánuló válaszokat keressetek, egyéni, közösségi, egyházi és össztársadalmi szinten is! Igyekezzetek minél több szempontot figyelembe venni: vegyétek számba a felmerülő erkölcsi, teológiai, lélektani, szociológiai és anyagi-gazdasági kérdéseket is! Amennyiben tudtok, válaszotokat alapozzátok szentírási tanításokra!

Mutassátok be a problémára kidolgozott válaszlehetőségeiteket a többi csoportnak!

AZ EGYHÁZ ÉS A MESTERSÉGES INTELLIGENCIA

„Meg kell óvni az Istentől kapott emberi arcokat és hangokat" (XIV. Leó pápa)

A FOGLALKOZÁS BEMUTATÁSA

Az órán a modern technikai kor egyik nagy kihívásának, a mesterséges intelligenciának és az egyház tanítóhivatali megnyilatkozásainak a kapcsolatát mutatjuk be. A diákok legközvetlenebb személyes tapasztalataira építsünk az internet valóságával kapcsolatban: mivel a világháló számukra a hétköznapi életük legtermészetesebb közege, ezért valószínűleg nehezen reflektálnak rá mélyebb szinten. Törekedjünk arra, hogy a sokszor hallott kritikai hangokon lépjünk túl: ez jórészt amúgy sem a diákok saját hangja, hanem felnőttektől kapják. Ehelyett próbálják felismerni, hogy gondolkodásukat és személyiségüket hogyan, hányféleképpen formálja az internet valósága, jelentős részben tudtukon kívül. Ennek a reflexiónak a megszületését segíthetik a választható bevezető feladatok.
A nevelési fókusz: az internet hat rám → én milyen emberré válok benne? → milyen hivatásirányba formál?

RÁHANGOLÁS, ÉRDEKLŐDÉS FELKELTÉSE

Képzeld el, hogy (1) egyik napról a másikra eltűnik a világból az internet VAGY (2) elveszett a telefonod, és nincs tableted vagy laptopod se, hogy helyettesítsd! Belátható időn belül nem is kapsz újat. Mi minden változna meg ezzel? Mit kellene újjászervezni, máshogy csinálni? Hogyan változnának a mindennapok? Mennyi-

ben változnának meg a kapcsolataid? Szerinted változna-e a gondolkodásmódod és a személyiséged ezután? Összességében mit veszítenétek és mit nyernétek ezzel a változással? Igyekezzetek minél konkrétabb változásokon gondolkodni!

- Ha így kellene élned (internet nélkül), miben változna az, hogy ki szeretnél lenni 10 év múlva?
- Mely képességeid erősödnének, és melyek gyengülnének?
- Mi az, amit most az internet „csinál helyetted", de egy hivatásban neked kellene tudni?

IMPULZUS A TÉMÁVAL KAPCSOLATBAN

Olvassátok el az alábbi szövegeket! (1. sz. melléklet)

„Ha végiggondoljuk, milyen egyszerű a digitális eszközök és alkalmazásaik használata, akkor belátjuk, hogy a »gépezet« apránként elveszti technológiai auráját, és teret nyit egy közvetlenebb és direktebb kapcsolat előtt, melyben nincsenek látható közvetítések."

„Nincs már semmi, ami elválasztana engem a képernyőtől: mindent az ujjammal csinálok, megérintve a képernyőt."

„A világháló tehát egyáltalán nem kommunikációs »eszköz«, melyet lehet használni vagy tartózkodni tőle, hanem olyan kulturális »közeggé« nőte ki magát, amely meghatároz egyfajta gondolkodási stílust."

(Spadaro, Antonio SJ, *Cyberteológia. Hogyan gondoljuk el a kereszténységet a világháló korában?*, ford. Török, Csaba, Új Ember Kiadó, Budapest, 2014.)

Mit mindent jelenthet az, hogy az internet „meghatároz egyfajta gondolkodási stílust"? Mi ez a „gondolkodási stílus"? Hogyan formálja a gondolkodásmódunkat az a tény, hogy elvileg szinte minden elképzelhető tudás rendelkezésre áll, és bármikor elérhető? Az internet milyen más jellemzői hatnak a gondolkodásmódunkra? Nem a véleményünkre, tudásunkra, hanem a módra, ahogyan gondolkodunk.

- Milyen „gondolkodási stílust" alakít ki benned az internet, ami segíti a hivatásodat? Mi az, ami akadályozza?
- Egy általad fontosnak vélt hivatás milyen gondolkodást igényel? Ez menynyire egyezik azzal, ahogyan most működsz?

Üzenetünk a diákoknak: a jelen szokásai a jövő hivatását formálják.

Hogyan formálja a személyiségünket az internet? Mi mindent határoz meg, ami személyiségformáló lehet? Pl. a jelenlét a közösségi médiában; az onnan érkező minták; az állandó elérhetőség és bárminek, bárkinek az elérése; a személyes kapcsolódás helyett az online térben élő kapcsolatok stb.

Vitassátok meg ezt a – szándékosan provokatív – tételmondatot: „Ha egyik

napról a másikra eltűnne az internet, annak nagyon sok előnye lenne az emberek számára."

Módszer: Az osztályt osszuk két részre, akik a tételmondat mellett, illetve ellen érvelnek majd. A diákok alkossanak 4-5 fős csoportokat, és ebben a csoportban keressenek 4-5 érvet az álláspontjuk támogatására. Ezután felváltva hangozzanak el az érvek mindkét oldalon: mindegyikre válaszoljon az osztály másik fele, majd fogalmazzon meg egy új érvet az álláspontja mellett.

ÉRTELMEZÉS

Időkeret, eszközök: 20 perc, 2. sz. melléklet

XIV. Leó pápa a mesterséges intelligencia és az emberi kultúra viszonyáról szóló megnyilatkozásaiból származnak az alábbi szövegrészletek. A diákok 4-5 fős csoportokban dolgozzanak! Osszunk ki minden csoportnak egy-egy szöveget a hozzájuk tartozó feladatokkal. Fogalmazzák meg a válaszaikat, majd az osztály előtt számoljanak be a többieknek:

1. Értelmezzétek a XIV. Leó pápától származó szövegrészletet! Igyekezzetek minden részletét megérteni, különös tekintettel a kiemelt fogalmak jelentésére!
2. Minden kiemelt fogalomhoz keressetek minél konkrétabb példákat: konkrétan miben, hogyan tud ez megjelenni az internetet használó emberek életében? Milyen konkrét cselekvések, feladatok következnek a szövegrészben megfogalmazott gondolatokból? Ha ezt komolyan veszed: milyen emberré kell válnod? És ez milyen hivatás irányába visz?
3. Találtok-e olyan gondolatot a szövegrészletben, amellyel nem vagy csak részben értetek egyet? Hogyan, milyen érvekkel tudnátok vitatkozni vele?
4. 4. Mit gondoltok, reális lehetőség-e az internet világát széles körben, a felhasználók többsége számára XIV. Leó pápa által mondottak szerint alakítani? „Nyerésre áll-e" a pápa törekvése? Milyen érveket tudnátok hozni a siker elérhetősége mellett és ellen?
5. Találjatok ki minél konkrétabb cselekvési tervet: hogyan lehetne Leó pápa gondolatait ismertté és népszerűvé tenni a diáktársaitok körében? Milyen programok, „akciók" tudnák ezeket a gondolatokat vonzóvá tenni? Hogyan lehetne ezeket terjeszteni?

„[Carlo Acutis] olyan fiatalember volt, aki nem vált az internet rabjává, hanem azt ügyesen a jóra használta. Szent Carlo a szépen megélt hitét az informatika iránti szenvedélyével ötvözte: létrehozott egy honlapot az eucharisztikus csodákról, s így az internetet evangelizációs eszközzé tette. Kezdeményezése arra tanít ben-

nünket, hogy a digitális világnak akkor van nevelő értéke, amikor nem zár be önmagunkba, hanem megnyit mások felé: amikor nem téged állít a középpontba, hanem Isten és mások felé fordít."

„Úgy gondolom, hogy ezeknek a szenvedéseknek a mélyén az az üresség is ott tátong, amelyet egy olyan társadalom működése eredményez, amely képtelen az ember spirituális dimenzióját is nevelni, nem csak technikai, társadalmi és erkölcsi dimenzióit. […] Ez tehát a belső életre nevelés igazi értelme: meghallgatni a bennünk lévő nyugtalanságot, nem elmenekülni előle, és nem is elfojtani olyan dolgokkal, amelyek nem tudnak beteljesíteni."

„Ne engedjétek, hogy az algoritmus írja élettörténeteteket! Legyetek ti az irányítók: használjátok bölcsen a technológiát, de ne engedjétek, hogy a technológia használjon titeket."

„A mesterséges intelligencia is korunk egyik nagy újdonsága – egyike a rerum novarumnak, vagyis az új dolognak –; de nem elég »intelligensnek« lenni a virtuális valóságban, hanem emberségesnek is kell lennünk másokkal, ápolva érzelmi, spirituális, társas és ökológiai intelligenciánkat. Ezért azt mondom nektek: tanuljátok meg emberivé tenni a digitális világot, hogy az a testvériség és a kreativitás tere legyen, ne pedig börtön, amelybe magatokat zárjátok, és ne váljon függőséggé vagy meneküléssé."

(XIV. Leó pápa beszéde diákokhoz az oktatás világának jubileumán 2025. október 30-án, vatican.va)

„Antropológiai kihívás előtt állunk, nem csupán technológiáról van szó: hiszen az emberi arc és hang megőrzése a cél. A mesterséges intelligencia fejlesztése mögött néhány óriáscég áll, de az algoritmusok képesek hatni az emberi viselkedésre, akár újraírni az ember – és beleértve az egyház – történetét is anélkül, hogy észrevennénk. […] megfelelő irányításra, kormányzásra van szükség ahhoz, hogy ezt az egyre fejlődő digitális világot az ember szövetségesévé tegyük, ne pedig mindentudó orákulumként kezeljük, még kevésbé pedig a kapcsolatok és a kommunikáció pótlékainak. Meg kell óvni az Istentől kapott emberi arcokat és hangokat."

(XIV. Leó pápa, Üzenete a 60. Tömegkommunikációs Világnapra, *„Megőrizni az emberi hangokat és arcokat"*, 2026. január 24., vatican.va)

REFLEXIÓ, KAPCSOLAT AZ ÉLETTEL

Időkeret: 15 perc, papír/füzet, íróeszköz

Mesterséges intelligencia és emberi méltóság: teremtés és istenképiség

Az óra végén kezdeményezzünk beszélgetést XIV. Leó pápa metaforájáról („Meg kell óvni az Istentől kapott emberi arcokat és hangokat."), amely a Teremtés köny-

vét, az Isten képére és hasonlatosságára teremtett ember képét idézi. Értelmezzük a diákokkal a metaforát:

- Hogyan veszíthetjük el emberi hangunkat és arcunkat? Pl.: Marad-e elég időnk magunkra, a befelé figyelésre, vagy az online világ szétforgácsolja az időnket?
- Magunk keresünk-e válaszokat életünk fő kérdéseire (Ki vagyok én? Kiért/miért vagyok a világon?), vagy bízunk az interneten terjedő vagy a mesterséges intelligencia által kínált igazságokban?
- Magunk választjuk-e az életstílusunkat és közösségeinket, vagy internetes szubkultúrákhoz igazodunk, alkalmazkodunk?
- Érzékeljük-e, hogy elveszíthetünk valamit a gyökereinkből, örökségünkből, átvéve valami idegent, kívülről, távolról érkezőt?
- Saját életutam, hivatásom megválasztására hogyan hatnak a fentiek?

Ehhez érdemes felidézni az arc szimbolikájába illő szentírási részeket:

„Seregek Ura, meddig haragszol még? Hisz néped már imádkozik. A könnyek kenyerével etetted, a könnyek árját adtad italául. Elnézted, hogy szomszédaink civódjanak rajtunk, és hogy ellenségeink kigúnyoljanak. Seregek Ura, állíts helyre minket! Ragyogtasd ránk arcod és megmenekülünk. Kihoztál Egyiptomból egy szőlőtövet, és népeket űztél el, hogy elültesd. Előkészítetted számára a talajt, ezért vert gyökeret s terjedt el a földön. Árnyékával befödte a hegyeket, indáival Isten cédrusait. Vesszőit a tengerig növelte, hajtásait a nagy folyamig." (Zsolt 80,5-12)

Záró gyakorlat (nem szükséges a végén a megosztás): Élettörténet két verzióban (5 perc)

Mindenki kap egy papírt, két oszlopra osszuk fel: bal oldal: „Ha az algoritmus írja az életemet…", jobb oldal: „Ha én válaszolok a hivatásomra…" kezdetű mondatokra írjanak 3-3 jellemzőt.

MELLÉKLET

1. melléklet

„Ha végiggondoljuk, milyen egyszerű a digitális eszközök és alkalmazásaik használata, akkor belátjuk, hogy a „gépezet" apránként elveszti technológiai auráját, és teret nyit egy közvetlenebb és direktebb kapcsolat előtt, melyben nincsenek látható közvetítések."

„Nincs már semmi, ami elválasztana engem a képernyőtől: mindent az ujjammal csinálok, megérintve a képernyőt."

„A világháló tehát egyáltalán nem kommunikációs „eszköz", melyet lehet

használni vagy tartózkodni tőle, hanem olyan kulturális „közeggé" nőte ki magát, amely meghatároz egyfajta gondolkodási stílust."

(SPADARO, Antonio, SJ, *Cyberteológia. Hogyan gondoljuk el a kereszténységet a világháló korában?*, ford. TÖRÖK, Csaba, Új Ember Kiadó, Budapest, 2014)

Mit mindent jelenthet az, hogy az internet „meghatároz egyfajta gondolkodási stílust"? Mi ez a „gondolkodási stílus"? Hogyan formálja a gondolkodásmódunkat az a tény, hogy elvileg szinte minden elképzelhető tudás rendelkezésre áll, és bármikor elérhető? Az internet milyen más jellemzői hatnak a gondolkodásmódunkra? (Nem a véleményünkre, tudásunkra, hanem a módra, ahogyan gondolkodunk.)

Hogyan formálja a személyiségünket az internet? Mi mindent határoz meg, ami személyiségformáló lehet? Pl. a jelenlét a közösségi médiában; az onnan érkező minták; az állandó elérhetőség és bárminek, bárkinek az elérése; a személyes kapcsolódás helyett az online térben élő kapcsolatok stb.

2. melléklet

1. csoport

„[Carlo Acutis] olyan fiatalember volt, aki nem vált az internet rabjává, hanem azt ügyesen a jóra használta. Szent Carlo a szépen megélt hitét az informatika iránti szenvedélyével ötvözte: létrehozott egy honlapot az eucharisztikus csodákról, s így az internetet evangelizációs eszközzé tette. Kezdeményezése arra tanít bennünket, hogy a digitális világnak akkor van nevelő értéke, amikor nem zár be önmagunkba, hanem megnyit mások felé: amikor nem téged állít a középpontba, hanem Isten és mások felé fordít."

(XIV. Leó pápa beszéde diákokhoz az oktatás világának jubileumán 2025. október 30-án, vatican.va)

1. Értelmezzétek a XIV. Leó pápától származó szövegrészletet! Igyekezzetek minden részletét megérteni, különös tekintettel a kiemelt fogalmak jelentésére!
2. Minden kiemelt fogalomhoz keressetek minél konkrétabb példákat: konkrétan miben, hogyan tud ez megjelenni az internetet használó emberek életében? Milyen konkrét cselekvések, feladatok következnek a szövegrészben megfogalmazott gondolatokból?
3. Találtok-e olyan gondolatot a szövegrészletben, amellyel nem vagy csak részben értetek egyet? Hogyan, milyen érvekkel tudnátok vitatkozni vele?
4. Mit gondoltok, reális lehetőség-e az internet világát széles körben, a felhasználók többsége számára a Leó pápa által mondottak szerint alakítani? „Nyerésre áll-e" a pápa törekvése? Milyen érveket tudnátok hozni a siker elérhetősége mellett és ellen?
5. Találjatok ki minél konkrétabb cselekvési tervet: hogyan lehetne Leó pápa gondolatait ismertté és népszerűvé tenni a diáktársaitok körében? Milyen

programok, „akciók” tudnák ezeket a gondolatokat vonzóvá tenni? Hogyan lehetne ezeket terjeszteni?

2. csoport

„Úgy gondolom, hogy ezeknek a szenvedéseknek a mélyén az az üresség is ott tátong, amelyet egy olyan társadalom működése eredményez, amely képtelen az ember spirituális dimenzióját is nevelni, nem csak technikai, társadalmi és erkölcsi dimenzióit. […] Ez tehát a belső életre nevelés igazi értelme: meghallgatni a bennünk lévő nyugtalanságot, nem elmenekülni előle, és nem is elfojtani olyan dolgokkal, amelyek nem tudnak beteljesíteni.”

(XIV. Leó pápa beszéde diákokhoz az oktatás világának jubileumán 2025. október 30-án, vatican.va)

1. Értelmezzétek a XIV. Leó pápától származó szövegrészletet! Igyekezzetek minden részletét megérteni, különös tekintettel a kiemelt fogalmak jelentésére!
2. Minden kiemelt fogalomhoz keressetek minél konkrétabb példákat: konkrétan miben, hogyan tud ez megjelenni az internetet használó emberek életében? Milyen konkrét cselekvések, feladatok következnek a szövegrészben megfogalmazott gondolatokból?
3. Találtok-e olyan gondolatot a szövegrészletben, amellyel nem vagy csak részben értetek egyet? Hogyan, milyen érvekkel tudnátok vitatkozni vele?
4. Mit gondoltok, reális lehetőség-e az internet világát széles körben, a felhasználók többsége számára a Leó pápa által mondottak szerint alakítani? „Nyerésre áll-e” a pápa törekvése? Milyen érveket tudnátok hozni a siker elérhetősége mellett és ellen?
5. Találjatok ki minél konkrétabb cselekvési tervet: hogyan lehetne Leó pápa gondolatait ismertté és népszerűvé tenni a diáktársaitok körében? Milyen programok, „akciók” tudnák ezeket a gondolatokat vonzóvá tenni? Hogyan lehetne ezeket terjeszteni?

3. csoport

„Ne engedjétek, hogy az algoritmus írja élettörténeteteket! Legyetek ti az irányítók: használjátok bölcsen a technológiát, de ne engedjétek, hogy a technológia használjon titeket.”

(XIV. Leó pápa beszédéből a diákokhoz az oktatás világának jubileumán 2025. október 30-án, vatican.va)

1. Értelmezzétek a XIV. Leó pápától származó szövegrészletet! Igyekezzetek minden részletét megérteni, különös tekintettel a kiemelt fogalmak jelentésére!
2. Minden kiemelt fogalomhoz keressetek minél konkrétabb példákat: konkrétan miben, hogyan tud ez megjelenni az internetet használó emberek éle-

tében? Milyen konkrét cselekvések, feladatok következnek a szövegrészben megfogalmazott gondolatokból?
3. Találtok-e olyan gondolatot a szövegrészletben, amellyel nem vagy csak részben értetek egyet? Hogyan, milyen érvekkel tudnátok vitatkozni vele?
4. Mit gondoltok, reális lehetőség-e az internet világát széles körben, a felhasználók többsége számára a Leó pápa által mondottak szerint alakítani? „Nyerésre áll-e" a pápa törekvése? Milyen érveket tudnátok hozni a siker elérhetősége mellett és ellen?
5. Találjatok ki minél konkrétabb cselekvési tervet: hogyan lehetne Leó pápa gondolatait ismertté és népszerűvé tenni a diáktársaitok körében? Milyen programok, „akciók" tudnák ezeket a gondolatokat vonzóvá tenni? Hogyan lehetne ezeket terjeszteni?

4. csoport

„A mesterséges intelligencia is korunk egyik nagy újdonsága – egyike a rerum novarumnak, vagyis az új dolognak –; de nem elég „intelligensnek" lenni a virtuális valóságban, hanem emberségesnek is kell lennünk másokkal, ápolva érzelmi, spirituális, társas és ökológiai intelligenciánkat. Ezért azt mondom nektek: tanuljátok meg emberivé tenni a digitális világot, hogy az a testvériség és a kreativitás tere legyen, ne pedig börtön, amelybe magatokat zárjátok, és ne váljon függőséggé vagy menekülséssé."

(XIV. Leó pápa beszédéből a diákokhoz az oktatás világának jubileumán 2025. október 30-án, vatican.va)

1. Értelmezzétek a XIV. Leó pápától származó szövegrészletet! Igyekezzetek minden részletét megérteni, különös tekintettel a kiemelt fogalmak jelentésére!
2. Minden kiemelt fogalomhoz keressetek minél konkrétabb példákat: konkrétan miben, hogyan tud ez megjelenni az internetet használó emberek életében? Milyen konkrét cselekvések, feladatok következnek a szövegrészben megfogalmazott gondolatokból?
3. Találtok-e olyan gondolatot a szövegrészletben, amellyel nem vagy csak részben értetek egyet? Hogyan, milyen érvekkel tudnátok vitatkozni vele?
4. Mit gondoltok, reális lehetőség-e az internet világát széles körben, a felhasználók többsége számára a Leó pápa által mondottak szerint alakítani? „Nyerésre áll-e" a pápa törekvése? Milyen érveket tudnátok hozni a siker elérhetősége mellett és ellen?
5. Találjatok ki minél konkrétabb cselekvési tervet: hogyan lehetne Leó pápa gondolatait ismertté és népszerűvé tenni a diáktársaitok körében? Milyen programok, „akciók" tudnák ezeket a gondolatokat vonzóvá tenni? Hogyan lehetne ezeket terjeszteni?

5. csoport

„Antropológiai kihívás előtt állunk, nem csupán technológiáról van szó: hiszen az emberi arc és hang megőrzése a cél. A mesterséges intelligencia fejlesztése mögött néhány óriáscég áll, de az algoritmusok képesek hatni az emberi viselkedésre, akár újraírni az ember – és beleértve az egyház – történetét is anélkül, hogy észrevennénk. […] megfelelő irányításra, kormányzásra van szükség ahhoz, hogy ezt az egyre fejlődő digitális világot az ember szövetségesévé tegyük, ne pedig mindentudó orákulumként kezeljük, még kevésbé pedig a kapcsolatok és a kommunikáció pótlékainak. Meg kell óvni az Istentől kapott emberi arcokat és hangokat."

(XIV. Leó pápa, Üzenete a 60. Tömegkommunikációs Világnapra, *„Megőrizni az emberi hangokat és arcokat"*, 2026. január 24., vatican.va)

1. Értelmezzétek a XIV. Leó pápától származó szövegrészletet! Igyekezzetek minden részletét megérteni, különös tekintettel a kiemelt fogalmak jelentésére!
2. Minden kiemelt fogalomhoz keressetek minél konkrétabb példákat: konkrétan miben, hogyan tud ez megjelenni az internetet használó emberek életében? Milyen konkrét cselekvések, feladatok következnek a szövegrészben megfogalmazott gondolatokból?
3. Találtok-e olyan gondolatot a szövegrészletben, amellyel nem vagy csak részben értetek egyet? Hogyan, milyen érvekkel tudnátok vitatkozni vele?
4. Mit gondoltok, reális lehetőség-e az internet világát széles körben, a felhasználók többsége számára a Leó pápa által mondottak szerint alakítani? „Nyerésre áll-e" a pápa törekvése? Milyen érveket tudnátok hozni a siker elérhetősége mellett és ellen?
5. Találjatok ki minél konkrétabb cselekvési tervet: hogyan lehetne Leó pápa gondolatait ismertté és népszerűvé tenni a diáktársaitok körében? Milyen programok, „akciók" tudnák ezeket a gondolatokat vonzóvá tenni? Hogyan lehetne ezeket terjeszteni?

ISTENKÉPISÉG ÉS TEREMTÉSTEOLÓGIA

A FOGLALKOZÁS BEMUTATÁSA

Ennek az órának az a célja, hogy a diákok elmélyítsék saját Istentől való teremtettségüket és személylétüket, ezek biblikus alapjait. Mindezt az órán szeretnénk a diákok saját hivatáskeresésével összefüggésbe hozni.

Ezen az órán legyen hangsúlyos, hogy a hivatáskeresés és a döntések nem pusztán pályaválasztásként értelmezendők, hanem keresztény antropológiai kontextusban a teremtettség „következménye". Úgy is fogalmazhatunk, hogy a hivatás nem opcionális kérdés, hanem az emberi lét belső logikája.

RÁHANGOLÁS, ÉRDEKLŐDÉS FELKELTÉSE

Időkeret, eszközök: 10 perc, szövegrészletek a mellékletből (1. sz.)
A ráhangoló feladatok szándékosan nem a szövegek értelmezését, igazságtartalmuk felfejtését célozzák, hanem a diákok érzéseit ezekkel kapcsolatban. Arra tesznek kísérletet, hogy a jól ismert mondatokhoz új módon próbáljanak viszonyulni, és talán könnyebben megtalálják a saját, személyes viszonyukat hozzájuk. Ez a személyes viszonyulás lesz a kulcsa a további feladatokban való elmélyülésnek. A két ráhangoló feladatot kiscsoportokban érdemes elvégeztetni, majd hallgassuk meg a csoportok rövid beszámolóit.

Első változat
Az alábbiakban jól ismert elbeszélésekkel találkoztok az ember teremtéséről. Olvassátok el most úgy, mintha először találkoznátok a szövegekkel, és nem tud-

nátok, hogy a Bibliából származnak! Emeljetek ki belőlük egy-egy olyan elemet, amely számotokra:

1. vonzó, szimpatikus
2. büszkeségre ad okot
3. elidegenítő, távoli
4. vitára késztet
5. nehezen érthető
6. elgondolkodtató!

Mindegyik választott részlethez fűzzetek rövid magyarázatot, miért soroltátok ebbe a csoportba!

„Isten újra szólt: »Teremtsünk embert képmásunkra, magunkhoz hasonlóvá. Ők uralkodjanak a tenger halai, az ég madarai, a háziállatok, a mezei vadak és az összes csúszómászó fölött, amely a földön mozog.« Isten megteremtette az embert, saját képmására, az Isten képmására teremtette őt, férfinak és nőnek teremtette őket. Isten megáldotta őket, Isten szólt hozzájuk: »Legyetek termékenyek, szaporodjatok, töltsétek be a földet, és vonjátok uralmatok alá. Uralkodjatok a tenger halai, az ég madarai és minden állat fölött, amely a földön mozog.« Azután ezt mondta Isten: »Nézzétek, nektek adok minden növényt az egész földön, amely magot terem és minden fát, amely magot rejtő gyümölcsöt érlel, hogy táplálékotok legyen. A mező vadjainak, az ég madarainak s mindennek, ami a földön mozog és lélegzik, minden zöld növényt táplálékul adok.« Úgy is történt. Isten látta, hogy nagyon jó mindaz, amit alkotott. Este lett és reggel: a hatodik nap. (Ter 1,26–31)

„Akkor az Úristen megalkotta az embert a föld porából, és orrába lehelte az élet leheletét. Így lett az ember élőlénnyé.” (Ter 2,7)

„Azután így szólt az Úristen: »Nem jó az embernek egyedül lennie. Alkotok neki segítőtársat, aki hozzá illő.« Az Úristen megteremtette még a földből a mező minden állatát, s az ég minden madarát. Az emberhez vezette őket, hogy lássa, milyen nevet ad nekik. Az lett a nevük, amit az ember adott nekik. Az ember tehát minden állatnak, az ég minden madarának és a mező minden vadjának nevet adott. De a maga számára az ember nem talált segítőtársat, aki hasonló lett volna hozzá. Ezért az Úristen álmot bocsátott az emberre, s mikor elaludt, kivette egyik oldalcsontját, s a helyét hússal töltötte ki. Azután az Úristen az emberből kivett oldalcsontból megalkotta az asszonyt, és az emberhez vezette. Az ember így szólt: »Ez már csont a csontomból és hús a húsomból. Asszony a neve, mivel a férfiből lett.« Ezért a férfi elhagyja apját és anyját, és feleségéhez ragaszkodik, s a kettő egy test lesz. Mind az ember, mind az asszony meztelen volt, de nem szégyenkeztek egymás előtt. (Ter 2,18–25)

Második változat

Talán különös kérdés, hogy egy tudományos elmélet milyen érzéseket kelt bennünk, hiszen az érzéseinknek nincs jelentősége a tudomány igazságával kapcso-

latban. Mégis próbáljátok megfogalmazni, hogy az emberi faj kialakulásának evolucionista magyarázata milyen érzéseket kelt bennetek! Találtok-e benne olyan elemeket, amelyek:

1. vonzóak, szimpatikusak
2. büszkeségre adnak okot
3. elidegenítők, távoliak
4. vitára késztetnek
5. nehezen érthetőek
6. elgondolkodtatóak?

Fűzzetek magyarázatot is a válaszotokhoz!

A válasz előtt olvassátok el az alábbi szövegrészletet:

„Ez okból nem tiltja az egyház Tanítóhivatala azt, hogy az »evolucionizmus« tana, amennyiben a már létező és élő anyagból származó emberi test eredete szempontjából végez kutatásokat, – azt ugyanis, hogy a lelket közvetlenül Isten teremtette, a katolikus hit alapján mindenképpen vallanunk kell – a tudomány és a teológia jelen állásával megegyezően kutatások és viták tárgya legyen a mindkét területen illetékesek részéről." (XII. Pius, Humani generis kezdetű apostoli körlevele, 1950, kapisztrankiado.hu)

- Mit mondanak ezek a szövegek arról, hogy milyen emberré érdemes válnom?
- Van-e benne olyan elem, ami szerintetek irányt mutat az életetekhez (pl. felelősség, kapcsolat, kreativitás)?
- Melyik részlet érint meg úgy, mintha rólad szólna személyesen?

IMPULZUS A TÉMÁVAL KAPCSOLATBAN

Időkeret, eszközök: 10 perc, vetítési lehetőség

Vetítsük ki a képet, és gyűjtsük össze a táblán szófelhő formájában a diákok képzettársításait és gondolatait kulcsszavakkal! Az alábbi kérdésekből válogathatunk, de mindenképpen jussunk el az utolsó, témánk szempontjából legfontosabb kérdésig!

René Magritte 1928-ban készült *Szeretők* című festménye nagy felbontásban elérhető itt. (renemagritte.org).

- Milyen gondolatok, képzettársítások születnek bennetek a kép láttán?
- Mit mond, mit ábrázol szerintetek a kép?
- Mit mondhat a két ember kapcsolatáról, ennek lehetőségeiről és korlátairól?
- Mi mindent tud mondani nekünk egy emberi arc? Mi mindent képes kifejezni az emberből?
- Az eddigiek alapján hogyan fogalmaznátok meg, mit jelent személynek lenni?

A hivatás nem puszta szerep, hanem a személy kibontakozása:
- Ha az ember „arc", akkor mit jelent az, hogy „arcod van a világban"?
- Mit jelent az, hogy nem lecserélhető, nem helyettesíthető személy vagy?
- Ha ez igaz, akkor lehet-e a hivatás pusztán karrierválasztás?

ÉRTELMEZÉS - A

Időkeret: 10 perc, 2. sz. melléklet
A feladat az ember természetben elfoglalt helyét vizsgálja a természettudományok és a teológiai reflexió fényében. Arra törekszik, hogy az ember egyediségét, személy voltát a biológiai adottságok, az élővilágban elfoglalt helye felől közelítse meg.

Javasolt módszer: mozaik. A diákok pl. hatfős csoportokat alkotnak, minden csoporttag egy feladatot kap. Ezután az ugyanazt a feladatot kapó csoporttagok üljenek össze ún. „szakértő csoportokba", és beszéljék meg a feladatot. Utolsó lépésben mindenki visszatér a saját csoportjába, és beszámol a feladat eredményéről a csoporttársainak.

A korábban olvasott bibliai részletek és saját tudásotok alapján válaszoljatok a kérdésekre:

1. Miben hasonlít az ember a többi élőlényhez, és miben különbözik tőlük?
Ha az ember csak biológiai folyamat eredménye: akkor van-e küldetése?
Ha az ember teremtett és megszólított lény: akkor ez milyen felelősséget ad neki?
Melyik szemlélet segít jobban abban, hogy értelmesnek lásd a saját életedet?
2. Csoportonként egy-egy mondat megfogalmazása: „Ha a fentiek igazak, akkor az ember ember hivatása az, hogy…"

Vitassátok meg, melyik állítást tartjátok inkább igaznak, és miért:

a) Az ember elsősorban az élővilág része, egy a fajok közül, a különbség más élőlényekhez képest inkább csak fokozatbeli.
b) Az ember alapvetően más minőségű létező, mint az élővilág többi tagja.

3. Mi a véleményetek, a fenti kérdésben milyen szerepet játszanak az ösztönök? Az emberi ösztönök az állatokhoz tesznek minket hasonlóvá, vagy éppen emberi működésünk, személyiségünk olyan adottságai, amelyek egyedivé, személlyé tesznek bennünket? Hogyan válhatnak személyiségünk részévé az ösztönök, amelyeket képesek vagyunk uralni, kezelni?
4. Mit jelent az, hogy az ember szellemi létező? Mi az a „szellem", amely egyedivé és minden más élőlénytől különbözővé teszi az embert?
5. Hogyan egyeztethető össze a bibliai teremtés leírása és az evolúcióelmélet? (A válaszhoz vegyétek figyelembe, hogy a Biblia nem tudományos, hanem vallási szempontból mutatja be a teremtést.)
6. Hogyan tükröződik a hatodik nap leírásában az ókori ember világképe? Mit

jelenthetett az ókorban, és hogyan értelmezitek ma azt, hogy az embert a teremtés csúcsának tartja, és Isten az embert saját képére teremti?

ÉRTELMEZÉS - B

Időkeret: 10 perc, 3. sz. melléklet
A feladat az ember biológiai adottságai után a Teremtés könyvének teológiai magyarázatához visz közelebb.

Javasolt módszer itt is a fent ismertetett mozaik-módszer.

Értelmezzétek a teremtéstörténet egy-egy kifejezését, majd erről számoljatok be a csoporttársaitoknak! Az értelmezéshez segítségül zárójelben megadunk néhány hívószót, szempontot. Vegyétek figyelembe, hogy a Teremtés könyve nem az ember teremtésének pontos módját írja le, műfaja nem mítosz, hanem költői elbeszélés, múltba tekintő prófécia (etiológia).

1. „a föld porából" (adam)
2. „az élet leheletét" (test és lélek szétválaszthatatlansága)
3. „kivette egyik oldalcsontját" (egymásra utaltság; szív mellől)
4. „férfinak és nőnek teremtette"
5. „ültetett egy kertet" (gondviselésével fenn is tartja a világot [creatio continua], ellentétben a deisták véleményével)
6. Édenben (pusztában)

A hivatás kérdésére irányított értelmezés kerüljön elő:

- „Isten képmása" → alkotó, kapcsolatra képes → milyen hivatásokban jelenik ez meg?
- „élet lehelete" → kapott élet → felelősség → mire használom?
- „nem jó egyedül" → kapcsolati hivatások (család, közösség, szolgálatok stb.)

REFLEXIÓ, KAPCSOLAT AZ ÉLETTEL

Időkeret, eszközök: 5 perc, 3. sz. melléklet
A záró reflexió érettebb, együttműködő osztályokban kiscsoportban végezhető. Ahol ez nehezebben működik, inkább az egész osztállyal beszéljük végig frontálisan. Az ember személy voltának olyan jellemzőihez kellene eljutnunk, mint az értelem, akarat, közösségiség, emberi méltóság.

1. Van-e olyan irány, ami nem csupán érdekel, hanem hív?
2. Ha Isten képmása vagyok, akkor mi lenne méltó válasz erre az életemben?

3. Hol tapasztalom, hogy felelősségem van mások felé?
4. Mit jelent az, hogy az embert Isten „saját képére és hasonlatosságára" teremtette? Mit jelent ezzel kapcsolatban az, hogy az ember személy?
5. Milyen kihívások érik ma az ember személyvoltát? Mi minden torzíthatja?
6. Hogyan határozza meg az ember hivatását, az életben választott helyét és szerepét az, hogy Isten képmására teremtett személy?
7. Milyen következményei vannak a hivatás megválasztásában a személy következő jellemzőinek: értelem, akarat, közösségiség, emberi méltóság?

MELLÉKLET

1. melléklet
Első változat
Az alábbiakban jól ismert elbeszélésekkel találkoztok az ember teremtéséről. Olvassátok el most úgy, mintha először találkoznátok a szövegekkel, és nem tudnátok, hogy a Bibliából származnak! Emeljetek ki belőlük egy-egy olyan elemet, amely számotokra

1. vonzó, szimpatikus
2. büszkeségre ad okot
3. elidegenítő, távoli
4. vitára késztet
5. nehezen érthető
6. elgondolkodtató!

Mindegyik választott részlethez fűzzetek rövid magyarázatot, miért soroltátok ebbe a csoportba!

Isten újra szólt: „Teremtsünk embert képmásunkra, magunkhoz hasonlóvá. Ők uralkodjanak a tenger halai, az ég madarai, a háziállatok, a mezei vadak és az összes csúszómászó fölött, amely a földön mozog." Isten megteremtette az embert, saját képmására, az Isten képmására teremtette őt, férfinak és nőnek teremtette őket. Isten megáldotta őket, Isten szólt hozzájuk: „Legyetek termékenyek, szaporodjatok, töltsétek be a földet és vonjátok uralmatok alá. Uralkodjatok a tenger halai, az ég madarai és minden állat fölött, amely a földön mozog." Azután ezt mondta Isten: „Nézzétek, nektek adok minden növényt az egész földön, amely magot terem és minden fát, amely magot rejtő gyümölcsöt érlel, hogy táplálékotok legyen. A mező vadjainak, az ég madarainak s mindennek, ami a földön mozog és lélegzik, minden zöld növényt táplálékul adok." Úgy is történt. Isten látta, hogy nagyon jó mindaz, amit alkotott. Este lett és reggel: a hatodik nap. (Ter 1,26–31)

Akkor az Úristen megalkotta az embert a föld porából és orrába lehelte az élet leheletét. Így lett az ember élőlénnyé. (Ter 2,7)

Azután így szólt az Úristen: „Nem jó az embernek egyedül lennie. Alkotok neki segítőtársat, aki hozzá illő.” Az Úristen megteremtette még a földből a mező minden állatát, s az ég minden madarát. Az emberhez vezette őket, hogy lássa, milyen nevet ad nekik. Az lett a nevük, amit az ember adott nekik. Az ember tehát minden állatnak, az ég minden madarának és a mező minden vadjának nevet adott. De a maga számára az ember nem talált segítőtársat, aki hasonló lett volna hozzá. Ezért az Úristen álmot bocsátott az emberre, s mikor elaludt, kivette egyik oldalcsontját, s a helyét hússal töltötte ki. Azután az Úristen az emberből kivett oldalcsontból megalkotta az asszonyt, és az emberhez vezette. Az ember így szólt: „Ez már csont a csontomból és hús a húsomból. Asszony a neve, mivel a férfiből lett.” Ezért a férfi elhagyja apját és anyját és feleségéhez ragaszkodik, s a kettő egy test lesz. Mind az ember, mind az asszony meztelen volt, de nem szégyenkeztek egymás előtt. (Ter 2,18–25)

Második változat
Talán különös kérdés, hogy egy tudományos elmélet milyen érzéseket kelt bennünk, hiszen az érzéseinknek nincs jelentősége a tudomány igazságával kapcsolatban. Mégis próbáljátok megfogalmazni, hogy az emberi faj kialakulásának evolucionista magyarázata milyen érzéseket kelt bennetek! Találtok-e benne olyan elemeket, amelyek

1. vonzóak, szimpatikusak
2. büszkeségre adnak okot
3. elidegenítőek, távoliak
4. vitára késztetnek
5. nehezen érthetőek
6. elgondolkodtatóak?

Fűzzetek magyarázatot is a válaszotokhoz!
A válasz előtt olvassátok el az alábbi szövegrészletet:
„Ez okból nem tiltja az egyház Tanítóhivatala azt, hogy az »evolucionizmus« tana, amennyiben a már létező és élő anyagból származó emberi test eredete szempontjából végez kutatásokat, – azt ugyanis, hogy a lelket közvetlenül Isten teremtette, a katolikus hit alapján mindenképpen vallanunk kell – a tudomány és a teológia jelen állásával megegyezően kutatások és viták tárgya legyen a mindkét területen illetékesek részéről.” (XII. Pius, Humani generis kezdetű apostoli körlevevele, 1950, kapisztrankiado.hu)

2. melléklet
A korábban olvasott bibliai részletek és saját tudásotok alapján válaszoljatok a kérdésekre:

1. Miben hasonlít az ember a többi élőlényhez, és miben különbözik tőlük?
2. Vitassátok meg, melyik állítást tartjátok inkább igaznak, és miért:

a) Az ember elsősorban az élővilág része, egy a fajok közül, a különbség más élőlényekhez képest inkább csak fokozatbeli.
b) Az ember alapvetően más minőségű létező, mint az élővilág többi tagja.

3. Mi a véleményetek, a fenti kérdésben milyen szerepet játszanak az ösztönök? Az emberi ösztönök az állatokhoz tesznek minket hasonlóvá, vagy éppen emberi működésünk, személyiségünk olyan adottságai, amelyek egyedivé, személlyé tesznek bennünket? Hogyan válhatnak személyiségünk részévé az ösztönök, amelyeket képesek vagyunk uralni, kezelni?
4. Mit jelent az, hogy az ember szellemi létező? Mi az a „szellem", amely egyedivé és minden más élőlénytől különbözővé teszi az embert?
5. Hogyan egyeztethető össze a bibliai teremtés leírása és az evolúcióelmélet? (A válaszhoz vegyétek figyelembe, hogy a Biblia nem tudományos, hanem vallási szempontból mutatja be a teremtést.)
6. Hogyan tükröződik a hatodik nap leírásában az ókori ember világképe? Mit jelenthetett az ókorban, és hogyan értelmezitek ma azt, hogy az embert a teremtés csúcsának tartja, és Isten az embert saját képére teremti?

3. melléklet

Értelmezzétek a teremtéstörténet egy-egy kifejezését, majd erről számoljatok be a csoporttársaitoknak! Az értelmezéshez segítségül zárójelben megadunk néhány hívószót, szempontot. Vegyétek figyelembe, hogy a Teremtés könyve nem az ember teremtésének pontos módját írja le, műfaja nem mítosz, hanem költői elbeszélés, múltba tekintő prófécia (etiológia).

1. „a föld porából" (adam)
2. „az élet leheletét" (test és lélek szétválaszthatatlansága)
3. „kivette egyik oldalcsontját" (egymásra utaltság; szív mellől)
4. „férfinak és nőnek teremtette"
5. „ültetett egy kertet" (gondviselésével fenn is tartja a világot [creatio continua], ellentétben a deisták véleményével)
6. Édenben (pusztában)

4. melléklet

1. Mit jelent az, hogy az embert Isten „saját képére és hasonlatosságára" teremtette? Mit jelent ezzel kapcsolatban az, hogy az ember személy?
2. Milyen kihívások érik ma az ember személyvoltát? Mi minden torzíthatja?
3. Hogyan határozza meg az ember hivatását, az életben választott helyét és szerepét az, hogy Isten képmására teremtett személy?
4. Milyen következményei vannak a hivatás megválasztásában a személy következő jellemzőinek: értelem, akarat, közösségiség, emberi méltóság?

UTÓSZÓ

Amikor egy mai tizenéves fiatal fellép a netre, egy pillanat alatt zúdul rá a végtelen lehetőségek zajos ígérete. A képernyőn pörgő, filterezett életek mind azt üzenik, hogy a tökéletesség azonnal elérhető. A „bármi lehetsz" üzenete azonban a szorongás legkegyetlenebb eszközévé válhatott számunkra. Sokakat megbénít a választás kényszere. Nehéz úgy felnőni, hogy minden döntés, egy egyetemi szak, egy társ, egy hivatás kiválasztása, a többi ezer lehetőség elvesztését jelenti.

Keresztény szempontból azonban a veszteség nem az egyetemi szakokról való lemaradás. Az igazi dráma az, ha lemaradunk Isten hangjáról. Kalazanci Szent József már a 17. században finomsággal fogalmazta meg azt, ami a mai zajban talán még érvényesebb: „Az Isten hangja lelki hang, amely jön és elmegy, megérinti a szívet és tovahalad; nem lehet tudni, honnan érkezik és mikor; éppen ezért kell mindig odahallgatni rá, nehogy váratlanul érkezzék és anélkül távozzon, hogy gyümölcsöt érlelne bennünk."

Isten halkan és meglepetésszerűen lép mellénk. A hivatás kegyelme dinamikus, cselekvő valóság, melynek befogadásához belső éberségre van szükség. Ez a módszertani gyűjtemény, amelyet most a kezében tart a kedves Olvasó, annak a belső éberségnek a tréningje, amely képessé teheti a fiatalt arra, hogy a zajban meghallja ezt a diszkrét lelki hangot.

Ahhoz, hogy ez megtörténhessen, nekünk, nevelőknek is át kell kereteznünk a saját szerepünket. A hivatástisztázás nem mechanikus folyamat, és nem is egy jól kitöltött pályaorientációs teszt eredménye. XIV. Leó pápa szavaival élve: „Az igazság nem hangokon keresztül, nem falak és folyosók között áramlik, hanem a személyek közötti mély találkozásban, amely nélkül minden nevelési törekvés

kudarcra van ítélve.” Kalazanci Szent József úgy fogalmazott, hogy a ránk bízottak kísérése „őrangyalok tisztségét” jelenti. Valóban, a lelassulás, a biztonságos jelenlét nem hoz azonnali sikereket. De a mi identitásunk ez: őrangyalként odaállni a görgetésben elveszett fiatal mellé. El kell hinnünk - és ellen kell állnunk, hogy azonnal kész válaszokat adjunk –, hogy Isten hangja éppen ott és akkor születhet meg a diákban, amikor mi csendben kísérjük őt.

Ebben a személyes találkozásban történhet meg a legfontosabb teológiai fordulat. A kortárs kultúra illúzióba kergeti a fiatalt: építsd fel a tökéletes „én-márkát”, kérdezd folyton, ki vagy te. Ferenc pápa a Christus vivit című buzdításában más paradigmát kínál. A hivatás nem annyira önmegvalósítás, hanem inkább kapcsolati valóság. „Az életben gyakran azzal töltjük az időt, hogy ezt kérdezzük: »De ki vagyok én?« Faggathatod magad, és egy életen át kérdezgetheted, ki vagy. De azt a kérdést is tedd fel: »Kiért vagyok én?« Kétségtelenül Istenért vagy. Ő viszont azt akarja, hogy másokért is légy. A boldogság nem az én építésében, hanem a másokért való létezés, az önátadás örömében van.

Legyünk mi azok a kísérők, akik segítik a fiatalokat abban, hogy a „Kiért vagyok én?” evangéliumi kérdése szabaddá formálja őket. Merjük együtt meghallani a váratlanul érkező hangot, és engedjük, hogy gyümölcsöt érleljen bennünk.

Zsódi Viktor Sch.P.
tartományfőnök
Piarista Rend Magyar Tartománya

Hivatásra hangolva

Keresztény nézőpontból a hivatáskeresés, pályaválasztás nem kizárólag életpályatervezési kérdés, hanem a személy kibontakozásának folyamata, egyéni és közösségi üdvtörténet, út, amelyet Istennel mindannyian közösen járunk. Ezt a kötetet azzal a szándékkal adjuk közre, hogy segítséget nyújtsunk a hivatás kultúrájának fejlődéséhez mind a piarista iskolákban, mind a többi egyházi iskolában. Azt reméljük, hogy ezek az óratervek beszélgetéseket indítanak el a hivatásról, és hozzájárulnak ahhoz is, hogy a fiatalok egyre tudatosabban felismerjék életük ajándékjellegét, és felelősen válaszoljanak arra a meghívásra, amelyet Isten személyesen nekik szán.